

WÓJT GMINY WIERZCHOSŁAWICE

**PROJEKT STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WIERZCHOSŁAWICE
TOM I**

**DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO
ORAZ UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY
WIERZCHOSŁAWICE**

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY
RADY GMINY WIERZCHOSŁAWICE
Z DNIA

**EDYCJA DO PONOWNEGO WYŁOŻENIA
DO PUBLICZNEGO WGLĄDU**

OPRACOWANIE:

ASTA – PLAN PRACOWNIA URBANISTYCZNO - ARCHITEKTONICZNA

KIEROWNIK PRACOWNI
mgr inż. arch. Anna Staniewicz

KRAKÓW KWIECIEŃ 2022r.

SPIS TREŚCI

1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA I USTALENIA OGÓLNE	4
1.1. WPROWADZENIE	4
1.2. CEL OPRACOWANIA	5
1.3. ZAKRES I METODA OPRACOWANIA	5
2. STRUKTURA PRZESTRZENNA I FUNKCJONALNA GMINY WRAZ Z OCENĄ ŁADU PRZESTRZENNEGO	7
2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE	7
2.2. NAJWAŻNIEJSZE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	9
3. STAN DOTYCHCZSOWEGO ZAGOSPODAROWANIA I PRZEZNACZENIA OBSZARU GMINY WRAZ Z OCENĄ STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ WYMOGAMI JEGO OCHRONY	25
3.1. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY	25
3.2. STAN PRAWNY GRUNTÓW	31
3.3. ANALIZA WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH DO STUDIUM	31
3.4. STAN SYSTEMU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	35
3.4.1. SYSTEM KOMUNIKACJI	35
3.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	37
3.4.3. ELEKTROENERGETYKA	39
3.4.4. GAZOWNICTWO	40
3.4.5. CIEPŁOWNICTWO	41
3.4.6. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	41
3.4.7. TELEKOMUNIKACJA	41
3.4.8. GOSPODARKA ODPADAMI	41
4. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU ORAZ WYMOGI JEGO OCHRONY	43
4.1. POŁOŻENIE I RZEŻBA TERENU	43
4.2. BUDOWA GEOLOGICZNA	44
4.3. ZŁOŻA KOPALIN	46
4.4. ZASOBY WODNE – WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE	47
4.4.1. WODY PODZIEMNE	47
4.4.2. WODY POWIERZCHNIOWE	47
4.4.3. ZBIORNIKI WODNE	48
4.5. WARUNKI KLIMATYCZNE	49
4.6. GLEBY	50
4.7. ZASOBY PRZYRODNICZE I ICH OCHRONA PRAWNA	55
4.7.1. ZASOBY PRZYRODNICZE	55
BIORÓŻNORODNOŚĆ FLORY	56
BIORÓŻNORODNOŚĆ FAUNY	58
4.7.2. WALORY KRAJOBRAZOWE I ICH OCHRONA PRAWNA	60
4.7.3. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY	61
4.7.4. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE WÓD	67
4.7.5. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH	69
4.8. OCENA PRZYDATNOŚCI ŚRODOWISKA DLA RÓŻNYCH FORM UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA	71
5. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	73
5.1. ZASOBY, CECHY I WALORY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	73
5.1.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NA TERENIE GMINY WIERZCHOSŁAWICE	73
5.1.2. OBIEKTY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEJ I GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW	74
5.1.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	74
5.2. ZASOBY, CECHY I WALORY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	81
5.3. OCENA STANU OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW	83
5.4. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z AUDYTEM KRAJOBRAZOWYM	83
6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	83
6.1. ANALIZA SPOŁECZNA	83
6.1.1. SYTUACJA NA RYNKU PRACY	83
6.1.2. OPIEKA MEDYCZNA I OPIEKA SPOŁECZNA	84

6.1.3. OŚWIATA I WYCHOWANIE, KULTURA, SPORT, AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA.....	85
6.1.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	88
6.1.5. DOSTĘP DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, DROGOWEJ I KOLEJOWEJ.....	88
6.1.6. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI - PODSUMOWANIE	89
6.2. ANALIZA EKONOMICZNA.....	90
6.2.1. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW	91
6.2.2. POTENCJAŁ LOKALNEGO RYNKU NIERUCHOMOŚCI	94
6.2.3. ANALIZA BUDŻETU GMINY	95
6.2.4. FINANSOWANIE INFRASTRUKTURY A BUDŻET GMINY	98
6.2.5. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA I POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH	100
6.3. ANALIZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I PROGNOZA DEMOGRAFICZNA	102
DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA.....	102
6.4. DIAGNOZA O KTÓREJ MOWA W ART. 10A UST.1 USTAWY Z DNIA 6 GRUDNIA 2006R. O ZASADACH PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU	111
7. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	111
7.1. MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ MIESZKANIOWĄ	114
7.2. MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ USŁUGOWĄ I PRODUKCYJNĄ	116
8. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ JEGO ZMIAN.....	118
9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	121
9.1. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH I SANITARNYCH.....	121
9.2. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE W ZWIĄZKU Z WYMOGAMI OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	121
9.3. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE W ZWIĄZKU Z WYMOGAMI WYNIKAJĄCYMI Z UWARUNKOWAŃ KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	121
10. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	122
10.1. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN	122
10.2. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH	123
11. WYSTĘPOWANIE OSZARÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	123
12. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	124
13. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ.....	124

SPIS RYSUNKÓW:

ZAŁĄCZNIK nr 1 Tomu I : Stanowiący załącznik nr 1 Zarządzenia Nr 0050.66.2014 Wójta Gminy Wierzchosławice z dnia 12 września 2014r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wierzchosławice

ZAŁĄCZNIK nr 2 Tomu I : Wojewódzka Ewidencja Zabytków dla obszaru Gminy Wierzchosławice, przekazana przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie Delegatura Tarnów pismem: DT-V.5135.53.2021.EB.TS z dnia 16.08.2021r.

1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA I USTALENIA OGÓLNE

1.1. WPROWADZENIE

W polskiej systematyce aktów planowania przestrzennego „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” jest podstawowym, strategicznym dokumentem planistycznym każdej gminy. Jest ono klasyfikowane jako tzw. „akt kierownictwa wewnętrznego”, jest to dokument, który nie jest aktem prawa miejscowego, ale którego ustalenia są wiążące dla organów Gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 poz. 713 z późn. zm.) sporządzanie studium należy do zadań własnych gminy. Zasadnicze regulacje prawne dotyczące studium, jego problematyki a także trybu sporządzania zawarte są w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020r., poz. 293 z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. nr 118 z 2004r. poz. 1233). Zakres problematyki studium wynika także z wielu innych ustaw, w tym ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020r. poz. 283 z późn. zm.), która określa zasady i elementy strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dokonywanej w ramach procedury sporządzania studium, a także ustawy prawo ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustawy prawo wodne, jak i szeregu innych ustaw oraz przepisów wykonawczych.

Studium – zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jest aktem planistycznym, którego sporządzenie jest obligatoryjne i musi obejmować obszar gminy w jej granicach administracyjnych.

Podstawowym zadaniem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem wymogów ładu przestrzennego, ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego, walorów krajobrazowych i architektonicznych, prawa własności, walorów ekonomicznych przestrzeni, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa ludzi i mienia, potrzeb w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa, potrzeb interesu publicznego, rozwoju systemów infrastruktury komunikacyjnej i technicznej.

Studium stanowi podstawę dla władz samorządowych gminy do prowadzenia polityki i strategii działań nie tylko w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społecznej, gospodarczej i ekologicznej, które pośrednio lub bezpośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno - przestrzennego. Kierunki rozwoju gminy określone w Studium stanowią wytyczne koordynacyjne dla prowadzenia dalszych prac, w szczególności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium (jego część tekstowa jak i graficzna) składa się z dwóch zasadniczych części:

1. Uwarunkowań rozwoju, które należy uwzględnić w zakresie szczegółowo określonym w art. 10 ust. 1 w/w ustawy. Obejmują one uwarunkowania wynikające m.in. z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania, uzbrojenia terenu, stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony, diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, stanu środowiska, w tym stanu rolniczych, leśnych przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych, przyrody, krajobrazu; stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zagrożeń bezpieczeństwa ludności i jej mienia, potrzeb i możliwości rozwoju gminy z uwzględnieniem przesłanek ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, prognoz demograficznych, możliwości finansowania przez gminę sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej i społecznej, bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, stanu prawnego gruntów, występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych, występowania obszarów: naturalnych zagrożeń geologicznych, udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych, terenów górniczych, wymagających ochrony przeciwpowodziowej, stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych oraz wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

2. Kierunków zagospodarowania przestrzennego, które należy, z uwzględnieniem bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę określić w zakresie ustalonym w art. 10 ust. 2, 2a i 3a ustawy, w tym: kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy, wskaźniki dotyczące przeznaczenia, zagospodarowania i użytkowania terenów, zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony przyrody, krajobrazu,

obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków i dóbr kultury współczesnej, kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie planu miejscowego oraz obszary, dla których gmina – na podstawie przyznanego jej ustawowo władztwa planistycznego zamierza sporządzić plany miejscowe, kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz osuwania się mas ziemnych, obiekty i obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny, obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane, granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych, obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym a także – zgodnie z ust. 2a – rozmieszczenie obszarów, na których przewiduje się lokalizację urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW i ich stref ochronnych oraz zgodnie z ust. 3a – obszarów, na których przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m².

Bezpośrednią podstawę prawną przystąpienia do prac nad nową edycją dokumentu stanowiła Uchwała nr XLVIII/297/2018 Radę Gminy Wierzchosławice z dnia 27 kwietnia 2018r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice

Niniejszy dokument - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice opracowano zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27.03.2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020r., poz. 293 z późn. zm.) oraz innych ustaw.

1.2. CEL OPRACOWANIA

Potrzeba sporządzenia nowej edycji Studium została podyktowana zmienionymi uwarunkowaniami zarówno prawnymi jak i faktycznymi, mającymi bezpośredni wpływ na możliwości prowadzenia polityki przestrzennej Gminy w celu jej zrównoważonego rozwoju, poprzez określenie zaktualizowanych kierunków i zasad zabudowy i zagospodarowania terenów.

Zasadność opracowania nowego Studium dla Gminy, uwzględniając powyższe okoliczności prawne i faktyczne, wykazały analizy planistyczne wykonane zgodnie z dyspozycjami art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zakończone Uchwałą nr XLVIII/297/2018 przyjętą przez Radę Gminy Wierzchosławice z dnia 27 kwietnia 2018r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice i konieczność szybkiej zmiany obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice zatwierdzonego Uchwałą Nr XVI/105/200 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 27 stycznia 2000r., zmienionego Uchwałą Nr XLVII/290/2018 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 28 marca 2018r.

Nowa edycja Studium ma zweryfikować w niezbędnym zakresie politykę przestrzenną Gminy i zagwarantować możliwość zaspokajania obecnych potrzeb społeczności lokalnych, jak i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem podstawowych zasad planowania przestrzennego, to jest ochrony i kształtowania ładu przestrzennego oraz potrzeb zrównoważonego rozwoju.

1.3. ZAKRES I METODA OPRACOWANIA

Pierwszym etapem sporządzania Studium było zebranie i opracowanie materiałów wyjściowych, obejmujących między innymi opracowanie ekofizjograficzne, inwentaryzację urbanistyczną, analizę złożonych wniosków, analizę posiadanych przez gminę i obowiązujących opracowań planistycznych oraz przeprowadzenie szeregu innych analiz oceniających stan istniejący w zakresie środowiska przyrodniczego, uwarunkowań kulturowych, ekonomicznych oraz stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z infrastrukturą społeczną, techniczną i komunikacyjną obszaru.

Na etapie wstępnym dokonano również wielowątkowej „Analizy potrzeb i możliwości rozwoju gminy według wymogów art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. a-d oraz ust. 5-7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym”, w tym zawarto długofalową prognozę demograficzną rozwoju gminy na lata 2020-2050. Analizą objęto również ustalenia:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice zatwierdzone Uchwałą Nr XVI/105/2000 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 27 stycznia 2000r., w niewielkim zakresie zmienione Uchwałą Nr XLVII/290/2018 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 28 marca 2018r
- Obowiązujących w obszarze gminy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przyjętych uchwałami:
 - NR XVIII/126/2020 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 30 stycznia 2020r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzchosławice „Zawrocie” – ETAP A
 - Nr IV/24/2015 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 30 stycznia 2015r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy Wierzchosławice w części miejscowości Rudka, Mikołajowice, Łętowice oraz Bogumiłowice dla terenu wydobywania kruszywa;
 - NR XX/126/08 z dnia 08.09.2008 r. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Wierzchosławice w części miejscowości Rudka na terenie przylegającym do drogi powiatowej.
 - NR XIV/87/03 z dnia 30.09.2003 r. Uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego części Gminy Wierzchosławice.
 - NR XV/89/99 z dnia 30.12.1999 r. Uchwalenie planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Łętowice w Gminie Wierzchosławice.
- Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wierzchosławice na lata 2016 – 2024 przyjętej uchwałą Rady Gminy Wierzchosławice NR XXXIII/220/2017
- Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Wierzchosławice na lata 2014 – 2017 przyjętej uchwałą Rady Gminy Wierzchosławice NR XLIII/249/2014 z dnia 1 października 2014 r.
- Strategii Rozwoju Gminy Wierzchosławice na lata 2015-2020 przyjętej uchwałą Rady Gminy Wierzchosławice Nr XV/98/2015 z dnia 30 grudnia 2015 r.
- Zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego przyjętego Uchwałą Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018r.
- Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, przyjętej przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XXXI/422/20 z dnia 17 grudnia 2020 r.

Materiałami wyjściowymi zebranymi i opracowanymi przez zespół projektowy są:

- **Opracowanie ekofizjograficzne.**
- **Analiza wniosków złożonych do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice** - składającą się z części opisowo tabelarycznej i graficznej.
- **Inwentaryzacja fotograficzna gminy**, przedstawiająca ważne miejsca, obiekty, charakterystyczny krajobraz poszczególnych miejscowości gminy.
- **Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy** sporządzona według wymogów art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. a-d oraz ust. 5-7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Elaborat nowego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice składa się z:

- Części tekstowej, obejmującej:
 - Tom I zatytułowany: *Diagnoza stanu istniejącego oraz uwarunkowania rozwoju Gminy Wierzchosławice*
 - Tom II zatytułowany: *Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice*
- Części graficznej, na mapach topograficznych w skali 1 :10'000, obejmującej:
 - rysunek nr 1 Studium zatytułowany - *Uwarunkowania rozwoju Gminy Wierzchosławice*
 - rysunek nr 2 Studium zatytułowany - *Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice*

2. STRUKTURA PRZESTRZENNA I FUNKCJONALNA GMINY WRAZ Z OCENĄ ŁADU PRZESTRZENNEGO

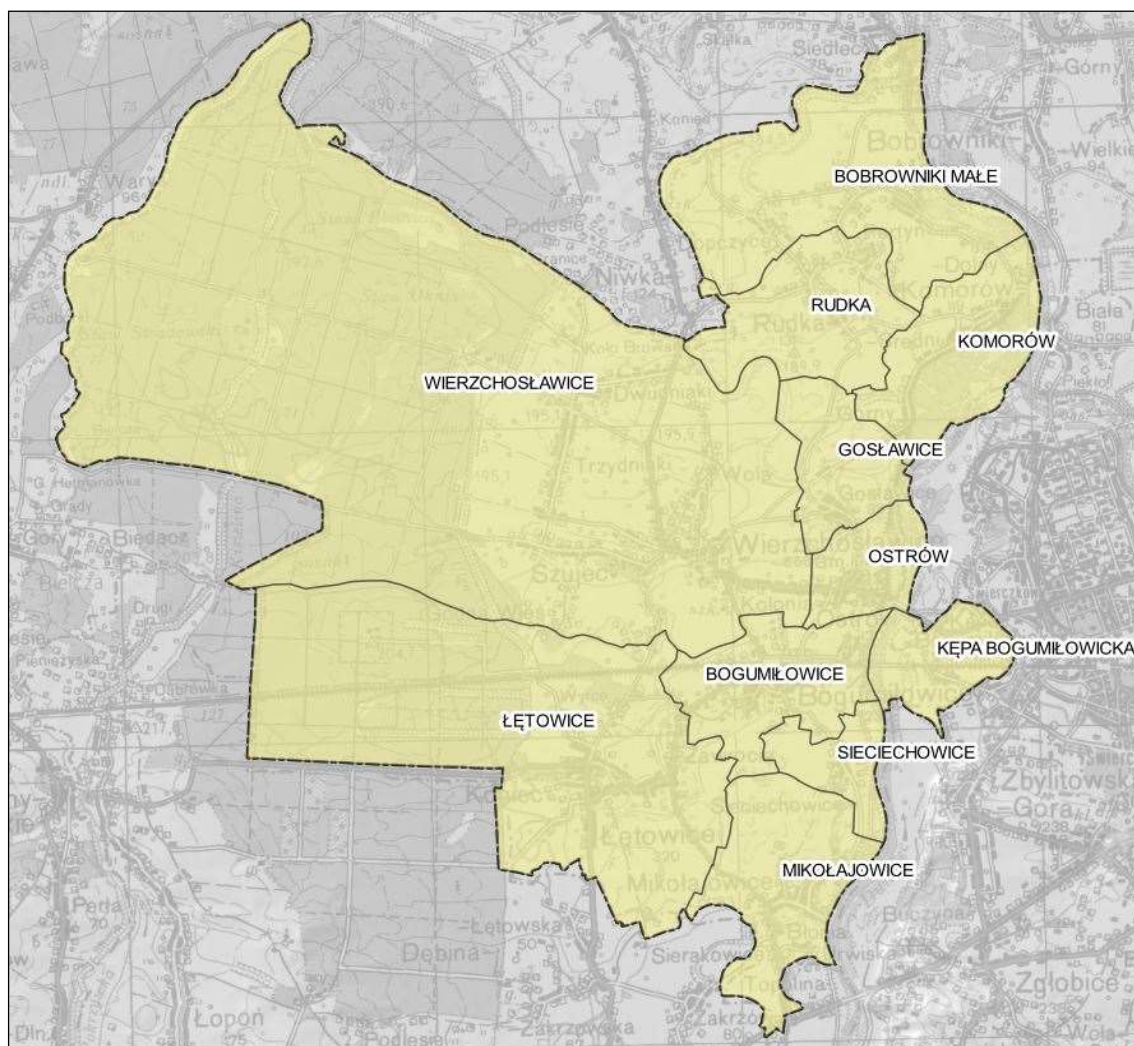
2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

Gmina Wierzchosławice położona jest w województwie małopolskim, w powiecie tarnowskim. Jest to gmina wiejska o powierzchni 75,01 km².

Sąsiaduje ona:

- od północy: z gminami Żabno i Radłów,
- od zachodu: z gminą Borzęcin,
- od południa: z gminą Wojnicz,
- od wschodu: z gminą wiejską Tarnów i miastem Tarnów.

W skład gminy wchodzi 11 sołectw: Wierzchosławice, Łętowice, Bobrowniki Małe, Mikołajowice, Rudka, Komorów, Bogumiłowice, Gosławice, Kępa Bogumiłowicka, Ostrów, Sieciechowice.

Rys. 1. Podział gminy Wierzchosławice na sołectwa, źródło: opracowanie własne

Gmina Wierzchosławice położona jest w obrębie Kotliny Sandomierskiej, w dolinie Dunajca, przechodzącej ku północy w Równinę Nadwiślańską, nazywaną lokalnie Równiną Radłowską. Generalnie gmina jest obszarem równinnym, z bardzo nieznacznym nachyleniem w kierunku północnym.

W strukturze użytkowania gruntów gminy Wierzchosławice dominują grunty rolne, stanowiące ok. 50% ogólnej powierzchni gminy. Wśród nich dominują grunty orne, stanowiące ok. 69% gruntów rolnych. Drugi - pod względem powierzchni udział - mają lasy, które stanowią ok. 40% powierzchni

Gminy. Pozostałe tereny powierzchni gminy stanowią grunty pod wodami: ok. 4% a grunty zabudowane i zurbanizowane, to ok. 6% jej powierzchni.

Siedzibą Gminy jest miejscowość Wierzchosławice, położona ok. 10 km na zachód od Tarnowa. Odległość Gminy od stolicy województwa małopolskiego – Krakowa, wynosi około 90 km, taka sama odległość dzieli ją od Rzeszowa. Odległość Gminy od Mielca, usytuowanego na północ od Tarnowa, to w przybliżeniu 50 km.

Jednostki osadnicze Wierzchosławic i ich powierzchnia,

Nazwa miejscowości	Powierzchnia	
	ha	% powierzchni gminy
Wierzchosławice	3565,5954	47,53
Łętowice	1344,7917	17,93
Bobrowniki Małe	661,2846	8,82
Mikołajowice	351,2806	4,68
Rudka Gm. Wierzchosławice	331,4901	4,42
Komorów	311,2099	4,15
Bogumiłowice	304,748	4,06
Gosławice	199,4293	2,66
Kępa Bogumiłowicka	164,3191	2,19
Ostrów	144,6617	1,93
Sieciechowice	122,5879	1,63
Ogółem powierzchnia gminy:	7501,3983	100

źródło – Starostwo Powiatowe w Tarnowie

Gmina jest dobrze skomunikowana, przez centrum Wierzchosławic przebiega droga wojewódzka nr 975 łącząca Dąbrowę koło Nowego Sącza z Dąbrową Tarnowską, natomiast po południowej stronie miejscowości przebiega autostrada A4 wraz z węzłem autostradowym "Tarnów-Zachód".

Przez teren Gminy Wierzchosławice przebiega również linia kolejowa E30 – łącząca Niemcy, Polskę i Ukrainę (Zgorzelec - Medyka).

Ośrodkami obsługi ponadpodstawowej dla mieszkańców gminy Wierzchosławice jest miasto Tarnów, zwłaszcza jego część centralna oraz dzielnica – Mościce.

Powiązania gminy z Tarnowem dotyczą głównie:

- rynku pracy – znacząca liczba pracującej poza rolnictwem ludności gminy znajduje zatrudnienie w Tarnowie – głównie w pobliskim kompleksie "Zakładów Azotowych",
- infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, w tym połączenia drogowego oraz połączenia kolejowego poprzez stację w Bogumiłowicach. Odległości od ośrodka powiatowego - kolejną lub samochodem - to zaledwie ok. 6 – 8 km, a odległość od ośrodka wojewódzkiego (Krakowa), to około 70 – 75 km.
- świadczenia usług o charakterze ponadpodstawowym oraz, w niektórych elementach również o charakterze podstawowym, przez placówki znajdujące się na terenie miasta Tarnowa (oświata ponadpodstawowa, specjalistyczna ochrona zdrowia i hospitalizacja, kultura, handel specjalistyczny, usługi bytowe specjalistyczne itp.),
- obsługi administracyjnej powiatowej – siedziba Starostwa Powiatowego w m. Tarnowie, ale również obecnie obsługi bankowej, ubezpieczeń społecznych, doradztwa biznesowego, urzędu skarbowego, regionalnej izby obrachunkowej itp.

Istnieją również powiązania odwrotne, które dotyczą "ekspansji" Tarnowa na teren gminy.

Dotyczy to przede wszystkim:

- rozwoju podmiejskiej, głównie świątecznej rekreacji i wypoczynku w oparciu o walory rzeki Dunajec, ośrodka rekreacyjnego w Ostrowie oraz kompleksu leśnego w zachodniej części gminy (głównie okres letni z przesunięciem sezonu ze względu np. na grzybobranie),
- wzrastającej tendencji do osiedlania się mieszkańców miasta na terenie gminy choćby ze względu na dogodne powiązania komunikacyjne i różnice w cenie gruntów,
- lokowania drobnych zakładów przemysłowych i usługowych.

Powiązania te wynikające głównie z wzajemnego sąsiedztwa gminy z miastem, należy uznać za bardzo pozytywne i zgodne z ogólnoeuropejską tendencją rozwoju stref podmiejskich wokół znaczących

ośrodków miejskich, a takim ośrodkiem w skali województwa małopolskiego jest Tarnów. Należy zwrócić uwagę również na krajowe znaczenie Wierzchosławic i powiązania turystyczno-impresowe związane z miejscem urodzenia Wincentego Witosa.

Poniżej przedstawiono informację o ilości mieszkańców stale zameldowanych na terenie gminy w poszczególnych sołectwach. Porównując powierzchnię poszczególnych sołectw do liczby jej mieszkańców uzyskujemy gęstość zaludnienia, którą przedstawia poniższa tabela - ilości mieszkańców, powierzchnia sołectw i gęstość zaludnienia

Sołectwo	Liczba stałych mieszkańców	Pow. miejscowości [ha] / % całej gminy	ilość osób na hektar	ilość osób na km ²
Wierzchosławice	3336	3566 ha / 47,5%	0,94 os/ha	94
Łętowice	1579	1345 ha / 17,9%	1,17 os/ha	117
Bobrowniki Małe	880	661 ha / 8,8%	1,33 os/ha	133
Mikołajowice	968	351 ha / 4,7%	2,76 os/ha	276
Rudka	717	332 ha / 4,4%	2,16 os/ha	216
Komorów	621	311 ha / 4,2%	2,00 os/ha	200
Bogumiłowice	1016	305 ha / 4%	3,33 os/ha	333
Gosławice	376	199 ha / 2,7%	1,89 os/ha	189
Kępa Bogumiłowicka	565	164 ha / 2,2%	3,45 os/ha	345
Ostrów	515	145 ha / 2%	3,55 os/ha	355
Sieciechowice	199	123 ha / 1,6%	1,62 os/ha	162
Ogółem powierzchnia gminy:	10772	7501,3983	1,44 os/ha	144

źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych na stronie Wierzchosławice.pl

2.2. NAJWAŻNIEJSZE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

W niniejszym rozdziale zebrano uwarunkowania i kierunki rozwoju Gminy Wierzchosławice wynikające z dokumentów strategicznych, w tym ze:

- ZMIANY PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO przyjętego przez Sejmik Województwa Uchwałą nr XLVII/732/18 z 26 marca 2018 roku,
- STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA „MAŁOPOLSKA 2030”, przyjętej przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XXXI/422/20 z dnia 17 grudnia 2020 r.,
- STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO GMINY WIERZCHOSŁAWICE na lata 2015-2020 przyjętej uchwałą Rady Gminy Nr XV/98/2015 z dnia 30 grudnia 2015 r.,
- GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY WIERZCHOSŁAWICE 2016 - 2024 przyjętego uchwałą Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 30 maja 2017 Nr XXXIII/220/2017 w sprawie zmiany uchwały XXX/198/2017 z dnia 15 lutego 2017 w sprawie przyjęcia Gminnego programu rewitalizacji na lata 2016 – 2024.

◆ Uwarunkowania i kierunki rozwoju wynikające z ustaleń obowiązującej Zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego przyjętej przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą nr XLVII/732/18 z 26 marca 2018 r.

Zmiana Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego przyjęta Uchwałą Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018r. zastąpiła dotychczas obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, przyjęty Uchwałą Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 r.

Podstawą formułowania polityki rozwoju przestrzennego województwa stanowią następujące dokumenty programowe:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju KPZK 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.) – Uchwała Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r., która zastąpiła Strategię Rozwoju Kraju 2020 Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony Miasta, Obszary Wiejskie,
- Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.

Celem generalnym zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego jest harmonijne gospodarowanie przestrzenią jako podstawa dynamicznego i zrównoważonego rozwoju województwa.

Cele operacyjne wynikają z pryncypialnych zasad zagospodarowania przestrzennego, a najważniejsze z nich to:

- oszczędne gospodarowanie przestrzenią zurbanizowaną i racjonalne jej wykorzystanie
- oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi i dbałość o poprawę jakości środowiska
- zachowanie bioróżnorodności w najcenniejszych obszarach
- ochrona dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu
- zmniejszanie ryzyka katastrof naturalnych.

„Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego” uwzględnia ocenę stanu i trendów rozwojowych w zagospodarowaniu przestrzennym, wynikające z:

- procesów demograficznych i struktury osiedleńczej,
- użytkowania ziemi i planowania przestrzennego,
- wewnątrzregionalnych różnic w poziomie rozwoju,
- przemian przestrzeni rolniczej i terenów wiejskich,
- gospodarki środowiskiem i ochrony przyrody,
- uwarunkowań kulturowych,
- przemian krajobrazu i ochrony środowiska kulturowego,
- turystyki,
- transportu i komunikacji (dostępności i mobilności),
- systemu infrastruktury technicznej.

Kierunki polityki przestrzennej określone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego to:

1. Poprawa struktury przestrzennej i zmniejszenie różnic wewnątrzregionalnych poprzez:
 - rozwój infrastruktury społecznej, głównie nowoczesne budynki biblioteczne, ośrodki opieki ambulatoryjnej, domy pomocy społecznej, żłobki, wielofunkcyjne tereny sportowo-rekreacyjne,
 - wzrost i aktywizacje przedsiębiorczości, tworzenie nowych terenów inwestycyjnych, rozwój tzw. usług sektora czasu wolnego,
 - wsparcie rozwoju budownictwa mieszkaniowego, poprzez udostępnienie uzbrojonych terenów pod budownictwo,
 - działania rewitalizacyjne.
2. Kształtowanie przestrzeni rolniczej i terenów wiejskich, przez poprawę konkurencyjności i produktywności gospodarstw rolnych oraz ochronę ich przed degradacją, prowadzenie działań przeciwoerozyjnych, melioracyjnych, agrarnych czy wspieranie rozwoju przyjaznej przestrzeni wiejskiej.
3. Wzmocnienie systemu ochrony zasobów przyrodniczych oraz poprawa gospodarki środowiskiem, poprzez ochronę bioróżnorodności i ciągłości struktur przyrodniczych, zintegrowanie ochrony przyrody i krajobrazu oraz obniżenie zanieczyszczeń środowiska.
4. Działania na rzecz jakości krajobrazu, architektury i ochrony środowiska kulturowego, np. za pomocą działań studialno-analitycznych, legislacyjnych (w tym ustanowienie parków krajobrazowych, kulturowych, rewitalizacja zespołów krajobrazowych), promocyjnych, inwestycyjnych.
5. Podniesienie atrakcyjności turystycznej m.in. poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej, rozwój agroturystyki, infrastruktury turystycznej, ośrodków turystyki aktywnej i sportu, parków tematycznych, szlaków turystycznych.
6. Rozwój systemu transportu.
7. Rozwój infrastruktury technicznej za sprawą modernizacji i unowocześniania systemu wytwarzania energii (w tym rozwój odnawialnych źródeł energii), w zakresie gazownictwa, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, Małopolskiej Sieci Szerokopasmowej.
8. Ochrona przed zagrożeniami naturalnymi, awariami przemysłowymi, komunikacyjnymi.

STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA REGIONU – MODEL ROZWOJU

W strukturyzacji przestrzeni Małopolski dokonano podziału wewnętrznych terytoriów zgodnie z funkcjonującym układem statystycznym subregionów i realnymi zasięgami oddziaływań głównych ośrodków usługowych. I tak: obszar „Farma” podzielono na część wschodnią (F1) obejmującą głównie obszar Wyżyny Miechowskiej i obszar F2 obejmujący tereny Powiśla Bocheńskiego, obszar „Klina” podzielono na K1 (rejon aglomeracji oświęcimsko-chrzanowskiej), K2 (pas miast na południe od Krakowa – od Kęt po Bochnię) oraz K3 (pas miejscowości wzdłuż autostrady do Tarnowa. Obszar „Park” rozdzielono na P1 (rejon Beskidu Małego i Żywieckiego), P2 (obszar gorczańsko-pienińskopodhalański) oraz obszar P3 (obszar Beskidu Sądeckiego i Niskiego). W ten sposób powstało 12 terytoriów funkcjonalno-krajobrazowych. Zaproponowany podział na obszary funkcjonalno–krajobrazowe – terytoria odbiega od dotychczasowych podziałów po pierwsze dlatego, że nie jest oparty na jednym kryterium (np. przynależności do obszaru metropolitalnego czy położenie przy granicy), ale jest kombinacją kilku cech. Po drugie, eksponuje element ukształtowania i zagospodarowania terenu, czyli wspólnotę krajobrazu i problemów przestrzennych, po trzecie zaś daje system pełny i rozłączny – co znaczy, że każdy obszar administracyjny (każda gmina) należy do jednego i tylko jednego obszaru.

Schemat podziału Województwa Małopolskiego, źródło – Zmiana Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego przyjętej przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą nr XLVII/732/18 z 26 marca 2018 r.

W tym podziale Gmina Wierzchosławice należy do obszaru Klin – K3

Obszar funkcjonalny „Klin rozwojowy” jest z punktu widzenia geograficznego i krajobrazowego bardzo heterogeniczny. Nigdy nie stanowił jedności w sensie administracyjnym czy politycznym, ale przesłanki społeczno-ekonomiczne i transportowe wskazują na celowość wyodrębnienia tego obszaru. Obszar funkcjonalny *Klin rozwojowy* obejmuje 42 gminy o łącznej powierzchni 3358 km², czyli 22,1 % powierzchni województwa. Mieszka w nim ok. 925 tys. osób (27,5% populacji Małopolski) z czego ludność miejska stanowi 48,6 % ludności obszaru. Jest to ta część województwa, która posiada bogate tradycje przemysłowe, jest silnie zurbanizowana i wyraźnie zamożniejsza. Doświadczają dynamicznych procesów rozwojowych, skutkujących atrakcyjnością lokalnych rynków pracy. Obszar przebiega południkowo przez całą Małopolskę, ale ma wyraźnie inny charakter na zachód, a inny na wschód od Krakowa. W zachodniej, szerszej części, szczególną

rolę odgrywa zespół miast: Brzeszcze – Oświęcim – Libiąż – Chrzanów – Trzebinia – Olkusz, tworzących jeden obszar zurbanizowany na granicy Małopolski i Śląska. Węższa część wschodnia to pasmo rozwojowe wzdłuż korytarza transportowego autostrady A4 i linii kolejowej E30. Znajdują się na tej osi takie ośrodki jak Bochnia, Brzesko, Wojnicz i Tarnów jako kulminacja. *Klin* dysponuje najlepszą w regionie i konkurencyjną w skali kraju, infrastrukturą transportową i energetyczną, bogatymi tradycjami przemysłowymi (tarnowskie Azoty), wykwalifikowanymi zasobami ludzkimi oraz nowoczesną bazą przemysłową. Jest to także obszar występowania ważnych gospodarczo surowców naturalnych, takich jak węgiel kamienny (Brzeszcze, Libiąż), rudy cynku i ołowiu (Bukowno, Olkusz), soli kamiennej (Bochnia), gazu ziemnego oraz kamieni budowlanych i kruszyw budowlanych. Podstawowym wyzwaniem przed jakim stoi ten obszar funkcjonalny, jest przyciągnięcie nowych inwestycji, zwłaszcza w zakresie przemysłu, transportu, logistyki, a tym samym zwiększenia liczby i podniesienia jakości miejsc pracy. Ma to szczególne znaczenie dla miast, które utraciły znaczną część swojej bazy ekonomicznej albo przeżywają negatywne procesy „kurczenia się” i starzenia się ich populacji. Jak przewyciężyć te tendencje, jak skorzystać z renty położenia i wykorzystać przewagi infrastrukturalne – oto główne dylematy rozwojowe.

Kierunki działań

Główne zadanie tego obszaru funkcjonalnego to stwarzanie warunków dla procesów reindustrializacji i przyciągania nowych miejsc pracy, zwłaszcza w przemyśle i logistyce. Oznacza to organizację i budowę nowych parków przemysłowych, technologicznych oraz stref aktywności gospodarczej. Chodzi przede wszystkim o przedsięwzięcia tego typu w Tarnowie, Bochni, Andrychowie, Kętach i Libiążu oraz generalnie poprawę infrastruktury istniejących stref aktywności, zwłaszcza położonych bezpośrednio przy autostradzie i drogach ekspresowych. Większość miast wymaga nowych impulsów rozwojowych w postaci projektów rewitalizacyjnych, które muszą nabrać większego rozmachu oraz projektów w zakresie wspieranego budownictwa mieszkaniowego.

Kierunki działań – transport

Ukształtowanie przestrzenne tego obszaru funkcjonalnego w wyjątkowy sposób odpowiada specyfice szynowego transportu publicznego. Jego wewnętrzna integracja jednolitego rynku pracy dokona się poprzez rozwój szybkiej kolei aglomeracyjnej i regionalnej. Winna ona sięgać od Chrzanowa przez Kraków po Tarnów oraz z Krakowa przez Skawinę do Wadowic oraz przez Zator do Oświęcimia. Oznacza to modernizację i budowę stacji i przystanków oraz tworzenie przy nich sieci parkingów P+R. Wymaga także modyfikacji sieci dróg lokalnych tak, aby zwiększyć dostępność węzłów infrastruktury kolejowej. Druga grupa zadań związana jest z autostradą A4. Wymaga ona zwiększenia przepustowości poprzez budowę trzeciego pasa ruchu na odcinku Chrzanów – Opatkowice oraz w okresie kierunkowym na odcinku Bieżanów – Brzesko. Konieczne są inwestycje drogowe ułatwiające dostęp do węzłów autostradowych, zwłaszcza w rejonie Bochni, Wierzchosławic i samego Tarnowa.

Rekomendacje do kształtowania polityki przestrzennej w dokumentach strategicznych i planistycznych gmin.

Obszar „Klina” stanowi idealną lokalizację dla centrów logistycznych i intermodalnych węzłów transportowych – toteż należy dla nich w planowaniu miejscowym tworzyć przestrzenne warunki. Pozostałe istotne działania planistyczne to:

- zabezpieczenie w lokalnych aktach planistycznych miejsc pod parkingi P+R w rejonach stacji kolejowych,
- dostosowanie sieci dróg lokalnych do potrzeb transportu kolejowego oraz poprawa dostępności węzłów autostradowych,
- opracowanie programów rewitalizacji miast lub ich części, zwłaszcza ośrodków subregionalnych (Tarnowa, Chrzanowa-Oświęcimia) i powiatowych (Olkusza, Wadowic, Bochni, Brzeska i Myślenic),
- wyprowadzenie dróg wojewódzkich poza obręb zabytkowych centrów miast,
- zwiększenie oferty terenowej parków przemysłowych i SAG-ów,
- wytyczenie terenów pod zorganizowane/wspierane ze środków publicznych budownictwa mieszkaniowego.

DZIAŁANIA NA OBSZARACH FUNKCJONALNYCH WYODRĘBNIONYCH W KPZK - OBSZARY FUNKCJONALNE (OF) WG KPZK

Zgodnie z wymaganiami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, PZPW zostają wskazane obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym, wyodrębnione zgodnie z typologią i wymaganiami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz przeprowadzonymi analizami diagnostycznymi. Obszary te stanowić mają, co do zasady, miejsca strategicznej interwencji prowadzonej z poziomu krajowego. W związku z powyższym nie pokrywają one w całości obszaru województwa. Co więcej, zasięgi poszczególnych obszarów funkcjonalnych mogą wielokrotnie nakładać się na siebie (i tak jest w rzeczywistości), toteż niektóre jednostki osadnicze znajdują się jednocześnie w granicach kilku obszarów funkcjonalnych. Inaczej mówiąc – w przeciwieństwie do podziału na terytoria – jest to system podziałów nierozłącznych.

Obszary funkcjonalne charakteryzują wspólne cechy i zbliżone uwarunkowania rozwoju oraz wynikające stąd kierunki zagospodarowania przestrzennego. O ponadregionalnym charakterze wyodrębnionych Obszarów Funkcjonalnych decyduje zasięg przestrzenny lub ranga oddziaływania. W zależności od przyszłych zmian legislacyjnych, granice Obszarów Funkcjonalnych będą podlegać weryfikacji oraz rozbudowaniu odpowiednich ustaleń dedykowanych poszczególnym obszarom. W tej klasyfikacji obszar Gminy Wierzchosławice klasyfikowany jest jako:

Obszar Funkcjonalne cenny przyrodniczo oraz Obszar funkcjonalny ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego:

Polityka przestrzenna tych obszarów funkcjonalnych ukierunkowana będzie na:

- inicjowanie i wspieranie budowy systemu obszarów chronionych kulturowo-krajobrazowych, powiązanych z ochroną walorów przyrodniczych,
- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,
- szczególna opieka nad obiektami dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym m.in. w zakresie ochrony wartości zabytkowych i ich wykorzystania, umożliwiająca racjonalne gospodarowanie obiektem,
- utrzymanie zasobów budownictwa drewnianego, jako charakterystycznego elementu krajobrazu kulturowego Małopolski,
- rozwoju turystyki kulturowej powiązanej z promowaniem specyfiki dziedzictwa kulturowego subregionów oraz tematycznych szlaków kulturowych,
- stworzenie warunków do prowadzenia monitoringu standardu ochrony i opieki wybranych kategorii zasobów dziedzictwa kulturowego.

Obszar ochrony i kształtowania zasobów wodnych (lasy wodochronne)

Polityka przestrzenna OF ukierunkowana będzie na:

- zwiększenie retencyjności obszaru,
- zabezpieczenie wód przed zanieczyszczeniem, przede wszystkim drogą racjonalnej gospodarki ściekowej oraz gospodarki odpadami.

Obszar funkcjonalne strategicznych złóż kopalin

Polityka przestrzenna OF ukierunkowana będzie na:

- ochronę złóż przed zainwestowaniem, uniemożliwiającym ich eksploatację,
- minimalizację skutków środowiskowych eksploatacji górniczej.

♦ **Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, przyjętej przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XXXI/422/20 z dnia 17 grudnia 2020 r.**

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem przygotowywanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie regionu. Jako nadrzędny dokument programowy samorządu województwa, strategia jest wdrażana poprzez budżet, plan zagospodarowania przestrzennego województwa, strategie dziedzinowe, programy (w tym regionalny program operacyjny i programy wojewódzkie) oraz działania bieżące i projekty realizowane zarówno przez Urząd Marszałkowski, jak i jednostki podległe oraz podmioty zależne. W realizacji strategii uczestniczą także partnerzy strategii, w tym głównie przedsiębiorstwa, organizacje pracodawców i pracowników, instytucje i organizacje pozarządowe oraz samorządy i administracja rządowa.

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” jest aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011–2020 (SRWM 2011–2020). Dokument ten reprezentuje czwartą generację strategii opracowywanych przez samorząd regionalny.

SRWM 2011–2020 przyjęta przez Sejmik Województwa Małopolskiego 26 września 2011 roku była najdłużej obowiązującym spośród wszystkich dotychczas opracowanych przez Samorząd Województwa dokumentów tego typu. Współczesna dynamika procesów rozwojowych sprawiła, że podczas dekady wdrażania SRWM 2011–2020 w sferze realnej, jak i formalno-prawnej zaszły zmiany, które przesądziły o potrzebie rozpoczęcia aktualizacji opisanej w niej interwencji publicznej.

W strukturze Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” wyodrębniono:

I. Część diagnostyczno-prognostyczną, w której przedstawiona została obecna sytuacja rozwojowa Małopolski oraz główne trendy, które będą determinowały rozwój regionu w perspektywie 2030 roku.

II. Część strategiczną, gdzie, w oparciu o wnioski wynikające z Części I, zdefiniowano wizję rozwoju Małopolski oraz główne kierunki działań służące jej realizacji wraz ze wskaźnikami reprezentującymi zakładane miary sukcesu.

Strategia rozwoju województwa rozlicza i podsumowuje poprzedni dokument strategii z analizą obszarów i działań, które zostały zrealizowane w sposób zadowalający, niezadowalający lub wcale nie zostały podjęte.

Oceny działań Strategii na lata 2011-2020 dokonano w ramach poszczególnych obszarów:

- Obszar 1. Gospodarka wiedzy i aktywności
- Obszar 2. Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego
- Obszar 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej
- Obszar 4. Krakowski Obszar Metropolitalny i pozostałe subregiony
- Obszar 5. Rozwój miast i obszarów wiejskich
- Obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne
- Obszar 7. Zarządzanie rozwojem województwa

Dokonując całościowej oceny realizacji SRWM 2011–2020 stwierdzono, że cele wyznaczone w tym dokumencie okazały się trafne w kontekście zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym, zaś ich realizacja była w dużym stopniu zbieżna z założonym scenariuszem. Niemniej jednak nie wszystkie zaplanowane kierunki interwencji były realizowane zgodnie z założoną logiką, a nowe wyzwania rozwojowe i zachodzące zmiany w otoczeniu instytucjonalnoprawnym okazały się jedną z przesłanek do rozpoczęcia prac nad aktualizacją SRWM. Powiększyły się dysproporcje między Krakowskim Obszarem Metropolitalnym a pozostałymi obszarami województwa. Wyzwaniem staje się wypracowanie mechanizmów integracji ponadregionalnych przedsięwzięć rozwojowych oraz wypracowanie instrumentów wspierających zrównoważony rozwój całego regionu

W strategii została przeprowadzona ocena pozycji wyjściowej Małopolski, **uwzględniająca diagnozę aktualnej sytuacji regionu, prognozę trendów rozwojowych**. W zakresie 5 obszarów

tematycznych określono stan istniejący, trendy zmian, najważniejsze atuty i problemy, a także katalog kluczowych wyzwań.

5 obszarów tematycznych i najważniejsze zagadnienia:

1. **Małopolskie:** zmiany demograficzne, małopolskie rodziny, zdrowie, bezpieczeństwo, sport i rekreacja, kultura i dziedzictwo, edukacja, rynek pracy;
2. **Gospodarka:** produkt krajowy brutto, innowacyjność, atrakcyjność gospodarcza, turystyka, transport, cyfryzacja, gospodarka o obiegu zamkniętym;
3. **Klimat i środowisko:** zmiany klimatyczne, powietrze, wody, odpady, energetyka, zasoby środowiska, bioróżnorodność i krajobraz, edukacja prośrodowiskowa;
4. **Zarządzanie strategiczne rozwojem:** zarządzanie strategiczne rozwojem województwa, kapitał społeczny,
5. **Rozwój zrównoważony terytorialnie:** przestrzenne aspekty rozwoju regionalnego, małopolskie miasta, obszary wiejskie, spójność wewnątrzregionalna i dostępność.

W oparciu o diagnozę sytuacji gospodarczo-społecznej Małopolski możliwe było zidentyfikowanie kluczowych procesów, których prognozowany przebieg będzie determinował treść oraz intensywność działań podejmowanych na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu w horyzoncie roku 2030.

W części diagnostyczno-prognostycznej przedstawiono, w takim stopniu w jakim to było możliwe, skutki społeczno-gospodarcze oraz wyzwania związane z pandemią koronawirusa, a w części strategicznej określono działania stanowiące odpowiedź na nie, choć w chwili przyjęcia dokumentu nieznanne były jeszcze wszystkie następstwa COVID-19.

W strategicznej części dokumentu, określono wizję oraz cele i kierunki polityki rozwoju.

Wizja jako deklaracja Samorządu Województwa Małopolskiego względem Małopolski została utrzymana z poprzedniej edycji dokumentu. Niniejsza wizja zakłada, że Małopolska stanie się: *„regionem równych szans i wszechstronnego rozwoju Małopolski, nowoczesnej gospodarki, odpowiedzialnie podchodzącym do zasobów środowiska naturalnego, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowującym swoją tożsamość w integrującej się Europie”*.

Wizja ma być realizowana poprzez **cel główny** sformułowany jako: *Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym*.

Szczególne miejsce w strategii zajmują **Małopolskie oraz ich rodziny**. Zasadniczym punktem odniesienia dla działań wspierających rozwój regionu, będzie wyrównywanie szans rozwojowych małopolskich rodzin. Dlatego też wszelkie aktywności samorządu województwa zmierzające do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, jak i terytorialnym, inicjowane będą **z myślą o małopolskich rodzinach**.

Cel główny Strategii będzie realizowany w ramach **pięciu obszarów tematycznych**, dla których zostały zdefiniowane **cele szczegółowe**. W każdym z obszarów zostały wyodrębnione **główne kierunki polityki rozwoju**, dla których wskazano **strategię postępowania** oraz **główne kierunki działań**. Osiągnięciu celów w czterech obszarach tematycznych ma służyć realizacja **przedsięwzięć strategicznych**. W Obszarze Rozwój Zrównoważony Terytorialnie nie wskazano przedsięwzięć strategicznych, gdyż interwencje zaplanowane do realizacji w wymiarze terytorialnym będą adresowane do konkretnych terytoriów – obszarów strategicznej interwencji - które ze względu na swoją specyfikę i występujące tam problemy wymagają dodatkowego wsparcia, wykraczającego poza działania przewidziane dla całego województwa. W pozostałych obszarach tematycznych przedsięwzięcia strategiczne stanowią wybór zadań do zrealizowania na poziomie regionalnym przez samorząd województwa we współpracy z partnerami.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

W strategii przewiduje się podjęcie działań w ramach 5 obszarów tematycznych:

1. **Małopolskie rodziny:** działania na rzecz zapewnienia jak najlepszej jakości życia mieszkańców oraz ich rodzin poprzez wsparcie rodzin, opieki zdrowotnej, rozwoju edukacji, ochrony dziedzictwa i uczestnictwa w kulturze, wspierania aktywności zawodowej, poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.
2. **Gospodarka:** działania których głównym celem jest dalszy rozwój oraz umacnianie konkurencyjnej oraz innowacyjnej pozycji Małopolski zarówno w wymiarze krajowym, jak i międzynarodowym, poprzez podniesienie innowacyjności, konkurencyjności i przedsiębiorczości regionu, wsparcie turystyki i sportu, inwestycje z zakresu zintegrowanego i zrównoważonego transportu, rozwój cyfryzacji oraz wprowadzanie gospodarki o obiegu zamkniętym.
3. **Klimat i środowisko:** działania będą koncentrować się na ochronie oraz racjonalnym korzystaniu z zasobów środowiska naturalnego Małopolski oraz na nadaniu im charakteru czynników wspierających rozwój gospodarczy regionu i przyczyniających się do poprawy jakości życia; poprzez skoncentrowane na ograniczaniu zmian klimatycznych, zrównoważonym gospodarowaniu, ochronie bioróżnorodności i krajobrazu Małopolski oraz edukacji ekologicznej.
4. **Zarządzanie strategiczne rozwojem województwa:** działania koncentrują się na wspieraniu realizacji polityk rozwoju samorządu województwa opisanych w pozostałych obszarach, poprzez budowanie funkcjonalnego systemu zarządzania rozwojem województwa, współpracę, partnerstwo i promocję regionu.
5. **Rozwój zrównoważony terytorialnie:** obszar stanowi próbę bardziej precyzyjnego zaadresowania działań do potrzeb oraz lokalnych potencjałów poszczególnych typów terytoriów, do miast i obszarów wiejskich oraz ukierunkowane na zrównoważony rozwój przestrzenny, spójność wewnątrzregionalną i dostępność komunikacyjną.

Interwencje wskazane w poszczególnych obszarach Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” wykazują wiele zależności. Działania podejmowane w jednym obszarze będą wywoływały mniejsze lub większe konsekwencje dla pozostałych. **Oczekiwane jest, aby wsparciem objęte zostały wszystkie, nawet najmniejsze jednostki w regionie tak, aby zmniejszyć regionalne dysproporcje.** W tym kontekście bardzo ważne staje się wykorzystanie szans rozwojowych we wszystkich częściach województwa, co pozwoli na wyzwolenie efektów synergii i transferu rozwoju na obszary wykazujące deficyty.

Wobec tego w strategii wyodrębnione zostały także obszary, które ze względu na swoją specyfikę i obserwowane tam problemy, wymagają dodatkowego wsparcia, wykraczającego poza działania przewidziane dla całego województwa. Wyodrębnienie tych obszarów, określanych mianem **obszarów strategicznej interwencji**, służyć ma skierowaniu wsparcia przede wszystkim na te tereny województwa, które tego najbardziej potrzebują, bądź z uwagi na ich specyfikę i wewnętrzne potencjały, konieczne jest wzmocnienie czynników, które mogą spowodować ich trwały rozwój.

Na system realizacji Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” składa się zestaw rozwiązań i narzędzi zarządczych i koordynacyjnych, programowych, finansowych i organizacyjnych oraz zasady horyzontalne, które będą miały zastosowanie przekrojowe na wszystkich płaszczyznach realizacji Strategii. Najważniejsze zasady horyzontalne to:

- zasada rozwoju społecznie wrażliwego,
- zasada rozwoju terytorialnie zrównoważonego,
- zasada zintegrowanego podejścia,
- zasada partnerstwa,
- zasada spójności z celami europejskiej i krajowej polityki rozwoju, w tym polityki regionalnej,
- zasada autonomii programowej strategii rozwoju województwa,
- zasada definiowania długofalowych celów polityki rozwoju województwa,
- zasada programowania i prowadzenia polityki rozwoju opartej na dowodach,
- zasada operacjonalizacji strategii rozwoju województwa.

♦ **Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wierzchosławice na lata 2015-2020**

Opracowana Strategia Rozwoju Gminy Wierzchosławice na lata 2015 - 2020 jest planem działania strategicznego na najbliższe lata funkcjonowania Gminy. Dokument wskazuje opcje i warianty rozwoju oraz zmian, które powinny być przeprowadzane, aby uzyskać pożądaną cel.

Diagnoza stanu istniejącego i analiza możliwości rozwoju stanowiły punkt wyjścia do sformułowania strategicznych celów rozwoju, a w następnym etapie dla określenia programów i zadań realizacyjnych.

Wizja w myśl definicji to wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń przyszłości określających: rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych oraz eliminację problemów i zagrożeń. Wizja określa charakter przyszłych celów strategicznych, przedstawia gminę naszych marzeń.

Wizja Gminy Wierzchosławice: *„Gmina Wierzchosławice – dzielnie krocząca w nowoczesność, proekologiczna gmina z bogatą tradycją, przyjazna dla przedsiębiorców i turystów, w pełni korzystająca ze swojego położenia komunikacyjnego oraz wychodząca naprzeciw aspiracjom swoich mieszkańców i dbająca o ich edukację”*

Misja gminy – opisuje jej mandat do realizacji wizji rozwoju oraz nadrzędne wartości (zasady), jakimi gmina będzie się kierować podejmując działania na rzecz realizacji wizji. Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy.

Misja Gminy Wierzchosławice: *„Skuteczne i innowacyjne stymulowanie zrównoważonego rozwoju Gminy Wierzchosławice. Pobudzanie kapitału społecznego w celu podnoszenia konkurencyjności, wzrostu przedsiębiorczości oraz aktywności historyczno – kulturalnej i turystycznej. Stworzenie bezpiecznych i proekologicznych warunków życia i pracy dla aktywnej, zintegrowanej społeczności.”*

Zdefiniowana w ten sposób misja pełni rolę wyznacznika elementarnych kierunków prac nad określaniem celów strategicznych rozwoju gminy oraz na ich podstawie celów szczegółowych i zadań.

OBSZAR ROZWOJOWY I: INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Cel Strategiczny I – Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Wierzchosławice, wykorzystanie źródeł odnawialnych oraz likwidacji zaniedbań w zakresie ochrony środowiska

Cele Operacyjne:

- C.O.I.1. Poprawa komunikacji drogowej w układzie komunikacyjnym Gminy Wierzchosławice z regionem i Małopolską, przy udziale autostrady A4 i obwodnicy miejscowości Łętowice i Wierzchosławice.

- C.O.I.2. Modernizacja i poprawa jakości dróg gminnych i dojazdowych.
- C.O.I.3. Udrożnienie spływu rzeki Dunajec: wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej na terenach zalewowych, poprzez inwestycje zapobiegające zagrożeniom oraz wykonanie stanowisk dla przerzutu wody potoku Czernawa do Dunajca.
- C.O.I.4. Prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami.
- C.O.I.5. Efektywne zagospodarowanie przestrzeni i publicznych obiektów gminnych, w tym dostosowanie ich dla osób niepełnosprawnych.

OBSZAR ROZWOJOWY II – USŁUGI PUBLICZNE I KAPITAŁ LUDZKI

Cel Strategiczny II – Zapewnienie mieszkańcom odpowiednich warunków zdrowotnych oraz edukacyjnych, sprzyjających osobistemu rozwojowi. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie wspólnych działań administracji samorządowej, partnerów społecznych i gospodarczych.

Cele Operacyjne:

- C.O.II.1. Dalsze podnoszenie jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy – rozwój e-administracji.
- C.O. II.2. Zwiększenie dostępności informacji i poprawa jakości komunikacji w sferze publicznej.
- C.O. II.3. Podniesienie efektywności i skuteczności realizacji zadań publicznych przez Urząd Gminy i JST.
- C.O. II.4. Wspieranie działań zwiększających dostępność do usług medycznych na terenie Gminy.
- C.O. II.5. Zwiększenie efektywności systemu edukacji.
- C.O. II.6. Wdrażanie programów przeciwdziałania patologiom społecznym.
- C.O. II.7. Poprawa zaplecza instytucjonalnego oraz warunków sprzyjających integracji społecznej i międzypokoleniowej.
- C.O. II.8. Aktywne i zdrowe starzenie się: zwiększenie dostępu do usług profilaktyki, diagnostyki i rehabilitacji dla osób starszych.

OBSZAR ROZWOJOWY III – ROZWÓJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Cel Strategiczny III – Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie przedsiębiorczości i podniesienie konkurencyjności inwestycyjnej gminy oraz optymalizację gospodarki rolnej. Budowanie pozytywnego wizerunku Gminy sprzyjającego rozwojowi społeczno-gospodarczemu.

Cele Operacyjne:

- C.O. III.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Wierzchosławice poprzez utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej SAG i Parku Technologicznego Przemysłów Czasu Wolnego Subregionu Tarnowskiego w Dolinie Dunajca oraz Inkubatora Przedsiębiorczości dla przedsiębiorczości cyfrowej.
- C.O. III.2. Wsparcie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na terenie Gminy.
- C.O. III.3. Tworzenie warunków do rozwoju ekonomii społecznej i tworzenia spółdzielni socjalnych.
- C.O. III.4. Wsparcie zatrudnienia na lokalnym rynku pracy poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych wśród ludzi młodych i długotrwale bezrobotnych.
- C.O. III.5. Podejmowanie działań zmierzających do rozbudowy sieci dostępu do Internetu szerokopasmowego.
- C.O. III.6. Utworzenie „UNIWERSYTETU III wieku” i propagowanie uczenia się przez całe życie.
- C.O. III.7. Poprawa warunków rozwoju gospodarstw rolnych i ich sytuacji dochodowej.

OBSZAR ROZWOJOWY IV - REWITALIZACJA FIZYCZNA, GOSPODARCZA I SPOŁECZNA

Cel Strategiczny IV – Wzrost aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców Gminy Wierzchosławice objętych procesami odnowy, łączących inwestycje infrastrukturalne z realizacją działań mających cele społeczne i gospodarcze.

Cele Operacyjne:

- C.O. IV.1. Tworzenie trwałych, nowych miejsc pracy.
- C.O. IV.2. Zatrzymanie odpływu ludzi młodych z terenu Gminy.
- C.O. IV.3. Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Wierzchosławice w sferze bytowej, ekologicznej oraz społecznej.
- C.O. IV.4. Rozwiązanie problemów komunikacyjnych.
- C.O. IV.5. Zabezpieczenie obiektów zabytkowych, architektonicznych i układu urbanistycznego.

- C.O. IV.6. Podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznej.
- C.O. IV.7. Zrównoważenie problemów ekologicznych na rewitalizowanym obszarze.
- C.O. IV.8. Powstanie silnego produktu turystycznego i odpoczynku weekendowego.

OBSZAR ROZWOJOWY V- KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Cel Strategiczny V – Zachowanie dziedzictwa kulturowego i włączenie go w obieg gospodarczy i kultury poprzez twórcze wykorzystanie jego zasobów, tradycji i wielkich postaci historycznych związanych z Gminą Wierzchosławice.

Cele Operacyjne:

- C.O. V.1. Promocja kultury polskiej i Polski poprzez tradycje „witosowskie” i kulturę ludową Gminy Wierzchosławice oraz potencjał Centrum Kultury Wsi Polskiej im. W. Witosa.
- C.O. V.2. Podniesienie mobilności mieszkańców gminy w zakresie aktywnego i twórczego udziału w kulturze.
- C.O. V.3. Rozwój systemu wsparcia dla sektora kreatywnego oraz wspieranie przedsiębiorczości w kulturze.
- C.O. V.4. Upowszechnianie różnych form uczestnictwa w kulturze, szczególnie dla dzieci i młodzieży.
- C.O. V.5. Rozwój kształcenia artystycznego i systemu wsparcia talentów.
- C.O. V.6. Organizacja imprez kulturalno – rekreacyjnych promujących i kultywujących kulturę i tradycję ludową.

OBSZAR ROZWOJOWY VI - PRZEMYSŁY CZASU WOLNEGO: PRZYRODA, TURYSTYKA, REKREACJA I SPORT

Cel Strategiczny VI - Podniesienie turystyczno-rekreacyjnej konkurencyjności Gminy Wierzchosławice poprzez pełne wykorzystanie istniejących zasobów cywilizacyjnych, budowę zaplecza turystycznego oraz zachowanie istniejących elementów dziedzictwa przyrodniczego.

Cele Operacyjne:

- C.O. VI.1. Rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej, w tym agroturystyki.
- C.O. VI.2. Propagowanie zdrowego trybu życia.
- C.O. VI.3. Wsparcie rozwoju turystyki i działalności sportowej.
- C.O. VI.4. Budowa ciągów pieszych i ścieżek rowerowych na terenie Gminy.
- C.O. VI.5. Podjęcie działań zmierzających do dalszej rozbudowy i modernizacji bazy sportowo – rekreacyjnej na terenie Gminy.

OBSZAR ROZWOJOWY VII – MARKA I WIZERUNEK

Cel Strategiczny VII – Kreowanie wizerunku Wierzchosławic jako nowoczesnej Gminy z bogatymi tradycjami kulturalnymi – otwartej na innowacje, przedsiębiorczość i odważnych inwestorów.

Cele Operacyjne:

- C.O. VII.1. Organizacja kampanii promocyjnych Międzynarodowego Festiwalu Kapel i Zespołów folklorystycznych o Pawie Pióro i Gliniany Dzban im. Mieczysława Stacha.
- C.O. VII.2. Organizacja współpracy międzynarodowej z Partnerami z Czech, Słowacji, Niemiec, Chorwacji, Holandii, Belgii, Rosji w zakresie wymiany w obrębie gospodarki, kultury i współpracy młodzieżowej.
- C.O. VII.3. Rozwój CENTRUM KULTURY WSI POLSKIEJ im. W. Witosa, które zajmuje się kreowaniem rozwoju oraz budowaniem marki i wizerunku Gminy Wierzchosławice.
- C.O. VII.4. Udział w międzynarodowych i krajowych targach, wystawach, konferencjach i imprezach w trakcie, których prezentowane będą oferty gospodarcze, turystyczne i kulturalne Gminy Wierzchosławice.

Zadania inwestycyjne i społeczne:

- Budowa łącznika Autostrady A4 ze Strefą Aktywności Gospodarczej Miasta Tarnowa Budowa drogi trzypasmowej, z tym iż środkowy pas będzie zapewniał lewoskręty

Uzasadnienie: Inwestycja realizowana przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie. Skanalizowanie ruchu z węzła Autostradowego w kierunku Tarnowa.

- Budowa obwodnicy miejscowości Wierzchosławice i Łętowice wraz z rozprowadzeniem ruchu z Autostrady A4 w kierunku obwodnicy miejscowości Łętowice i Wierzchosławice

Budowa nowych dróg asfaltowych, klasy „G”.

Etap I obejmuje: Budowa obwodnicy Łętowic wraz z rozproszaniem ruchu z Autostrady A4

Etap II obejmuje: Obwodnica Wierzchosławic

Przeniesienie ruchu na nowe drogi z terenów o wysokim stopniu zabudowy mieszkalnej.

- Budowa Zintegrowanej Sieci Tras Rowerowych w Województwie Małopolskim – Zadanie nr 3 – EuroVelo 11 (EV11) oraz Zadanie nr 2 – EuroVelo 4 (EV4), Zadanie nr 5 – VeloDunajec (VD) – odc. 2 (po wale rzeki Dunajec). W tym utworzenie Miejsca Obsługi Rowerzystów (MOR) przy Centrum Kultury Wsi Polskiej w Wierzchosławicach.

Zgodny w dokumentacją techniczną.

Brak ścieżek i tras rowerowych na terenie Gminy Wierzchosławice.

- Budowa parkingów w systemie „Park & Ride” dla subregionu tarnowskiego.

Budowa parkingu przy Stacji PKP w Bogumiłowicach.

Brak parkingu przy Stacji PKP w Bogumiłowicach, z którego korzystaliby wszyscy mieszkańcy gminy Wierzchosławice oraz osoby przyjezdne.

- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 975 relacji Dąbrowa Tarnowska-Dąbrowa

Budowa zatoczek autobusowych.

Wzmocnienie konstrukcji drogi i położenie nowych nawierzchni.

Ogólny stan drogi nie spełnia warunków wzmożonego przejazdu pojazdów wielotonowych.

- Modernizacja dróg na terenie Gminy Wierzchosławice wraz z budową chodników
Nakładki asfaltowe, budowa chodników, naprawa przepustów drogowych, budowa ścieżek rowerowych, budowa parkingów, montaż wiat przystankowych, poprawa stanu dróg i ich nawierzchni oraz zapewnienie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów.

- Utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG):

Kępa Bogumiłowicka (1,97 ha), Mikołajowice (0,55 ha), Rudka przy autostradzie MOPII (1,63 ha) + przy cmentarzu parafialnym (2 ha) = 3,63 ha oraz przy węźle Autostrady A4 w Bogumiłowicach i Wierzchosławicach. SAG połączona będzie z utworzeniem inkubatora przedsiębiorczości cyfrowej.

- Utworzenie Parku Technologicznego Przemysłów Czasu Wolnego subregionu tarnowskiego w dolinie Dunajca.

Uwaga: Gminą wiodącą w projekcie będzie gmina Wierzchosławice. Gminami partnerskimi będą gminy: Radłów, Żabno, Szczucin, Borzęcin, Wojnicz, Tarnów, Wietrzychowice

- Udrożnienie spływu rzeki Dunajec wraz z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym

Wybranie zalegającego w korycie żwiru, umocnienie brzegów, wykonanie stanowiska dla przerzutu wody potoku Czernawa do Dunajca, udrożnienie cieków wodnych na terenie gminy oraz modernizacja i zagospodarowanie zbiorników retencyjnych (Rudka i Gosławice).

Zalegający żwir utrudnia spływ wód Dunajca i powoduje podcinanie brzegów, niedrożne rowy i zamulone, niezagospodarowane zbiorniki retencyjne powodują lokalne podtopienia, brak stanowiska pomp uniemożliwia przerzut wody z rowów do rzeki Dunajec w sytuacji wysokich stanów wody.

- Wykorzystanie zasobów wodnych i kulturowych subregionu tarnowskiego dla wykreowania markowego produktu turystycznego – POJEZIERZE TARNOWSKIE – etap I

Projekt dotyczy zagospodarowania akwenów wodnych:

1. Wierzchosławice-Dwudniaki,
2. Łętowice – akwen będący własnością prywatną,
3. Ośrodek rekreacyjny w Ostrowie nad Dunajcem oraz dodatkowo
4. Stawy w Komorowie

Akwen wodny tzw. Browar w Wierzchosławicach
Niezagospodarowane zbiorniki poźwirowe.

- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Wierzchosławice: wymiana oświetlenia tradycyjnego na LED, montaż kolektorów słonecznych, pomp ciepła.
- Organizacja „Fabryki Przyszłości”: projekt dla ludzi młodych, kończących gimnazja na terenie gminy Wierzchosławice, składający się z dwóch komponentów:
Komponent I: wspieranie nauczycieli i uczniów w kreowaniu kompetencji cyfrowych,
Komponent II: mentoring dla osób z wykształceniem informatycznym i technicznym, zachęcający i ułatwiający zakładanie firm w inkubatorze cyfrowym. Projekt ma charakter subregionalny.
- Rewitalizacja zabytkowego Domu Ludowego im. Wincentego Witosa w Wierzchosławicach

Zgodny w dokumentacją techniczną. Popadający w degradację zabytkowy obiekt na terenie Gminy Wierzchosławice. Wymaga pilnych prac remontowo-konserwatorskich. – obiekt został zrewitalizowany

- Ograniczenie niskiej emisji oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy
Montaż kolektorów słonecznych do przygotowania ciepłej wody użytkowej, montaż paneli fotowoltaicznych do produkcji prądu i ciepła, wymiana kotłów grzewczych na ekologiczne, modernizacja oświetlenia ulicznego (lampy energooszczędne), termomodernizacja budynków.
- Rozwój usług elektronicznych w Urzędzie Gminy Wierzchosławice
E- Urząd, E-Rada, usprawnienie dostępu do elektronicznych usług administracyjnych.
- Modernizacja i rozwój bazy sportowej na terenie Gminy Wierzchosławice
Modernizacja boisk sportowych z naturalną nawierzchnią, budowa boisk wielofunkcyjnych, modernizacja szatni sportowych, wyposażenie sprzętowe, budowa siłowni plenerowych, budowa skateparku (miejsca do jazdy na łyżworolkach i deskorolkach), brak nowoczesnej bazy sportowej na terenie Gminy Wierzchosławice.
- Budowa nowoczesnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Wierzchosławicach (PSZOK).
- Wyznaczenie obszarów pod budownictwo mieszkaniowe.
- Zagospodarowanie obiektów przemysłowych wyrobiska żwirowego w miejscowości Łętowice z przeznaczeniem na działalność Aeroklubu Sportowego.
- Projekcie Turystyki Aktywnej w Subregionie Tarnowskim dotyczącym budowy i wyposażenia tras rowerowych w powiecie tarnowskim, między innymi w Gminie Wierzchosławice.
- Zagospodarowanie budynku dawnej Szkoły Podstawowej w Wierzchosławicach-Dwudniakach.
- Zagospodarowanie Centrum Wsi Wierzchosławice (naprzeciw Kościoła w Wierzchosławicach) remont nawierzchni asfaltowych, ułożenie kostki brukowej, uporządkowanie zieleni, remont parkingów.
- Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Rudce na cele rekreacyjne (za Remizą OSP).

Zadania społeczne:

- Międzynarodowy Festiwal Kapel i Zespołów folklorystycznych o Pawie Pióro i Gliniany Dzban im. Mieczysława Stacha – inaugurowana w ramach obchodów 70-lecia ZPiT „Swojacy”
- Sporządzenie planu zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Wierzchosławice
- Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych – z warsztatami.

Cele do osiągnięcia: zapewnienie bezpieczeństwa oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Zakres rzeczowy: Wykorzystanie budynku Szkoły Podstawowej Dwudniaki; rozbudowa, wykonanie remontu i dostosowanie do potrzeb Specjalnego Ośrodka Szkolno - wychowawczego.

Uzasadnienie: Projekt wpisuje się w obszar rozwojowy Rewitalizacja Fizyczna, Gospodarcza i Społeczna Gminy Wierzchosławice. – Projekt został zrealizowany.

- Warsztaty sztuk pięknych

Cele do osiągnięcia: Zapewnienie dzieciom ciekawych zajęć w okresie wakacji;

Zakres rzeczowy: W lipcu raz w tygodniu odbywać się będą warsztaty z różnych technik plastycznych. Uzasadnienie: Lepsze wykorzystanie (bibliotek) obiektów kultury po remontach. Aktywizacja dzieci i zagospodarowanie czasu wolnego.

- „Ludzie z pasją” – prezentacja o pasjonatach z gminy Wierzchosławice

Cel do osiągnięcia: Prezentowanie twórczych talentów młodzieży. Zaprezentowanie ciekawych sposobów spędzania wolnego czasu;

Zakres rzeczowy: Warsztaty dziennikarskie, przygotowanie prezentacji o wybranej osobie i jej pasji, prezentacja na stronie internetowej; Uzasadnienie: Lepsze wykorzystanie (bibliotek) obiektów kultury po remontach. Aktywizacja młodzieży, zagospodarowanie czasu wolnego.

- Zorganizowanie tzw. „Uniwersytetu III Wieku”

Cele do osiągnięcia: Integracja, zapewnienie rozwoju, zapewnienie zajęć dla osób starszych,

Zakres rzeczowy: spotkania, wykłady, zajęcia praktyczne, nauka korzystania komputera, Internetu, gry, zabawy, wycieczki; Uzasadnienie: remont budynku, sala multimedialna, gimnastyczna, basen. Uatrakcyjnienie form spędzania wolnego czasu dla osób starszych.

- Dziedzictwo kulturowe i historyczne z Uniwersytetem Ludowym im. Wincentego Witosa - podstawą marki, wizerunku i promocji i Gminy Wierzchosławice
- Dyskusja „okrągłego stołu”: Czy Gminę Wierzchosławice stać na stworzenie warunków cywilizacyjnych, aby zatrzymać ludzi młodych przed emigracją?
- Kodeks dobrych praktyk służących promocji przedsiębiorczości i zachęcaniu inwestorów krajowych i zagranicznych do inwestycji w Strefie Aktywności Gospodarczej SAG Kępa Bogumiłowicka – Mikołajowice – Rudka
- Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości dla przedsiębiorczości cyfrowej (przy SAG)
- Przeciwdziałanie biedzie i wykluczeniom społecznym poprzez zakładanie i rozwój przedsiębiorstw socjalnych: „Bądź sam dla siebie szefem i daj pracę innym”
- Edukacja ekologiczna i propagowanie stosowania zasad efektywności energetycznej oraz segregacji odpadów komunalnych w gospodarstwach domowych
- Bezpieczeństwo, trzeźwość i przeciwdziałanie patologiom społecznym, jako wspólny mianownik w działalności władz gminy, policji, organizacji pozarządowych, szkół i instytucji kultury
- Aktywne i zdrowe starzenie się: zwiększenie dostępu do usług profilaktyki, diagnostyki i rehabilitacji dla osób starszych
- Warsztaty artystyczne dla członków ZPIT „Swojacy”
- Prowadzenie ochronki dla dzieci z Gminy Wierzchosławice przez CARITAS Oddział w Wierzchosławicach
- Prowadzenie świetlicy parafialnej dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich i patologicznych
- Kontynuacja działalności Klubu Seniora „Przystań” w Wierzchosławicach
- Utworzenie żłobka w Gminie Wierzchosławice - Zadanie zrealizowane
- Poprawa komunikacji zbiorowej na terenie Gminy Wierzchosławice

◆ **Uwarunkowania wynikające z Programu rewitalizacji gminy Wierzchosławice 2016 - 2024**

Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Wierzchosławice na lata 2016-2024 - zapewnia integrację działań: władzy samorządowej, społeczności lokalnej i innych uczestników (w tym: organizacji pozarządowych, przedsiębiorców), mających na celu wyprowadzenie danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenie warunków dla dalszego rozwoju.

CEL STRATEGICZNY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI:

Budowanie jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców, rozwój infrastruktury technicznej, wykorzystanie źródeł odnawialnych oraz likwidację zaniedbań w zakresie ochrony środowiska. Zapewnienie mieszkańcom odpowiednich warunków zdrowotnych oraz edukacyjnych, sprzyjających osobistemu rozwojowi w szczególności istniejącej grupie osób niepełnosprawnych. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie wspólnych działań administracji samorządowej, partnerów społecznych i gospodarczych.

CEL GŁÓWNY I – budowanie świadomości gospodarczej oraz aktywnej społecznie i zawodowo społeczności obszaru rewitalizacji

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- 1.1 Zapobieganie wykluczeniu społecznemu różnych grup społecznych w tym osób bezrobotnych, seniorów, a także dzieci i młodzieży.
- 1.2 Realizacja działań edukacyjno-rehabilitacyjnych wobec potrzeb osób niepełnosprawnych.
- 1.3 Kreowanie rozwoju turystyki oraz dziedzictwa kulturowego.
- 1.4 Realizacja inicjatyw ukierunkowanych na wzrost przedsiębiorczości wśród lokalnej społeczności.

Budowanie świadomości gospodarczej oraz aktywnej społecznie i zawodowo społeczności obszaru rewitalizacji – odnosi się do działań mających na celu wsparcie dzienne w ośrodkach, które będą stanowić formę pomocy poprzez czasowe odciążenie rodziny w opiece nad osobami niepełnosprawnymi. W placówkach organizowane będą zajęcia wspierające i aktywizujące osoby z różnych grup społecznych.

Działania te będą dostosowane do indywidualnych możliwości psychofizycznych uczestników. Powyższa forma pomocy przyczyni się do utrzymania tych osób w środowisku rodzinnym i zapobiegnie umieszczeniu wielu osób w domach pomocy społecznej. Kierunki działań nakierowane będą na tworzenie lepszych warunków infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości poprzez rewitalizację obszarów zdegradowanych, w celu utworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy i zaangażowania inwestorów. Warto dodać, że taki stan rzeczy można osiągnąć poprzez propagowanie budowania produktu turystycznego przy udziale dziedzictwa przyrodniczego i historycznego. Rozwinięta turystyka, umożliwi z kolei zatrudnienie, powodując pozyskanie dodatkowych dochodów. Ponadto, takie działania nie tylko zatrzymają w gminie Wierzchosławice część miejscowej ludności, ale może nawet spowoduje to napływ nowych mieszkańców chcących osiedlić się na stałe.

CEL GŁÓWNY II - lepsze warunki zamieszkania na obszarach rewitalizacji oraz wysoka funkcjonalność przestrzeni publicznej

KIERUNKI DZIAŁAŃ

2.1 Wzrost jakości przestrzeni publicznych, przywrócenie ładu przestrzennego.

2.2 Poprawa kondycji gospodarczej terenów rewitalizacyjnych poprzez poprawę jakości przestrzenno- funkcjonalnej obszarów.

2.3 Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni dla spędzania czasu wolnego na obszarach wiejskich.

Z uwagi na zdefiniowane kierunki działań odnoszące się do lepszego wykorzystania obszaru jaki został przeznaczony do rewitalizacji – należy go utożsamiać nie tylko z zagospodarowaniem infrastrukturalnym centrów miejscowości, ale także z miejscami, gdzie kumulowane są zadania społeczne mające powiązania z innymi sferami życia mieszkańców. Realizacja zadań wpłynie na poprawę wizerunku miejscowości oraz przyniesie pożądane efekty w funkcjonowaniu społeczności lokalnej. Zadowolenie mieszkańców, poprawa estetyki, zwiększenie integracji mieszkańców oraz rozwój kultury fizycznej. Inwestycje wpłyną na poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia. Należy zaznaczyć że istnieją miejscowości posiadające w samym centrum dużo niewykorzystanego, zaniedbanego terenu, które mogłyby stać się miejscem do celów rekreacji i wypoczynku. Realizacja takich projektów pozwoli na poprawę estetyki i wyglądu wsi co przyczyni się do większej integracji mieszkańców. Wiele obiektów objętych modernizacją bezpośrednio sąsiaduje ze sobą. Stanowią one kompleks skupiający życie kulturalne i społeczne danej miejscowości. Mieszkańcy często korzystają z tych obiektów. Jednak obecny ich stan techniczny wymaga odnowienia i modernizacji również z uwagi na wzrost trendu w turystyce oraz propagowanie dziedzictwa kulturowego.

CEL GŁÓWNY III – dobre stosunki społeczne w oparciu o zasadę sprawiedliwości oraz równości każdemu członkowi społeczeństwa obszaru rewitalizacji

KIERUNKI DZIAŁAŃ

3.1 Wspieranie budowy społeczeństwa otwartego na nowe umiejętności.

3.2 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej celem poprawy zdrowego społeczeństwa.

3.3 Zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych na wysokim poziomie.

3.4 Wsparcie dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych.

3.5 Promocja rodziny poprzez zwiększenie usług dla osób potrzebującym wsparcia.

Podstawowym kierunkiem działań będą czynności zmierzające do poszerzenia oferty rekreacyjnej i sportowej. Planowany jest rozwój infrastruktury sportowej dostosowanej do potrzeb mieszkańców, dlatego też zakłada się zagospodarowywanie przestrzeni publicznych na cele rekreacyjne, prowadząc w efekcie końcowym do utworzenia kompleksowych obiektów rekreacyjnych. Działania te powinny przynieść rezultaty nie tylko w sferze gospodarczej i przestrzennej, ale również powinny dać pozytywne wyniki w wymiarze społecznym. Dzięki podjętym inicjatywom zrewitalizowana przestrzeń będzie miejscem wydarzeń społecznych, a to będzie miało odzwierciedlenie we wzroście poziomu integracji społeczności lokalnej. Aspiracje miejscowej ludności w kwestii zapewnienia wysokiej jakości oferty edukacyjnej i stworzenia warunków do skutecznego edukowania ma ogromne znaczenie przy zapewnieniu wyrównywania szans edukacyjnych dla każdego młodego mieszkańca rewitalizowanego obszaru. Ważnym elementem jest przeciwdziałanie patologiom wśród młodzieży i zagwarantowanie atrakcyjnego i bogatego programu zajęć dodatkowych. Ograniczenia wykluczenia społecznego osób starszych odbędzie się poprzez tworzenie warunków do przedłużenia aktywnego udziału seniorów w życiu społecznym oraz wzmacnianie solidarności międzypokoleniowej. Z kolei wspieranie rodziny przeżywającej trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu to system zaplanowanych działań, które mają pomóc przywrócić takim rodzinom zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Działania te wspomogą rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, w taki sposób, aby można było uniknąć sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece zastępczej. W procesie prac nad programem dokonano wyboru kluczowych projektów rewitalizacyjnych, które w najwyższym stopniu będą oferować kompleksowe rozwiązania zdiagnozowanych problemów na obszarach kryzysowych i w znaczący sposób wpłyną na osiągnięcie założonych celów strategicznych i kierunków interwencji.

PROJEKTY GŁÓWNE INWESTYCYJNE

- 1.1 Rozbudowa budynku szkoły w Wierzchosławicach (przysiółek Dwudniaki) na potrzeby Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. (Projekt zrealizowano)
- 1.2 Odnowienie Domu Ludowego i Domu Sportu wraz z terenami przyległymi w Bobrownikach Małych oraz dobudowa garażu Remizy OSP.
- 1.3 Rozbudowa obiektów przemysłowo-handlowych w miejscowości Mikołajowice z przeznaczeniem na Centrum Usług Wspólnych dla dwóch marek samochodów: Peugeot i Citroen, w zakresie kompleksowej komunikacji i obsługi z klientem indywidualnym i firmowym.
- 1.4 Odnowienie miejscowości Komorów.
- 1.5 Odnowienie centrum miejscowości Sieciechowice.

PROJEKTY GŁÓWNE NIEINWESTYCYJNE (MIĘKKIE)

- 2.1 Tworzenie wsparcia dla osób starszych, chorych, niepełnosprawnych.
- 2.2 Zapewnienie miejsca pobytu i zamieszkania osobom w trudnej sytuacji życiowej.
- 2.3 Tworzenie kompleksowego i zintegrowanego systemu wspierania rodzin osób wymagających pomocy oraz na rzecz włączenia osób do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.
- 2.4 Promocja rodziny, zwiększenie dostępu do usług dla rodzin potrzebujących wsparcia. Asystent rodziny skutecznym narzędziem w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.
- 2.5 Tworzenie nowych placówek wsparcia dziennego w ramach wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- 2.6 Niepełnosprawni aktywni na rynku pracy.
- 2.7 Łamiemy bariery – młodzi niepełnosprawni samodzielni i aktywni na rynku pracy.

PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE:

- 3.1 Odnowa centrum miejscowości Rudka.
- 3.2 Odbudowa infrastruktury sportowej w miejscowości Mikołajowice.
- 3.3 Odnowienie centrum miejscowości Łętowice.
- 3.4 Zagospodarowanie obiektów poprzemysłowych wyrobiska żwirowego w miejscowości Łętowice z przeznaczeniem na działalność aeroklubu sportowego.
- 3.5 Przebudowa i rozbudowa budynku szatni LKS Rybitwa Ostrów oraz modernizacja terenów przyległych.

Dzięki realizacji zadań zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji nastąpi rozwój gospodarczy i społeczny obszaru poddanego rewitalizacji. Wiąże się to z adaptacją starych zasobów infrastruktury do nowych potrzeb. Niezwykle istotna jest kompleksowość podejmowanych działań rewitalizacyjnych, co przyczynia się do osiągnięcia odpowiedniej skali przeobrażeń.

3. STAN DOTYCHCZSOWEGO ZAGOSODAROWANIA I PRZEZNACZENIA OBSZARU GMINY WRAZ Z OCENĄ STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ WYMOGAMI JEGO OCHRONY

3.1. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY

Gmina Wierzchosławice położona jest w obrębie Kotliny Sandomierskiej, w dolinie Dunajca, przechodzącej ku północy w Równinę Nadwiślańską nazywaną lokalnie Równiną Radłowską. Prawie cały teren Gminy to tereny równinne z niewielkim nachyleniem na północ, w swoim krajobrazie posiada piękne Lasy Radłowskie oraz zbiorniki wodne.

Gmina Wierzchosławice jest gminą podmiejską miasta Tarnowa, z którym bezpośrednio graniczy od strony wschodniej. Należy do powiatu tarnowskiego z siedzibą w Tarnowie. Od północy graniczy z gminami Radłów i Żabno, od południa z gminami Tarnów i Wojnicz, od zachodu z gminą Borzęcin.

W strukturze użytkowania gruntów gminy Wierzchosławice dominują grunty rolne, stanowiące ok. 50% ogólnej powierzchni gminy. Wśród nich dominują grunty orne, stanowiące ok. 69% gruntów rolnych. Drugi pod względem powierzchni udział mają lasy, które stanowią ok. 40% powierzchni Gminy.

Pozostałe tereny powierzchni gminy stanowią grunty pod wodami: ok. 4% a grunty zabudowane i zurbanizowane: ok. 6%.

Strukturę przestrzenną wewnętrzną należy uznać za spójną, co generują dwie naturalne granice tj. od wschodu rzeka Dunajec, od zachodu kompleks leśny. Wewnętrzne powiązania dotyczą przede wszystkim obsługi na poziomie elementarnym i podstawowym począwszy od administracji (Urząd Gminy w Wierzchosławicach) poprzez usługi publiczne (oświata, służba zdrowia, kultura, poczta itp.) oraz usługi typu rynkowego np. handel, gastronomia, usługi bytowe.

Ważnym w skali gminy ośrodkiem obsługi są Bogumiłowice, między innymi z racji lokalizacji stacji kolejowej.

Jednak najbardziej generującym powiązania funkcjonalne gminy jest sąsiedztwo miasta Tarnowa. Znaczną (wschodnią) część Wierzchosławic, Gosławice, Ostrów, Bogumiłowice można scharakteryzować jako wiejsko-miejskie osiedla. Tylko naturalna granica gminy z Tarnowem (rzeka Dunajec) oraz wymogi strefy ochronnej Zakładów Azotowych nie pozwoliły na pełno miejski rozwój tych osiedli.

Sieć osadnicza i komunikacyjna w gminie Wierzchosławice ma przede wszystkim układ pasmowo-węzłowy na kierunkach wschód-zachód i północ-południe.

Definicja „ładu przestrzennego” została określona w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako „ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczne, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne”. Nawiązując do definicji, zakres wymienionych w niej czynników stanowi o zawartości niniejszego Tomu I Studium. Wszystkie analizowane działy zawarte w Tomie I pozwalają na scharakteryzowanie, co się składa na ład przestrzenny i na czym ma polegać jego kształtowanie w gminie, a w szczególności rozdziały określające czynniki, które mają na nią wpływ, tj. dotyczące środowiska przyrodniczego i kulturowo-krajobrazowego oraz aspektów społecznych warunków życia mieszkańców gminy.

Zmiany zachodzące w środowisku wynikają zarówno z czynników naturalnych, jak i antropogenicznych. Do naturalnych można zaliczyć chociażby czynniki geologiczne czy klimatyczne. Największe zmiany w środowisku zachodziły jednak pod wpływem czynników antropogenicznych – w wyniku realizacji nowych inwestycji. Zmiany polegają na przekształcaniach pokrywy glebowej i pokrywanie jej nawierzchniami nieprzepuszczalnymi, wzrastaniu poboru wody i ilości odprowadzanych ścieków. Te niekorzystne zmiany, wiążą się z realizacją nowej zabudowy i infrastruktury, co samo w sobie jest nieuchronne. Ważne jest, aby rozwój gminy odbywał się z uwzględnieniem uwarunkowań środowiska.

Intensywny rozwój osadnictwa i rolnictwa spowodował daleko idące przeobrażenia i zmiany w środowisku przyrodniczym. Głównym skutkiem tych zmian było wylesienie, które objęło przede wszystkim tereny żyznych gleb w dolinie Dunajca. Pod koniec XIX wieku wzdłuż Dunajca zaczęto sypać wały przeciwpowodziowe, które zmieniły krajobraz doliny ale jednocześnie ograniczyły zagrożenie powodziowe.

Na terenach, na których prowadzony jest odkrywkowy pobór kruszywa dochodzi do dużych nieodwracalnych zmian ukształtowania powierzchni ziemi. Przed eksploatacją usuwana jest i zazwyczaj odkładana na hałdy wierzchnia warstwa gleby, co powoduje również dewastację występującej na niej roślinności. W trakcie eksploatacji powstają nowe antropogeniczne formy takie, jak wyrobiska poeksploatacyjne, nasypy i nowe drogi dojazdowe. Taka degradacja powierzchni prowadzi do zubożenia geokomponentów i spadku produktywności biomasy na terenie bezpośrednio przylegającym do obszaru

górniczego. Po zakończeniu eksploatacji konieczne jest przeprowadzenie właściwej rekultywacji akwenów wodnych, która może obejmować specjalne ukształtowanie i złagodzenie stoków wyrobiska na wybranych fragmentach brzegu. Innym możliwym kierunkiem rekultywacji zbiorników poeksploatacyjnych jest wykorzystanie wędkarskie. Ponadto rekultywacja powinna objąć również tereny przylegające do zbiorników. Powinna ona polegać na częściowym zalesieniu terenów przy zbiornikach oraz wprowadzeniu obudowy biologicznej ich brzegów. Właściwa rekultywacja terenów poeksploatacyjnych może doprowadzić do pełnej regeneracji funkcji ekologicznych, a nawet do wzbogacenia środowiska przyrodniczego.

Osadnictwo w dolinach rzek oraz gospodarka rolna doprowadziły do daleko idących, antropogenicznych zmian rzeźby. Największe zmiany rzeźby mają miejsce na terenach zabudowanych i zurbanizowanych. Formami antropogenicznymi rzeźby terenu są nasypy, skarpy, groble, wykopy, sztuczne oczka wodne, tereny przekształcone w wyniku niwelacji lub podwyższone, sztuczne nowe koryta cieków i zwałowiska.

Najintensywniejsze zmiany w ukształtowaniu powierzchni ziemi w gminie Wierzchosławice w ostatnich latach, wynikają z dwóch podstawowych przyczyn, zrealizowanych inwestycji drogowych (autostrada A4) oraz eksploatacji kopalni. W mniejszym stopniu z zabudowy mieszkaniowej, która ma jednak bardziej lokalne oddziaływanie. Działalność rolnicza zmienia ukształtowanie powierzchni ziemi w stopniu nieznaczącym z uwagi na położenie terenu gminy w obrębie płaskiej doliny Dunajca. Zdolność środowiska przyrodniczego do regeneracji przejawia się jako wtórna sukcesja roślinności ruderalnej (zadrzewień i zakrzewień) na grunty odłogowane i jest obecnie powszechnie obserwowana na terenie całej gminy Wierzchosławice. Od człowieka, który zakłócił naturalne procesy przyrodnicze, należy wymagać ich naprawy w celu przywrócenia równowagi przyrodniczej i wsparcia możliwości regeneracji ekosystemów. Do takich renaturalizacyjnych, rehabilitacyjnych i kompensacyjnych przedsięwzięć należą: zalesienia, zadrzewienia nadwodne obudowa biologiczna cieków i śródpolne, progi i jazy w korytach cieków, restytucja stawów i oczek wodnych. Dość istotny udział mają w tym przypadku wszelkie prace realizowane na terenach leśnych przez PGL Lasy Państwowe.

Poza obszarami leśnymi, istotne zmiany w użytkowaniu terenu są obserwowalne w obrębie terenów rolniczych. Poprzez działalność pasterską, rolniczą a później gospodarczą, człowiek wpływał na środowisko i przekształcał je. Ludy te osiedlały się następnie, lokując pierwsze miejscowości. Ograniczanie działalności rolniczej, związane z niekorzystnymi uwarunkowaniami ekonomicznymi, wysokimi kosztami produkcji, zmniejszeniem zapotrzebowania na produkty rolne powoduje, że część gruntów nie jest użytkowana, odłogowana. Znaczny udział zadrzewień na gruntach porolnych występuje w zachodniej części Gminy.

Wkrótce zagrożeniem dla środowiska mogą stać się niektóre rośliny inwazyjne obcego pochodzenia. Gatunki te można odnaleźć w centrum kompleksu lasów Wierzchosławicko-Radłowskich oraz wzdłuż Dunajca.

Stosunki wodne na całym rozpatrywanym obszarze można oceniać, jako przekształcone w stopniu średnim. Między Czchowem a ujściem Dunajca do Wisły skrócenie Dunajca osiągnęło 6km. W wyniku procesów erozyjnych, pogłębienie koryt osiągnęło ok. 1,5 m w ciągu ostatnich 100 lat.

Zmiany zachodzące obecnie w środowisku na obszarze objętym opracowaniem można określić, jako bardzo intensywne - głównie w obrębie obszarów prowadzonych prac wydobywczych. Prowadzenie prac metodą odkrywkową powoduje znaczące zmiany ukształtowania terenu, który to zmiany są najłatwiej dostrzegalnym w krajobrazie efektem prowadzonej działalności wydobywczej. Wypukłe i wklęsłe formy rzeźby powstające w trakcie wydobycie są dominującym elementem krajobrazu.

Istotnym czynnikiem presji antropogenicznej była budowa autostrady A4, która przecina Gminę, biegnąc przez tereny leśne i otwarte tereny rolne z zachodu na północny-wschód. Obecnie autostrada jest źródłem emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza, jednak inwestycja ta jest niewątpliwie atutem, jeśli chodzi o dostępność komunikacyjną Gminy.

Poza terenami kopalni następują powolne zmiany, ograniczone głównie do zaprzestania użytkowania niektórych terenów rolniczych i ich odłogowania. Jednocześnie należy zaznaczyć, że mamy obecnie dwa czynniki przeciwstawne, które mają wpływ na to zjawisko: brak opłacalności w użytkowaniu rolniczym gruntów małoobszarowych oraz koniecznością utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej w celu otrzymania dopłat bezpośrednich. Zjawisko to nie odznacza się obecnie dużą intensywnością.

Pod względem planistycznym, tylko niewielki obszar gminy posiada pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Wierzchosławice zostały przyjęte:

- Uchwałą NR XVIII/126/2020 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 30 stycznia 2020r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzchosławice „Zawrocie” – ETAP A,
- Uchwałą Nr IV/24/2015 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 30 stycznia 2015r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy Wierzchosławice w części miejscowości Rudka, Mikołajowice, Łętowice oraz Bogumiłowice dla terenu wydobycia kruszywa,
- Uchwałą NR XX/126/08 z dnia 08.09.2008r. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Wierzchosławice w części miejscowości Rudka na terenie przylegającym do drogi powiatowej,
- Uchwałą NR XIV/87/03 z dnia 30.09.2003r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego części Gminy Wierzchosławice,
- Uchwałą NR XV/89/99 z dnia 30.12.1999 r. planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Łętowice w Gminie Wierzchosławice.

W trybie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku, oraz na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzchosławice przez Starostwo Powiatu Tarnowskiego, wydawane są decyzje o pozwoleniu na budowę. Przedmiot i ilość wydawanych decyzji jednoznacznie określają intensywność i jakość zmian w zagospodarowaniu przestrzennym zachodzących na terenie gminy Wierzchosławice.

W okresie od 2015 r. do 2019 r. na obszarze Gminy Wierzchosławice wydano **286 pozwoleń na budowę**, w tym 240 decyzji o pozwoleniu na budowę nowych obiektów, dotyczących m.in.:

- budowy nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych – 191 budynków;
- budowy nowych budynków gospodarczych – 17 budynków;
- budowy nowych budynków garażowych – 6 budynków;
- budowy nowych budynków letniskowych – 2;
- budowy nowych budynków o innej funkcji - 26 budynki;

Pozostałe decyzje dotyczyły m.in.:

- rozbudowy i nadbudowy budynków mieszkalnych jednorodzinnych - 27;
- zmiana sposobu użytkowania, przebudowy lub rozbudowy budynku gospodarczego lub garażowego – 7;
- budowy budynków usługowych, handlowych – 9;
- budowy budynków produkcyjnych - 2;
- zmiana sposobu użytkowania, przebudowy lub rozbudowy budynku kultu, kultury, użyteczności publicznej lub zdrowia – 13;
- realizacji nowych oraz rozbudowy i modernizacji obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej - 6.

W okresie od 2014 r. do 2017 r. najwięcej pozwoleń na budowę wydano w Wierzchosławicach (126 obiektów), a najmniej w Komorowie (3 obiekty).

W rozbiciu na lata, najwięcej decyzji wydano w roku 2017 - 87 wszystkich decyzji, w tym 67 na budowę budynków zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

Podsumowując w latach 2015 i 2019 wydano 321 decyzji pozwoleń na budowę mających bezpośredni wpływ na zagospodarowanie przestrzenne terenu gminy Wierzchosławice, w tym wydano 225 decyzje pozwoleń na budowę, dających możliwość realizacji nowych budynków zabudowy jednorodzinnej (lub - w mniejszym stopniu - ich przebudowy). Największy ruch budowlany w latach 2015 i 2019 występuje w miejscowości Wierzchosławice, a najmniejszy w Komorowie

Dotychczasowy sposób użytkowania obszaru opracowania wykazuje generalnie zgodność z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi gminy. Obecne zainwestowanie obszaru i jego intensywność jest niewielka. W dalszym ciągu znaczącą część zajmują tereny użytkowane rolniczo. Występujące w dolinie rzecznej mady, wykształcone jako gliny pylaste ciężkie i średnie z płytko zalegającym poziomem wód gruntowych zwiększającym ryzyko podtopień oraz niekorzystne warunki topoklimatyczne nie sprzyjają lokalizowaniu na tym obszarze zabudowy mieszkaniowej.

Gleby wysokiej klasy bonitacyjnej, utworzone na żyznych наносach rzecznych uzasadniają rolnicze wykorzystanie terenu. Jednocześnie wzrost zapotrzebowania na kruszywa występującego licznie w obrębie doliny Dunajca, powoduje konflikt pomiędzy zachowaniem chronionych zasobów środowiska w postaci gleb wysokich klas i eksploatacją innego cennego zasobu w postaci kopalin.

Jednym z głównych konfliktów przestrzennych, zidentyfikowanym w trakcie prac nad opracowaniem, jest zjawisko powstawania zabudowy w obrębie udokumentowanych złóż kopalin. Część złóż została już wyłączona z możliwości eksploatacji z uwagi na budowę autostrady A4. Dalsza zabudowa udokumentowanych złóż będzie sprzeczna z obowiązującymi przepisami, które nakazują zabezpieczenie złóż przed zagospodarowaniem w sposób wykluczający podjęcie wydobywania w przyszłości.

Również w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią występuje istniejąca zabudowa, są to prawdopodobnie obiekty, które były zrealizowane przed opracowaniem map zagrożenia powodziowego.

Zgodnie z przeprowadzoną ogólną inwentaryzacją obszarów zainwestowanych, całkowita powierzchnia terenów o wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (z wyłączeniem terenów komunikacji kolejowej i autostrady) wynosi 499,74 ha, co stanowi 6,66% powierzchni terenu Gminy.

Zbilansowano powierzchnie zwartej i rozproszonej zabudowy w poszczególnych jednostkach osadniczych, wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

	Zabudowa mieszkaniowa zwarta [ha]	Zabudowa mieszkaniowa rozproszona	Zabudowa usługowa zwarta [ha]	Zabudowa usługowa rozproszona	Zabudowa produkcyjna zwarta [ha]	Zabudowa produkcyjna rozproszona	Suma
Bobrowniki Małe	12,2120	27,6215	0,2566	0,8236	0,0000	0,0000	40,9137
Bogumiłowice	34,4003	18,7394	2,9278	0,1097	0,0000	7,2918	63,4690
Gosławice	11,4480	9,4677	0,5559	0,0000	0,0000	0,0000	21,4716
Komorów	10,1766	14,0360	1,3876	0,9373	0,0000	3,1091	29,6466
Kępa Bogumiłowicka	19,4584	8,7423	4,7384	0,0000	0,0000	2,2588	35,1979
Łętowice	56,2377	29,1983	1,8639	1,1454	0,0000	3,3058	91,7511
Mikołajowice	49,9520	8,1485	5,3325	4,4165	0,3111	7,1793	75,3399
Ostrów	22,6672	7,5870	0,4836	2,4105	0,0000	1,7357	34,8840
Rudka	18,2790	12,9266	0,2159	6,9325	0,0000	0,4351	38,7891
Sieciechowice	6,5634	3,7626	0,1826	0,0000	0,0000	0,0000	10,5086
Wierzchosławice	115,0247	73,4622	4,3225	13,0093	1,2708	18,9923	226,0818
SUMA	356,4193	213,6921	22,2673	29,7848	1,5819	44,3079	668,0533

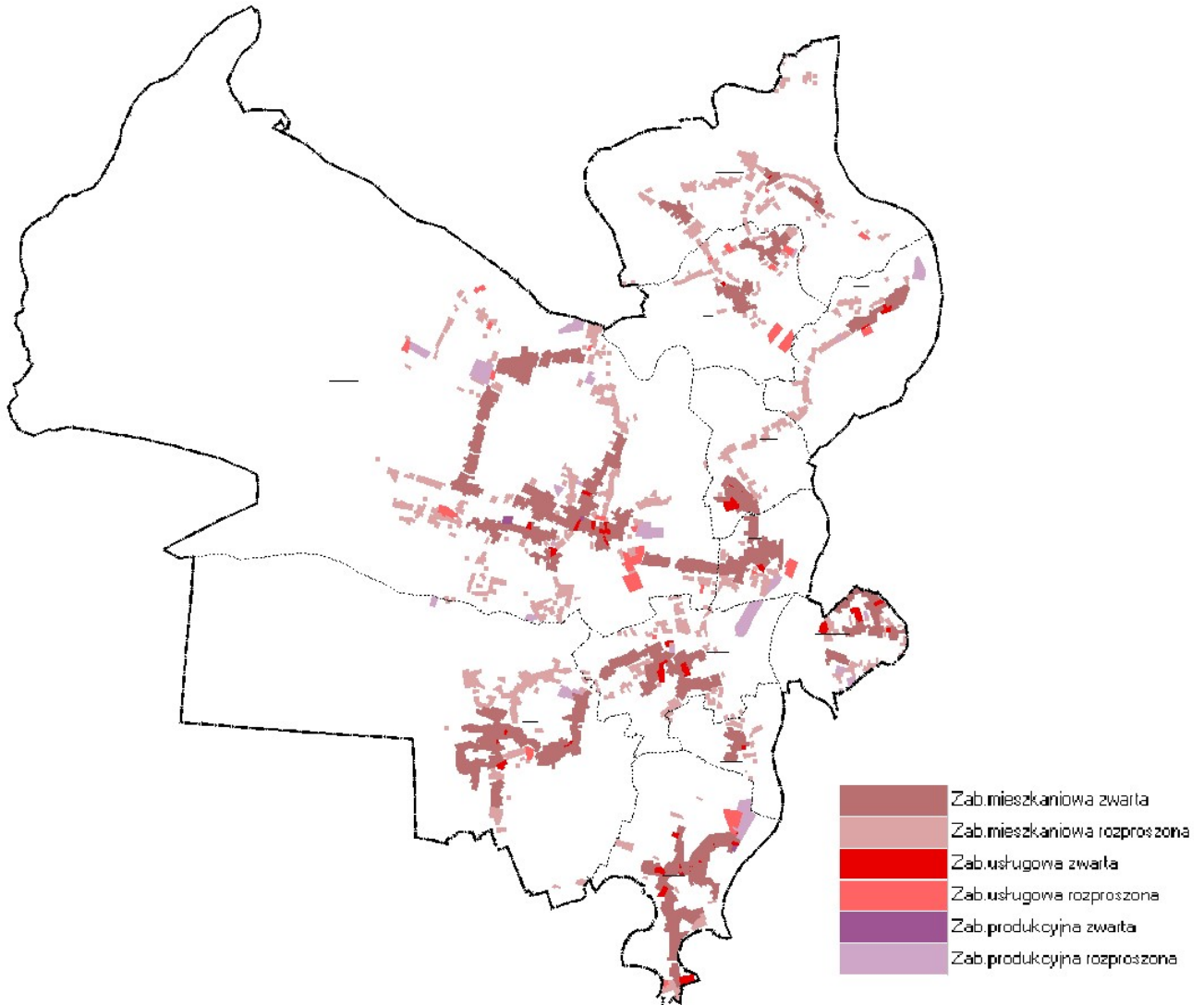
Całkowita powierzchnia terenów o wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (z wyłączeniem terenów komunikacji kolejowej i autostrady) wynosi - 380,27ha, a o rozproszonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej - 287,78ha, w sumie powierzchnia terenów zainwestowanych w gminie wynosi ok. 668ha, co stanowi 8,9% powierzchni terenu całej Gminy.

Łączna powierzchnia terenów o zwartej strukturze mieszkaniowej w gminie wynosi 356,42 ha, a o strukturze rozproszonej 213,70ha, co stanowi powierzchnię ok. 570,12ha. Największe powierzchnie zwartej i rozproszonej zabudowy mieszkaniowej, występują w Wierzchosławicach, najmniejsze w Sieciechowicach.

Łączna powierzchnia terenów o zwartej strukturze usługowej w gminie wynosi 22,27ha, a o strukturze rozproszonej 29,78ha, co stanowi powierzchnię ok. 52ha. Największe powierzchnie

zwartej i rozproszonej zabudowy usługowej, występują w Wierzchosławicach, najmniejsze w Sieciechowicach.

Łączna powierzchnia terenów o zwartej strukturze produkcyjnej w gminie wynosi tylko 1,58ha, a o strukturze rozproszonej 44,30ha, co stanowi powierzchnię ok. 45,89ha. Największe powierzchnie zwartej i rozproszonej zabudowy produkcyjnej, występują w Wierzchosławicach.

Rys. 2. Schemat struktury zabudowy - źródło: opracowanie własne

Poniżej, w tabeli przedstawiono łączne powierzchnie terenów zabudowy w poszczególnych wsiach oraz wykazano jaki procent terenu wsi stanowi zabudowa.

**ZESTAWIENIE POWIERZCHNI OBSZARÓW ZWARTEJ I ROZPROSZONEJ ZABUDOWY
W POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTKACH OSADNICZYCH**

lp.	miejsowość	powierzchnia zabudowy [ha]	powierzchnia wsi [ha]	% powierzchni wsi	% powierzchni Gminy (7501,4 ha)
1	Bobrowniki Małe	40,9137	661,2846	6,19	0,4354
2	Bogumiłowice	63,4690	304,748	20,83	0,7011
3	Gosławice	21,4716	199,4293	10,77	0,2766
4	Kępa Bogumiłowicka	29,6466	311,2099	9,53	0,3163
5	Komorów	35,1979	164,3191	21,42	0,3342
6	Łętowice	91,7511	1344,7917	6,82	0,8110
7	Mikołajowice	75,3399	351,2806	21,45	0,6636
8	Ostrów	34,8840	144,6617	24,11	0,3913
9	Rudka	38,7891	331,4901	11,70	0,3714
10	Sieciechowice	10,5086	122,5879	8,57	0,1182
11	Wierzchosławice	226,0818	3565,5954	6,34	2,2428
	Razem	668,0533	7501,3983	8,91	6,6619

Jak wykazano powyżej, największe powierzchnie zabudowy występują w Wierzchosławicach, ale w stosunku do całej powierzchni wsi, stanowią one zaledwie ok 6,3%, natomiast największy procent terenów zainwestowanych w stosunku do całkowitej powierzchni wsi, zaobserwowano w miejscowości Ostrów, w którym zabudowa stanowi aż 24,1% jej powierzchni. Najmniejsze powierzchnie zwartej zabudowy występują w Sieciechowicach tylko 10,50ha, ale stanowią one 8,57% powierzchni całej wsi.

Na terenach zwartej zabudowy dominuje - we wszystkich miejscowościach - zabudowa mieszkaniowa. Powierzchniowo najwięcej terenów zabudowy mieszkaniowej znajduje się w Wierzchosławicach, w tej miejscowości występuje też najwięcej terenów usługowych. We wsi Sieciechowice są najmniejsze tereny zwartej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej.

Przedstawiony stan faktyczny zagospodarowania w gminie oraz rozpoznane warunki dla możliwości zagospodarowania pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

- 1) Na terenie gminy dominuje mieszkaniowy charakter zabudowy. Zabudowa w większości jest rozproszona lub częściowo skoncentrowana zwłaszcza w obszarze wsi Wierzchosławice. Należy dążyć do zachowania i koncentrowania zabudowy w poszczególnych miejscowościach.
- 2) Należy wykorzystać potencjał gminy, która posiada bogate walory przyrodnicze, w tym krajobrazowe oraz kulturowe. Stan ich zachowania nie jest wysoki, niemniej są widoczne tendencje do korzystnych przekształceń.
- 3) Poszerzenia terenów pod zabudowę winny uwzględniać wyniki przeprowadzonej diagnozy, w tym analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, o których mowa w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- 4) Wyznaczanie terenów dla utrzymania istniejącej oraz nowej zabudowy należy prowadzić z zachowaniem tożsamości miejsca, ochrony naturalnych zasobów i walorów przyrodniczych,

jak również z koniecznością rozwiązania konfliktów społeczno-przestrzennych, w tym w zakresie obszarów położonych na terenach udokumentowanych złóż.

- 5) Należy uwzględnić możliwość rozwoju i poszerzania terenów rekreacji, wypoczynku z usługami zwłaszcza na terenach poeksploatacyjnych.
- 6) Należy zapewnić dogodny, czytelny układ sieci drogowej do obsługi nowych terenów mieszkaniowych i terenów usługowych.
- 7) Należy podnosić rangę poszczególnych miejscowości z rozróżnieniem na funkcje jakie winne pełnić na bazie posiadanych zasobów przyrodniczych, kulturowych i innych.
- 8) Należy zachować tradycyjny charakter zabudowy, w tym tradycyjne formy architektoniczne oraz utrzymywać i poszerzać typowe funkcje usługowe w centrach sołectw.
- 9) Należy umacniać pozycję ośrodków wiejskich jako lokalnych centrów usług.
- 10) Należy zapewnić możliwość rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego.

3.2. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Stan własności nieruchomości osób fizycznych w obszarze gminy na dzień 31.12.2020 roku przedstawia się następująco:

Ogólna liczba kartotek : 5265, w tym gospodarstw rolnych : 1624.

Ogólna powierzchnia hektarów fizycznych : 3191,0736 ha;

w tym :

gruntów rolnych – 2838,2519 ha;

lasów - 103,1461 ha;

nieużytych : 44,7668 ha;

pozostałych 204,9088 ha.

Stan własności nieruchomości osób prawnych w obszarze gminy na dzień 31.12.2020 roku przedstawia się następująco:

Ogólna liczba kartotek : 120, w tym gospodarstw rolnych : 4.

Ogólna powierzchnia hektarów fizycznych : 411,4333 ha;

w tym :

gruntów rolnych – 73,3600 ha;

lasów - 0 ha;

nieużytych : 156,2231 ha;

pozostałych 181,8502 ha.

Ogólna powierzchnia terenów Skarbu Państwa wynosi – 3276,7774 ha;

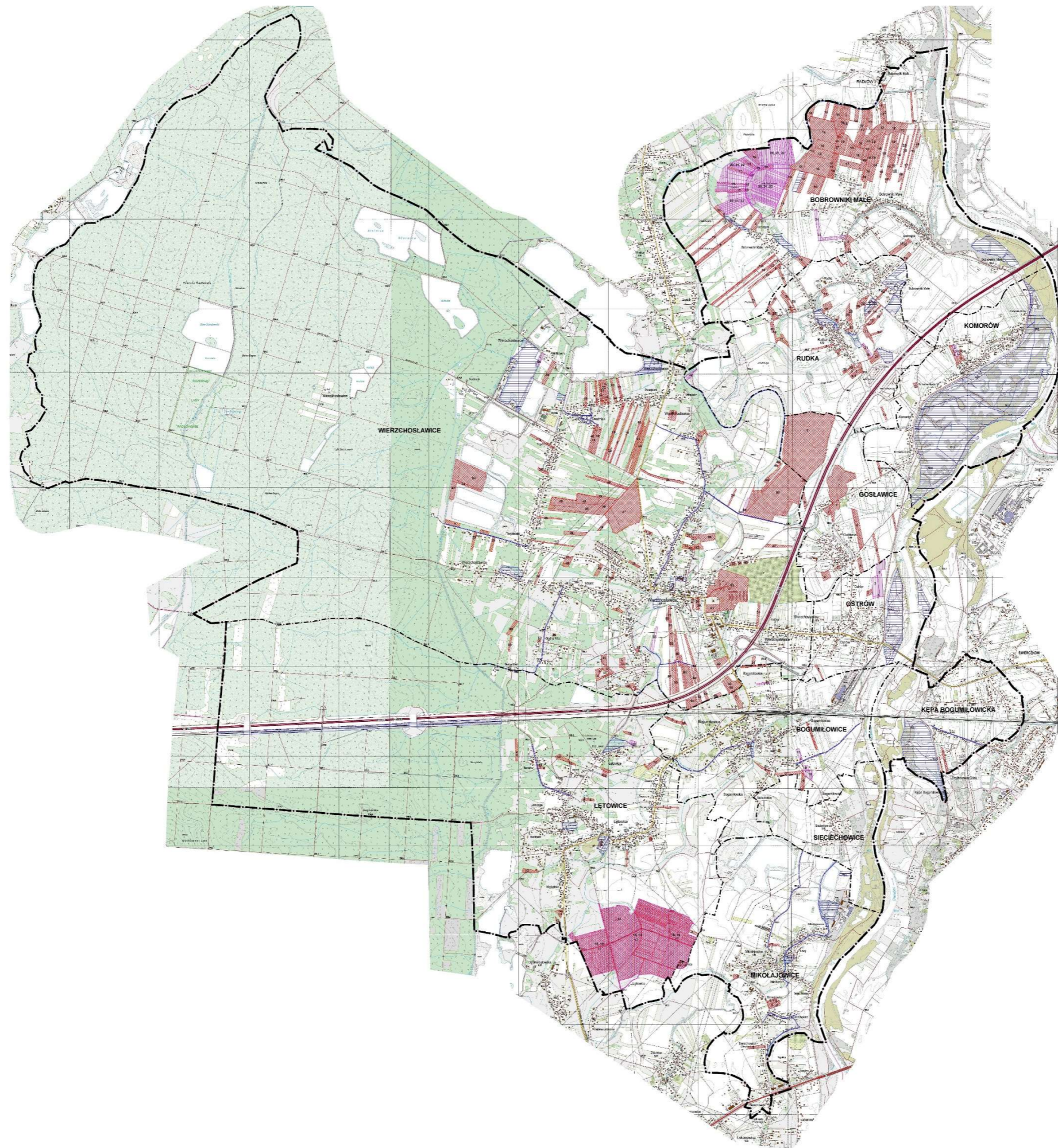
Ogólna powierzchnia terenów Gminy wynosi – 339,7248 ha.

3.3. ANALIZA WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH DO STUDIUM

Zebrane wnioski są świadectwem potrzeb i zainteresowań właścicieli gruntów oczekujących na zmianę przeznaczenia terenów będących w ich posiadaniu.

Po podjęciu przez Radę Gminy Wierzchosławice uchwały Nr XLVIII/297/2018 z dnia 27 kwietnia 2018r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice, ogłoszono komunikat, który zawiadamiał wszystkich zainteresowanych o możliwości składania wniosków w terminie od 04.03.2020r. do 10.04.2020r.

Po ogłoszeniu w dniu 4 marca 2020 roku o przystąpieniu do sporządzania projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice wraz z prognozą oddziaływania na środowisko w obligatoryjnie określonym terminie, to jest do 10.04.2020r. do Urzędu Gminy Wierzchosławice wpłynęło 148 wniosków dotyczących projektu studium, do sporządzanej prognozy oddziaływania na środowisko nie zostały złożone wnioski.

Rys. 3. Analiza wniosków ,
źródło – opracowanie własne

Działki objęte wnioskami o zmianę
przeznaczenia oznaczone kolorami:

brązowym – wnioski w terminie
czerwonym – wnioski po terminie

Zgodnie z załącznikiem nr 3 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28.04.2004r. w sprawie wymaganego zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2004 nr 118 poz. 1233) wnioski złożone w terminie spisano w tabelach i stanowią one podstawowy materiał wyjściowy do opracowania projektu studium

Po ustalonym terminie, to jest po 10.04.2020r. (do 23.04.2020r.) do Urzędu Gminy wpłynęło jeszcze 17 spóźnionych wniosków, które zostały zarejestrowane w wykazie i stanowią materiał wyjściowy do opracowania projektu studium. W sumie zarejestrowano 148 wniosków złożonych w terminie oraz 17 spóźnionych wniosków – razem 165 wniosków. Ponadto w dniu 28 kwietnia 2020r. do projektu został złożony wniosek Gminy Wierzchosławice, który stanowi również przedmiot niniejszej analizy oraz materiał wyjściowy do opracowania projektu studium.

Przedmiotowe wykazy wniosków zostały sporządzone w podziale na wsie. W wielu wnioskach złożonych o przekwalifikowanie gruntów występowało o zmianę przeznaczenia nie jednej, ale kilku działek, w sumie w obszarze gminy wystąpiono o przekwalifikowanie 312 działek lub ich części bez działek dotyczących eksploatacji złóż, tych objęto wnioskami ok. 364.

Złożone wnioski, dotyczą głównie zmiany przeznaczenia terenu na budowlany pod zabudowę mieszkalną jednorodziną. Niewielka ilość wniosków dotyczy przekwalifikowania terenu na cele usługowe.

Poniższe zestawienie obrazuje ilość złożonych wniosków w rozbiciu na poszczególne miejscowości.

lp	Miejscowości	Ilość złożonych wniosków			
		w terminie (od 04.03.2020 do 10.04.2020r.)	po terminie (od 11.04.2020r. do 23.04.2020r.)	Razem	Ilość działek objętych wnioskami (bez działek dotyczących eksploatacji złóż)
1	Bobrowniki Małe	19	5	24	47
2	Bogumiłowice	8	4	12	21
3	Gosławice	8	0	8	13
4	Kępa Bogumiłowicka	1	0	1	3
5	Komorów	2	1	3	5
6	Łętowice	16	2	18	21
7	Mikołajowice	8	0	8	8
8	Ostrów	2	1	3	5
9	Rudka	30	2	32	48
10	Sieciechowice	0	0	0	0
11	Wierzchosławice	54	2	56	141
		148	17	165	312

Powyższe zestawienie wykazuje, iż najwięcej wniosków o zmianę przeznaczenia działek złożono w miejscowości Wierzchosławice 56 oraz we wsi Rudka 32, najmniej we wsi Kępa Bogumiłowicka 1, do wsi Sieciechowice nie złożono żadnych wniosków.

W gminie Wierzchosławice znajdują się udokumentowane złoża kruszyw naturalnych. Część wniosków dotyczyła przeznaczenia do eksploatacji znajdujących się w obszarze gminy udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych w tym: złoża „Borowiec” (1 wniosek obejmujący 16 działek w Wierzchosławicach oraz jeden wniosek obejmujący 1 działkę w Gosławicach), złoża „Zawrocie” (3 wnioski obejmujące działki w Łętowicach - każdy z wniosków po 127 działek) oraz złoża „Bobrowniki – Skalka” (6 wniosków, w tym 3 wnioski obejmujące te same działki w Bobrownikach Małych – każdy z wniosków po 121 działek oraz 3 wnioski obejmujące łącznie ok. 99 działek). Wnioskowano również o ustalenie przeznaczenia działek po zakończeniu eksploatacji i zrehabilitowaniu m.in. na cele rekreacyjno – inwestycyjne, zabudowy mieszkaniowej i usługowej.

Wielokrotnie wniosek dotyczył przekwalifikowania nie jednej, ale kilku lub (w przypadku terenów eksploatacji złóż) kilkunastu działek. Często wymieniane we wnioskach działki posiadają znaczące wielkości i wydłużone kształty, a we wniosku nie zawarto informacji jakiej części gruntu on dotyczy, niestety bardzo rzadko doprecyzowano we wniosku, że przekwalifikowanie dotyczy całej działki lub jej konkretnej części - opisanej lub oznaczonej na załączniku graficznym dołączonym do wniosku.

Brak jednoznacznych zapisów zawartych we wnioskach stanowić będzie utrudnienie określenia sposobu ich rozpatrzenia na etapie opracowania projektu dokumentu.

Zgodnie z procedurą określoną w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym po podjęciu przez Radę Gminy Wierzchosławice uchwały nr XLVIII/297/2018 z dnia 27 kwietnia 2018r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice, Wójt zawiadomił o jej podjęciu instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium. W odpowiedzi na zawiadomienia do Urzędu Gminy wpłynęło 18 pism, które zestawiono w zamieszczonym poniżej wykazie.

WYKAZ PISM UZYSKANYCH W ODPOWIEDZI NA ZAWIADOMIENIE O PRZYSTĄPIENIU DO SPORZĄDZANIA NOWEJ EDYCJI STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIERZCHOSŁAWICE OD:

- **Tarnowskie Wodociągi**, pismo znak TP/1033/431/2020/GW; z dnia 24.03.2020
- **Urząd Miasta Tarnowa**, pismo znak WPP.6724.9.2020; z dnia 30.03.2020
- **Państwowe Gospodarstwo Wodne-Wody Polskie**, pismo znak KR.RZI.4603.25.2020.KP; z dnia 25.03.2020
- **Wojewódzki Sztab Wojskowy w Krakowie**, znak sprawy - WSzW_Kr-WOZP.0731.60.2020; z dnia 26.03.2020
- **Zarząd Województwa Małopolskiego**, znak sprawy ZR-III.7634.1.12.2020.DA z dnia 13.03.2020
- **Zastępca Dyrektora oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad**, O.KR.Z-3.439.65.1.2020.bm.1; Kraków z dnia 17.03.2020
- **Małopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska Tarnów**, z dnia 25.03.2020
- **Gaz System Tarnów**, znak sprawy OT-DL.402.43.2020.2; z dnia 16.03.2020
- **Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie delegatura Tarnów**, znak sprawy DT-I.5150.11.2020KW; z dnia 13.03.2020,
- **Tauron dystrybucja S.A. Oddział w Tarnowie**, sygnatura TD/OTROMR/2020-03-16/0000001; z dnia 16.03.2020
- **Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie**, znak sprawy KRA.5110.16.2020MD l.dz. 8374/03/2020, z dnia 13.03.2020
- **Urząd transportu wymagającego Warszawa**, znak DOP-WGPL.485.130.2020 Z dnia 14.03.2020
- **Polska Spółka Gazownictwa sp. zoo Oddział Zakład Gazowniczy w Krakowie** znak PSGKR.RODZ.422.85.98.20; z dnia 31.03.2020
- **Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie**, znak ZDW/PW/2020/383/DI-2/MM; ZDW/DI-2/653/121611_2/20; z dnia 02.04.2020
- **Polskie Sieci Elektroenergetyczne** Departament Eksploatacji Wydział Zarządzania majątkiem sieciowym Radom Radom znak: 532DE-DSR-DUR-WFR.7111.187.2020.1 (Pismo zostało wysłane przez PSE jako zapytanie do Gminy) z dnia 25 marca 2020
- **KRUSZGEO S.A.** ul. M.Reja 16, 35-959 Rzeszów, pismo z dnia 20.03.2020 (odpowiedz na pismo Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego)
- **Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.** oddział w Sanoku znak OGiE/-DE/DEM/Sanok/98/2020, z dnia 30.03.2020r. (odpowiedz na pismo Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego)
- **Polskie Koleje Państwowe S.A.** oddział gospodarowania Nieruchmościami w Krakowie, znak sprawy KNKr1.6144.45.2020/27; pismo z dnia 05.06.2020r,

Wszystkie informacje, wnioski i wytyczne zawarte w pismach otrzymanych od organów i instytucji, stanowiły wiążący materiał wyjściowy opracowania projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz zgodnie z procedurą określoną w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie oraz do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tarnowie o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko sporządzanej do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice.

W otrzymanych odpowiedziach Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tarnowie pismem znak: NNZ.420.35.2020.1 z dnia 16.04.2020r. oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie pismem znak ST-I.411.2.1.2020.DK z dnia 27.04.2020 uzgodnili zaproponowany zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko sporządzonej do przedmiotowego projektu Studium.

3.4. STAN SYSTEMU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

3.4.1. SYSTEM KOMUNIKACJI

Gmina jest dobrze skomunikowana. Układ podstawowy sieci dróg w obszarze Gminy Wierzchosławice stanowią: drogi krajowe, drogi wojewódzkie oraz drogi powiatowe. Nadrzędną rolę komunikacyjną pełni przebiegająca południową stroną gminy droga krajowa- autostrada A4 Kraków – Tarnów – Przemyśl (międzynarodowa E40) wraz z węzłem autostradowym "Tarnów-Zachód" Południowym krańcem gminy przebiega droga krajowa nr 94. Przez centrum Wierzchosławic, w kierunku północnym przebiega droga wojewódzka nr 975 Dąbrowa Tarnowska – Wojnicz – Dąbrowa koło Nowego Sącza (8 km w gminie), pełniąca w obszarze Gminy Wierzchosławice rolę podstawową oraz droga wojewódzka nr 973 Busko-Zdrój – Wierzchosławice.

Ponadto obszar gminy przecinają drogi powiatowe:

- Nr K1346 Tarnów – Wierzchosławice
- Nr K1343 Niwka – Bobrowniki Małe
- Nr K1344 Wierzchosławice – Komorów – Rudka
- Nr K1347 Mikołajowice – Bogumiłowice
- Nr K1349 Wierzchosławice – Dwudniaki
- Nr K1348 Łętowice – Szujec – Wierzchosławice
- Nr K1342 Ostrów – Radłów

Układ uzupełniający stanowią drogi gminne.

Infrastruktura na terenie Gminy Wierzchosławice, w szczególności ilość kilometrów dróg: gminnych (w tym publiczne i wewnętrzne)

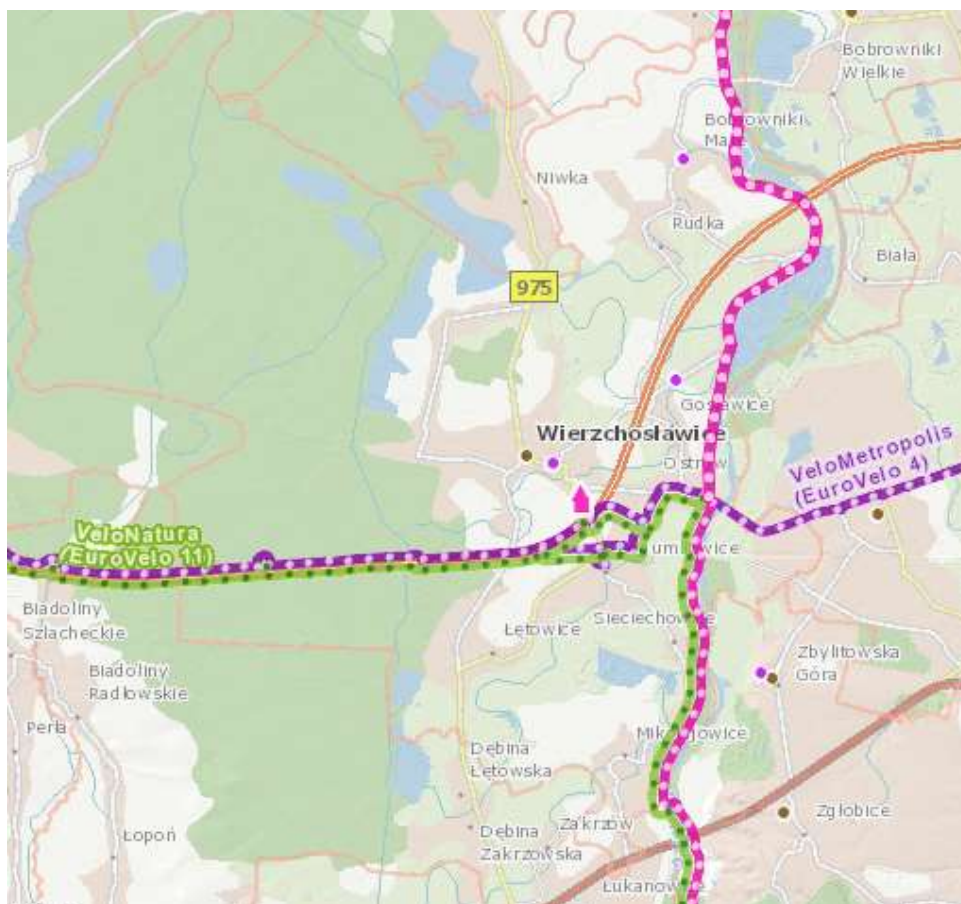
Sołectwo	Kategoria dróg w km					
	Gminne (stan na 31.XII.2018r.)			Gminne (stan na 31.XII.2019r.)		
	asfaltowe	żwirowe	razem	asfaltowe	żwirowe	razem
Bobrowniki Małe	5,5	0,8	6,3	5,5	0,8	6,3
Bogumiłowice	6,6	2,9	9,5	6,6	2,9	9,5
Gosławice	3,7	0,6	4,3	3,7	0,6	4,3
Kępa Bogumiłowicka	3,0	0,5	3,5	3,0	0,5	3,5
Komorów	2,8	-	2,8	2,8	-	2,8
Łętowice	7,3	1,4	8,7	7,3	1,4	8,7
Mikołajowice	5,0	2,0	7,0	5,0	2,0	7,0
Ostrów	3,0	0,4	3,4	3,0	0,4	3,4
Rudka	3,3	-	3,3	3,3	-	3,3
Sieciechowice	1,2	0,8	2,0	1,2	0,8	2,0
Wierzchosławice	20,0	2,5	22,5	20,2	2,3	22,5
Razem Gmina Wierzchosławice	61,4	11,9	73,3	61,6	11,7	73,3

Źródło: Raport o stanie gminy Wierzchosławice w roku 2019

Obszar gminy obsługiwany jest linią kolejową magistralną nr 91 Kraków-Medyka-granica państwa, z centralnie usytuowaną stacją kolejową w Bogumiłowicach. Przy stacji planowana jest budowa parkingu w systemie „Park&Ride” dla ok. 90 samochodów wraz ze stanowiskami dla rowerów, oświetleniem i systemem monitoringu.

Dodatkowo projektowany parking ma zostać wyposażony w stanowiska do parkowania rowerów w systemie „Bike and Ride”.

Gmina Wierzchosławice nie jest objęta Komunikacją Miejską z Tarnowem. Na terenie Gminy w ramach komunikacji zbiorowej działa natomiast kilku przewoźników prywatnych.

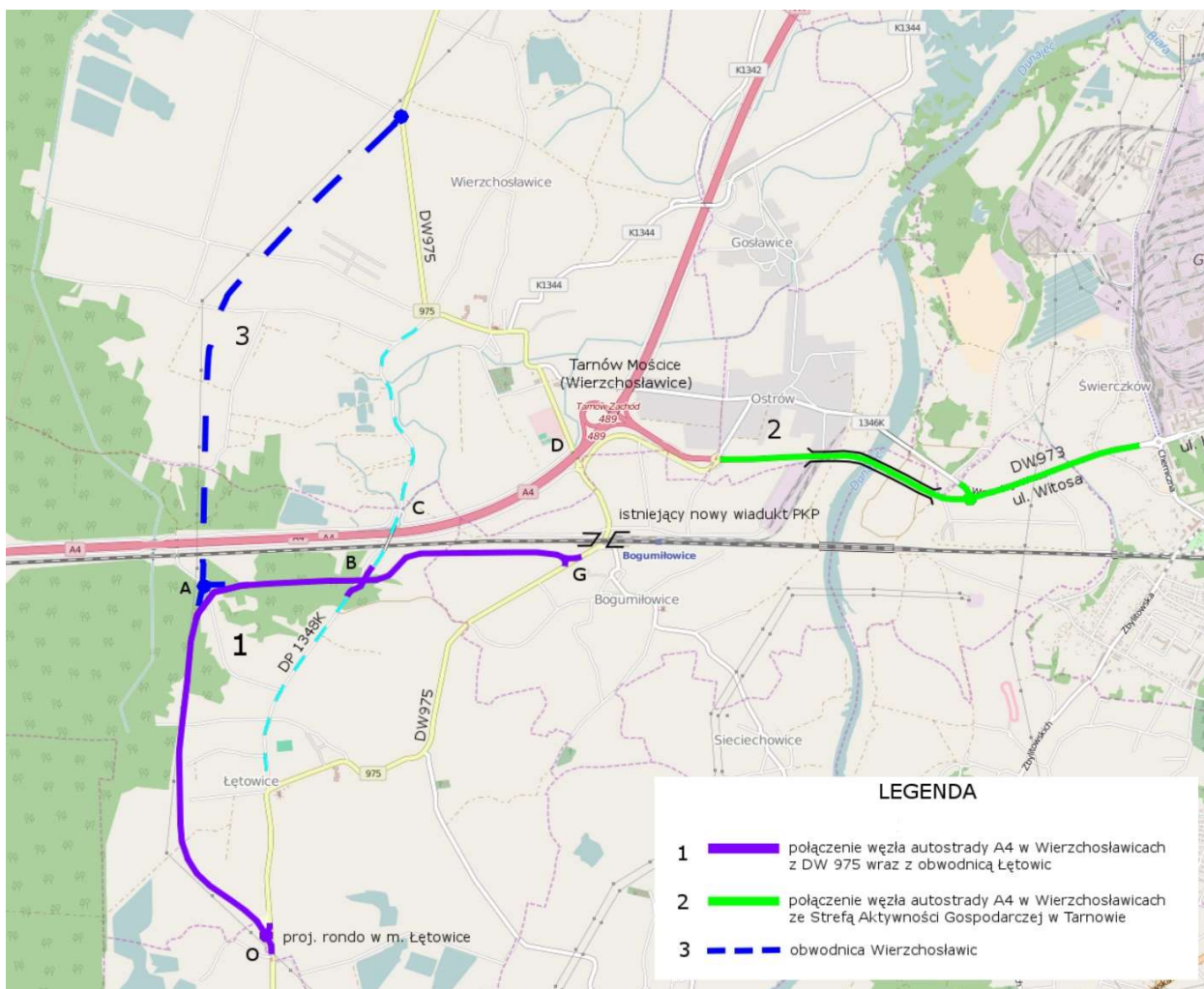
Schemat Przebiegu tras rowerowych VeloMałopolska

Źródło: <https://miip.geomalopolska.pl>

Przez teren Gminy przebiega sieć szlaków turystycznych o łącznej długości 28,4 km, z tego 1,2 km to szlaki rowerowe. Przez całą gminę wzdłuż rzeki Dunajec, głównie po wałach rzecznych, zrealizowano trasy rowerowe VeloDunajec. W trakcie budowy jest trasa rowerowa Wierzchosławice – Dwudniaki – Velo Dunajec. W terenie gminy zrealizowano i planowane są również trasy VeloMetropolis (EuroVelo 4) i VeloNatura (EuroVelo 11) z miejscami obsługi rowerzystów (MOR).

Gmina Wierzchosławice przechodzi intensywny proces usprawniania komunikacji kołowej. Zarówno pod kątem remontów – obecnie trwa duża inwestycja remontowa mostu i drogi do Kępy Bogumiłowickiej, jak i planowej rozbudowy sieci komunikacyjnej. W czasie powstawania niniejszego opracowania, przygotowywane są warianty rozwiązań komunikacyjnych obwodnicy Wierzchosławic i Łętowic. Projektowane obejście składa się z dwóch Etapów – z czego Etap I zaplanowany jest na zakresy A i B. Obejście Wierzchosławic - Etap I – obejmuje południową część projektowanej obwodnicy wraz z podłączeniem do istniejącego układu komunikacyjnego w Łętowicach

Obejście Wierzchosławic - Etap II – obejmujący północną część projektowanej obwodnicy wraz z podłączeniem do istniejącego układu komunikacyjnego w Wierzchosławicach
Również odcinek nowej drogi wojewódzkiej z mostem łączącej autostradę A4 z Mościcami i dalej ze Strefą Aktywności Gospodarczej w Tarnowie.

Schemat Przebiegu nowoprojektowanych tras - źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich

3.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Na terenie gminy Wierzchosławice gminnym systemem zaopatrzenia w wodę zarządza spółka Wodociągi Wierzchosławickie Sp. z o.o. Prowadzi działalność z zakresu poboru, uzdatniania i dostarczania wody, odprowadzania ścieków, letniego i zimowego utrzymywania dróg gminnych i terenów zielonych oraz wykonywaniem przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych.

W dniu 28.12.2017 Rada Gminy Wierzchosławice przyjęła uchwałę Nr XLIII/266/2017 w sprawie uchwalenia Wieloletniego Planu Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych na lata 2017 -2022. Celem Planu jest osiągnięcie standardów wyznaczonych przez stosowne dyrektywy UE oraz spełnienie krajowych wymogów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. W Planie uwzględniono inwestycje stanowiące część zgłaszanych przez Gminę potrzeb w zakresie rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej na swoim obszarze.

W granicach gminy Wierzchosławice wyznaczono granice aglomeracji wodnej, czyli terenów na których ze względu na gęstość zaludnienia bądź koncentrację działalności gospodarczej ścieki komunalne powinny być zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków. Uchwałą nr XXXI/215/2020 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 30 grudnia 2020 roku w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Wierzchosławice, został określony zasięg aglomeracji „Wierzchosławice”, granice stref ochronnych ujęć wody. Aglomeracja ta zastąpiła obowiązującą od 2016 roku aglomerację „Tarnów”.

Woda pozyskiwana jest z ujęcia wody w Kępie Bogumiłowickiej. To ujęcie zrealizowane w latach 1990-1993, o wydajności ok. 10 000 m³/dobę. Woda jest ujmowana z 11-tu studni głębinowych zlokalizowanych w międzywalu Dunajca, pomiędzy mostem kolejowym na Dunajcu a mostem drogi powiatowej Tarnów - Wierzchosławice (nr 1346K). Zasilanie poziomu odbywa się na drodze infiltracji opadów atmosferycznych i wód Dunajca. Dla 9-ciu studni wierconych oraz studni drenażowej ustanowiono strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej.

Decyzją znak: KR.ZUW.3.4100.19.2020.KG z dnia 15.05.2020 r. Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Krakowie ustanowione zostało w Wierzchosławicach nowe ujęcie wody podziemnej z 5-ciu studni wraz z strefą ochronną obejmująca tereny ochrony bezpośredniej.

Sieć wodociągowa gminy Wierzchosławice

	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Długość czynnej sieci rozdzielczej [w km]	99,2	95,3	95,3	95,3	95,3	95,3	95,4	97,3	97,6	97,8
Sieć rozdzielcza na 100 km ² [w km]	-	127,3	127,3	126,8	126,8	126,8	126,9	129,5	129,9	130,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [w szt.]	2 315	2 299	2 339	2 320	2 394	2 490	2 472	2 593	2 672	2 758
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [%]	-	90	90,1	90,3	90,6	90,9	90,8	91,2	91,5	-

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Sieć wodociągowa jest rozbudowana, w 2019 r. długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 97,8 km. W przeliczeniu na jednostkę powierzchni gminy, długość sieci rozdzielczej w 2019 r. wynosiła 130,1 km/100 km². W 2019r. aktywnych było 2 758 przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych. Na koniec 2018r. 91,5% mieszkańców gminy korzystało z sieci wodociągowej. Daje to gminie 6-te miejsce w powiecie i 59-te w województwie pod względem dostępności.

Gmina Wierzchosławice jest prawie w całości skanalizowana. Bez instalacji kanalizacyjno-ściekowej pozostały tylko nieliczne nieruchomości w Komorowie i Bobrownikach Małych. Z uwagi na płaską rzeźbę terenu gminy koniecznym stało się wykonanie odcinków sieci ciśnieniowych opartych na przepompowaniach ścieków, które na wymaganych odcinkach przepompowują ścieki do sieci kanalizacji grawitacyjnej. Zagospodarowywaniem osadów ściekowych zajmuje się Zakład Oczyszczalni Ścieków w Tarnowie należący do Tarnowskich Wodociągów Sp. z o.o.

Gmina Wierzchosławice nie posiada własnej oczyszczalni ścieków. Ścieki odbierane są od mieszkańców poprzez system kolektorów, przepompowni ścieków do oczyszczenia w Zakładzie Oczyszczania Ścieków zlokalizowanym przy ul. Czystej 14 w Tarnowie, skąd po oczyszczeniu odprowadzane są do rzeki Biała. Rzeką Białą stanowi zlewnię III rzędu, jest prawobrzeżnym dopływem Dunajca (zlewnia II rzędu) w dorzeczu Wisły. Zakład Oczyszczalni Ścieków to wysokosprawna mechaniczno – biologiczno – chemiczna instalacja, oczyszcza wszystkie ścieki komunalne dostarczone kolektorami grawitacyjnymi. Oczyszczalnia wykonuje dodatkowe usługi oczyszczania ścieków przemysłowych pochodzących z Grupy Azoty S.A. podczyszczanych w Biologicznej Oczyszczalni Ścieków (BOŚ) oraz ścieków dostarczanych transportem kołowym do zlewni ścieków (zlokalizowanej na terenie oczyszczalni). Na terenie gminy Wierzchosławice nie występują ścieki przemysłowe. Zakład Oczyszczalni Ścieków posiada pozwolenie wodno-prawne, decyzję Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 14.09.2017 r., znak ŚR.IV.7322.1.169.2017.MG na odprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych do wód powierzchniowych rzeki Biała Tarnowska. Termin ważności pozwolenia upływa z dniem 30 września 2027 roku. Oczyszczalnia jest obiektem bardzo dużym w skali całego kraju, posiada łączną wydajność ok. 460 800 RLM (Równoważna Liczba Mieszkańców) i hydraulicznie 86 400 m³/dobę, co w zestawieniu Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych lokuje ją na 10-tym miejscu w Polsce pod względem wielkości.

W 2019 r. do Zakładu Oczyszczalni Ścieków zostało odprowadzone 200 tys. m³ ścieków, co daje średnio 548 m³/dobę. Przepustowość istniejącej oczyszczalni wynosi:

- $Q_{\max. s} = 1 \text{ m}^3/\text{sekundę}$
- $Q_{\max. \text{godz.}} = 3600 \text{ m}^3/\text{godz.}$
- $Q_{\max. \text{dob.}} = 86 400 \text{ m}^3/\text{dobę};$
- $Q_{\text{śr. dob.}} = 70 000 \text{ m}^3/\text{dobę},$
- $Q_{\max. \text{rok.}} = 25 550 000 \text{ m}^3/\text{rok}$

Maksymalna wydajność oczyszczalni wynosi 460 800 RLM, obciążenie oczyszczalni w 2019 r. wyniosło 377 700 RLM.

Sieć kanalizacyjna gminy Wierzchosławice

	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [w km]	19,8	43,4	141,3	141,3	141,3	141,3	184,2	184,2	185,2	185,2
Sieć rozdzielcza na 100 km ² [w km]	-	58	188,8	188	188	188	245,1	245,1	246,4	246,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [w szt.]	246	561	1 210	1 667	1 743	1 845	2 448	2 545	2 616	2 698
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [%]	-	14,4	34,5	45	46,5	49,4	60,3	88,2	88,5	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Sieć kanalizacyjna jest silnie rozbudowana, w 2019 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 185,2 km. W przeliczeniu na jednostkę powierzchni gminy, długość sieci rozdzielczej w 2019 r. wynosiła 246,4 km/100 km². W 2019r. aktywnych było 2 698 przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych. Na koniec 2018r. 88,6% mieszkańców gminy korzystało z sieci kanalizacyjnej. Daje to gminie 1-sze miejsce w powiecie i 11-te w województwie, pod względem dostępności.

Planowana jest budowa stacji podciśnieniowej w Łętowicach, w tym budynku, zbiorników podziemnych z instalacją technologiczną, sieci kanalizacyjnej oraz pompowni sieciowej.

Kanalizacja burzowa

Na terenie gminy Wierzchosławice, w sołectwach: Wierzchosławice, Ostrów, Mikołajowice, Łętowice, Bogumiłowice istnieją odcinki sieci kanalizacji burzowej, nie można szczegółowo określić długości tej sieci, gdyż nie jest ona zinwentaryzowana. Kanalizacja burzowa wykonana jest głównie z rur betonowych. Wody deszczowe systemem tym odprowadzane są do rowów melioracyjnych.

3.4.3. ELEKTROENERGETYKA

Na obszarze Gminy zlokalizowana jest istniejąca sieć dystrybucyjna energii elektrycznej, będąca na majątku i pozostająca w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. oddział w Tarnowie:

- linia napowietrzna i kablowa wysokiego napięcia WN- 110kV
- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia SN- 15 kV
- stacje transformatorowe SN/nN
- stacje transformatorowe WN/SN

Stacje transformatorowe zaopatrywane są w energię elektryczną przez infrastrukturę należącą do Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A., w Radomiu, które administrują istniejącymi przesyłowymi liniami elektroenergetycznymi najwyższych napięć:

- linia 400 kV relacji Tarnów – Połaniec,
- linia 400 kV relacji Rzeszów- Skawina.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest łącznie 72 stacji SN/nN przyłączonych do sieci elektroenergetycznej o napięciu 15 kV z czego 16 stacji nie stanowi własności TAURON Dystrybucja S.A.

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców zlokalizowanych na terenie Gminy Wierzchosławice odbywa się za pośrednictwem głównych punktów zasilania (GPZ) – stacji WN/SN110/15/6 kV Dunajcowa, częściowo ze stacji 110/30/15 kV Białolinia i stacji 110/30 kV Świerczków. Z w/w stacji jedynie stacja Dunajcowa zlokalizowana jest w granicach administracyjnych gminy. Napięcie robocze sieci dystrybucyjnej na tym terenie wynosi 15 kV i 30 kV. Odbiór energii elektrycznej następuje zarówno na poziomie 0,4 kV jak i 15 kV i 30 kV. Stacja GPZ Dunajcowa wyposażona jest w dwa transformatory 110/15 kV o mocy 10 MVA każdy. Dodatkowo do rozdzielni 15 kV przyłączony jest trzeci transformator 15/6 kV o mocy 3,1 MVA. Średnie roczne obciążenie stacji wynosi ok. 7,8 MW.

Na terenie gminy funkcjonuje również podstacja trakcyjna WN/SN PT Bogumiłowice, będąca urządzeniem przetwarzania i rozdziału energii elektrycznej na potrzeby zasilania trakcyjnego.

Sieć średniego i niskiego napięcia ma charakter napowietrzno – kablowy (na obszarach gminy o zwartej zabudowie sieć wykonana jest jako kablowa). Układ sieci pozwala na wzajemne rezerwowanie poszczególnych ciągów liniowych.

3.4.4. GAZOWNICTWO

Gminy Wierzchosławice jest zgasyfikowana. Stopień gazyfikacji liczony jako stosunek liczby odbiorców gazu do liczby gospodarstw domowych wynosi 62,3%. W granicach gminy dystrybucyjna sieć gazowa średniego ciśnienia ma długość 104,49 km, a niskiego ciśnienia 4,37 km. Odpowiada to 2 598 przyłączy gazowych średniego ciśnienia i 144 przyłączy niskiego ciśnienia.

Na terenie Gminy Wierzchosławice występuje infrastruktura gazowa w tym:

- gazociąg DN500/700 relacji Sędziszów-Łukanowice,
- gazociąg DN500 relacji Pogórska Wola- Łukanowice (Tworzeń),
- gazociąg DN500 relacji Pogórska Wola- Łukanowice (Skawina),
- gazociąg DN300 relacji Łukanowice-Swarzów z odgałęzieniem DN65 do SRP Wierzchosławice,
- gazociąg DN250 relacji Tarnów Mościce- Łukanowice z odgałęzieniem DN50 do SRP Mikołajowice,
- stacja redukcyjno- pomiarowa Wierzchosławice, na gazociągu DN300 relacji Łukanowice-Swarzów,
- stacja redukcyjno- pomiarowa Mikołajowice, na gazociągu DN250 Tarnów- Mościce-Łukanowice.

Operatorem sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia na terenie Gminy Wierzchosławice jest Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. w Tarnowie, sieci gazowej wysokiego ciśnienia Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Tarnowie.

Sieć dystrybucyjna jest zasilana ze stacji redukcyjno-pomiarowych I-go stopnia: Wierzchosławice i Mikołajowice, których właścicielem jest Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Stacja Wierzchosławice zbudowana została w 1987r., stacja Mikołajowice w 1989r. Obie stacje zostały zmodernizowane w 2009r. Maksymalna przepustowość obu stacji wynosi 1500 nm³/h.

Miejscowość Kępa Bogumiłowicka, leżąca na terenie Gminy Wierzchosławice jest zasilana z sieci dystrybucyjnej niskiego ciśnienia, ze stacji redukcyjno-pomiarowej II-go stopnia, znajdującej się w Mościcach przy ul. Chemicznej.

Sieć gazowa gminy Wierzchosławice

	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Długość czynnej sieci ogółem [w m]	-	-	-	92 126	89 659	84 277	97 150	97 801	133 314	134 646
Sieć rozdzielcza na 100 km ² [w km]	-	98,7	99	99,5	100,1	92,9	95	95,8	143,1	-
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [w szt.]	2 340	2 107	2 229	2 224	2 267	2 062	2 127	2 165	2 667	2 742
Ludność korzystająca z sieci gazowej [%]	-	84,7	79,1	79,1	81,4	84,1	83,3	82,9	82,7	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Sieć gazowa jest systematycznie rozbudowywana, w 2019 r. długość czynnej sieci gazowej wynosiła 134,65 km, z czego 108,86 km to sieć rozdzielcza, a 25,79 km to sieć przesyłowa. W przeliczeniu na jednostkę powierzchni gminy, długość sieci rozdzielczej w 2018 r. wynosiła 144,1 km/100 km². W 2019r. aktywnych było 2 742 przyłączy gazowych do budynków, z czego 95,5% wszystkich przyłączy doprowadzono do budynków mieszkalnych. Na koniec 2018r. 82,9% mieszkańców gminy korzystało z sieci gazowej. Daje to gminie 2-gie miejsce w powiecie (zaraz po gminie Tarnów) i 25 - te w województwie, pod względem dostępności.

3.4.5. CIEPŁOWNICTWO

Gmina Wierzchosławice nie posiada sieci ciepłowniczej zasilanej z centralnej kotłowni. System ogrzewania budynków zarówno użyteczności publicznej jak i budynki mieszkalne oparty jest o lokalne i indywidualne źródła ciepła (kotłownie) bazujące głównie na paliwie stałym, ostatnio coraz częściej zamienianym na gazowe. Obiekty użyteczności publicznej w 90% ogrzewane są gazem.

3.4.6. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Gmina Wierzchosławice w 2011r. zrealizowała projekt inwestycyjny w postaci budowy farmy fotowoltaicznej. Celem projektu była poprawa efektywności energetycznej poprzez wprowadzenie systemów energii odnawialnej. Farma fotowoltaiczna w Wierzchosławicach jest pierwszą w Polsce usytuowaną na gruncie farmą fotowoltaiczną. Instalacja o mocy 1 MW składa się z 4445 szt. modułów fotowoltaicznych o mocy 225Wp i usytuowana jest na działce o powierzchni 2 ha. Właścicielem elektrowni była spółka należąca do gminy - Energia Wierzchosławice Sp. z o.o., która po ukończeniu projektu zakończyła swoją działalność

Gmina już wcześniej zainteresowała się pozyskiwaniem energii ze słońca. W ramach pilotażowego programu współfinansowanego z funduszy unijnych w 40 prywatnych domach zainstalowano zestawy solarne podgrzewające wodę.

Gmina Wierzchosławice leży w dorzeczu Wisły i spełnia warunki sprzyjające budowie małej elektrowni wodnej. Istnieje możliwość wykorzystania energii spadku wody do produkcji energii elektrycznej, poprzez budowę małej elektrowni wodnej na progu wodnym na rzece Dunajec. Rozwój elektrowni wodnych jest ograniczony warunkami prawnymi, lokalizacyjnymi, wymogami terenowymi i geomorfologicznymi oraz potencjałem kapitałowym inwestora. Najwięcej funduszy pochłania budowa obiektów hydrotechnicznych piętrzących wodę (jaz, zaporę). Charakterystyczne dla elektrowni wodnych są znikome koszty eksploatacji (wynoszące średnio około 0,5÷1% łącznych nakładów inwestycyjnych rocznie) oraz wysoka sprawność energetyczna (90÷95%). Obecnie Gmina przewiduje budowę małej elektrowni wodnej w międzywalu rzeki Dunajec w miejscowości Ostrów.

3.4.7. TELEKOMUNIKACJA

Na terenie gminy działa sieć telefonii kablowej Telekomunikacji Polskiej S.A. oraz sieci telefonii komórkowej takie jak Orange, T-Mobile, Plus GSM oraz PLAY. Stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane są w miejscowości Bogumiłowice i Łętowice, planowana jest budowa w miejscowości Rudka. W poszczególnych miejscowościach gminy dostęp mieszkańców do sieci telekomunikacyjnej jest wyrównany. Dostępny jest Internet przewodowy i bezprzewodowy.

3.4.8. GOSPODARKA ODPADAMI

Gospodarowanie odpadami w gminie Wierzchosławice odbywa się zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego na lata 2016-2022, przyjętym uchwałą Nr XI/125/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 sierpnia 2003 roku, zmienioną uchwałami: Nr XI/133/07 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 września 2007r., Nr XXV/397/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 2 lipca 2012r., Nr XXXIV/509/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 marca 2017r. oraz Nr V/34/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 stycznia 2019r.

Na terenie gminy Wierzchosławice obowiązuje Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wierzchosławice, przyjęty uchwałą Nr XXIII/142/2012 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 28 grudnia 2012 r. Zmieniona uchwałą NR XX/142/2020 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 20 marca 2020 r.

Na terenie Gminy Wierzchosławice odbiór odpadów komunalnych odbywa się w oparciu o umowę między Gminą Wierzchosławice, która pełni obowiązki w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z nieruchomości a firmami posiadającymi stosowne zezwolenia w zakresie odbierania odpadów komunalnych. Od roku 1994 Gmina Wierzchosławice prowadzi selektywną zbiórkę odpadów. Obowiązuje pojemnikowo-workowy system zbierania odpadów komunalnych. Zmieszane odpady komunalne gromadzone są przez mieszkańców w pojemnikach, a odpady komunalne zbierane selektywnie takie jak papier, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielomateriałowe, bio, gromadzone są w workach o odpowiednich kolorach.

W Gminie Wierzchosławice opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi ustalona jest od gospodarstwa domowego. Na koniec 2019r. deklaracje złożyło 2807 gospodarstw domowych. Gmina Wierzchosławice korzysta z miejskiego wysypiska śmieci: Składowisko Odpadów Komunalnych w Tarnowie ul. Cmentarna, na podstawie tzw. „Porozumienia wierzchosławickiego”. Wspólnie z Miastem Tarnów partycypuje co roku w kosztach rekultywacji i modernizacji tego składowiska.

Odpady pochodzące z posesji zamieszkałych w latach 2018-2019

Rodzaj odpadów	Ilość odpadów w 2018 roku [Mg]	Ilość odpadów w 2019 roku [Mg]
Zmieszane odpady komunalne	1248,12	1310,22
Papier	44,665	78,92
Metale	1,152	0,00
Plastik	206,52	202,85
Szkło	112,375	125,28
Biodopady	0,00	61,44
Popiół	200,62	65,10
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	0,18	0,00
Meble i odpady wielkogabarytowe	41,2	184,00

Źródło: Raport o stanie gminy Wierzchosławice w roku 2019

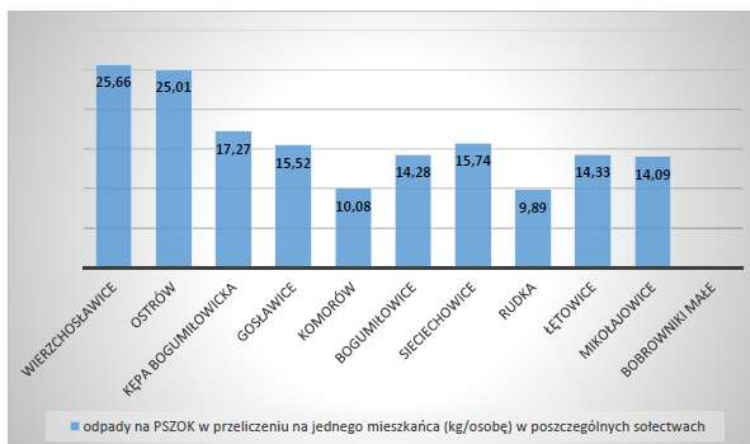
Na terenie Gminy Wierzchosławice zorganizowano PSZOK - Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Wierzchosławicach (działka nr 1662).

We wrześniu 2019r. ogłoszono przetarg na budowę nowoczesnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. W grudniu podpisano umowę z wykonawcą. Planowany termin zakończenia inwestycji to 30 listopad 2020r.

Lp	Sołectwo	Ilość miesz k.	Ilość odpadów [kg]	Masa odpadów w przeliczeniu na 1 osobę [kg/osobę]
1.	Wierzchosławice	3336	85621	25,66
2.	Ostrów	515	12883	25,01
3.	Kępa Bogumiłowicka	565	9760	17,27
4.	Gosławice	376	5837	15,52
5.	Komorów	621	6263	10,08
6.	Bogumiłowice	1016	14514	14,28
7.	Sieciechowice	199	3134	15,74
8.	Rudka	717	7092	9,89
9.	Łętowice	1579	22638	14,33
10.	Mikołajowice	968	13647	14,09
11.	Bobrowniki Małe	880	7220	8,20

Ilość odpadów oddanych na PSZOK w przeliczeniu na jednego mieszkańca z poszczególnych sołectw

Źródło: Raport o stanie gminy Wierzchosławice w roku 2019

Ilość odpadów oddanych na PSZOK w przeliczeniu na jednego mieszkańca [kg/osobę]

Źródło: Raport o stanie gminy Wierzchosławice w roku 2019

Gmina Wierzchosławice zapewniła również usuwanie wyrobów azbestowych z nieruchomości znajdujących się na terenie Gminy. Eternit zawierający szkodliwy azbest jest odbierany z prywatnych posesji przez firmy mające na tego typu działalność stosowne zezwolenia. W 2019 r. wyniku prowadzonych działań unieszkodliwiono 28,86 Mg tych odpadów.

Od szeregu lat Gmina własnymi staraniami likwiduje nielegalne wysypiska śmieci poprzez zbiórkę wszelkich nieczystości stałych i rekultywację miejsc gdzie składowano nieczystości. Likwidacja dzikich wysypisk polega na zebraniu odpadów do kontenerów, niwelowanie skażonego terenu, plantowanie i nadsypywanie ziemią. Gmina Wierzchosławice co roku prowadzi zbiórki odpadów z przydrożnych rowów. W sezonie letnim Gmina Wierzchosławice podstawia kontenery w pobliżu kąpielisk w Wierzchosławicach-Dwudniakach i nad Dunajcem w Ostrowie, w celu utrzymania porządku na tych obiektach.

4. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU ORAZ WYMOGI JEGO OCHRONY

4.1 . POŁOŻENIE I RZEŻBA TERENU

Położenie obszaru opracowania na tle aktualnego podziału Polski (Solon i in. 2018).

Megaregion: Karpaty, Podkarpacie i Nizina Panońska (5)

Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym (51)

Podprowincja: Podkarpacie Północne (512)

Makroregion: Kotlina Sandomierska (512.4-5)

Mezoregion: **Nizina Nadwiślańska (512.41)**

Mezoregion: **Podgórze Bocheńskie (512.42)**

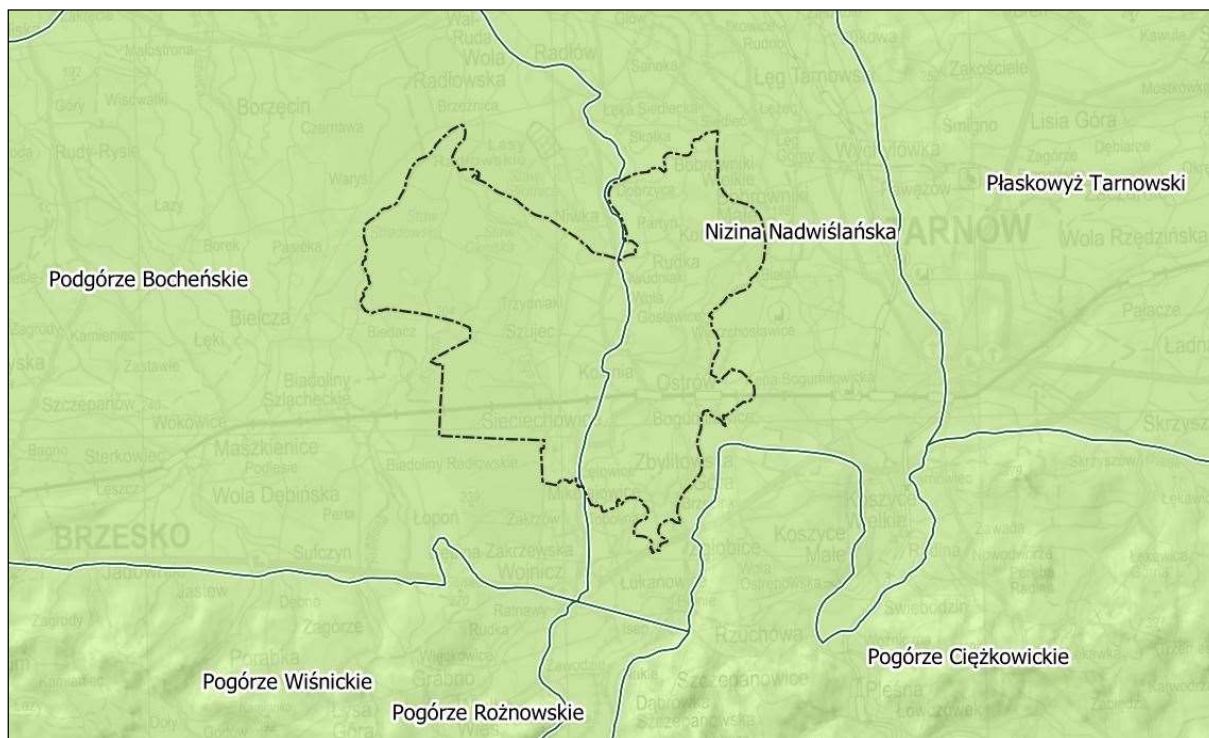
Rzeźba terenu w obrębie Gminy jest mało urozmaicona. Wyróżnić można szeroką dolinę Dunajca oraz Podgórze Bocheńskie, wznoszące się kilkanaście metrów ponad korytem Dunajca. W Kotlinie Sandomierskiej szerokość doliny Dunajca poniżej Tarnowa przekracza 20 kilometrów. Podgórze Bocheńskie ma postać łagodnych wzniesień o wysokości 260–300 m n.p.m.

Zakres wysokości terenu na obszarze gminy mieści się pomiędzy ok. 180 m. n.p.m. (koryto Dunajca przy północnej granicy Gminy) a ok. 215 m. n.p.m. (rejon Wielkiej Drogi Królewskiej przy południowo-zachodniej granicy Gminy).

Średnie nachylenie stoków w obrębie gminy wynosi ok. 1,5°. Spadki terenu nie są czynnikiem ograniczającym w obrębie Gminy. Tereny o największych spadkach występują w obrębie antropogenicznych form terenu: nasypów dróg oraz skarp zbiorników wodnych.

Główny wpływ na ewolucję rzeźby miały zmiany klimatu w plejstocenie i holocenie, które determinowały erozyjną i akumulacyjną działalność głównych rzek Wisły i Dunajca wraz z ich dopływami. Powierzchnia płaskiej terasy rędzinnej, pocięta jest licznymi, wyrazistymi śladami zakoli i meandrów, często podmokłych, zabagnionych z licznymi starorzeczami.

Wyraźnie zwracają uwagę wyrobiska poeksploatacyjne i stawy hodowlane w lasach Wierzchosławicko-Radłowskich, a także inne antropogeniczne formy rzeźby w postaci nasypów autostrady, linii kolejowej oraz wałów przeciwpowodziowych.

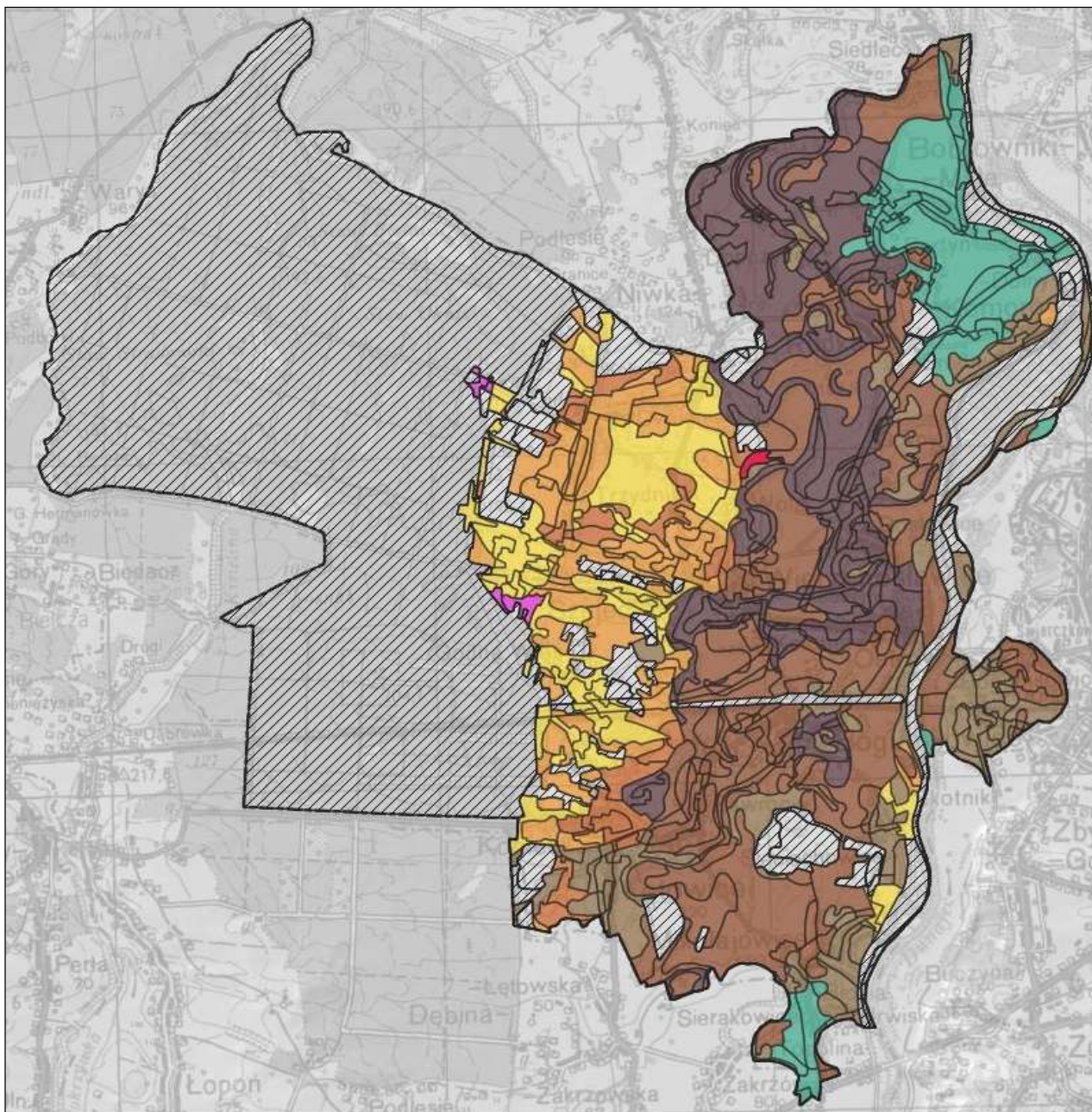
Schemat położenia fizyczno-geograficzne obszaru opracowania

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z geoportal.gov.pl

4.2. BUDOWA GEOLOGICZNA

Pod względem geologicznym, obszar gminy należy do Zapadliska Przedkarpackiego, którego dno schodzące uskokami pod górotwór karpacki, wypełnione było w miocenie osadami morskimi, których miąższość szacuje się na 600 do 1200m. Leżą one na nierównej powierzchni podmiocenijskiej, którą budują wapienie i margle jury i kredy. Osady jurajskie o miąższości około 680 m reprezentowane są przez wapienie, miejscami zdolomityzowane. Na nich leżą wapienie margliste i margle kredy górnej podścielone cienką, nieciągłą warstwą piaskowców i zlepieńców cenomańskich. Miąższość utworów kredowych wynosi około 160-360 m. Pod utworami mezozoicznymi do głębokości 2300 m zalegają skały wieku paleozoicznego. Osady jurajskie i kredowe przykryte są grubym płaszczem utworów trzeciorzędowych. Reprezentowane są one przez morskie osady miocenu (badenu i sarmatu), które wypełniają zapadlisko przedkarpackie. Są to ropy mułowce z przewarstwieniami piasków, piaskowców oraz w dolnej części także gipsów i anhydrytów.

Wraz z dźwiganiem Karpat podnoszony był również obszar Kotliny, który następnie był erodowany przez wody wycinające głębokie rynny zasypywane później materiałem wynoszonym z gór. Procesy erozyjne doprowadziły do usunięcia staroczwartorzędowych osadów, osadzenia pokładów utworów morenowych i zasypania ich w kolejnych etapach żwirami i piaskami fluwioglacjalnymi. Znajdujące się na przedpolu Karpat solonośne osady miocenu zostały sfałdowane pod wpływem nacisku płaszczowin karpackich. W tym rejonie na starych osadach rzecznych i lodowcowych leżą lessy i pokrywy stokowe o miąższości do 20m. W międzyrzeczu Dunajca i Uszwicy na łąkach krakowieckich leżą plioceńskie piaski i żwiry, przykryte osadami czwartorzędowymi. Najstarsze pochodzą z okresu zlodowacenia krakowskiego - są to głównie piaski i ropy zastoiskowe, gliny zwałowe i piaski kemowe, o miąższości do 20m, przy czym terasa nadzalewowa zbudowana jest z utworów fluwioglacjalnych ostatnich dwóch zlodowaceń a terasa zalewowa z osadów późnoglacjalnych i holocenskich, wykształconych, jako piaski i żwiry.

LEGENDA

POWIERZCHNIOWA BUDOWA GEOLOGICZNA

	ps - PIASKI SŁABOGLINIASTE		ptz - PYŁY ZWYKŁE
	pgl - PIASKI GLINIASTE LEKKIE		n- TORFY NISKIE
	pgm - PIASKI GLINIASTE MOCNE		tm - GLEBY TORFOWO-MUŁOWE
	gl - GLINY LEKKIE		POZOSTAŁE TERENY (LASY, TERENY ZABUDOWANE, WODY)
	gs - GLINY ŚREDNIE		
	go - GLINY CIĘŻKIE		

Rys. 4. - Powierzchniowa budowa geologiczna w gminie Wierzchosławice
źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy glebowo-rolniczej, IUNG

4.3. ZŁOŻA KOPALIN

Budowa geologiczna determinuje zasoby surowców mineralnych. W obrębie Gminy występują złoża kruszyw naturalnych jak również złoża surowców ilastych, soli kamiennej i gazu ziemnego oraz ropy naftowej. Udokumentowane złoża piasku i żwiru, zlokalizowane są głównie w dolinie Dunajca, na jego lewobrzeżnych tarasach: holocenijskich i plejstocenijskich. Miąższość kruszywa naturalnego w złożach nie przekracza na ogół 10 m. Jej zróżnicowanie związane jest z morfologią stropu trzeciorzędowych utworów ilastych. Nadkład złóż o miąższości od 0,3 do 3,4 m stanowi warstwa glebowa oraz gliny pylaste lub piaszczyste. Złoża położone w granicach tarasu holocenijskiego posiadają na ogół większą miąższość zarówno kopaliny jak i nadkładu, w stosunku do złóż leżących na tarasie plejstocenijskim. Złoża na tarasie plejstocenijskim mają miąższość do kilku metrów pod nadkładem do 2 metrów, natomiast złoża na tarasie holocenijskim mają miąższości dochodzące do ponad 10 metrów, przykryte nadkładem do około 4 metrów. W przeważającej liczbie złóż kopaliną użyteczną jest pospółka o średnim punkcie piaskowym. Żwirowe kruszywo naturalne występuje w złożach: „Szujec II i III”, „Biała Bobrowniki” i „Bogumiłowice”, którego średni punkt piaskowy wynosi odpowiednio 23,0%, 26,1% i 25,7%. Złoża kruszywa naturalnego (grubego) rejonu Tarnowa odznaczają się dobrą, wysoką jakością. Skład petrograficzny kruszywa ma charakter piaszczowogranitowo-kwarcytowy pochodzenia tatrzańskie, niekiedy z domieszką wapieni. Płytkie występowanie wód podziemnych i eksploatacja prowadzona spod wody powodują, że podstawową formą zagospodarowania terenów pogórnictwa jest rekultywacja wodna. Rekultywacja terenu sprawdza się zatem do zabezpieczenia brzegów i uporządkowania otoczenia powstałych akwenów.

Perspektywiczne i prognostyczne obszary występowania kruszywa naturalnego wynoszą około kilku tysięcy hektarów. Ewentualne wydobycie kopaliny z tych obszarów spowoduje ubytek powierzchni wykorzystywanych dla celów rolnych i leśnych. Wykorzystanie zasobów kruszywa naturalnego doliny Dunajca jest ograniczone z uwagi na konieczność ochrony: przeciwpowodziowej, gleb, lasów i wielko przestrzennych obszarów krajobrazowych podlegających prawnej ochronie. Przeważająca liczba złóż zaliczona została do złóż konfliktowych, z uwagi na występowanie w ich nadkładzie gleb wysokich klas bonitacyjnych.

Udokumentowane złoża kopalin w obrębie Gminy Wierzchosławice - źródło: PIG-PIB

ID złoża	Nazwa złoża	Kopalina	Numer złoża na rysunku
KN1705	Bobrowniki-Skałka	kruszywa naturalne	1
KN17333	Bobrowniki-Skałka 1	kruszywa naturalne	2
KN1718	Bogumiłowice	kruszywa naturalne	3
KN1720	Borowiec	kruszywa naturalne	4
KN5874	Dębina Łętowska I	kruszywa naturalne	5
KN17707	Dwudniaki-Zbiornik	kruszywa naturalne	6
KN1722	Gosławice	kruszywa naturalne	7
GZ6007	Łętowice-Bogumiłowice	gazy ziemne	8
KN16875	Łętowice-Międzyrzecze	kruszywa naturalne	9
KN15950	Łętowice-Wschód	kruszywa naturalne	10
KN1734	Niwka-Północ	kruszywa naturalne	11
KN18254	Rudka Zbiornik	kruszywa naturalne	12
KN11813	Sieciechowice	kruszywa naturalne	13
KN18872	Szujec II	kruszywa naturalne	14
KN19111	Szujec III	kruszywa naturalne	15
KN1719	Trzydniaki	kruszywa naturalne	16
GZ6008	Wierzchosławice	gazy ziemne i ropa naftowa	17
SK291	Wojnicz	sole kamienne	18
KN11529	Zawrocie	kruszywa naturalne	19

4.4. ZASOBY WODNE – WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE

4.4.1. WODY PODZIEMNE

Budowa geologiczna determinuje zróżnicowanie wodonośności różnych struktur geologicznych i wydzielenie poziomów użytkowych poziomów wodonośnych: czwartorzędowego i mioceńskiego (trzeciorzędowego). W obrębie obszaru opracowania nie występują większe zasoby wód podziemnych. Poziom wody w utworach aluwialnych nawiązuje do cieków i jest najczęściej związany hydraulicznie z wodami w korycie. Poziom wód gruntowych w zachodniej części Gminy (rejon kompleksów leśnych), waha się około 1 m p.p.t. Głębokość mniejszą niż 1m. wyznacza sieć cieków, w tym głównie Kisieliny, oraz rowów i stawów rybnych. W obrębie niższych teras Dunajca, we wschodniej części Gminy, wody gruntowe występują na głębokości ok. 3-5m. z uwagi na grubą warstwę utworów aluwialnych. Mniejsza głębokość (poniżej 2m), związana jest z obecnością rowów oraz starych meandrów Dunajca. Poziomem użytkowym jest zbiornik w utworach czwartorzędowych. Większe zasoby wód gruntowych związane są z kopalnymi rynnami wyciętymi w podłożu, wypełnionymi starymi osadami fluwioglacjalnymi, które są dobrymi kolektorami. Warstwę wodonośną poziomu czwartorzędowego budują piaski, żwiry i pospółki o miąższości 5,0 – 15,0m przykryte glinami pylastymi z dużą domieszką humusu. Obszar leży w obrębie wydzielonej jednostki hydrogeologicznej 1aQIII, związanej z utworami czwartorzędowymi doliny Dunajca, w obrębie której wydajność potencjalną studni określono na 10 – 30 m³/24h.

Zwierciadło wody podziemnej piętra mioceńskiego i fliszowego wykazuje małe wahania roczne i wieloletnie. Ze względu na małe wydajności poszczególnych otworów studziennych ich znaczenie dla zaopatrzenia ludności w wodę jest nieduże.

Obszar opracowania leży w obrębie Jednolitych Części Wód Podziemnych: JCWPd Nr 149 i JCWPd Nr 150. Obszar Gminy leży poza granicami udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Schemat położenia terenu opracowania względem JCWPd oraz względem GZWP

źródło: Państwowy Instytut Geologiczny-Państwowy Instytut Badawczy: <http://m.bazagis.pgi.gov.pl/cbdg>

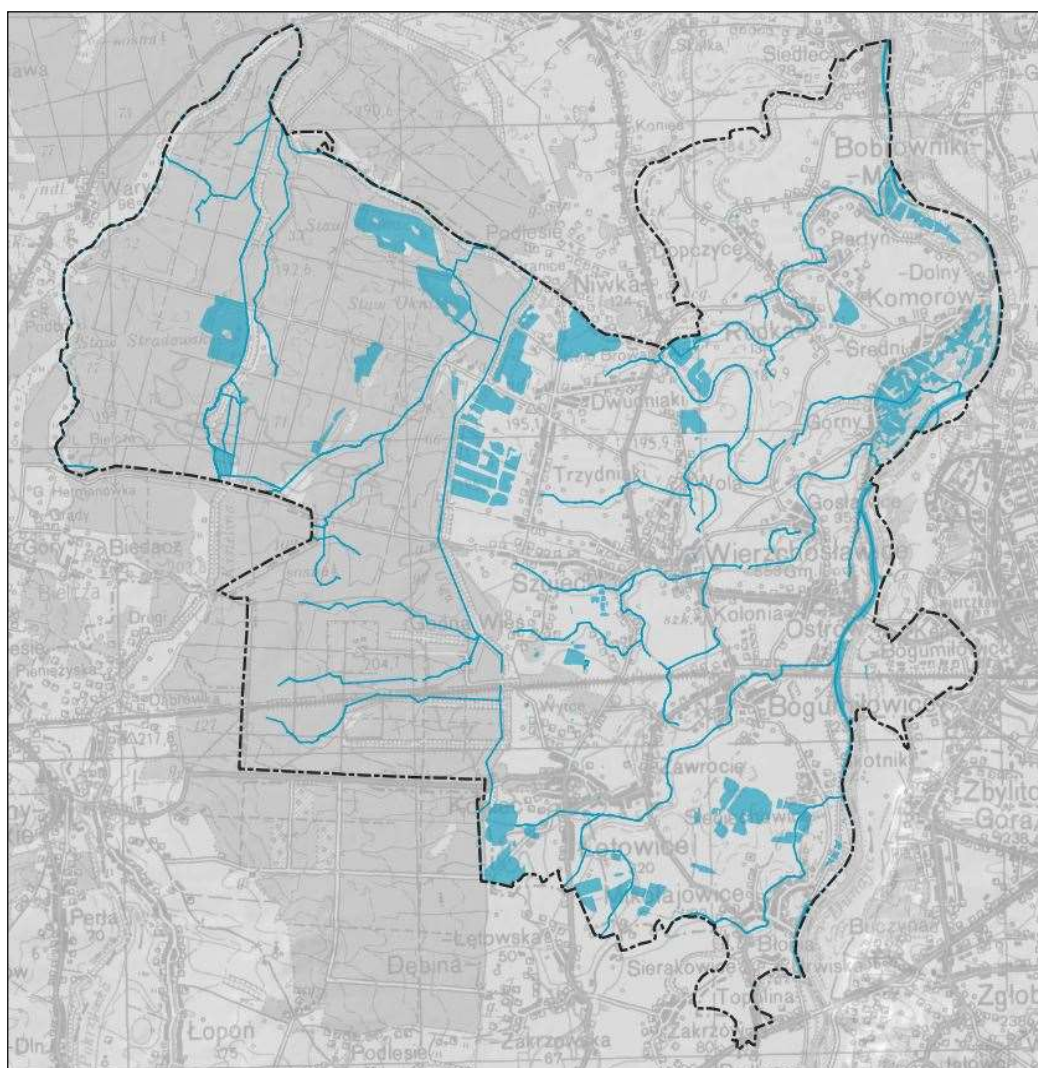
4.4.2. WODY POWIERZCHNIOWE

Cały obszar opracowania leży w zlewni Dunajca oraz Kisieliny (cieki II rzędu), prawobrzeżnych dopływów Wisły.

Dunajec ma najbardziej złożony ustrój ze względu na sposób zasilania (śnieżno-deszczowo-gruntowy). Dunajec swój początek bierze w Tatrach i pokonuje 247 km do połączenia swoich wód z wodami Wisły. Charakteryzuje się znacznymi wahaniami przepływów, uzależnionych od czynników atmosferycznych. Najwyższe stany wód notowane są w miesiącach maj – sierpień a najniższe w miesiącach wrzesień – grudzień. Dunajec zasilany jest zarówno przez dopływy z obszarów wysokogórskich, średniogórskich, jak i pogórskich. Średni przepływ Dunajca mierzony w miejscowości Biskupice Radłowskie koło Żabna wynosi 84 m³/s. Dunajec jest rzeką o największym w Polsce potencjale powodziowym. Jest on obwałowany wałami przecipowodziowymi.

Kisielina to rzeka o długości 41,37 km, która bierze swój początek na północnych stokach wzniesienia Dąbrowa i Kamionka w okolicach wsi Łysa Góra na Pogórzu Wiśnickim. W swoim dolnym biegu wykorzystywała opuszczone przez Dunajec starorzecza w jego meandrach. Na początku XX wieku wyprostowano i skrócono bieg tej rzeki w trakcie prac regulacyjnych i skierowano jej ujście do Wisły. Mały spadek rzeki sprzyja infiltracji wód i wolniejszemu odpływowi, który w większości odbywa się podziemnie. Reżim wodny Kisieliny cechuje duża bezwładność hydrologiczna, nieporównywalnie większa od rzek karpaccich, objawiająca się mniejszą i powolniejszą zmiennością przepływów.

W obrębie Gminy występują ponadto ciekii III rzędu: Ulga i Rów Siedlecki oraz IV rzędu Dopływ spod m. Na Błoniach. Obszar opracowania leży w obrębie dwóch zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych. Są to JCWP Nr: PLRW2000172139989 Kisielina oraz PLRW20001921499 Dunajec od Zbiornika Czchów do ujścia.

Rys. 5. Wody powierzchniowe na terenie Gminy Wierzchosławice
źródło: www.geoportal.gov.pl

4.4.3. ZBIORNIKI WODNE

Istotnym elementem wód powierzchniowych w obrębie obszaru opracowania są zbiorniki poeksploatacyjne. Po zakończeniu eksploatacji pełnią one wieloraką rolę: krajobrazotwórczą, rekreacyjną lub hodowlaną ryb do celów wędkarskich. Inną grupą zbiorników wodnych są stawy rybne, gospodarowane przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska. Prowadzona jest na nich działalność w ramach wydzielonego Gospodarstwa Rybackiego w Wierzchosławicach, które ma powierzchnię 111,60 ha, z czego 69 ha to powierzchnia użytkowa stawów rybnych.

4.5. WARUNKI KLIMATYCZNE

Obszar opracowania położony jest w dzielnicy rolniczo-klimatycznej: tarnowskiej (XVI), natomiast Romer wydzielił region klimatu podgórskich nizin i kotlin (E7 – Kraina Sandomierska). W klimatycznej regionalizacji wg Hessa, obszar gminy znajduje się w podkarpackiej dzielnicy klimatycznej, piętrze klimatu umiarkowanie ciepłego. W podziale Schmucka na regiony pluwiometryczne Kotlina Sandomierska reprezentuje region najcieplejszy i umiarkowanie wilgotny (Woś 1993).

Zasadniczy wpływ na klimat lokalny ma cyrkulacja powietrza, rzeźba terenu, stosunki wilgotnościowe podłoża i szata roślinna. Pogoda na tym obszarze kształtuje się przez 65% dni w roku pod wpływem powietrza polarno-morskiego. Powietrze to dominuje w okresie letnim i jesiennym. Charakteryzuje się dużym zachmurzeniem i dużą ilością opadów. W okresie zimowym powoduje odwilże adwekcyjne. Powietrze polarno-kontynentalne napływa przez 20% dni w roku, powoduje stany wyżowe i wzrost temperatury w okresie letnim, natomiast zimą dają znaczne spadki temperatury. W okresie jesienno-zimowym powodują sytuacje inwersyjne. Powietrze arktyczne pojawia się w ciągu 6% dni w roku, a najrzadziej, bo przez 3% dni w roku napływają nad ten obszar masy powietrza zwrotnikowego.

Na omawianym obszarze średnio przez 40,5% dni w roku przemieszczają się fronty atmosferyczne. Pod wpływem czynników cyrkulacyjnych, a zwłaszcza frontów atmosferycznych kształtuje się zachmurzenie. Średnie roczne zachmurzenie kształtuje się na poziomie 64%. W cyrkulacji powietrza przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie 2,5-3,4 m/s. Charakterystyczną cechą klimatu lokalnego jest duży udział ciszy, stanowiący około 43% dni w roku.

Średnie miesięczne temperatury powietrza lipca w wieloleciu przekraczają 18°C. Liczba dni gorących z temperaturą maksymalną powyżej 25°C oscyluje powyżej 40 dni. Średnie temperatury stycznia wahają się od -2°C do -3°C (na poziomie rzeczywistym). Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8°C). Podstawowe znaczenie dla wegetacji roślin ma długość okresu wegetacyjnego, który w dolinie Dunajca trwa 225 dni (średnia dobową temperaturą powietrza równa jest i większa od 5°C). Długość okresu intensywnego rozwoju roślin ze średnią dobową temperaturą powyżej 10°C, przekracza 165 dni. Również długi jest okres bezprzymrozkowy, który trwa do 170 dni. Należy zatem do najwyższych w południowej Polsce i wysoko kwalifikuje ten obszar do rozwoju funkcji rolniczej i rekreacyjno-wypoczynkowej. Korzystnie również przedstawia się układ stosunków wilgotnościowych. Średnie roczne sumy opadów atmosferycznych, dla lat 1951 - 1990 w dolinie Dunajca kształtowały się na poziomie 650 mm do 700 mm.

WALORYZACJA KLIMATYCZNA

Z punktu widzenia planowania przestrzennego, istotniejszy jest klimat lokalny. Jest on zależny przede wszystkim od ukształtowania terenu, a także jego pokrycia (rodzaj szaty roślinnej, wody powierzchniowe lub rodzaj zagospodarowania). Na podstawie zróżnicowania rzeźby terenu, ekspozycji zboczy oraz położenia można na terenie Gminy wyróżnić podstawowe topoklimaty:

- **topoklimat dolin rzecznych** - występuje w jego obrębie najwyższa średnia roczna temperatura powietrza oraz najniższa suma opadów atmosferycznych. W okresie zimy narażony jest na występowanie zastoisk zimnego powietrza powodujących inwersje termiczne oraz znaczne spadki temperatur i mgły. Obszary te odznaczają się również większą liczbą dni z przymrozkiem i bardzo mroźnych, małą grubością pokrywy śnieżnej, niską liczbą dni z pokrywą śnieżną, znaczną liczbę dni gorących, największe parowanie terenowe, małą prędkość wiatrów i niewielką liczbę dni z wiatrem silnym i bardzo silnym;
- **topoklimat obszarów leśnych** – wykazuje się dużą różnorodnością. Warunki klimatu lokalnego w obrębie terenów leśnych zależą od rodzaju, wieku i zwarcia drzewostanu. Obszary leśne wpływają korzystnie na warunki topoklimatyczne terenów przylegających do nich, poprzez zmniejszenie dobowych amplitud temperatury i wilgotności względnej oraz prędkości wiatru. Charakteryzują się złagodzonymi dobowymi amplitudami temperatury, powodowane zacienieniem wnętrza lasu przez korony drzew i wolniejszym niż na terenach otwartych wychłodzeniem wnętrza lasu w nocy;
- **topoklimat obszarów zabudowanych** - przy niesprzyjającej pogodzie w ich obrębie mogą kumulować się zanieczyszczenia powstające w procesie spalania. Zanieczyszczenia powietrza emitowane przez paleniska domowe mają duży wpływ na zaleganie mgieł. Zwiększone stężenie zanieczyszczeń powoduje, że w powietrzu znajduje się duża ilość jąder kondensacji, które sprzyjają powstawaniu mgieł już przy wilgotności względnej wynoszącej 80%. Długie zaleganie mgieł wpływa na osłabienie promieniowania słonecznego, utrudnia parowanie, sprzyja rozwojowi bakterii, zwiększa koncentrację pyłów i gazów, powodując pogorszenie warunków bioklimatycznych,

- **topoklimat zbiorników wodnych i ich otoczenia** – istotnym czynnikiem jest w tym przypadku wymiana ciepła pomiędzy zbiornikami wodnymi a terenami je otaczającymi. Woda akumuluje ciepło, więc chłodne powietrze spływające do obniżenia dolinnego, nie powoduje powstawania mrozowisk w sąsiedztwie zbiorników wodnych. Znaczący wpływ na lokalne warunki wilgotnościowe ma również głębokość występowania wód gruntowych. Wilgotność względna powietrza nad terenami o płytko występującym poziomie wód gruntowych jest znacznie wyższa niż nad terenami przyległymi, a różnice dochodzą do kilkunastu procent. Większa wilgotność powietrza jest powodem częstszego i dłuższego zalegania mgieł.

4.6. GLEBY

Warunki glebowe na analizowanym obszarze są ściśle związane ze zróżnicowaniem i charakterem powierzchniowych utworów geologicznych i procesów glebotwórczych.

Na omawianym obszarze powierzchniowo dominują mady występujące w dolinach rzecznych. Wykazują one przestrzenne zróżnicowanie, typowe dla gleb napływowych. Są to mady lekkie. Gleby te powstają w wyniku nagromadzenia się materiału niesionego przez wody i akumulowanego w wyniku wytracania przez nią energii. Gleby te odznaczają się wysoką żyznością i obszary w nie bogate stanowiły centra lokalizacji rolnictwa od czasów prehistorycznych. W zasięgu wyższych teras, w zachodniej części obszaru Gminy, dominują gleby bielcowe i brunatne, wytworzone z piasków plejstoceńskich. Pozostałe typy gleb mają mniejsze znaczenie.

Klasyfikacja gleb do celów gospodarczych

W Polsce do określenia walorów użytkowych gleb wykorzystuje się dwie klasyfikacje. Pierwsza z nich wiąże się z podziałem gleb na klasy bonitacyjne, natomiast druga dotyczy podziału na kompleksy rolniczej przydatności gleb.

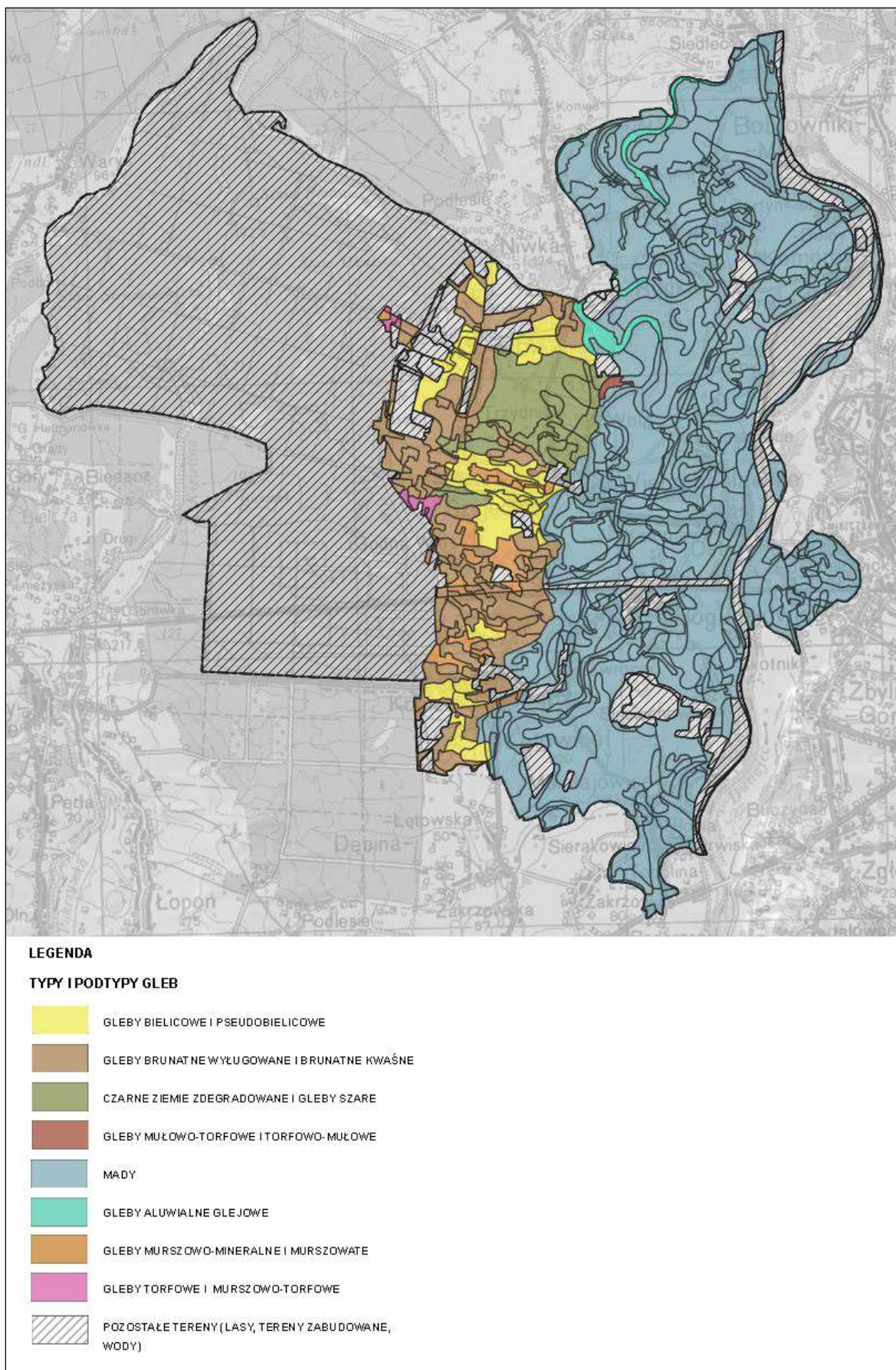
Struktura bonitacyjna określa przydatność rolniczą i jakość użytków rolnych.

Na terenie gminy Wierzchosławice znaczący udział mają gleby klas I-III (ok. 28%). Wynika to z faktu, że znaczna powierzchnia zajmowana jest przez mady – żyzne gleby aluwialne. Grunty rolne pozostałych klas IV-VI obejmują około 20%. Istotny udział mają tereny leśne ok. 37%.

Struktura bonitacyjna gleb (stan na dzień 03.04.2020r.)

Lp.	Miejscowość	Grunty rolne	Grunty rolne I-III	Grunty rolne IV-VI	Nieużytki
1	Bobrowniki Małe	552,0662	504,4407	46,1055	1,5200
2	Bogumiłowice	249,2265	218,8743	28,5122	1,8400
3	Gosławice	161,8545	149,5158	12,1087	0,2300
4	Kępa Bogumiłowicka	133,8335	57,9745	72,3682	3,4908
5	Komorów	115,5357	98,5810	7,4247	9,5300
6	Łętowice	578,4502	228,2073	394,5945	2,2060
7	Mikołajowice	273,6726	219,9340	49,9486	3,7900
8	Ostrów	108,5463	78,8447	28,5661	1,1355
9	Rudka	277,7352	195,6942	79,9817	1,9062
10	Sieciechowice	103,2959	53,8332	46,9127	2,5500
11	Wierzchosławice	1243,1340	266,8062	917,8414	57,7568
	SUMA	3797,351	2072,706	1684,3643	85,9553

źródło: Starostwo Powiatowe w Tarnowie

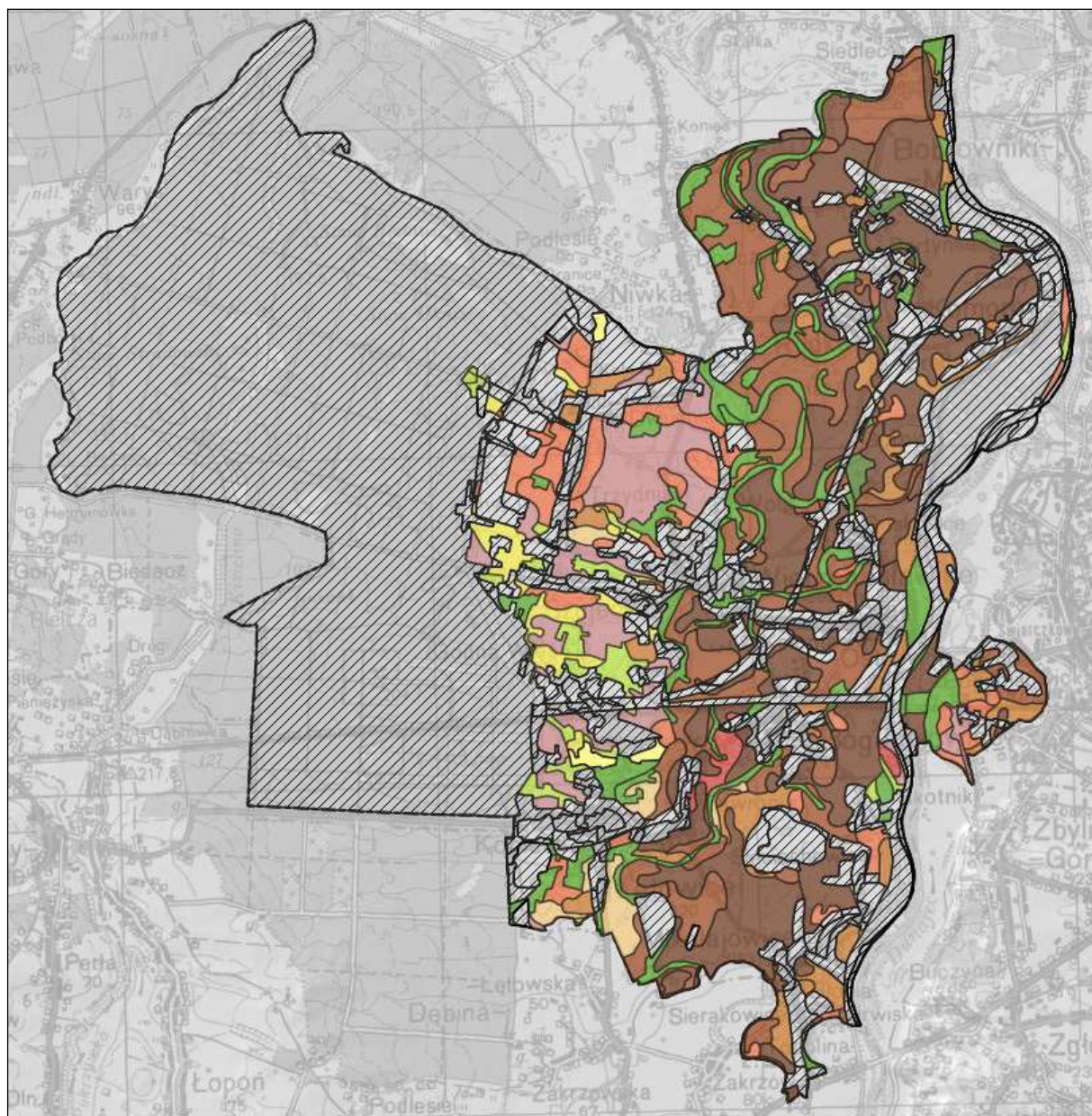
Rys. 6. Typy i podtypy gleb na terenie Gminy Wierzchosławice
źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy glebowo-rolniczej, IUNG

Kompleksy rolniczej przydatności, grupują różne gleby, wykazujące zbliżony skład i właściwości, a także porównywalną przydatność do uprawy określonej grupy roślin. Nazwy kompleksów pochodzą od podstawowych gatunków zbóż, będących najlepszymi roślinami wskaźnikowymi zapasu i dostępności wody oraz składników odżywczych w glebie. W przypadku gruntów ornyczych wyróżnia się 14 kompleksów, w tym 9 nizinnych, 4 górskie i 1 nadający się pod użytki zielone. Dla gleb trwałych użytków zielonych wyróżniono 3 kompleksy przydatności rolniczej (1z, 2z i 3z), łącznie dla terenów nizinnych i górskich. Na rolniczą przydatność tych gleb, obok uziarnienia i zasobności chemicznej, wpływają warunki wodne, decydujące o składzie gatunkowym runi, liczbie pokosów oraz uzyskiwanym plonie siana. Ich procentowy udział na terenie gminy, przedstawia poniższa tabela.

Kompleksy rolniczej przydatności gruntów na terenie Gminy Wierzchosławice

nr i nazwa kompleksu	% udział kompleksu na terenie gminy	najczęściej występujące typy gleb w obrębie kompleksów gminy
1 – kompleks pszeniczny bardzo dobry	12,76	mady
2 – kompleks pszeniczny dobry	7,98	mady
3 – kompleks pszeniczny wadliwy	0,31	mady
4 – kompleks żytni bardzo dobry	3,24	mady, gleby biellicowe, gleby brunatne wylugowane i kwaśne
5 – kompleks żytni dobry	2,99	gleby brunatne wylugowane i kwaśne, mady, gleby biellicowe, czarne ziemie zdegradowane i szare ziemie
6 – kompleks żytni słaby	3,38	gleby brunatne wylugowane i kwaśne, mady, gleby biellicowe
7 – kompleks żytni bardzo słaby	0,91	gleby brunatne wylugowane i kwaśne, gleby biellicowe
8 – kompleks zbożowo-pastewny mocny	0,82	gleby brunatne wylugowane i kwaśne, mady, czarne ziemie zdegradowane i szare ziemie
9 - kompleks zbożowo-pastewny słaby	0,24	gleby brunatne wylugowane i kwaśne, gleby biellicowe
1z - kompleks użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych	0,38	mady
2z - kompleks użytków zielonych średnich	4,96	gleby brunatne wylugowane i kwaśne, mady glejowe, gleby torfowe i murszowo-torfowe, gleby torfowo-mułowe i mułowo-torfowe, gleby biellicowe
3z - kompleks użytków zielonych słabych i bardzo słabych	1,15	gleby brunatne wylugowane i kwaśne, mady, gleby torfowe i murszowo-torfowe, mady glejowe, gleby biellicowe
Inne (lasy, wody, nieużytki)	60,89	-

źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy glebowo-rolniczej, IUNG

LEGENDA

KOMPLEKSY ROLNICZEJ PRZYDATNOŚCI GLEB

- PSZENNY BARDZO DOBRY (1)
- PSZENNY DOBRY (2)
- PSZENNY WADLIWY (3)
- ŻYTNIA BARDZO DOBRY (PSZENNO-ŻYTNIA) (4)
- ŻYTNIA DOBRY (5)
- ŻYTNIA SŁABY (6)
- ŻYTNIA BARDZO SŁABY (ŻYTNIO-LUBINOWY) (7)
- ZBOŻOWO-PASTEWNY MOCNY (8)
- ZBOŻOWO-PASTEWNY SŁABY (9)

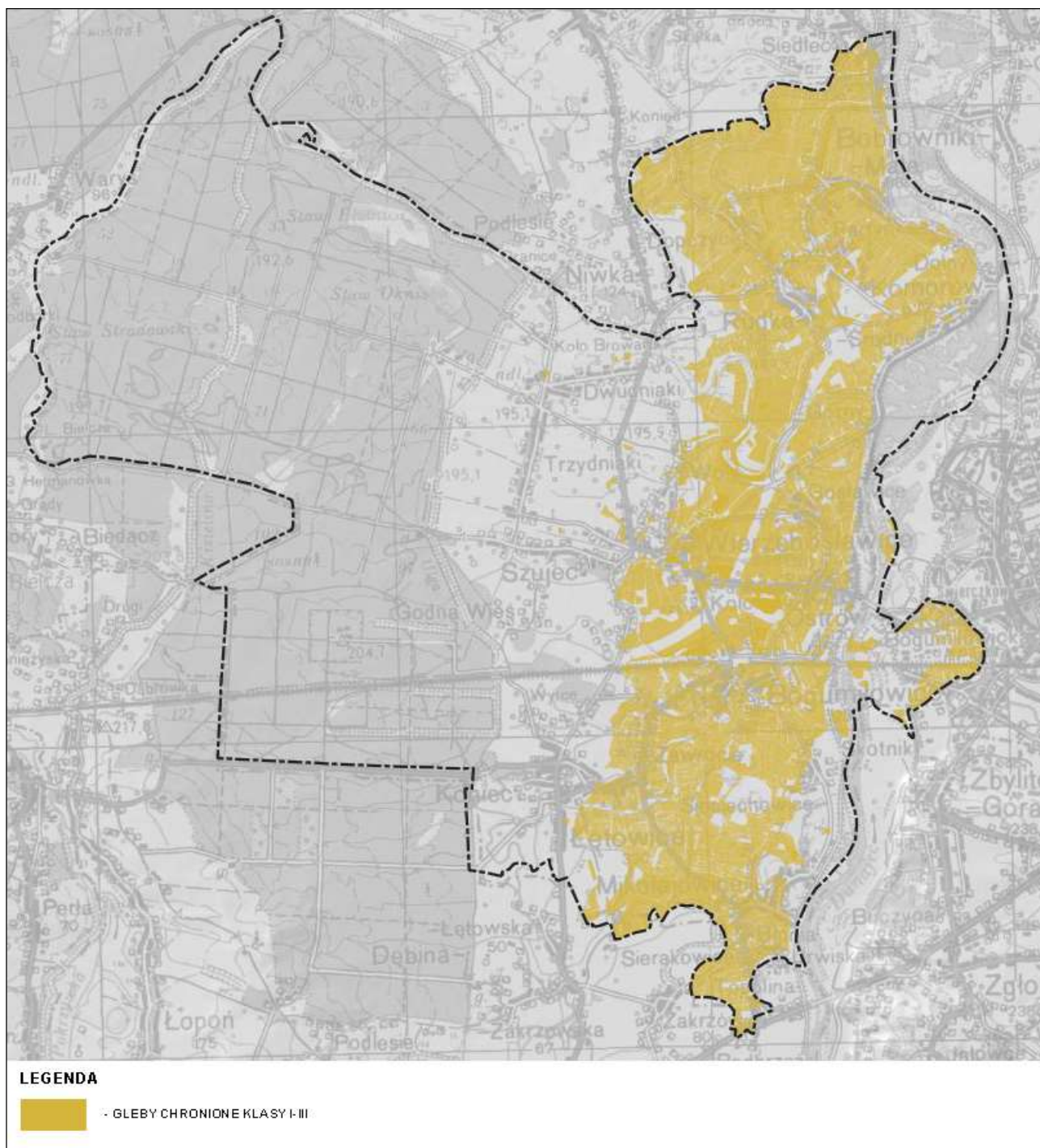
KOMPLEKSY TRWAŁYCH UŻYTKÓW ZIELONYCH

- UŻYTKI ZIELONE BARDZO DOBRE I DOBRE (1z)
- UŻYTKI ZIELONE ŚREDNIE (2z)
- UŻYTKI ZIELONE SŁABE I BARDZO SŁABE (3z)

POZOSTAŁE OZNACZENIA

- LASY, TERENY ZABUDOWANE, WODY, NIEUŻYTKI, WODY NIEUŻYTKI, GLEBY ROLNICZO NIEPRZYDANTE

Rys. 7. Mapa kompleksów rolniczej przydatności gleb na terenie Gminy Wierzchosławice
 źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy glebowo-rolniczej, IUNG

Rys. 8. Rozmieszczenie gleb wysokich klas bonitacyjnych na terenie gminy Wierzchosławice.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Tarnowie.

Dla rolnictwa tego regionu charakterystyczne jest duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych, brak wyraźnej specjalizacji, słaba kondycja finansowa i słabe wyposażenie w infrastrukturę techniczną. Przeważają gospodarstwa o powierzchni 1 - 5 ha, które stanowią ok. 85,7% ogółu gospodarstw. Gospodarstwa przekraczające 10 ha stanowią jedynie 1,3% wszystkich gospodarstw w powiecie tarnowskim. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa w Gminie Wierzchosławice jest najmniejsza w powiecie i wynosi ok. 2,5 ha (modr.pl). W obrębie obszaru opracowania występują gleby wysokich klas bonitacyjnych, podlegające ochronie na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ochrona gruntów rolnych polega na ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze, zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej, rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele nierolnicze, zachowaniu torfowisk i oczek wodnych, jako naturalnych zbiorników wodnych, ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi. Przeznaczenie tego typu gruntów na cele nierolnicze wymaga uzyskania zgody ministra właściwego ds. rolnictwa i rozwoju wsi w procedurze uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego .

4.7. ZASOBY PRZYRODNICZE I ICH OCHRONA PRAWNA

4.7.1. ZASOBY PRZYRODNICZE

Przyrodnicze komponenty środowiska abiotycznego (biotop) i ich zróżnicowanie przestrzenne, decydują o naturalnej szacie roślinnej i faunie, które tworzą biocenozy zróżnicowane gatunkowo, a tym samym odzwierciedlają bioróżnorodność gatunkową i ekosystemową. Różnorodność biologiczna w krajobrazie jest zjawiskiem bardzo złożonym, gdyż obejmuje zarówno różnorodność genetyczną, gatunkową, jak i różnorodność ekosystemów.

Zgodnie z określonym w opracowaniu ekofizjograficznym geobotanicznym podziałem obszar opracowania leży w:

- Prowincji: Środkowoeuropejskiej
- Dziale: Wyżyn Południowopolskich
- Krainie: Kotliny Sandomierskiej
- Okręgu: Niepołomicko-Tarnowskim
- Podokręgu: **Brzesko-Radłowskim**
- Podokręgu: **Doliny Dolnego Dunajca**

Potencjalna roślinność naturalna tego terenu to głównie: grąd subkontynentalny, *Tilio-Carpinetum*, kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe *Pino-Quercetum*, nadrzeczne łągi wierzbowo-topolowe *Salici-Populetum* oraz fragmenty łągu jesionowo-olszowego. Mapa potencjalnej roślinności naturalnej wskazuje na wysoki poziom bioróżnorodności tego terenu, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać możliwości stwarzane przez zróżnicowane siedliska.

Pierwotnie prawie cały obszar Gminy porastały lasy. Zasiedlanie tego terenu przez ludzi rozpoczęło proces karczowania i wypalania puszczy. Naturalne zbiorowiska leśne zostały zastąpione przez łąki, uprawy rolne, sady i ogrody przydomowe, co spowodowało wyniszczenie zbiorowisk pierwotnych albo daleko idącą ich degradację. Obecnie na obszarze gminy dominują ekosystemy stworzone i intensywnie wykorzystywane przez człowieka, wśród których wydzielić można przede wszystkim agrocenozy i tereny zabudowane. Kolejnym pod względem powierzchni typem są ekosystemy półnaturalne, jakimi są lasy.

Obszar Kotliny Sandomierskiej cechuje się zróżnicowaną szatą roślinną a występowanie i rozmieszczenie zbiorowisk jest związane z jej terasową budową. Na suchszych wysoczyznach rozwijają się różnorodne zespoły lasów liściastych bądź mieszanych np. drzewostany bukowo-jodłowe (*Dentario glandulosae – Fagetum*). Na lżejszych glebach piaszczystych występują bory mieszane sosnowo-dębowe (*Pino Quercetum*) z domieszką brzozy, przechodzące w bory sosnowe. W obniżeniach bezodpływowych występują nieraz niewielkie płyty borów bagiennych (*Vaccinio uliginosi – Pinetum*). Lasy łąkowe (*Salicetum albo-fragilis i Salici populetum*) porastające terasy aluwialne szerszych dolin zostały przeważnie wyniszczone przez człowieka i trafiają się tylko w postaci niewielkich kęp zadrzewień topolowo-wierzbowych, przeplatających się z zaroślami wiklinowymi i kompleksami tak i torfowisk, których powierzchnia jednak stopniowo zanika. Żyzne mady to podłoże grądów wilgotnych (*Tilio Carpinetum stachyetosum*) albo lasów łąkowych z dębem, jesionem i wierzbą (Szafer i Zarzycki 1972).

Istniejąca roślinność na skutek gospodarczej działalności człowieka (osadnictwo, rolnictwo, eksploatacja kruszywa naturalnego), została na przeważającym obszarze zniszczona. Zastąpiona została roślinnością synantropijną, którą stanowi sukcesja roślinności drzewiastej i krzaczastej na grunty odłogowane od lat osiemdziesiątych XX wieku. Roślinność ta, wykształcająca się na terenach przekształconych przez człowieka stanowi układ nietrwały.

Świat fauny jest relatywnie liczny i zróżnicowany. Charakter użytkowania terenu wywiera wpływ na skład gatunkowy poprzez możliwość zapewnienia odpowiednich terenów łąkowych oraz żerowiskowych.

BIORÓŻNORODNOŚĆ FLORY

Zbiorowiska leśne i zaroślowe

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej opracowanej przez Instytut Badawczy Leśnictwa, Gmina Wierzchosławice leży w obrębie Krainy Małopolskiej (VI) i Mezoregionu Bocheńsko-Tarnowskiego (VI.32). W mezoregionie przeważają krajobrazy naturalne peryglacialne równinne i faliste, a na terenie gminy krajobrazy zalewowych den dolin – akumulacyjne, oraz tarasów nadzalewowych – akumulacyjne. Na całym terenie w rozproszeniu pojawiają się piaski eoliczne, lokalnie w wydmach. Dominuje, występujący głównie w części zachodniej Gminy, krajobraz roślinny borów mieszanych i grądów w odmianie małopolskiej. Nad Dunajcem występują ponadto niewielkie powierzchnie krajobrazu łągów jesionowo-wiązowych.

Obszary leśne w obrębie Gminy, zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska - tworzą, w jej zachodniej części, jeden duży kompleks.

Niewielki fragment Gminy, na południe od drogi krajowej 94, pozbawiony terenów leśnych, leży w obrębie Nadleśnictwa Brzesko (BDL 2020).

Podstawową zasadą gospodarki leśnej prowadzonej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, jest dążenie do zachowania trwałości lasów oraz powiększania zasobów leśnych i ciągłości ich użytkowania. Wielofunkcyjny model lasu, stający się powszechnie akceptowanym wzorcem, zakłada, że ekosystemy leśne są biologicznie zdrowe, o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem. Lasy dzielą się na różne typy siedliskowe, uwarunkowane rodzajem podłoża gruntowego i głębokością zalegania poziomu wód gruntowych, a także specyficznymi warunkami klimatycznymi.

W Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska występuje 10 siedlisk z czego cztery z nich zajmują aż 92,3% pow. leśnej. Dominującym typem siedliskowym lasu w ramach Nadleśnictwa jest bór mieszany wilgotny (BMw), który zajmuje aż 41,3% powierzchni leśnej, następnym znaczącym powierzchniami siedliskami to las mieszany wilgotny (LMw) zajmujący 22,9% powierzchni leśnej, dalej bór mieszany świeży (BMśw), który zajmuje 14,3% pow. i las mieszany świeży (LMśw) zajmujący 13,8% pow. leśnej. Sosna to dominujący gatunek w Nadleśnictwie i zajmuje 83,84% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Drugim gatunkiem pod względem zajmowanej powierzchni jest dąb, który zajmuje tylko 8,16% powierzchni, trzecim w kolejności jest olcha - 5,05% powierzchni.

Szczególnie cenne, jako obudowa biologiczna cieków zadrzewienia o charakterze łągowym, wierzbowo-topolowe i zarośla wiklinowe występują nad Kisieliną i Dunajcem. Zadrzewienia i zakrzewienia występują także pasmowo i w skupiskach śródpolnych. Wzdłuż Dunajca, w ramach prac nad dokumentacją planu zadań ochronnych dla Obszaru Natura 2000 zidentyfikowano zadrzewienia wierzbowe, jednak jak stwierdzono: „stan zarośli i zadrzewień łągowych występujących w dolinie Dunajca poniżej zapory w Czchowie nie pozwala na potraktowanie ich jako przedmiotu ochrony, ze względu na znikomą reprezentatywność”. Nie zmienia to jednak faktu, że są one bardzo istotne dla funkcjonowania ekosystemu doliny rzecznej: stanowią siedlisko wielu gatunków zwierząt, pełnią rolę filtra biologicznego dla zanieczyszczeń spływających z pól oraz wpływają na warunki bytowania organizmów wodnych.

Ważną rolę pełnią zadrzewienia śródpolne z zielenią naturalną wzbogacającą bioróżnorodność.

Zbiorowiska synantropijne

Synantropizacja szaty roślinnej jest częścią kierunkowych zmian, jakie zachodzą w środowisku. Oznacza to zastąpienie układów pierwotnych uwarunkowanych współdziałaniem czynników endogenicznych i egzogenicznych przez układy wtórne, uwarunkowane działaniem czynników głównie egzogenicznych.

Roślinność synantropijną cechuje duża dynamika zmian np. strukturze i składzie gatunkowym, będących wypadkową zmieniających się warunków środowiska i w znacznym stopniu przemian w działalności człowieka. Powierzchnia zajmowana przez zbiorowiska synantropijne stale wzrasta kosztem rodzimej, niegdyś rozpowszechnionej roślinności wiejskich przychaci i przydroży. Powstają też zupełnie dawniej nie znane zbiorowiska, np. na rozmaitych nieużytkach i gruntach porolnych. Na polach uprawnych zanikają stare chwasty segetalne, jak: mak polny (*Papaver rhocas*), kąkol polny (*Agrostemma githago*) i wiele innych. Ich miejsce zajmują ekspansywne chwasty, głównie jednoliścienne, jak np. miotła zbożowa (*Apera spica-venti*), czy skrzyp polny (*Equisetum arvense*). Na polach, gdzie uprawia się monokulturalnie rośliny okopowe i pospolite warzywa, jak: ziemniaki, buraki, cebulę, marchew i inne, występują prawie zawsze: komosa biała (*Chenopodium album*),

rdest plamisty (*Polygonum persicaria*), rdest kolankowy (*Polygonum nodosum*), gwiazddnica pospolita (*Stellaria media*), gorczyca polna (*Sinapis arvensis*), oraz perz właściwy (*Agropyron repens*). Inne chwasty spotkać można w zbożach, np. dość często: rumian polny (*Anthemis arvensis*), jasnotę różową (*Lamium amplexicaule*), wykę wąskolistną (*Vicia angustifolia*), niezapominajkę polną (*Myosotis arvensis*), powój polny (*Convolvulus arvensis*), rzodkiew świrzepę (*Raphanus raphanistrum*), szczaw polny (*Rumex acetosella*) i tasznik pospolity (*Capsella bursa-pastoris*).

W sąsiedztwie terenów zabudowanych i nad brzegami zbiorników wodnych dominują zbiorowiska z klasy *Artemisieta vulgaris*, reprezentowane przez takie gatunki jak: pokrzywa zwyczajna (*Urtica dioica*), bylica pospolita (*Artemisia vulgaris*), wrotycz zwyczajny (*Tanacetum vulgare*), przytulia czepna (*Galium aparine*), rudbekia naga (*Rudbeckia laciniata*), nawłóć późna (*Solidago gigantea*), nawłóć kanadyjska (*Solidago canadensis*). Zbiorowiska te występują na pierwotnych siedliskach łąk, buczyn, dąbrów, olsów i łągów.

Zbiorowiska wodne i przywodne

Zbiorowiska roślinności wodnej należą do najbardziej naturalnych składników szaty roślinnej. W obrębie Gminy wyróżnić można 3 główne typy ekosystemów wodnych.

Są to:

- ekosystemy wód płynących, gdzie główną rolę odgrywa rzeka Dunajec,
- ekosystemy stawów rybnych,
- ekosystemy zbiorników poeksploatacyjnych.

Ekosystem wodny Dunajca znajduje się pod wpływem kaskady zapór leżących powyżej Gminy (zapora w Czchowie w km 69+900, zapora w Rożnowie w km 82+300). Funkcjonowanie zabudowy hydrotechnicznej wiąże się z negatywnymi oddziaływaniami na środowisko rzeki i całej doliny poniżej zbiorników retencyjnych: zmiany reżimu hydrologicznego (podniesienie przepływów minimalnych i obniżenie przepływów maksymalnych, wysokie amplitudy dobowe), zmiany właściwości fizykochemicznych wód (temperatura – podwyższenie temperatury w okresie jesień-wiosna, obniżenie w okresie wiosna-jesień, przewodność elektrolityczna – ujednoczenie wartości), zatrzymanie transportu żwiru i większych frakcji materiału skalnego.

Zbiorowiska roślinne oraz cenne gatunki fauny, żyjące w dolinie Dunajca zaowocowały objęciem tego odcinka rzeki ochroną w ramach sieci Natura 2000.

Naturalne stawy rybne, czyli zbiorniki o szerokiej strefie przybrzeżnej i niewielkiej lub nieobecnej strefie otwartej wody i strefie głębinowej, są najbogatszymi w gatunki fauny i flory wodami środkowej Europy. Stawy rybne istnieją w lasach wierzchosławickich od kilkuset lat a obecnie zarządza nimi Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska w ramach Gospodarstwa Rybackiego, które obejmuje teren ponad 114 hektarów, z czego same zbiorniki zajmują 70 hektarów.

Wyrobiska poeksploatacyjne, będące pozostałością eksploatacji kruszywa, są specyficznym ekosystemem. Po zakończeniu eksploatacji prowadzone są działania rekultywacyjne. Zwykle najpierw w zbiorniku rozwijają się glony, ale po pewnym czasie woda się oczyszcza a na brzegach rozwijają się zbiorowiska szuwarowe. Ichtyofauna jest zwykle efektem wprowadzania gatunków interesujących z wędkarskiego punktu widzenia, ale zbiorniki te pełnią ważną rolę dla szeregu ptaków wodnych.

Inwazyjne gatunki flory

Inwazyjne gatunki obce stanowią duże zagrożenie dla rodzimej flory danego terenu. Wypierają one gatunki miejscowe i przyczyniają się do zmniejszenia ogólnej bioróżnorodności).

Do gatunków inwazyjnych, występujących na terenie Gminy można zaliczyć:

- konyzę kanadyjską (*Coryza canadensis*),
- kolczurkę klapowaną (*Echinocystis lobata*),
- nawłóć kanadyjską (*Solidago canadensis*),
- nawłóć późną (*Solidago serotina*),
- niecierpka drobnokwiatowego (*Impatiens parviflora*),
- niecierpka gruczołowatego (*Impatiens glandulifera*),
- rdestowca ostrokończystego (*Reynoutria japonica*),
- klon jesionolistny (*Acer negundo*),
- czeremchę amerykańską (*Padus serotina*),
- dąb czerwony (*Quercus rubra*),
- robinie akacjową (*Robinia pseudoacacia*).

BIORÓŻNORODNOŚĆ FAUNY

Skład gatunkowy i rozmieszczenie fauny ukształtował się pod wpływem wielu różnorodnych czynników, na ogół zgodnie z rozwojem szary roślinnej. Nizinny obszar Kotliny Sandomierskiej pokryty jest polami uprawnymi z rozlokowanymi wśród nich dużymi kompleksami leśnymi oraz stosunkowo mniejszą liczbą śródpolnych zadrzewień. Obecna jest tu fauna wybitnie nizinna. Pierwotna fauna uległa w dużym stopniu niszczącej działalności człowieka - wobec znaczącego zmniejszenia powierzchni leśnej liczba gatunków zwierząt lądowych uległa poważnej redukcji. Pomimo tego tereny Gminy Wierzchosławice są dość bogate i atrakcyjne faunistycznie.

Bezkrzęgowce

Świat bezkręgowców jest bardzo bogaty, różnorodny i licznie reprezentowany. Niezwykle liczną i różnorodną grupę stanowią motyle. Na terenie gminy w rozmaitych miejscach można spotkać m.in. gatunki chronione - pazia królowej (*Papilio machaon*), mieniaka strużnika (*Apatura illia*), mieniaka tęczowca (*Apatura iris*). Pospolicie występują rusałka pawik (*Inachis io*), rusałka pokrzywnik (*Aglais urticae*), latolistek cytrynek (*Gonepteryx rhamni*), bielinek kapustnik (*Pieris brassicae*), bielinek rzepnik (*Pieris rapae* syn. *Artogeia rapae*), szlaczkoń sylwetnik (*Colias crocea*), zorzynek rzeżuchowiec (*Anthocharis cardamines*), pokłonnik kamilla (*Limenitis camilla*), rusałka admirał (*Vanessa atalanta*), rusałka osetnik (*Vanessa cardui*), rusałka ceik (*Polygonia calbum*), dostojka malinowiec (*Argynnis paphia*), wiele gatunków modraszków. Z motyli nocnych można spotkać zawisaki - fruczaka gołąbka (*Macroglossum stellatarum*), zmrocznika wilczomlecza (*Hyles euphorbiae*), którego gąsienica żeruje na wilczomleczach, zawisaka tawulca (*Sphinx ligustri*), którego gąsienica żeruje na ligustrach, bzach i tawułach, zmierzchnika gładysza (*Deilephila elpenor*), zawisaka powojowca (*Agrius convolvuli*).

Ponadto, z rodziny niedźwiedziówek występują: barczatka malinówka (*Macrothylacia rubi*), barczatka poziomkówka (*Callimorpha dominula*), sadzanka rumienica (*Phragmatobia fuliginosa*) i niedźwiedziówka gosposia (*Arctia caja*). Oprócz tego spotyka się przeziernika osowca (*Sesia apiformis*), upodabniającego się do os lub szerszeni, kraśnika sześcioplamka (*Zygaena filipendulae*), lśniaka szmaragdka (*Adscita statices*) czy pawicę grabówkę (*Saturnia pavonia*). Dużą różnorodnością odznacza się rząd chrząszczy. Pospolicie spotkać można wiele gatunków pożytecznych chrząszczy z rodziny biegaczowatych (*Carabidae*) m.in. biegacza skórzastego (*Carabus coriaceus*), biegacza majowego (*Carabus nemoralis*), biegacza błyszczącego (*Carabus nitens*), biegacza fioletowego (*Carabus violaceus*), biegacza polnego (*Carabus arvensis*), biegacza gruzelkowatego (*Carabus variolosus*) i biegacza wręgatego (*Carabus cancellatus*).

Do pospolicie występujących gatunków ważek należą: żagnica wielka (*Aeshna grandis*), ważka płaskobrzucha (*Libellula depressa*), ważka czaraoplama (*Libellula quadrimaculata*), szablak krwisty (*Sympetrum sanguineum*), husarz władca (*Anax imperator*), świtezianka dziewica (*Calopteryx virgo*), świtezianka błyszcząca (*Calopteryx splendens*), łunica czerwona (*Pyrrhosoma nymphula*), łątka dziewczeczka (*Coenagrion puella*), pałatka pospolita (*Lestes sponsa*).

Z owadów społecznych pełniących pożyteczne funkcje (głównie jako zapylacze w przyrodzie) i objętych ochroną można spotkać w różnych siedliskach; trzmiela ziemnego (*Bombus terrestris*), trzmiela kamiennika (*Bombus lapidarius*), trzmiela polnego (*Bombus agrorum*), trzmiela gajowego (*Bombus lucorum*) czy trzmiela leśnego (*Bombus siharum*). Zagrożeniem dla liczebności tych pożytecznych gatunków są: stosowanie środków chemicznych, zaorywanie miedz i pasów przydrożnych czy wypalanie traw.

Z pajęczaków często widywanym gatunkiem jest pająk kwietnik (*Misumena vatia*) oraz zwiększający swoją liczebność tygrzyk paskowany (*Argiope bruennichi*). Licznie reprezentowaną grupę stanowią mięczaki. Szczególnie widoczne są pomrowy: czarniawy (*Limax cinereoniger*) i błękitny (*Bielzia coerulans*). Ponadto spotyka się takie gatunki jak: ślinnik wielki (*Arion rufus*), ślinnik szary (*Arion circumscriptus*), ślinnik rdzawy (*Arion subfuscus*), ślimak winniczek (*Helix pomatia*), ślimak zaroślowy (*Arianta arbustorum*), wstężyk ogrodowy (*Cepaea hortensis*) i ślimak nadobny (*Faustina faustina*).

W rzekach, stawach i starorzeczach spotykane są: błotniarka stawowa (*Lymnaea stagnalis*), błotniarka pospolita (*Stagnicola palustris*), zagrzebka pospolita (*Bithynia tentaculata*), zatoczek

rogowy (*Planorbarius corneus*), zatoczek pospolity (*Planorbis planorbis*). Ponadto w Dunajcu (w starorzeczu) można czasem spotkać małża, skójkę malarską (*Unio pictorum*).

Ryby:

Rzeki, strumienie, starorzecza, stawy i inne zbiorniki wodne są środowiskiem życia gatunków fauny wodnej. W przeszłości należały do obfitujących w rozmaite gatunki ryb, jednak ze względu na zanieczyszczenia i niewłaściwie zaprojektowane budowle wodne rzeki ubożeją.

W Dunajcu stwierdzano występowanie ryb z kilku grup rozrodczych takich jak:

- a) fitofilne: leszcz (*Abramis brama*), ukleja (*Alburnus alburnus*), krąp (*Blicca bjoerkna*), szczupak (*Esox lucius*), płoć (*Rutilus rutilus*), karaś srebrzysty (*Carassius gibelin*)
- b) litofilne: piekielnica (*Alburnoides bipunctatus*), boleń (*Aspius aspius*), brzana (*Barbus barbus*), brzanka (*Barbus carpathicus*), świnka (*Chondrostoma nasus*), głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*), kleń (*Squalius cephalus*), strzebla potokowa (*Phoxinus phoxinus*), pstrąg potokowy (*Salmo trutta fario*), lipień (*Thymallus thymallus*), certa (*Vimba vimba*), tosoś (*Salmo salar*), głowacica (*Hucho hucho*),
- c) litofitofilne: jaź (*Leuciscus idus*), jelec (*Leuciscus leuciscus*), okoń (*Perca fluviatilis*), jazgarz (*Gymnocephalus cernua*), sandacz (*Sander lucioperca*)
- d) lito-pelagofilne: miętus (*Lota lota*)
- e) psammofilne: śliz (*Barbatula barbatula*), kielb (*Gobio gobio*)
- f) specjalna: węgorz (*Anguilla Anguilla*)

Płazy i gady

Według danych zawartych w Atlasie Płazów i Gadów Polski, w obrębie gminy stwierdzano takie gatunki jak: salamandra plamista (*Salamandra salamandra*), żaba zwinka (*Rana dalmatina*), traszka grzebieniasta (*Riturus cristatus*), ropucha szara (*Bufo bufo*), traszka zwyczajna (*Lissotriton vulgaris*), ropucha zielona (*Bufo viridis*), żaba wodna (*Pelophylax esculentus*), żaba jeziorkowa (*Pelophylax lessonae*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*), żaba śmieszka (*Pelophylax ridibundus*), kumak nizinny (*Bombina bombina*), żaba trawna (*Rana temporaria*), żaba moczarowa (*Rana arvalis*), grzebiuszka ziemna (*Pelobates fuscus*), żółw błotny (*Emys orbicularis*), jaszczurka żyworodna (*Zootoca vivipara*), padalec zwyczajny (*Anguis fragilis*), zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*), żmija zygzakowata (*Vipera berus*), jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*).

Ptaki

Zróznicowanie siedlisk przyrodniczych przekłada się również na zróżnicowanie awifauny gminy. Na jej obszarze spotkać można gatunki związane z terenami leśnymi i zadrzewieniami takie jak: dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), dzięcioł duży (*Dendrocopos major*), dzięcioł zielony (*Picus viridis*), świergotek drzewny (*Anthus trivialis*), sójka (*Garrulus glandarius*), kowalik zwyczajny (*Sitta europaea*), świstunka leśna (*Phylloscopus sibilatrix*), śpiewak (*Turdus philomelos*), grubodziób (*Coccothraustes coccothraustes*), rudzik (*Erithacus rubecula*), krogulec (*Accipiter nisus*), kos (*Turdus merula*), pierwiosnek (*Phylloscopus collybita*), modraszka (*Cyanistes caeruleus*), bogatka (*Parus major*), piegża (*Sylvia curruca*), gąsiorek (*Lanius collurio*), kapturka (*Sylvia atricapilla*), piecuszek (*Phylloscopus trochylus*), jarzębatka (*Sylvia nisoria*), ortolan (*Emberiza hortulana*), myszołów (*Buteo buteo*), kobuz (*Falco subbuteo*), krogulec (*Accipiter nissus*), dudek (*Upupa epops*), siniak (*Columba oenas*).

Siedliska pól uprawnych to tereny zajmowane przez takie gatunki jak: kuropatwa (*Perdix perdix*), przepiórka (*Coturnix coturnix*), bażant (*Phasianus colchicus*), czajka (*Vanellus vanellus*), skowronek (*Alauda arvensis*), pliszka żółta (*Motacilla flava*), pliszka siwa (*Motacilla alba*), pokląskwa (*Saxicola rubetra*), pustułka (*Falco tinnunculus*), kłaskawka (*Saxicola torquata*), derkacz (*Crex crex*), bocian biały (*Ciconia ciconia*), błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*), błotniak łąkowy (*Circus pygargus*).

Doliny karpaccich dopływów Wisły są kluczowymi siedliskami ptaków wodnoblotnych w Karpatach i Kotlinie Sandomierskiej. Awifauna związana z korytem dolnego Dunajca jest szczególnie cenna. Ze względu na wielkość rzeki oraz formy korytowe, jak dużo żwirowe łachy, w tym w formie wysp, oraz erodowane brzegi, koryto rzeki na tym odcinku zasiedla cenne i rzadkie gatunki.

Bardzo ważną funkcję ekologiczną pełni kompleks Lasów Wierzchosławicko-Radłowskich, który można uważać za regionalne biocentrum w południowej części Kotliny Sandomierskiej. Spełnia on funkcję ochronną dla zasobów przyrodniczych i procesów ekologicznych, a także zasilania biologicznego oraz stabilizacji ekologicznej terenów sąsiednich. Obszar ten został zakwalifikowany,

jako ostoja ptaków IBA (Important Bird Areas) PL151 Lasy Radłowskie. Jest to jedna z najważniejszych w kraju ostoi lęgowych dla puszczyka uralskiego i rycyka, a także ważne w regionie miejsce gniazdowania lelka, muchołówki białoszyjej i bączka. Ostoje IBA to obszary o międzynarodowym znaczeniu dla ochrony ptaków, wskazujące miejsca, gdzie w pierwszej kolejności powinny skupić się działania mające na celu zachowanie ptaków i ich siedlisk.

Kluczowe gatunki ptaków stwierdzone w ostoi Lasy Radłowskie: świstun (*Anas penelope*), cyraneczka (*Anas crecca*), cyranka (*Anas querquedula*), podgorzałka (*Aythya nyroca*), jarząbek (*Bonasa bonasia*), perkoz rdzawoszyi (*Podiceps grisegena*), zausznik (*Podiceps nigricollis*), kormoran (*Phalacrocorax carbo*), bąk (*Botaurus stellaris*), bączek (*Ixobrychus minutus*), czapla biała (*Egretta alba*), bocian czarny (*Ciconia nigra*), bocian biały (*Ciconia ciconia*), trzmielojad (*Pernis apivorus*), bielik (*Haliaeetus albicilla*), błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*), błotniak łąkowy (*Circus pygargus*), orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*), rybołów (*Pandion haliaetus*), kropiatka (*Porzana porzana*), zielonka (*Porzana parva*), derkacz (*Crex crex*), sieweczka rzeczna (*Charadrius dubius*), czajka (*Vanellus vanellus*), kszyc (*Gallinago gallinago*), słonka (*Scolopax rusticola*), rycyk (*Limosa limosa*), krwawodziób (*Tringa tetanus*), samotnik (*Tringa ochropus*), mewa czarnogłowa (*Larus melanocephalus*), śmieszka (*Larus ridibundus*), mewa pospolita (*Larus canus*), rybitwa rzeczna (*Sterna hirundo*), puszczyk uralski (*Strix uralensis*), lelek (*Caprimulgus europaeus*), zimorodek (*Alcedo atthis*), dudek (*Upupa epos*), dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*), dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), dzięcioł białoszyi (*Dendrocopos syriacus*), dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*), lerka (*Lullula arborea*), jarząbatka (*Sylvia nisoria*), muchołówka białoszyja (*Ficedula albicollis*), gąsiorek (*Lanius collurio*), srokosz (*Lanius excubitor*), ortolan (*Emberiza hortulana*), brzegówka (*Riparia riparia*).

Na obszarze Gminy nie znajduje się powierzchnia próbna Monitoringu Pospolitych Ptaków Lęgowych, wchodzącego w skład Państwowego Monitoringu Środowiska.

Ssaki

Ssaki rejonu gminy Tarnów są reprezentowane przez przedstawicieli siedmiu rzędów:

- a) Jeżokształtne *Erinaceomorpha* (jeż *Erinaceus sp.*)
- b) Ryjówkokształtne *Soricomorpha* (kret *Talpa europaea*, ryjówka malutka (*Sorex minutus*), ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*)
- c) Nietoperze *Chiroptera* (karlik większy *Pipistrellus nathusii*, nocki *Myotis sp.*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, mroczki *Eptesicus*)
- d) Gryzonie *Rodentia* (wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris*, mysz leśna *Apodemus flavicollis*, mysz zaroślowa *Apodemus silvaticus*, bóbr europejski *Castor fiber*, nornik zwyczajny *Microtus arvalis*, chomik europejski *Cricetus cricetus*, mysz domowa *Mus musculus*, mysz polna *Apodemus agrarius*, piżmak *Ondatra zibethicus*, szczur wędrowny *Rattus norvegicus*, karczownik *Arvicola terrestris*, badylarka *Micromys minutus*)
- e) Zajączaki *Lagomorpha* (zając szarak *Lepus europaeus*)
- f) Drapieżne *Carnivora* (kuna domowa *Martes foina*, lis *Vulpes vulpes*, tchórz zwyczajny *Mustela putorius*, jenot *Nyctereutes procyonoides*, borsuk *Meles meles*, łasica łąska *Mustela nivalis*, wydra *Lutra lutra*, norka amerykańska *Neovision vision*, kuna leśna *Martes martes*)
- g) Parzystokopytne *Artiodactyla* (dzik *Sus scrofa*, jeleń szlachetny *Cervus elaphus*, sarna *Capreolus capreolus*, łos *Alces alces*).

Gatunki inwazyjne fauny

Podobnie jak w przypadku roślin, również zwierzęta gatunków obcych rodzimej faunie, w pewnych warunkach uznaje się za gatunki inwazyjne. Na terenie Gminy stwierdzono występowanie kilku gatunków obcych dla fauny Polski:

- piżmaka (*Ondatra zibethica*);
- jenota (*Nyctereutes procyonoides*);
- bażanta (*Phasianus colchicus*).

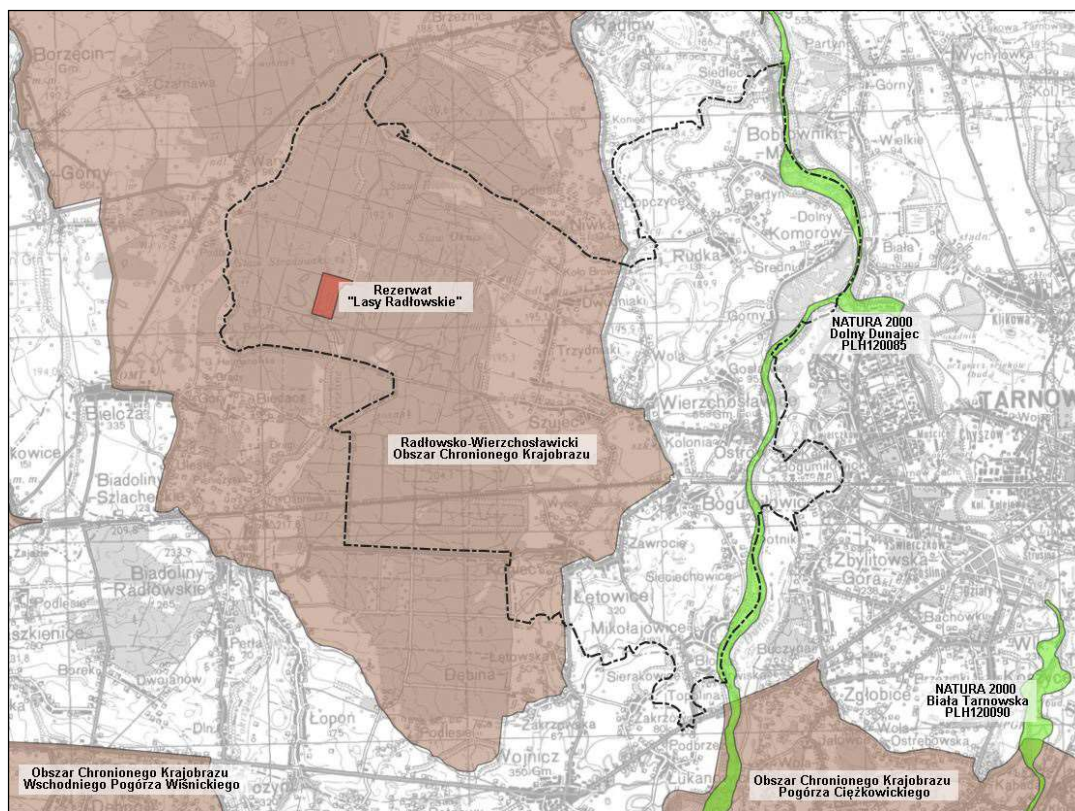
4.7.2. WALORY KRAJOBRAZOWE I ICH OCHRONA PRAWNA

Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych, siedlisk zagrożonych wyginieciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt

i grzybów, tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt, krajobrazu, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień.

Celem ochrony przyrody jest: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

4.7.3. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY

Schemat położenia terenu opracowania w stosunku do obszarów chronionych źródło: www.gdos.gov.pl

Obszar Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085

Ostoję Dolnego Dunajca tworzy rzeka Dunajec na odcinku od zapory w Czchowie do ujścia do Wisły wraz z dopływami. Jest to ważna ostoja wielu gatunków ryb cennych z przyrodniczego i punktu widzenia. Ichtyofauna Dunajca na odcinku od Czchowa do ujścia do Wisły składa się z 26 gatunków ryb należących do pięciu rodzin. Rybostan zdominowany jest przez reofilne ryby karpiołate: brzanę, klenia, jelca, świnkę i ukleję. Występują tu również głowacica, pstrąg potokowy, certa, szczupak, boleń, okoń, sandacz i jazgarz. Na odcinku Dunajca poniżej zbiornika w Czchowie zaznacza się wpływ ichtyofauny zbiornika i w zespole typowo rzecznych gatunków ryb pojawiają się gatunki limnofilne karpiołate: leszcz, płoć i krąp oraz ryby okoniowate. Obszar uzupełnia reprezentację minoga strumieniowego, bolenia, brzanki; głowacza białopłetwego w regionie kontynentalnym. Aktualnie dla Obszaru obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085.

Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru, według Standardowego Formularza Danych (aktualizacja 03.2021):

Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru (SDF 03.2021):
3220 Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków,
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albofragilis*, *Populetum albae*, *Alnetion glutinoso-incanae*), olsy źródliskowe.

Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG:

Kod	Nazwa łacińska	Nazwa polska
1130	Aspius aspius	Boleń
5264	Barbus carpathicus	Brzanka karpacka
1188	Bombina bombina	Kumak nizinny
1337	Castor fiber	Bóbr europejski
1163 (5320)	Cottus microstomus	Głowacz białopłetwy
1096	Lampetra planeri	Minóg strumieniowy
1355	Lutra lutra	Wydra europejska
1166	Triturus cristatus	Traszka grzebieniasta
1032	Unio crassus	Skójka gruboskorupowa

Dla gatunków zaznaczonych w powyższej tabeli pogrubioną czcionką, w załączniku Nr 1 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 lutego 2017 r., określono istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000.

Rezerwat Przyrody „Lasy Radłowskie”

Rezerwat został utworzony 4 stycznia 2001 roku. Powierzchnia rezerwatu wynosi 30,99 ha. Rezerwat położony jest na terenie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Celem ochrony jest zachowanie, ze względów przyrodniczych, naukowych i krajobrazowych stanowiska szafranu spiskiego (*Crocus scepusiensis*) wraz z gatunkami towarzyszącymi. Występowanie szafranu spiskiego na tym terenie jest elementem karpackim, postglacjalnym. Rezerwat przyrody nie posiada obowiązującego planu ochrony oraz nie ma ustanowionych zadań ochronnych. Na niewielkiej powierzchni występują mieszane bory dębowo sosnowe, grądy niskie przechodzące stopniowo w olsy i niewielkie fragmenty łągów. Przez środek rezerwatu przepływa meandrująca rzeczka Kisielina, która odwadnia ten teren, a przy północno-wschodniej granicy rezerwatu znajduje się staw Maruszka i Stradowski. W drzewostanie spotkać można znakomitą większość gatunków drzew leśnych, naturalnie występujących na terenie nadleśnictwa.

Wykaz rezerwatów przyrody na terenie obszaru opracowania. Stan na dzień 03.04.2020 r.

L.p	Nazwa	Data/ Akt utworzenia	Przedmiot ochrony	Obszar rez./otuliny	Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu	Lokalizacja
1	Lasy Radłowskie	Rozp. Nr 6/2001 Woj. Małop. z dn. 04.01.2001 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr 4, poz. 20)	Przedmiotem ochrony jest stanowisko szafranu spiskiego wraz z gatunkami towarzyszącymi.	30,99 ha / brak otuliny	rodzaj rezerwatu - Florystyczny (FI); typ i podtyp rezerwatu ze względu na dominujący przedmiot ochrony: florystyczny (PFI) roślin na granicy zasięgu (gz) typ i podtyp rezerwatu ze względu na główny typ ekosystemu: leśny i borowy (EL) lasów nizinnych (lni)	Gmina Wierzchosławice, powiat tarnowski, województwo małopolskie

źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/> [04.2020]

Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu

Gmina Wierzchosławice znajduje się częściowo w granicach Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu ustanowiony został Rozporządzeniem Wojewody Tarnowskiego Nr 23/96 z dnia 28 sierpnia 1996 r. Aktualnie funkcjonuje w oparciu o Uchwałę Nr XLVI/713/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 lutego 2018r. w sprawie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, zmienioną Uchwałą Nr X/113/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XLVI/713/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 lutego 2018r. w sprawie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten obejmuje zwarty kompleks leśny na Równinie Radłowskiej (Podgórze Bocheńskie) oraz tereny

użytków rolnych z przewagą łąk. Charakterystyczną cechą krajobrazu są zachowane stare meandry Dunajca i Kisieliny ze starorzeczami (jeziora, mokradła, bagna), gdzie występują ostoje wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Tereny Obszaru chronione są ze względu na wyróżniające się ekosystemy leśne, łąkowe, starorzeczne i kulturowe (park), wartościowe ze względu na możliwości zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem. Zagospodarowanie tego obszaru powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Najcenniejsze biocenozy zachowane w stanie zbliżonym do warunków naturalnych występują w lasach na Równinie Radłowskiej (Podgórze Bocheńskie), gdzie zwarty kompleks leśny przerywają miejscami śródleśne łąki, bagna, moczary i stawy wzbogacające bioróżnorodność i stabilność ekosystemów. Dominującymi zbiorowiskami roślinnymi są *Quercus-Piceetum*, *Quercus roboris-Pinetum* i *Tilio-Carpinetum*. Nieznaczne powierzchnie obszaru zajmują zespoły *Vaccinio myrtilli-Pinetum*, *Fraxino-Alnetum* i *Carici elongatae-Alnetum*. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna zwyczajna z udziałem dębu szypułkowego, a w domieszce: brzoza brodawkowata, olsza czarna, grab zwyczajny, jesion wyniosły, modrzew, świerk pospolity i dąb bezszypułkowy. Warstwę podszytu tworzy głównie kruszyna i jarzębina. W runie najczęściej występuje borówka czarna, zawilec gajowy, siódmaczek leśny, orlica pospolita, konwalijka dwulistna, perłówka zwisła, kokoryczka wielokwiatowa. Do najbardziej interesujących roślin Radłowsko-Wierzchosławickiego OChK należy szafran spiski. Kolejnymi gatunkami zasługującymi na uwagę są rosiczka okrągłolistna i widłak torfowy. Z innych gatunków objętych całkowitą ochroną prawną występują salwinia pływająca, grąźel żółty, wawrzynek wilczełyko, storczyk plamisty i szerokolistny i gnidosz rozestłany. Rośliny objęte ochroną częściową to: grzybień biały, bagno zwyczajne, konwalia majowa, kalina koralowa i kruszyna pospolita. Świat zwierzęcy obszaru jest bogaty, na co wpływ ma duża różnorodność nisz ekologicznych o znacznym stopniu naturalności. Chociaż teren Obszaru to przede wszystkim duże kompleksy leśne z towarzyszącymi im łąkami i stawami śródleśnymi to znaczny udział mają podmokłe łąki sąsiadujące z lasami. Rozmaitość środowisk stwarza dobre warunki bytowania dla zwierząt. Gromadę ssaków reprezentują m.in.: sarna, jeleń, łos, dzik, kuna leśna, zając szarak, gacek szary, jeż i ryjówka aksamitna. Awifaunę reprezentują m.in: bocian czarny, myszołów, świergotek łąkowy, perkoz rdzawoszyi i zausznik, kormoran czarny, bąk, brodziec krwawodzioby, bażant i kuropatwa. Ichtiofaunę stanowią gatunki żyjące w rzekach, strumieniach i stawach. Do najpospolitszych należą płoć, okoń, ukleja, szczupak, sandacz, wzdręga, brzana i karp. Herpetofauna jest reprezentowana przez kilka gatunków gadów (np.: jaszczurki zwinkę i żyworodną, padalca, zaskrońca i żmiję zygzakowatą) i kilkanaście gatunków płazów (np.: traszkę grzebieniastą i zwyczajną, rzekotkę drzewną, ropuchę zieloną i szarą).

Uchwała wprowadza ustalenia, dotyczące czynnej ochrony ekosystemów w celu zachowania ich trwałości oraz zwiększania różnorodności biologicznej. Ustalenia dotyczące czynnej ochrony obejmują działania w ekosystemach leśnych, nieleśnych i wodnych. Wszystkie te ustalenia powinny służyć zachowaniu możliwie niezmiętej, atrakcyjnej formy walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych dla różnej działalności człowieka, w tym dla potrzeb turystyki i rekreacji. Ponadto, zgodnie z Uchwałą na terenie Obszaru zakazuje się:

1) Realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zakaz ten nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu lub dla których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie stwierdził konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

2) Likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych.

Zakaz ten nie dotyczy:

1) wycinania drzew i krzewów pod warunkiem zachowania funkcji przyrodniczej i krajobrazowej zadrzewień;

2) wycinania drzew i krzewów gatunków obcego pochodzenia;

3) wycinania drzew i krzewów owocowych w sadach i uprawach.

4) wykonywania koniecznych prac bezpośrednio związanych z robotami budowlanymi dopuszczonymi do realizacji na Obszarze przez właściwe organy na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1332 z późn. zm.):

a) na terenach przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;

b) poprzedzonymi ostatecznymi decyzjami o warunkach zabudowy;

5) przeznaczania terenów na cele wydobywania skał i minerałów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, jeżeli postępowanie przeprowadzone zgodnie z art.23 ust.5 ustawy z 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody wykaże brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody Obszaru;

6) terenów:

a) objętych koncesjami na wydobywanie kopalin ze złóż na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;

b) które zostaną objęte koncesjami na wydobywanie kopalin ze złóż na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wykaże brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu Obszaru lub dla których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie stwierdzi konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko”.

3) Wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów.

Zakaz ten nie dotyczy

1) nie dotyczy wydobywania kamienia, żwiru, piasku, innych materiałów z wód w związku z utrzymaniem wód, śródlądowych dróg wodnych oraz remontem urządzeń wodnych, wykonywanych w ramach obowiązków właściciela wód, o których mowa w art. 394 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

2) przeznaczania terenów na cele wydobywania skał i minerałów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, jeżeli postępowanie przeprowadzone zgodnie z art.23 ust.5 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wykaże brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody Obszaru;

3) terenów:

a) objętych koncesjami na wydobywanie kopalin ze złóż na podstawie ustawy z 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze;

b) które zostaną objęte koncesjami na wydobywanie kopalin ze złóż na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wykaże brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu Obszaru lub dla których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie stwierdzi konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko”.

4) Wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych.

Zakaz ten nie dotyczy:

1) wykonywania koniecznych prac bezpośrednio związanych z robotami budowlanymi dopuszczonymi do realizacji na Obszarze przez właściwe organy na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1332 z późn. zm.):

a) na terenach przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;

b) poprzedzonymi ostatecznymi decyzjami o warunkach zabudowy;

2) terenów:

a) objętych koncesjami na wydobywanie kopalin ze złóż na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;

b) które zostaną objęte koncesjami na wydobywanie kopalin ze złóż na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wykaże brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu Obszaru lub dla których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie stwierdzi konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko”.

5) Dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;

Zakaz ten nie dotyczy:

- 1) wykonywania koniecznych prac bezpośrednio związanych z robotami budowlanymi dopuszczonymi do realizacji na Obszarze przez właściwe organy na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1332 z późn. zm.):
 - a) na terenach przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
 - b) poprzedzonymi ostatecznymi decyzjami o warunkach zabudowy;
- 2) przeznaczania terenów na cele wydobywania skał i minerałów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, jeżeli postępowanie przeprowadzone zgodnie z art.23 ust.5 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wykaże brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody Obszaru;
- 3) terenów:
 - a) objętych koncesjami na wydobywanie kopalin ze złóż na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;
 - b) które zostaną objęte koncesjami na wydobywanie kopalin ze złóż na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wykaże brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu Obszaru lub dla których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie stwierdzi konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko”.
- 6) Likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych
- 7) Budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości: 40 m od linii brzegów rzeki Kisielina; 10 m od linii brzegów pozostałych rzek i naturalnych zbiorników wodnych.
 - z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.
 - 1) nie dotyczy odbudowy, rozbudowy, nadbudowy obiektów budowlanych istniejących lub posiadających prawomocne decyzje budowlane w dniu wejścia w życie uchwały;
 - 2) nie dotyczy budowy dróg wewnętrznych, kładek lub mostów na rzekach, przeznaczonych na cele dojazdu do posesji wraz z towarzyszącą im infrastrukturą;
 - 3) nie dotyczy obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1332 z późn. zm.);
 - 4) nie dotyczy obszarów, co do których:
 - a) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obowiązujące w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały dopuszczają budowę nowych obiektów budowlanych - w zakresie, w jakim budowa ta została dopuszczona w tych aktach prawnych;
 - b) w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały funkcjonowały w obrocie prawnym ostateczne decyzje o warunkach zabudowy na warunkach określonych w tej decyzji – do czasu wykonania na ich podstawie inwestycji lub utraty mocy obowiązującej tych decyzji.

Pomniki Przyrody

Pomniki przyrody to pojedyncze lub zgrupowane obiekty przyrodnicze, szczególnej wartości naukowej, kulturowej lub historycznej, odznaczające się szczególnymi cechami w porównaniu z innymi obiektami przyrodniczymi. Gmina posiada na swoim terenie 6 pomników przyrody.

Numer	Gatunek / Nazwa	Data /Akt utworzenia	Akty normatywne aktualizujące	Lokalizacja
121611-001	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) (4 szt.), dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) (1 szt.)	10.11.1962	Dec. Rol.IX-3/42/62 PWRN w Krakowie z dn. 10.11.1962 r.	Działka 139/7 - przy bazie transportowej N-ctwa Dąbrowa Tarnowska
121611-002	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	18.03.1964	Dec. Rol.IX/3/7/64 PWRN w Krakowie z dn. 18.03.1964 r.	Działka 139/7 - przy drodze gminnej Krzyż - Las, w sąsiedztwie ośrodka Dwudniaki
121611-003	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	18.03.1964	Dec. Rol.IX.3/21/64 PWRN w Krakowie z dn. 18.03.1964 r.	Działka 1389 - teren probostwa kościoła

121611-004	topola biała (Populus alba)	15.05.1995	Rozp. Nr 4/95 Woj. Tarnow. z dn. 15.05.1995 r. (Dz. Urz. Woj. Tarnow. Nr 8, poz. 71)	w międzywalu Dunajca
121611-005	topola biała (Populus alba)	15.05.1995	Rozp. Nr 4/95 Woj. Tarnow. z dn. 15.05.1995 r. (Dz. Urz. Woj. Tarnow. Nr 8, poz. 71)	w międzywalu Dunajca
121611-006	topola biała (Populus alba)	22.09.1998	Rozp. Nr 49/98 Woj. Tarnow. z dn. 22.09.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Tarnow. Nr 19 Poz. 238)	Gosławice 29, koło klasztoru

Wykaz pomników przyrody na terenie obszaru opracowania. źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/> [05.2020]

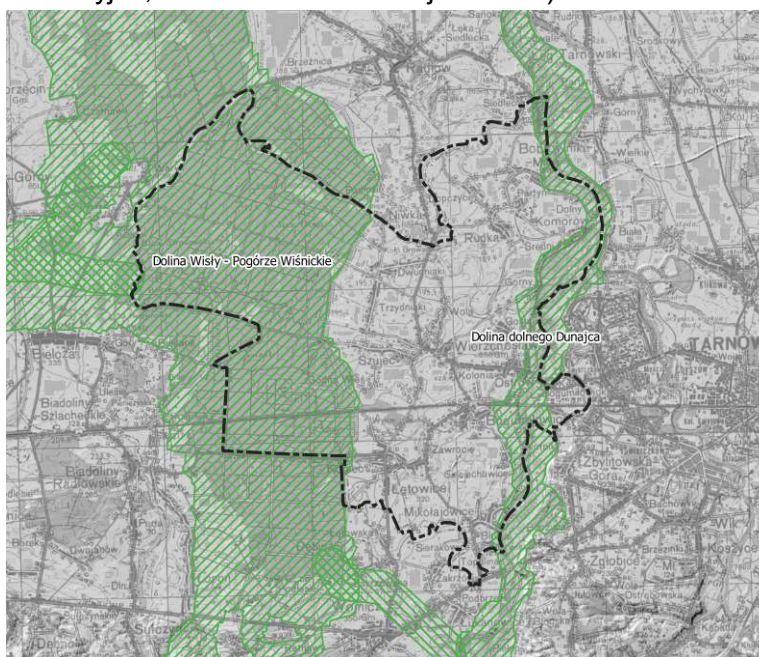
Ochrona gatunkowa flory i fauny

Gmina Wierzchosławice nie posiada aktualnej inwentaryzacji przyrodniczej. Również Nadleśnictwa Lasów Państwowych w Dąbrowie Tarnowskiej i w Brzesku, obejmujące swoim działaniem gminę Wierzchosławice, nie posiadają takiej inwentaryzacji. Jedynie dla Programu ochrony przyrody Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (2016) sporządzono wykazy roślin (Tab. 4 opr. Ekofizjograficzne) i zwierząt chronionych, które opierają się na różnych wcześniejszych opracowaniach oraz inwentaryzacji przyrodniczej wykonanej przez pracowników Nadleśnictwa.

Ochrona korytarzy ekologicznych

Rozwój cywilizacyjny wiąże się z zajmowaniem nowych terenów, niezbędnych do rozbudowy sieci osadniczej, wzrostem gęstości sieci infrastruktury powierzchniowej i liniowej oraz presją innych form oddziaływania człowieka na środowisko. Efektem tych procesów jest fragmentacja krajobrazu, polegająca na ciągłym dzieleniu płatów przyrodniczych barierami ekologicznymi na coraz to mniejsze części. Zanik i izolacja obszarów siedliskowych powoduje ograniczenie dyspersji, migracji i swobodnej wymiany genów wielu gatunków, co stanowi poważne zagrożenie dla bioróżnorodności. Odpowiedzią na proces fragmentacji siedlisk jest koncepcja ochrony korytarzy ekologicznych. Podstawowym zadaniem korytarzy jest zapewnienie ciągłości tras, umożliwiających przemieszczanie się organizmów pomiędzy płatami siedlisk. Korytarze są obszarami niezwykle ważnymi w dzisiejszym, silnie zurbanizowanym świecie, w którym ekosystemy naturalne ulegają fragmentacji poprzez liczne bariery blokujące możliwość swobodnego przemieszczania się zwierząt w ich obrębie. Wspomniane bariery dzielimy na dwa rodzaje.

- **naturalne bariery ekologiczne:** (rzeki, pasma górskie), rozdzielają siedliska, uniemożliwiając lub utrudniając przemieszczanie się zwierząt. Należy pamiętać, że to co stanowi barierę dla jednej grupy zwierząt, stanowić może doskonały korytarz ekologiczny dla innej grupy (cieki wodne stanowiące barierę migracyjną dla drobnych ssaków i drogę wędrówek ichtiofauny).
- **bariery antropogeniczne:** stanowią przeszkodę i niebezpieczeństwo dla znacznej większości grup zwierząt (szlaki komunikacyjne, zwarta zabudowa miejscowości).

Położenie obszaru w stosunku do sieci korytarzy ekologicznych z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego źródło: PZPWM

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego uwzględniono korytarze ekologiczne regionalne opracowane przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska oraz korytarze ekologiczne wyznaczone przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. Korytarze wyznaczone przez prof. Jędrzejewskiego obejmują: korytarz Dolina Wisły - Pogórze Wiśnickie - KPd-12A oraz korytarz Dolina dolnego Dunajca - KPd-11B. Natomiast korytarz wyznaczony przez RDOŚ przebiega niewielkim fragmentem po zachodniej stronie gminy.

Ochrona korytarzy ekologicznych powinna przede wszystkim polegać na zapewnieniu ich funkcjonowania poprzez utrzymanie odpowiednich warunków siedliskowych w ich obrębie oraz drożności na całym ich przebiegu. Na obszarze korytarzy ekologicznych w dolinach cieków należy wyłączyć z zabudowy tereny przybrzeżne w dnach rzek, tereny zalewowe, mokradła, tereny w pobliżu oczek wodnych. Ponadto utrzymać należy zadrzewienia i zakrzaczenia, z utrzymaniem lub odbudowywaniem naturalnej roślinności łąkowej. Korzystne jest zakładanie plantacji wikliny.

Niezbędnym elementem dla utrzymania drożności korytarzy ekologicznych jest zachowanie i tworzenie przejść dla zwierząt pod drogami (odpowiednie wielkością prześwity i wysokości mostów). Na terenach zabudowanych pozostawić tzw. „okna ekologiczne” o szerokości 50 do 100 m. Zasada zrównoważonego rozwoju w planowaniu przestrzennym wymaga zachowania i tworzenia korytarzy ekologicznych dla utrzymania równowagi przyrodniczej.

Ochrona walorów krajobrazowych

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, wprowadziła definicję krajobrazu, jako postrzeganej przez ludzi przestrzeni, zawierającej elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowanej w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka. Ustawa o ochronie przyrody, zmieniona powyższą ustawą, określa także pojęcie walorów krajobrazowych, jako wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, estetyczno-widokowe obszaru oraz związane z nimi rzeźbę terenu, twory i składniki przyrody oraz elementy cywilizacyjne, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka.

Walory krajobrazu kulturowego zostały opisane szczegółowo w rozdziale 5.2.

4.7.4. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE WÓD

Ochrona źródeł, źródlisk, mokradeł, cieków wodnych i dolin rzecznych

Ekosystemy wodne i zależne od wód, stanowią jeden z najbardziej podatnych na degradację elementów środowiska. Jednocześnie odgrywają one niezmiernie istotną rolę przyrodniczą i społeczno-gospodarczą. Ich znaczenie zostało odzwierciedlone w preambule Ramowej Dyrektywy Wodnej, stanowiącej, że: woda nie jest produktem handlowym takim jak każdy inny, ale raczej dziedzictwem, które musi być chronione, bronione i traktowane jako takie. Podejście to zostało również uwzględnione w polskim porządku prawnym w brzmieniu art. 38 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. – Prawo wodne „wody, jako integralna część środowiska oraz siedliska dla zwierząt i roślin podlegają ochronie niezależnie od tego, czyją stanowią własność”. Również ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody w swoim art. 117 stanowi, że: gospodarowanie zasobami dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz zasobami genetycznymi roślin, zwierząt i grzybów użytkowanymi przez człowieka powinno zapewniać ich trwałość, optymalną liczebność i ochronę różnorodności genetycznej, w szczególności przez ochronę, utrzymanie lub racjonalne zagospodarowanie naturalnych i półnaturalnych ekosystemów, w tym lasów, torfowisk, bagien, muraw, solnisk, klifów nadmorskich i wydm, linii brzegów wód, dolin rzecznych, źródeł i źródlisk, a także rzek, jezior i obszarów morskich [...] Umożliwienie korzystania z wód publicznych zarówno dla ludzi, jak i dla zwierząt zostało uwzględnione w zakazie, wyrażonym w art. 119 powyższej ustawy, który zabrania wznoszenia w pobliżu rzek i kanałów, obiektów budowlanych uniemożliwiających lub utrudniających ludziom i dziko występującym zwierzętom dostęp do wody.

Nad rzeką Kisieliną pas ochrony stanowiący naturalną obudowę biologiczną koryta cieku (strefa ochrony hydrogenicznej), winien być pozostawiony w stanie naturalnym (zadrzewienia i łąki), o szerokości od brzegu ok. 15 do 50m. Mokradła, tereny trwale podmokłe w dolinach rzek należy chronić, gdyż wzbogacają bioróżnorodność w korytarzach ekologicznych.

Strefy ochronne ujęć wód

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody, przeznaczonej do spożycia, ujmowanej do zaopatrzenia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, są ustanawiane strefy ochronne ujęć wód.

Rozporządzeniem Dyrektora RZGW Nr 25/2012 z dnia 21 grudnia 2012 r. ustanowiono strefy ochronne ujęć wód podziemnych Kępa Bogumiłowicka oraz Zbylitowska Góra, które swoim zasięgiem obejmują między innymi teren gminy Wierzchosławice w miejscowości Kępa Bogumiłowicka. Ujęcie ma charakter infiltracyjny (zasilanie warstwy wodonośnej od strony Dunajca). Eksploatacja wód podziemnych prowadzona jest lewarowo przy użyciu 11 studni. Zasilanie poziomo odbywa się na drodze infiltracji opadów atmosferycznych i wód Dunajca. Dla 9 studni wierconych tj. S-41, S-42, S-43, S-44, S-45, S-46, S-47, S-48, S-49 oraz studni drenażowej D-2 ustanowiono strefy ochrony bezpośredniej. Zgodnie z ww. Rozporządzeniem na terenie ochrony bezpośredniej zabrania się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody, a ponadto należy:

- 1) odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- 2) zagospodarować teren zielenią;
- 3) ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Teren ochrony bezpośredniej jest trwale ogrodzony oraz oznakowany tablicami zawierającymi informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

Wyznaczony teren ochrony pośredniej obejmuje obszar o powierzchni 6,5 km², położony jest na terenie miejscowości Kępa Bogumiłowicka (gmina Wierzchosławice), Zbylitowska Góra (gmina Tarnów) oraz na terenie miasta Tarnowa.

Na terenie ochrony pośredniej rozporządzenie zabrania;

1. wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, z wyjątkiem:
 - a) ścieków technologicznych pochodzących ze stacji uzdatniania wody,
 - b) wód opadowych oraz roztopowych, spełniających wymagania określone w odrębnych przepisach prawa, wprowadzanych do wód lub do rowów;
2. lokalizowania przydomowych oczyszczalni ścieków;
3. rolniczego wykorzystania ścieków;
4. lokalizowania ferm chowu lub hodowli zwierząt;
5. składowania lub przechowywania obornika bezpośrednio na pow. gruntu w przyzmacach polowych;
6. stosowania nawozów niezgodnie z zasadami określonymi w odrębnych przepisach prawa;
7. stosowania środków ochrony roślin, z wyjątkiem środków dopuszczonych do stosowania w strefach ochronnych ujęć wody, określonych w rejestrze środków ochrony roślin prowadzonym na podstawie odrębnych przepisów prawa;
8. prowadzenia działalności rolniczej związanej z chowem lub hodowlą zwierząt bez posiadania zbiorników na płynne odchody zwierzęce oraz płyt do składowania obornika spełniających warunki techniczne określone w odrębnych przepisach;
9. lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
10. przechowywania lub składowania materiałów promieniotwórczych;
11. magazynowania odpadów z wyjątkiem tymczasowego przetrzymywania lub gromadzenia odpadów w czasie ich zbiórki w miejscu, gdzie one są wytwarzane, przed ich transportem;
12. stosowania komunalnych osadów ściekowych;
13. lokalizowania magazynów lub rurociągów do transportu ropy naftowej lub produktów ropopochodnych z wyjątkiem:
 - a) zbiorników przeznaczonych do magazynowania gazu płynnego oraz magazynów butli gazu płynnego,
 - b) zbiorników przeznaczonych do magazynowania oleju opałowego wykorzystywanego na indywidualne potrzeby grzewcze,
 - c) zbiorników przeznaczonych do magazynowania paliw płynnych wykorzystywanych do generatorów prądotwórczych;
14. lokalizowania przedsięwzięć zaliczonych do kategorii mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko określonych w odrębnych przepisach prawa, z wyjątkiem:
 - a) przedsięwzięć związanych z zaopatrzeniem w energię, gaz czy inne nośniki energii,
 - b) przedsięwzięć związanych z zaopatrzeniem w wodę, odprowadzeniem ścieków oraz oczyszczeniem ścieków,
 - c) przedsięwzięć związanych z komunikowaniem się społeczeństwa,
 - d) przedsięwzięć służących bezpieczeństwu publicznemu,
 - e) przedsięwzięć związanych z transportem publicznym,
 - f) przedsięwzięć związanych z budową dróg;

15. lokalizowania stawów lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów o powierzchni mniejszej niż 3a;
16. wydobywania kopalin;
17. lokalizowania nowych ujęć wód podziemnych, z wyjątkiem:
 - a) studni zastępczych w ramach zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych lub studni wykonywanych w ramach rozbudowy ujęcia. Rozbudowa ujęcia wymaga złożenia wniosku o ustanowienie strefy ochronnej, o którym mowa w art. 58 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne,
 - b) ujęć wykorzystywanych do zwykłego korzystania z wód;
18. długotrwałego obniżania zwierciadła wody podziemnej;
19. grzebania zwłok zwierzęcych oraz lokalizowania nowych cmentarzy;
20. mycia pojazdów mechanicznych poza myjniemi usługowymi;
21. budowy dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych klasy G bez ujmowania wód opadowych oraz roztopowych w systemy kanalizacji deszczowej zamkniętej lub otwartej w postaci szczelnych rowów oraz bez urządzeń zapewniających oczyszczanie ich do poziomu wymaganego odrębnymi przepisami przed wprowadzeniem do wód lub do rowów;
22. magazynowania środków zimowego utrzymania dróg;
23. lokalizowania budownictwa mieszkaniowego, użyteczności publicznej, usługowego, handlowego, przemysłowego i turystycznego bez przyłączenia obiektu do kanalizacji zbiorczej lub w przypadku braku takiej kanalizacji, bez wyposażenia w szczelny zbiornik bezodpływowy nieczystości płynnych. Po zrealizowaniu systemu kanalizacji zbiorczej obiekty te powinny zostać przyłączone do sieci kanalizacji zbiorczej, w terminie nie dłuższym niż 2 lata od wykonania kanalizacji zbiorczej, a w przypadku wprowadzania ścieków innych niż opadowe i roztopowe do wód lub do ziemi na podstawie pozwolenia wodnoprawnego przyłączenie do sieci kanalizacji zbiorczej powinno nastąpić do czasu jego wygaśnięcia.

W obrębie Gminy znajduje się również fragment strefy ochrony bezpośredniej dla studni awaryjnych S-10, S-11, S-12, S-13, S-14 oraz ujęcia wód podziemnych ze studni Ranney'a R-VI, dla Zakładów Azotowych w Tarnowie - Mościcach S.A. Aktualnie obowiązuje dla tego ujęcia decyzja Marszałka Województwa Małopolskiego znak SR-IV.1.7322.1.2013.MG.

4.7.5. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH

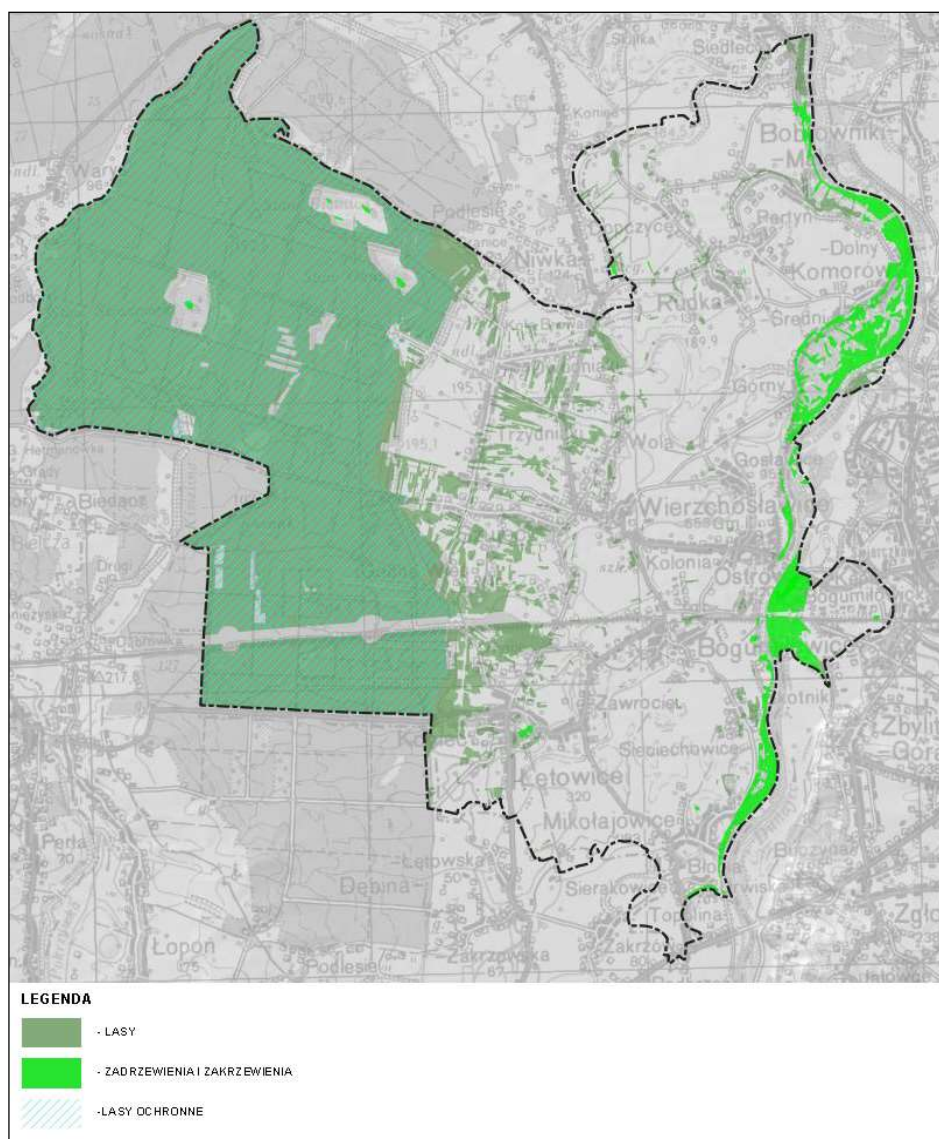
Gleby wysokich klas bonitacyjnych

W obrębie obszaru opracowania występują gleby wysokich klas bonitacyjnych, podlegające ochronie na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Ochrona gruntów rolnych polega na ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze, zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej, rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele nierolnicze, zachowaniu torfowisk i oczek wodnych, jako naturalnych zbiorników wodnych, ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi. Przeznaczenie tego typu gruntów na cele nierolnicze wymaga uzyskania zgody ministra właściwego ds. rolnictwa i rozwoju wsi w procedurze uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona gruntów leśnych

Ze względu na rolę lasów w środowisku przyrodniczym, gospodarce i życiu społecznym kraju wyróżnia się:

- lasy gospodarcze - jako ogólnie chronione,
- lasy ochronne - jako szczególnie chronione.

Rys. 9. Rozmieszczenie lasów i zadrzewień na terenie gminy Wierzchosławice, lasy ochronne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy topograficznej oraz danych z Dąbrowa Tarnowska

Lasy spełniają ważną rolę w racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią, zapewniającą równowagę krajobrazowo-ekologiczną. Polega ona na regulacji obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałaniu powodziom, lawinom, ruchom masowym (osuwiskom). Lasy chronią gleby przed erozją i krajobraz przed stepowaniem, ograniczają hałas i siłę wiatru oraz pyłowe i gazowe zanieczyszczenia powietrza, podnoszą i zachowują różnorodność biologiczną, kształtują lepsze warunki dla życia, zdrowia, turystyki i rekreacji, wpływają na rozwój kultury, nauki i edukacji ekologicznej, produkują drewno i dostarczają różnych pożytków runa leśnego a także stymulują pogłowie zwierzyny łownej, zapewniają miejsca pracy oraz warunkują rozwój turystyki. Warunki, jakie muszą spełniać lasy, by uzyskać charakter lasów ochronnych, określają przepisy odrębne. Zwarte kompleksy leśne będące własnością Skarbu Państwa, na terenie gminy Wierzchosławice, w przeważającej mierze pełnią funkcje lasów ochronnych. Dominuje funkcja wodochronna a w mniejszym stopniu wyznaczono lasy stanowiące ostoje zwierząt i położone w odległości do 10 km od granic miast do 50 tys. mieszkańców oraz lasy obronne w obrębie poligonu doświadczalnego Zakładów Mechanicznych w Tarnowie. Lasy wodochronne mają za zadanie utrzymanie i zwiększanie zdolności retencyjnej gleb leśnych, oczyszczanie wody w szczególnie aktywnym środowisku gleb leśnych, pełniącym rolę filtra biologicznego, zasilanie zbiorników wód podziemnych, ochronę cieków i zbiorników wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem i zamulaniem, pełnienie funkcji regulatora powierzchniowego i glebowego spływu wody, regulatora wilgotności gleb terenów przyległych i położonych w niższej części zlewni oraz regulatora wilgotności powietrza i użytecznego obiegu wody w przyrodzie.

W Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska zostały one zatwierdzone na mocy decyzji Ministra Środowiska Nr DL-I.611.11.2016 z dnia 10 października 2016 r., zatwierdzającej Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na lata 2016-2025.

4.8. OCENA PRZYDATNOŚCI ŚRODOWISKA DLA RÓŻNYCH FORM UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA

W opracowaniu ekofizjograficznym wylistowano szczegółowo ograniczenia wynikające z zasobów środowiska przyrodniczego lub występujących uciążliwości i zagrożeń które należy wziąć pod uwagę przy określaniu form użytkowania i zagospodarowania terenów gminy, tym:

Podtopienia i zalewanie wodami opadowymi/powodziowymi

Stosunki gruntowo-wodne występujące na obszarze gminy, powodują ograniczenia dla lokalizowania obiektów budowlanych, w tym tzw. podtopienia przez, które należy rozumieć „*pojawienie się wód podziemnych blisko powierzchni terenu w związku z: obniżeniem powierzchni terenu, piętrzeniem wód podziemnych na skutek podnoszenia się zwierciadła wód w ciekach i zbiornikach powierzchniowych, antropogenicznym zahamowaniem przepływu wód podziemnych*”. Podtopienia mogą występować w warunkach płytkiego występowania wód gruntowych i słabo przepuszczalnego podłoża, przy jednoczesnym niewielkim spadku hydraulicznym.

W obszarach szczególnego zagrożenia powodzią Q1% i Q10% obowiązuje całkowity zakaz zabudowy.

Grunty słabonośne

Grunty słabonośne, występują w dawnych meandrach Dunajca. Zalegają w nich namuły piaszczysto-torfiaste, które nie stanowią dobrego podłoża budowlanego.

Abrazja brzegów zbiorników powyrobiskowych

W procesie abrazji, czyli w sytuacji niszczenia brzegów wód w wyniku fizycznego oddziaływania wody w postaci falowania, prądów przybrzeżnych, a także wahań poziomów, zagrożone mogą być konstrukcje wykonane zbyt blisko linii wody. Jest to istotne z uwagi na duże zainteresowanie lokalizowaniem zabudowy w sąsiedztwie zbiorników.

Występowanie form ochrony przyrody

Położenie części obszaru gminy w obrębie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085, rezerwatu przyrody - Lasy Radłowskie, niesie za sobą konieczność uwzględniania zasad zagospodarowania określonych w aktach prawa je ustanawiających.

Występowanie form ochrony zabytków

W obrębie gminy występują obiekty i obszary objęte ochroną na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Z uwagi na wysoką wartość kulturową, zagospodarowanie terenów sąsiednich winno bezwzględnie uwzględniać ograniczenia z tego wynikające.

Występowanie gleb wysokich klas i terenów leśnych

Tereny takie powinny być chronione a ich przeznaczanie na cele nieleśne i nierolnicze powinno być ograniczone wyłącznie do uzasadnionych przypadków.

Wymienione wyżej uciążliwości i zagrożenia stały się podstawą dla wydzielenia w obszarze gminy Wierzchosławice trzech zasadniczych kategorii obszarów:

- niekorzystnych dla budownictwa,
- o ograniczonej przydatności dla budownictwa, charakteryzujące się trudnymi warunkami budowlanymi,
- o przeciętnych i dobrych warunkach budowlanych.

Obszary niekorzystne dla budownictwa

Do tej grupy należy zaliczyć przede wszystkim obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary bezpośrednio przylegające do brzegów zbiorników i cieków wodnych na których mogą wystąpić podtopienia. Na szczęście ryzyko zagrożenia powodzią na terenie gminy jest znacznie zredukowane i ograniczone, z uwagi na istniejące wały przeciwpowodziowe.

Obszary udokumentowanych złóż

Obszary o ograniczonej przydatności dla budownictwa

Niskie parametry budowlane wykazują grunty na terenach z płytko występującą wodę gruntową. Tereny dolin rzecznych są również niekorzystne pod względem topoklimatycznym. W dolinach zaznacza się zwiększenie wilgotności powietrza oraz częste zamglenia.

Za tereny o ograniczonej przydatności uważa się obszary zalegania gleb najwyższych klas (I-III). Przeznaczenie tych terenów na funkcję inną niż rolnicza wymaga zgody ministra właściwego ds. rozwoju wsi. Tereny te nie powinny być przeznaczane na cele nierolnicze, chyba że brak jest innych możliwości realizacji polityki przestrzennej gminy. Tereny zalegania gleb klas I-III obejmują obszary doliny Dunajca interesujące pod względem lokalizowania zabudowy, z uwagi na fakt, że ponad połowę terenów gminy obejmują kompleksy leśne.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy środowiska przyrodniczego w opracowaniu ekofizjograficznym w obszarze gminy zostały wydzielone trzy podstawowe kompleksy:

- **Kompleks przyrodniczo-krajobrazowy**

Obejmuje obszary objęte ochroną prawną w tym: Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu a szczególnie kompleksy leśne w jego obrębie, rezerwat przyrody Lasy Radłowskie, pozostałe tereny leśne, Obszar Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085, tereny korytarzy ekologicznych, otwarte tereny rolne.

- **Kompleks turystyczno-rekreacyjny**

Walory przyrodnicze Gminy są dość wysokie, ale zaplecze do szerszego rozwoju turystyki jest słabo rozwinięte. Ważnym elementem powinna być kontynuacja rozwoju turystyki, szczególnie z wykorzystaniem potencjału przyrodniczego (kompleksy leśne, Dunajec) jak i obiektów antropogenicznych (zbiorniki powyrobowiskowe).

Najlepsze warunki rozwoju znajdzie realizowana w różnych formach turystyka krajoznawcza, poznawcza, kulturowa. Dużą szansą jest rozwój gałęzi turystyki specjalistycznej. W przypadku Gminy mogłaby to być chociażby turystyka ornitologiczna, gałąź dynamicznie rozwijająca się na całym świecie. W przypadku Gminy Wierzchosławice, dużą wartość ma funkcjonowanie ostoi ptaków IBA.

Drugim z kierunków, może być realizacja kompleksowego zagospodarowania zbiorników powyrobowiskowych dla celów turystyki i rekreacji, ale również przyrodniczych.

Wspomnieć należy również o wartościach kulturowych Gminy. Są to zabytki kultury nowożytnej jak miejsca związane z Wincentym Witosem, cmentarze z I wojny światowej, ale również miejsca odkryć cennych odkryć archeologicznych, kultury Wandalów i Daków w Łętowicach.

- **Kompleks osadniczy**

Kluczowym kryterium powinna być w tym przypadku zasada nierozpraszania zabudowy. Nowa zabudowa powinna być lokalizowana w sąsiedztwie istniejących, zwartych obszarów zabudowy. Zabudowa usługowa rozproszona jest po całym obszarze Gminy. Są to głównie niewielkie obiekty handlowe i użyteczności publicznej. Zabudowa produkcyjna występuje w kilku miejscach Gminy. Są to przedsiębiorstwa o skali ponadlokalnej. Lokalizowanie nowej zabudowy produkcyjnej jest wskazane w sąsiedztwie zjazdu z autostrady. Dodatkowo w sąsiedztwie znajduje się również linia kolejowa E30, co podnosi wartość terenów inwestycyjnych.

Podsumowując

Wśród obszarów niekorzystnych dla budownictwa należy wskazać:

- Obszary szczególnego zagrożenia powodzią wskazane na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz przylegające do brzegów zbiorników wodnych. Zjawiska hydrodynamiczne w strefie brzegowej mogą powodować zagrożenie dla obiektów posadowionych zbyt blisko linii wody.
- Obszary udokumentowanych złóż - obowiązujące przepisy, nakazują zabezpieczenie złóż przed zagospodarowaniem w sposób wykluczający podjęcie wydobycia w przyszłości.

Wśród obszarów o ograniczonej przydatności dla budownictwa należy wskazać:

- Tereny podtopień i zalewania wodami powodziowymi /opadowymi/ na tarasach zalewowych;
- Obszary objęte formami ochrony przyrody;
- Obszary występowania gleb najwyższych klas (I-III) i terenów leśnych;
- Tereny z płytko występującą wodę gruntową;

- Tereny gruntów słabonośnych, występujących w dawnych meandrach Dunajca, w których zalegają namuły piaszczysto-torfiaste, niestanowiące dobrego podłoża budowlanego;
- Tereny dolin rzecznych niekorzystne pod względem topoklimatycznym. W dninie dolin zaznacza się zwiększenie wilgotności powietrza oraz częste zamglenia, jednak w przypadku Gminy tereny te obejmują znaczny obszar możliwy dla lokalizowania zabudowy;
- Wschodnia część Gminy leży w obrębie niższych teras Dunajca, w obszarze generalnie uznawanym za niezbyt korzystny do zabudowy, szczególnie w obrębie dawnych starorzeczy. Część zachodnia odznacza się lepszymi warunkami budowlanymi, które są tym korzystniejsze im niżej położony jest poziom wód gruntowych
- Występujące w dolinie rzecznej mady, wykształcone jako gliny pylaste ciężkie i średnie z płytko zalegającym poziomem wód gruntowych zwiększającym ryzyko podtopień oraz niekorzystne warunki topoklimatyczne nie sprzyjają lokalizowaniu na tym obszarze zabudowy mieszkaniowej.

Wśród obszarów o przeciętnych i dobrych warunkach budowlanych:

- Najkorzystniejsze warunki geologiczno-inżynierskie występują na tarasach akumulacyjnych nadzalewowych, które są zbudowane ze żwirów i piasków o różnym uziarnieniu i dobrej nośności.

5. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

5.1. ZASOBY, CECHY I WALORY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

W obszarze gminy występuje szereg zespołów zabudowy, pojedynczych obiektów oraz kompleksów kompozycyjno-przestrzennych stanowiących świadectwo historyczne oraz bogaty zasób dziedzictwa kulturowego terenu, świadczący o tradycji i tożsamości regionu.

W dokumencie „Strategia Rozwoju Gminy Wierzchosławice Na Lata 2015-2020” określony został „w obszarze rozwojowym IV - rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna Gminy, cel - Zabezpieczenie obiektów zabytkowych, architektonicznych i układu urbanistycznego.

Podstawowym celem i kierunkiem działań jest ich ochrona i zachowanie.

Na obszarze gminy występują obiekty i zespoły wpisane do:

- Wojewódzkiego rejestru zabytków
- Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków
- Gminnej Ewidencji Zabytków
- Stanowisk archeologicznych

Obowiązującym dokumentem kierunkowym jest - Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Wierzchosławice na lata 2014–2017 przyjęty uchwałą nr XLIII/249/2014 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 1 października 2014 r.

W dokumencie tym szczegółowo opisano historię Gminy Wierzchosławice, rozwój poszczególnych miejscowości przez wieki, opisano najważniejsze zabytki i stanowiska archeologiczne.

5.1.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NA TERENIE GMINY WIERZCHOSŁAWICE

Istniejące obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Wierzchosławice.

L.p.	Obiekt	Miejscowość	Nr rejestru/ data wpisu	Datowanie
1.	cmentarz wojenny nr 212 z I wojny światowej	Bobrowniki Małe	A-350 z 1992-08-03	1914 - 1918
2a.	cmentarz wojenny nr 214 z I wojny światowej	Gosławice	A-385 z 1995-06-16	1914 - 1918
2b.	pomnik centralny	Gosławice	A-385 z 1995-06-16	data nieznana

2c.	ogrodzenie	Gosławice	A-385 z 1995-06-16	data nieznana
3a.	zagroda Wincentego Witosa	Wierzchosławice	A-382 z 1995-04-12; A-1432/M z 2015-04-09	1905 - 1913
3b.	dom mieszkalny	Wierzchosławice	A-382 z 1995-04-12; A-1432/M z 2015-04-09	1905 - 1913
3c.	stodoła duża	Wierzchosławice	A-382 z 1995-04-12; A-1432/M z 2015-04-09	1905 - 1913
3d.	stajnia	Wierzchosławice	A-382 z 1995-04-12; A-1432/M z 2015-04-09	1905 - 1913
3e.	stodoła mała	Wierzchosławice	A-382 z 1995-04-12; A-1432/M z 2015-04-09	1905 - 1913
3f.	piwnica	Wierzchosławice	A-382 z 1995-04-12; A-1432/M z 2015-04-09	1905 - 1913
4.	Dom Ludowy im. Wincentego Witosa	Wierzchosławice	A-246 z 1984-03-09	1924 r.
5.	dom rodzinny Wincentego Witosa, tzw. Stary Dom	Wierzchosławice	A-1425/M z 2015-12-23	1820 - 1830
6.	kościół parafialny pw. Matki Boskiej Pocieszenia	Wierzchosławice	A-254 z 1985-06-26	1818 r.
7a.	pomnik	Wierzchosławice	A-1339/M z 2013-04-19	1915 - 1916
7b.	pomnik centralny	Wierzchosławice	A-1339/M z 2013-04-19	1915 - 1916
7c.	cmentarz wojenny nr 215 z I wojny światowej	Wierzchosławice	A-1339/M z 2013-04-19	1915 - 1916
7d.	ogrodzenie	Wierzchosławice	A-1339/M z 2013-04-19	1915 - 1916
8.	Kaplica cmentarna	Wierzchosławice	A-1424/M z 05.12.2014	XIXw.
9.	stanowisko archeologiczne	Łętowice	A-312 z 1987-09-18	epoka żelaza

źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/> oraz Wojewódzkiego Rejestru Zabytków

5.1.2. OBIEKTY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEJ I GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Wojewódzka Ewidencja Zabytków dla obszaru Gminy Wierzchosławice, została przekazana przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie Delegatura Tarnów pismem:

DT-V.5135.53.2021.EB.TS z dnia 16.08.2021r. i stanowi załącznik nr 2 do niniejszego Tomu.

W Gminnej Ewidencji Zabytków ustalonej zarządzeniem Wójta Gminy Nr 0050.66.2014-1 z dnia 12 września 2014 ujęto 514 obiektów. Ich wykaz stanowi załącznik nr 1 do niniejszego Tomu.

Wszelkie działania inwestycyjne w obrębie ewidencjonowanych zabytków, wymagają postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami odrębnymi, odnoszącymi się do obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską.

5.1.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

W obszarze Gminy zgodnie z udostępnionymi materiałami znajduje się 128 stanowisk archeologicznych (z czego 25 to stanowiska archiwalne bez wskazanej lokalizacji.)

Stanowiska archeologiczne w Gminie Wierzchosławice.

Miejscowość	Liczba stanowisk	Uwagi
Wierzchosławice	29	1 stanowisko archiwalne o nieustalonej lokalizacji
Łętowice	26	1 stanowisko archiwalne o nieustalonej lokalizacji
Bobrowniki Małe	20	
Mikołajowice	2	1 stanowisko archiwalne o nieustalonej lokalizacji
Rudka	14	

Komorów	7	<i>7 stanowisk archiwalnych o nieustalonej lokalizacji</i>
Bogumiłowice	7	<i>1 stanowisko archiwalne o nieustalonej lokalizacji</i>
Gośławice	6	
Kępa Bogumiłowicka	0	
Ostrów	17	<i>14 stanowisk archiwalnych o nieustalonej lokalizacji</i>
Sieciechowice	0	
	128	25 stanowisk archiwalnych o nieustalonej lokalizacji

Na rysunku „uwarunkowań” zostały oznaczone wszystkie zidentyfikowane stanowiska archeologiczne. Poniżej zamieszczamy tabelę stanowisk archeologicznych:

	Nazwa Miejscowości	Numer AZP	N*	N**	Funkcja	Chronologia	Uwagi
1.	Bobrowniki Małe	102-65/9	9	1	osada	Średniowiecze XIV-poł XV	
2.	Bobrowniki Małe	102-65/10	10	2	osada	Późne Średniowiecze	
3.	Bobrowniki Małe	102-65/11	11	3	1. ślad osady 2.osada 3.osada 4.osada	1. prahistoria 2. okr. rzymski 3. średniowiecze 4. nowożytna	
4.	Bobrowniki Małe	102-65/12	12	4	1. osada 2. osada	1. p. okres rzymski 2. nowożytna	
5.	Bobrowniki Małe	102-65/13	13	5	osada	okr. rzymski	
6.	Bobrowniki Małe	102-65/14	14	6	1. ślad osadn. 2. osada 3. ślad osadn.	1. prahistoria 2. okr. rzymski 3. średniowiecze	
7.	Bobrowniki Małe	102-65/15	15	7	osada	okr. rzymski	
8.	Bobrowniki Małe	103-65/38	38	20	osada	prehistoria	w karcie AZP opisano jako w Niwce - w Gm. Radłów
9.	Bobrowniki Małe	103-65/40	40	18	osada	Okr. rzymski	w karcie AZP opisano jako w Niwce - w Gm. Radłów
10.	Bobrowniki Małe	103-65/41	41	19	ślad osadn.	prehistoria	w karcie AZP opisano jako w Niwce - w Gm. Radłów
11.	Bobrowniki Małe	102-65/63	63	8	1. ślad osadn. 2. punkt osadn.	1. późne średniowiecze 2. nowożytność	
12.	Bobrowniki Małe	102-65/64	64	9	1. punkt osadn. 2. punkt osadn.	1. późne średniowiecze 2. nowożytność	
13.	Bobrowniki Małe	102-65/65	65	10	1. punkt osadn. 2. punkt osadn.	1. późne średniowiecze 2. nowożytność	
14.	Bobrowniki Małe	102-65/71	71	11	1. ślad osadn. 2. punkt osadn. 3.?	1. epoka kamienia 2.późne średniowiecze 3. Nowożytność	
15.	Bobrowniki Małe	103-65/75	75	15	1. ślad osadn. 2. osada 3. osada 4. punkt osadn.	1. epoka kamienia 2. Okr. wpływów rzym. POR 3. wcz. Średniowiecze 4. Nowożytność	w karcie AZP opisano jako w Niwce - w Gm. Radłów

16.	Bobrowniki Małe	103-65/76	76	16	1. osada 2. ślad osadn.	1. Okr. Wpł. rzym. 2. Nowożytność	w karcie AZP opisano jako w Nivce - w Gm. Radłów
17.	Bobrowniki Małe	103-65/77	77	17	1. osada 2. ślad osadn. 3. osada 4. p osadn.	1. Okr. wpływów rzym. POR 2. wcz. Średniowiecze 3. późn. Średniowiecze 4. Nowożytność	w karcie AZP opisano jako w Nivce - w Gm. Radłów
18.	Bobrowniki Małe	102-65/81	81	12	1. punkt osadn. 2. punkt osadn.	1. późne średniowiecze 2. nowożytność	
19.	Bobrowniki Małe	102-65/82	82	13	1. punkt osadn. 2. punkt osadn.	1. późne średniowiecze 2. nowożytność	
20.	Bobrowniki Małe	102-65/83	83	14	znalezisko luźne	Średniowiecze (XII-XIVw.)	
21.	Bogumiłowice	104-65/1	1	1	śląd osadn.	neolit	Stanowisko archiwalne o nieustalonej lokalizacji
22.	Bogumiłowice	104-65/4	4	2	osada	w. okr. rzym	w karcie AZP opisano jako w Łętowicach
23.	Bogumiłowice	103-65/55	55	7	śląd osadn.	późne średniow.	w karcie AZP opisano jako w Wierzchosławicach
24.	Bogumiłowice	104-65/65	65	3	1. ślad osadn. 2. ślad osadn. 3. osada	1. Późn. Okr. Wpływ rzym. 2. XV w. 3. XVII-XVIII w.	w karcie AZP opisano jako w Łętowicach
25.	Bogumiłowice	104-65/66	66	4	1. osada 2. ślad osadn. 3. ślad osadn.	1. Późn. Okr. Wpływ rzym. 2. XIV - XV w. 3. XVII-XVIII w.	w karcie AZP opisano jako w Łętowicach
26.	Bogumiłowice	104-65/86	86	5	1. Osada 2. punkt osadn.	1. Późn. Okr. Wpływ rzym. 2. XIV - XV w	w karcie AZP opisano jako w Łętowicach
27.	Bogumiłowice	104-65/87	87	6	1. Osada 2. punkt osadn.	1. późn. Okr. W. rzymskich 2. XVI w.	w karcie AZP opisano jako w Łętowicach
28.	Łętowice	104-65/2	1	1	skarb	Ep. brązu	Stanowisko archiwalne o nieustalonej lokalizacji
29.	Łętowice	AZP 104-65/3	3	2	cmentarzysko	w. rzym	Wpisano do rejestru zabytków A-312 18.09.1987
30.	Łętowice	104-65/5	5	4	1. Osada 2. Ślad osadn.	1. w. okr. Rzym 2. prehistoria	
31.	Łętowice	104-65/6	6	5	1. Osada 2. Osada	1. okr. Rzym 2. wczesne średniowiecze	
32.	Łętowice	104-65/7	7	6	osada	okr. Rzym	
33.	Łętowice	104-65/8	8	7	1. ślad osadn. 2. osada	1. ep. brązu 2. okr. Rzym	
34.	Łętowice	104-65/9	9	8	1. osada 2. osada 3. ślad osadn.	1. ep. brązu 2. okr. Rzym 3. wczesne średn.	
35.	Łętowice	104-65/10	10	9	Osada	w. okr. Rzym	
36.	Łętowice	104-65/11	11	10	1. Osada 2. Ślad osadn.	1. okr. Rzym 2. wczesne średn.	

37.	Łętowice	103-65/45	45	11	1. ślad osadn. 2. ślad osadn.	1. Okres wpływow rzym. 2. wczesne średniow.	
38.	Łętowice	104-65/62	62	12	1. Osada 2. P osadn.	1. Późn. Okr. wpływow rzym. 2. XV w.	
39.	Łętowice	104-65/63	63	13	punkt osadn.	XVII – XVIII w.	
40.	Łętowice	104-65/64	64	14	Osada	Późn. wpływów rzym	
41.	Łętowice	104-65/67	67	17	1. ślad osadn. 2. ślad osadn. 3. ślad osadn.	1. Późn. Okr. wpływow rzym. 2. XV w. 3. XVII w.	
42.	Łętowice	104-65/68	68	18	1. osada 2. ślad osadn. 3. ślad osadn.	1. Późn. Okr. Wpł. rzym. 2. XIV – XV w. 3. XVII - XVIIIw.	
43.	Łętowice	104-65/69	69	19	1.Osada 2.Ślad osadn.	1. Późn. Okr. Wpł. rzym. 2. XVII - XVIII w.	
44.	Łętowice	104-65/70	70	20	1. Osada 2. P osadn.	1. pradzieje 2. XIV – XV w.	
45.	Łętowice	104-65/71	71	21	1. Osada 2. P osadn.	1. Późn. Okr. Wpł. rzym. 2. XVI - XVII w.	
46.	Łętowice	104-65/72	72	29	1. Osada 2. P. osadn.	1. Późn. wpływow rzym. 2. XIV – XVI w.	w karcie AZP opisano jako w Dębinie Łętowskiej
47.	Łętowice	104-65/73	73	30	1. Osada 2. P. osadn.	1. Późn. wpływow rzym. 2. XVI – XVII w.	w karcie AZP opisano jako w Dębinie Łętowskiej
48.	Łętowice	104-65/74	74	31	osada	Późn. Okr. Wpł. rzym.	w karcie AZP opisano jako w Dębinie Łętowskiej
49.	Łętowice	104-65/76	76	22	1. ślad osadn. 2. ślad osadn. 3. p. osadniczy	1. Późn. Okr. Wpł. rzym. 2. X - XII w. 3. XVI - XVII w.	
50.	Łętowice	104-65/82	82	23	1. Osada 2. P. osadn. 3. ślad osadn.	1. P.Okres wpływow rzym 2. XIV - XV wiek 3. XVI -XVII wiek	
51.	Łętowice	104-65/83	83	24	1. ślad osadn. 2. Osada 3. P. osadn.	1.epoka kamienia 2. P.Okres wpływow rzym 3. XIV – XV w	
52.	Łętowice	104-65/84	84	25	1. ślad osadn. 2. p.osadn. 3. p.osadn.	1. Późn. Okr. Wpływ rzym. 2. XIV - XV wiek 3. XVI – XVII w.	
53.	Łętowice	104-65/85	85	26	1. ślad osadn. 2. p.osadn.	1. Późn. Okr. Wpływ rzym. 2. XIV - XV wiek	
54.	Mikołajowice	104-65/25	25	1	Skarb monet	2 poł XVIIIw.	Stanowisko archi- walne o nieusta- lonej lokalizacji

55.	Mikołajowice	104-65/81	81		osada	Późn. Okr. Wpł. rzym.	
56.	Ostrów	103-65/1	1	1	Ślad osadn.	Średniowiecze XIV – XV w.	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
57.	Ostrów	103-65/2	2	2	Ślad osadn.	Średniowiecze XIV – XV w.	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
58.	Ostrów	103-65/3	3	3	Ślad osadn.	Średniowiecze ?	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
59.	Ostrów	103-65/4	4	4	Ślad osadn.	Średniowiecze ?	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
60.	Ostrów	103-65/5	5	5	Ślad osadn.	Średniowiecze XVI -XVIII w.	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
61.	Ostrów	103-65/6	6	6	Ślad osadn.	czasy nowożytne	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
62.	Ostrów	103-65/7	7	7	Ślad osadn.	czasy nowożytne	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
63.	Ostrów	103-65/8	8	8	Ślad osadn.	Średniowiecze - czasy nowożytne	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
64.	Ostrów	103-65/9	9	9	Ślad osadn.	Średniowiecze XIV – XV w.	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
65.	Ostrów	103-65/10	10	10	Ślad osadn.	Średniowiecze XVI -XVIII w.	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
66.	Ostrów	103-65/11	11	11	Ślad osadn.	Średniowiecze XVI -XVIII w.	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
67.	Ostrów	103-65/12	12	12	Ślad osadn.	Średniowiecze - czasy nowożytne	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
68.	Ostrów	103-65/13	13	13	Ślad osadn.	Średniowiecze XVI -XVIII w.	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
69.	Ostrów	103-65/14	14	14	Ślad osadn.	czasy nowożytne	Stanowisko archiwalne o niestabilnej lokalizacji
70.	Ostrów	103-65/15	15	15	1. Ślad osadn. 2. Ślad osadn.	1. e. brązu? 2. Średniowiecze	
71.	Ostrów	103-65/16	16	16	Ślad osadn.	Neolit?	w karcie AZP opisano jako w Gosławicach
72.	Ostrów	103-65/56	56	17	1. ślad osadn. 2. ślad osadn.	1. późne średniow. 2. nowożytność	w karcie AZP opisano jako w Wierzchosławicach
73.	Gosławice	103-65/17	17	2	Ślad osadn.	Prehistoria	
74.	Gosławice	103-65/18	18	3	osada	Wczesne średniowiecze IX -XIII w.	
75.	Gosławice	103-65/35	35	6	1. osada? 2. ślad osadn.	1. wczesne średniow. 2. okr. rzymski	w karcie AZP opisano jako w Komorowie

76.	Gosławice	103-65/36	36	7	1. osada 2. osada 3. ślad osadn.	1. p.okr.lateń/w.okr rzymski 2. wczesne średn. 3. e. brązu	w karcie AZP opisano jako w Rudce
77.	Gosławice	103-65/52	52	4	śląd osadn.	Ep. kamienia	
78.	Gosławice	103-65/53	53	5	1. ślad osadn. 2. osada lub cmentarz 3. ślad osadn.	1. Ep. Kamienia lub WEB 2. Okres wpływów rzym. 3. wcz. średniowiecze	
79.	Wierzchosławice	103-65/19	19	1	Ślad osadn.	Neolit	Stanowisko archiwalne o nieustalonej lokalizacji
80.	Wierzchosławice	103-65/20	20	2	Ślad osadn.	prehistoria	
81.	Wierzchosławice	103-65/21	21	3	1. osada 2. osada 3. ślad osadn.	1. okr. rzymski 2. prehistoria 3. wczesne średn.	
82.	Wierzchosławice	103-65/22	22	4	Osada?	p. okr. rzymski	
83.	Wierzchosławice	103-65/23	23	5	Osada/produk?	p. okr. rzymski	
84.	Wierzchosławice	103-65/24	24	6	1. osada? 2. ślad osadn.	1. prehistoria 2. okr. rzymski	
85.	Wierzchosławice	103-65/25	25	7	Ślad osadn.	okr. rzymski	
86.	Wierzchosławice	103-65/26	26	8	Ślad osadn.	okr. rzymski	
87.	Wierzchosławice	103-65/27	27	9	1. osada? 2. osada?	1. w. okr. rzymski 2. Wczesne średniowiecze	
88.	Wierzchosławice	103-65/46	46	10	1. ślad osadn. 2. ślad osadn. 3. ślad osadn.	1. ep. kamienia 2. wcz. Neolit 3. Okres wpływów rzym.	
89.	Wierzchosławice	103-65/47	47	11	1. osada 2. ślad osadn.	1. Okres wpływów rzym. 2. wczesne średniow.	
90.	Wierzchosławice	103-65/48	48	12	osada?	wczesne średniow. XI w.	
91.	Wierzchosławice	103-65/49	49	13	śląd osadn.	późne średniow.	
92.	Wierzchosławice	103-65/50	50	14	śląd osadn.	Neolit	
93.	Wierzchosławice	103-65/51	51	15	1. osada 2. osada	1. wcz.okr.rzym. 2. późne średniow.	
94.	Wierzchosławice	103-65/54	54	16	osada char. Przemysł.	Wcz. Średniow.	
95.	Wierzchosławice	103-65/59	59	19	1. osada 2. punkt osadn.	1. P. Okres wpływów rzym. 2. XV -XVI wiek	
96.	Wierzchosławice	103-65/60	60	20	osada	P. Okres wpływów rzym.	
97.	Wierzchosławice	103-65/61	61	21	1. osada 2. punkt osadn.	1. P. Okres wpływów rzym. 2. XV -XVI wiek	
98.	Wierzchosławice	103-65/78	78	22	1. osada 2. punkt osadn.	1. P. Okres wpływów rzym. 2. nowożytność	
99.	Wierzchosławice	103-65/79	79	23	1. osada 2. ślad osadn. 3. punkt osadn.	1. Ok wpływów rzym 2. .średniowiecze 3. nowożytność	

100.	Wierzchosławice	103-65/80	80	24	1. osada 2. osada	1. P. Okres wpływów rzym. 2. P. średniowiecze	
101.	Wierzchosławice	103-65/81	81	25	1. osada 2. punkt osadn.	1. Okres wpływów rzym. 2. nowożytność	
102.	Wierzchosławice	103-65/82	82	26	1. osada 2. ślad osadn. 3. punkt osadn.	1. Okres wpływów rzym 2. P. średniowiecze 3. nowożytność	
103.	Wierzchosławice	103-65/83	83	27	osada	Okres wpływów rzym.	
104.	Wierzchosławice	103-65/84	84	28	1. osada 2. punkt osadn.	1. Okres wpływów rzym. 2. nowożytność	
105.	Wierzchosławice	103-65/85	85	29	osada	Okres wpływów rzym.	
106.	Wierzchosławice	103-65/86	86	30	1. osada 2. punkt osadn.	1. Okres wpływów rzym. 2. nowożytność	
107.	Wierzchosławice	103-65/87	87	31	1. osada 2. punkt osadn.	1. Okres wpływów rzym. 2. XVII w.	
108.	Komorów	103-65/28	28	1	Ślad osadn.	Średniowiecze XIV – XV w.	Stanowisko archi- walne o nieusta- lonej lokalizacji
109.	Komorów	103-65/29	29	2	Ślad osadn.	Średniowiecze XIV – XV w.	Stanowisko archi- walne o nieusta- lonej lokalizacji
110.	Komorów	103-65/30	30	3	Ślad osadn.	Średniowiecze XIV – XV w.	Stanowisko archi- walne o nieusta- lonej lokalizacji
111.	Komorów	103-65/31	31	4	Ślad osadn.	Średniowiecze	Stanowisko archi- walne o nieusta- lonej lokalizacji
112.	Komorów	103-65/32	32	5	Ślad osadn.	Średniowiecze k. XIV – pocz. XV w.	Stanowisko archi- walne o nieusta- lonej lokalizacji
113.	Komorów	103-65/33	33	6	Ślad osadn.	Średniowiecze XIV w. ?	Stanowisko archi- walne o nieusta- lonej lokalizacji
114.	Komorów	103-65/34	34	7	Ślad osadn.	Średniowiecze k. XIV – pocz. XV w.	Stanowisko archi- walne o nieusta- lonej lokalizacji
115.	Rudka	103-65/37	37	2	1. osada 2. ślad osadn. 3. ślad osadn. 4. osada	1. okr. Wpływów rzym. 2. neolit- e.brązu 3. X – XIII w. 4. XV – XVII w.	
116.	Rudka	103-65/39	39	15	osada	prehistoria	w karcie AZP opisano jako w Niwce - w Gm. Radłów
117.	Rudka	103-65/43	43	3	osada	Okres wpływów rzym.	Rudka zaktuali- zowana karta
118.	Rudka	103-65/44	44	4	1. osada 2. osada? 3. osada?	1. Okres wpływów rzym. 2. XV w. 3. XVII w.	

119.	Rudka	103-65/57	57	5	1. osada 2. osada 3. osada	1. Okres wpływów rzym 2. XV wiek 3. XVII wiek	
120.	Rudka	103-65/58	58	6	1. osada 2. osada 3. osada	1. Okres wpływów rzym 2. XIV - XV wiek 3. XVII wiek	
121.	Rudka	103-65/62	62	7	1. ślad osadn. 2. ślad osadn. 3. punkt osadn.	1. Neolit 2. Okres wpływów rzym 3. nowożytność	
122.	Rudka	103-65/63	63	8	1. ślad osadn. 2. ślad osadn. 3. punkt osadn.	1. X-XII w. 2. Okres wpływów rzym 3. nowożytność	
123.	Rudka	103-65/64	64	9	1. ślad osadn. 2. ślad osadn. 3. punkt osadn. 4. punkt osadn.	1. ep. kamienia 2. pradzieje 3. późn. Średniow. 4. nowożytność	
124.	Rudka	103-65/65	65	10	1. ślad osadn. 2. osada 3. punkt osadn.	1. pradzieje 2. P. średn. XIV - XV 3. nowożytność	
125.	Rudka	103-65/66	66	11	1. osada 2. punkt osadn.	1. Okres wpływów rzym. 2. nowożytność	
126.	Rudka	103-65/67	67	12	1. ślad osadn. 2. ślad osadn. 3. punkt osadn.	1. pradzieje 2. P. średn. 3. nowożytność	
127.	Rudka	103-65/68	68	13	1. osada 2. ślad osadn. 3. ślad osadn.	1. Okres wpływów rzym. 2. P. średn. 3. nowożytność	
128.	Rudka	103-65/69	69	14	1. osada 2. ślad osadn.	1. Okres wpływów rzym. 2. nowożytność	

N* - Numer na obszarze karty N** - Numer w miejscowości

Wszelkie działania inwestycyjne w ich obrębie, wymagają postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami odrębnymi, odnoszącymi się do obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską.

5.2. ZASOBY, CECHY I WALORY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Pod względem formalnym konieczność zapewnienia ochrony krajobrazu i właściwego nim zarządzania wynika z postanowień ratyfikowanej przez Polskę w roku 2005 Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. Zgodnie z art.5 tej konwencji Polska zobowiązana jest m.in. do podjęcia działań na rzecz prawnego uznania krajobrazów, ustanowienia i wdrożenia polityki krajobrazowej oraz zintegrowania krajobrazu z własną polityką w zakresie planowania regionalnego i urbanistycznego, a także z innymi politykami, które pośrednio lub bezpośrednio oddziałują na krajobraz. Zalecenia Konwencji uwzględnione zostały w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która obliuguje samorządy województw do sporządzenia audytu krajobrazowego, jako nowego narzędzia ochrony krajobrazu w regionach.

Audyt krajobrazowy opracowywany jest w celu identyfikacji, charakteryzacji i oceny krajobrazów występujących na danym obszarze. W ramach audytu wyznacza się krajobrazy priorytetowe, szczególnie cenne dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne lub estetyczno-widokowe i jako takie wymagające zachowania. Audyt krajobrazowy sporządzany będzie dla obszaru całego województwa przy wykorzystaniu klasyfikacji i metodyki ustalonej w ramach rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych opublikowanego 28 lutego 2019 r. (Dz. U. 2019 poz. 394). Na dzień sporządzania niniejszego dokumentu studium - audyt krajobrazowy nie został jeszcze opracowywany.

Walory krajobrazowe obszaru opracowania są zróżnicowane. Znaczna część obszaru Gminy obejmuje tereny leśne z występującymi w ich obrębie stawami hodowlanym, które znacząco wzbogacają walory krajobrazowe. W pozostałej części Gminy dominuje krajobraz kulturowy, którego zasadnicze elementy powstały i nadal są pod stałą presją działalności ludzkiej. Są to głównie grunty rolne z roślinnością synantropijną oraz nieużytki porośnięte roślinnością łąkową oraz pionierskimi gatunkami drzew a także krzewów. Obudowę biologiczną rowów tworzy zieleń niska i szpalery drzew. Istotny udział w krajobrazie mają tereny eksploatacji kruszywa. W związku z postępującą eksploatacją, następuje przekształcenie powierzchni ziemi, zmienia się jej morfologia i charakter terenu. Hałdy urobku dominują w krajobrazie. Do czasu zrehabilitowania terenu, istniejące wyrobiska i drogi technologiczne stanowią będące elementy pogarszające walory krajobrazowe. Kluczowa jest zatem prawidłowa rekultywacja tych terenów.

Na terenie gminy przeważają panoramy w kierunku południowym i południowo-wschodnim. Przedpola tworzą głównie uprawy rolne, urozmaicone kępami śródpolnych zadrzewień. W kierunku południowym występują w większości naturalne dominanty w postaci nieodległych pasm karpackich. Dominantami i subdominantami antropogenicznymi są z reguły wieże kościołów, które stanowią pozytywny element składowy krajobrazu kulturowego. W panoramach brak jest znaczących elementów dysharmonijnych. W kierunku wschodnim widoczna jest zabudowa zlokalizowana na terenie Tarnowa.

Linia elektroenergetyczna 2x400kV Skawina-Rzeszów-Połaniec-Tarnów, przebiega na kierunku północ-południe. W południowej części Gminy znajduje się również linia elektroenergetyczna zasilająca podstawę trakcyjną Bogumiłowice oraz linie 110 kV Dunajcowa - Jadowniki oraz Tarnów – Dunajcowa. Z uwagi na ich przebieg przez otwarte tereny rolne, obniżają one walory krajobrazowe terenu. Na obszarze gminy znajdują się stacje przekaźnikowe operatorów sieci komórkowych. Z uwagi na ich lokalizację (Wieża obserwacyjna w głębi kompleksu leśnego oraz zakład przemysłowy, nie odgrywają one jednak istotnej roli w kształtowaniu walorów krajobrazowych.

Stosując typologię opracowaną dla potrzeby przeprowadzania audytu krajobrazowego województw, w obrębie Gminy można wyróżnić następujące krajobrazy:

a) krajobrazy przyrodnicze – kulturowo użytkowane, funkcjonujące głównie w wyniku działania procesów naturalnych, jedynie w różnym stopniu modyfikowanych przez działalność człowieka:

- rzeka Dunajec,
- tereny leśne,

b) krajobrazy przyrodniczo-kulturowe ukształtowane w wyniku wspólnego działania procesów naturalnych oraz świadomych modyfikacji pokrycia terenu i struktury przestrzennej przez człowieka:

- tereny wiejskie z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola,
- tereny krajobrazów mozaikowych o charakterze podmiejskim w Kępie Bogumiłowickiej,
- tereny miejscowości o zwartej, wielorzędowej zabudowie o charakterze wiejskim.

Typ krajobrazu przyrodniczo – kulturowo użytkowanego obejmuje tereny leśne. Najcenniejsze krajobrazowo fragmenty drzewostanów, znajdują się w obrębie lasów Wierzchosławicko-Radłowskich, zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska

Zabudowę w strefie krajobrazu przyrodniczo-kulturowego tworzą układy miejscowości i przysiółków. Pod względem architektonicznym i krajobrazowym, zabudowa prezentuje zróżnicowaną wartość. W krajobrazie dominują budynki powojenne, często z lat 70-tych i 80-tych w formie dwupiętrowej kostki z dachem płaskim lub szwedzkim oraz eklektyczne realizacje współczesne, pośród których odnaleźć można stosunkowo liczne i dobrze zachowane przykłady tradycyjnego budownictwa i pojedynczych domów przedwojennych. Charakterystyczne jest wymieszanie form i stylów architektonicznych, z reguły na niekorzyść obiektów wartościowych, które są zagłuszane gabarytami i kolorystyką przez bezwartościowe krajobrazowo budynki.

Ważnym uzupełnieniem krajobrazu przyrodniczo-kulturowego są zabytki małej architektury, do których należą kapliczki, krzyże i figury, wzbogacające w istotny sposób środowisko wizualne małych wnętrz krajobrazowych.

Gospodarcza działalność człowieka powoduje antropogeniczne zmiany przestrzenne i jakościowe w krajobrazie naturalnym, które dotyczą zarówno komponentów abiotycznych środowiska (głównie rzeźba terenu, wody, gleby), jak również przyrody żywej (głównie szaty roślinnej, fitocenozy). Zróżnicowanie ekosystemów lądowych ocenia się najczęściej na podstawie zróżnicowania fitocenozy. Poglądowym obrazem zróżnicowania fitocenozy może być struktura użytkowania gruntów na terenie gminy. Stopień antropogenicznego odkształcenia krajobrazu (synantropizacji), można wyrazić procentowym odsetkiem powierzchni antropogenicznie przekształconej, do której należą: grunty orne, sady, plantacje, ogrody, grunty zabudowane i zurbanizowane. Powierzchnia takich gruntów antropogenicznie przekształconych w gminie Wierzchosławice wynosi 3384 ha, co stanowi ok. 45% ogólnej powierzchni gminy a stopień

zachowania ekosystemów naturalnych, komponentów krajobrazu wyrażony odsetkiem powierzchni z roślinnością naturalną, seminaturalną, gruntami pod wodami i nieużytkami, która stanowi 53% ogólnej powierzchni gminy. Oznacza to, iż stopień antropogenicznego przekształcenia krajobrazu jest w gminie Wierzchosławice średni. Obecność dużych kompleksów leśnych, zbiorników wodnych oraz Dunajca, ma korzystny wpływ na synantropizację krajobrazu.

5.3. OCENA STANU OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, obiektami podlegającymi ochronie są zabytki nieruchome, zabytki ruchome, zabytki archeologiczne a formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony m.in. w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej (...).

Również zgodnie z w/w ustawą jej art.19 ust.1 –

„W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) *zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;*
- 2) *innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;*
- 3) *parków kulturowych.*

Do chwili obecnej gmina nie podjęła uchwały w sprawie utworzenia na jej obszarze parku kulturowego. Również nie są prowadzone działania o uznanie za pomnik historii terenów położonych w obszarze Gminy Wierzchosławice.

Oceniając stan obecny ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w obszarze Gminy Wierzchosławice, trzeba podkreślić, iż obiekty zabytkowe są nie tylko materialnym śladem przeszłości chronionym przepisami odrębnymi, ale także składowym elementem zagospodarowania przestrzeni a krajobraz kulturowy wraz z zasobem zabytków wpływa bezpośrednio na atrakcyjność gminy.

Analiza stanu ochrony walorów dziedzictwa kulturowego i stan zachowania cennych obiektów wymusza konieczność eliminowania zagrożeń, w postaci degradacji zabytków, czy braku zgodności działań lokalnych z ponadlokalnymi.

Należy przede wszystkim uporządkować i uaktualnić dokumentację stanowisk archeologicznych, ewidencję zabytków z pełną i aktualną dokumentacją techniczną obiektów, oceną stanu technicznego i wprowadzenia niezbędnych prac mających na celu zabezpieczenie i zachowanie obiektów zabytkowych. Dalej, wskazanym jest, aby podjąć działania zmierzające do efektywnego wykorzystania potencjału posiadanych zasobów w postaci lokalnego dziedzictwa kulturowego, w tym zabytkowych przestrzeni i obiektów oraz krajobrazu kulturowego gminy.

5.4. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z AUDYTEM KRAJOBRAZOWYM

W związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu - audyt krajobrazowy, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2015r. i zmianie niektórych ustaw oraz w ustawie z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym będzie sporządzany dla obszaru całego województwa przy wykorzystaniu klasyfikacji i metodyki ustalonej w ramach rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych opublikowanego 28 lutego 2019 r. (Dz. U. 2019 poz. 394). Do chwili obecnej – nie został jeszcze sporządzony, stąd też w niniejszym opracowaniu nie wprowadzono żadnych regulacji, które wynikałyby z tego dokumentu.

6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

6.1. ANALIZA SPOŁECZNA

6.1.1. SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Analizę sytuacji na rynku pracy w gminie Wierzchosławice opracowano na podstawie danych udostępnianych przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie oraz statystyki publicznej. Wskazują one, że

na przestrzeni ostatnich lat sytuacja na rynku pracy w gminie znacznie się poprawiła. Poziom bezrobocia rejestrowanego w gminie z roku na rok spadał. W roku 2013 stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 14,1%, dla województwa małopolskiego 11,5%, a całego kraju 13,4%, a w 2019r udział zarejestrowanych bezrobotnych w wieku produkcyjnym na terenie gminy wynosił 5,5%, podczas gdy w województwie małopolskim 4,1% i w kraju 5,2%. Dane te pozwalają stwierdzić, iż poziom bezrobocia w gminie w 2019r. był nieco wyższy niż województwie i zbliżony do poziomowi krajowego.

Na koniec grudnia 2019 r. w gminie Wierzchosławice zarejestrowanych było łącznie 440 bezrobotnych. Aż 98 osób bezrobotnych w gminie stanowiły osoby do 34 roku życia (46,7 %), a udział osób w wieku 18-24 lat wynosił 14,3 % ogółu bezrobotnych. Blisko połowa bezrobotnych (48,6%) pozostawała bez pracy krócej niż pół roku, ale ponad 1/5 (23,3%) pozostawała bez pracy przeszło dwa lata.

Stan i struktura osób bezrobotnych w latach 2015 – 2019 (stan na koniec roku)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Powiat tarnowski					
Stopa bezrobocia ogółem	11,6%	9,5%	8,0%	7,1%	5,7%
% kobiet	14,6%	12,2%	10,8%	9,8%	7,9%
Gmina Wierzchosławice					
Stopa bezrobocia ogółem	11,7%	9,4%	7,9%	6,9%	5,5%
% kobiet	15,3%	12,4%	11,2%	10,2%	7,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Tarnowie.

Analiza danych dotyczących poziomu bezrobocia w gminie Wierzchosławice z okresu 2015 – 2019 obrazuje trendy, które doprowadziły do tego stanu. Obserwujemy wyraźny spadek liczby bezrobotnych (o 52,2% w stosunku do 2015 r.), najbardziej skokowy w latach 2017 – 2018 r. Trend ten zgodny jest ze zmianami obserwowanymi w powiecie tarnowskim, gdzie zaobserwowano spadek liczby bezrobotnych na podobną skalę (o 50%).

Kolejnym interesującym zjawiskiem jest udział kobiet w ogóle bezrobotnych w gminie, będący efektem obserwowanego w pięcioletnim okresie trendu: 15,3% w 2015 r. do 7,9% w roku 2019. (dla mężczyzn odpowiednio 8,4% w 2015r i 3,4% w 2019r.). Analizując strukturę bezrobotnych w gminie warto zwrócić uwagę na wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych (25,2% w 2015r. do 26,7% w 2019r.). Niepokojący jest również, w ilości bezrobotnych, znaczny udział osób młodych i bardzo młodych. Sytuacja ta może przyczynić się do migracji z gminy, a w konsekwencji do niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej – przyspieszenia starzenia się ludności.

6.1.2. OPIEKA MEDYCZNA I OPIEKA SPOŁECZNA

Podstawowe usługi w zakresie opieki medycznej i ochrony zdrowia zapewnia mieszkańcom gminy Gminne Centrum Zdrowia w Wierzchosławicach oraz przychodnia rodzinna w Ostrowie. Całodobową opiekę medyczną świadczy Wojnickie Centrum Medyczne.

Opiekę szpitalną zapewniają placówki w Tarnowie; Gmina współfinansuje wyposażenie szpitalne (np. w 2019r. pokrycie części kosztów związanych z zakupem aparatu USG, przeznaczonego do diagnostyki pacjentek Oddziału Ginekologiczno-Położniczego oraz Poradni Ginekologiczno-Położniczej Specjalistycznego Szpitala im. E. Szczeklika w Tarnowie).

Gmina uczestniczy w programach polityki zdrowotnej (w 2019 roku z programu pn. Program zdrowotny profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) w Małopolsce, finansowanie w ramach pomocy finansowej z WM i środków własnych).

Opracowano Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Wierzchosławice na 2019 rok. We współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wierzchosławicach oraz Zespołem Interdyscyplinarnym działającym przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wierzchosławicach.

Gmina zapewnia mieszkańcom dostęp do podstawowych usług z zakresu pomocy społecznej. Za przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów społecznych odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy

Spółecznej w Wierzchosławicach, który realizuje zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym oraz zlecone z zakresu administracji rządowej.

Gmina prowadzi systematycznie działania w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym wprowadza udogodnienia komunikacyjne i inne - umożliwiające i ułatwiające korzystanie z usług oraz dostępu do informacji.

6.1.3. OŚWIATA I WYCHOWANIE, KULTURA, SPORT, AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Dostęp do oświaty zapewnia sieć szkół podstawowych, do których uczęszcza obecnie 752 dzieci. wg danych na 31.12.2019r. populacja dzieci i młodzieży w gminie Wierzchosławice liczyła w wieku od 3 do 18 lat - 1831 osób, w tym:

- 23,8 % to grupa dzieci w wieku od 3 do 6 lat – wychowanie przedszkolne;
- 57,8% stanowią dzieci i młodzież ucząca się w szkołach podstawowych (7-15lat);
- 18,4% młodzież w wieku odpowiadającym edukacji ponadpodstawowej (16-18lat).

Na tle województwa małopolskiego mieszkańcy gminy mają wyraźnie niższy poziom wykształcenia. (Wśród kobiet mieszkających w gminie Wierzchosławice największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (25,0%) oraz zasadnicze zawodowe (22,8%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (39,6%) oraz podstawowe ukończone (19,9%). Wykształcenie wyższe posiada 10 % ludności, w tym 12,4% kobiet i 7,6% mężczyzn. Ważnym wskaźnikiem jest współczynnik solaryzacji netto - wg danych na 2018r. dla dzieci w wieku 7-12 lat wynosił 74,13 (w województwie 94,56, w kraju 93,85).

Wychowaniem przedszkolnym objęto 707 dzieci na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat (w województwie 883, w kraju 873).

Edukacja na poziomie podstawowym prowadzona jest w 5 szkołach, do których w roku szkolnym 2018/2019 uczęszczało łącznie 782 dzieci, a w roku szkolnym 2019/2020 uczęszcza 752 dzieci.

- Szkoła Podstawowa w Wierzchosławicach im.100-Lecia Ruchu Ludowego oraz Filia nr 1 im.Św.Jadwigi Królowej Polski w Bogumiłowicach
- Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Rudce
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Łętowicach
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Ostrowie
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Mikołajowicach

W zakresie edukacji, młodzież zamieszkująca gminę, kolejne jej etapy realizuje poza jej granicami.

Na terenie działają dwa przedszkola oraz żłobek:

- Przedszkole Publiczne w Wierzchosławicach;
- Przedszkole Niepubliczne Słoneczko;
- Publiczny Żłobek w Bogumiłowicach 2-oddziałowy otwarty w 2019r.

Opieką przedszkolną w 2019r objęto 136 dzieci w przedszkolu publicznym i 102 dzieci w przedszkolu niepublicznym, łącznie 238 dzieci.

Żłobek publiczny powołany został w końcu listopada 2019r.

Działalność placówek oświatowych wspiera Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Wsparcia Dziennego dla Dzieci i Młodzieży w Wierzchosławicach. Ponadto dzięki działaniom Stowarzyszenia na Rzecz Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym i ich Rodzinom „Prometeusz” po rozbudowie istniejącej szkoły powstał Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Wierzchosławicach – Dwudniakach - Szkoła Podstawowa, Szkoła Przystosowująca do Pracy, Internat, Stajnia Terapeutyczno – Sportowa.

Dostęp do kultury oraz możliwości rozwoju artystycznego mieszkańcom gminy zapewnia Gminne Centrum Kultury w Wierzchosławicach, w którym organizowane są różnego rodzaju kursy i wydarzenia okolicznościowe. W roku szkolnym 2018r. - 2019r. organizowane kursy zakończyło 98 osób (kursy języków obcych - 32osoby, plastyczne -15 osób, nauki gry na instrumentach - 26 osób, tańca - 25osób). Organizowane imprezy to: wystawy, festiwale i przeglądy artystyczne, koncerty prelekcje, imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne, konkursy, pokazy teatralne, warsztaty. Zorganizowano 12 imprez, w których uczestniczyło 1220 osób.

Na terenie gminy działają Domy Ludowe w Komorowie, Łętowicach, Bobrownikach Małych, Bogumiłowicach, Mikołajowicach, Rudce. Domy ludowe posiadają własne budynki lub dzielą siedzibę z OSP.

W Wierzchosławicach funkcjonuje Muzeum Wincentego Witosa (zagroda składa się z pięciu budynków); według danych z 2019r. odnotowano 4'094 zwiedzających, (co daje 3775 osób zwiedzających muzea na 10 tys. mieszkańców).

Gminne Centrum Kultury Wsi Polskiej im. Wincentego Witosa (w budynku dawnego Uniwersytetu Ludowego) prowadzi działalność kulturalno-oświatową, rekreacyjno-sportową oraz hotelarską.

O czytelnictwo mieszkańców dba Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Stanisława Reymonta w Wierzchosławicach (w budynku Domu Ludowego im Wincentego Witosa) oraz 4 filie mieszczące się w: Bobrownikach Małych, Łętowicach, Bogumiłowicach i Mikołajowicach. Biblioteka posiada księgozbiór liczący 50577 wolumenów. Biblioteka jest skomputeryzowana. Najczęściej ze zbiorów bibliotek korzystali czytelnicy w wieku od 25 do 44 lat. Następną grupę stanowiły dzieci do 12 roku życia. Dzięki uczestnictwie w akcji Mała książka wielki człowiek wzrosła liczba czytelników w wieku do 6 lat. Biblioteki organizują również imprezy i spotkania oraz konkursy, a także zajęcia dla dzieci młodzieży oraz wystawy. Muzeum im. Wincentego Witosa w Wierzchosławicach udostępniło stałą wystawę . Dożynki Reymontowskie 1925-2000. Gmina posiada salę posiadającą 150 standardowych miejsc dla organizacji imprez kulturalno - oświatowych.

Na terenie gminy działają dwa Kluby Seniora:

- Klub Seniora „Przystań” w Wierzchosławicach („Aktywny senior w różnych sferach życia”; w trzech kolejnych latach organizowane były zawody „Seniorada”)
- Klub „Senior+” (znalazł siedzibę w adaptowanych pomieszczeniach w Domu Ludowym im. Wincentego Witosa).

Na terenie gminy działa 6 klubów sportowych oraz „Akademia Piłkarska Wierzchosławice”:

- o LKS Wierzchosławice-Ostrów (połączone Rybitwy Ostrów i LKS Jutrzenka Wierzchosławice rok założenia 1946)
- o LKS Rudka
- o LKS Gosłavia Gosławice
- o LKS Dunajec Mikołajowice
- o KS Cezar Kępa Bogumiłowicka
- o LKS „Radar” w Łętowicach

Oprócz najpopularniejszej piłki nożnej oraz piłki siatkowej propagowane są inne dyscypliny sportowe:

- o Klub Jeździecki Komorów
 - o Klub sportowy JUDO TORA Wierzchosławice
- Rozgrywane są zawody sportowe, w tym:
- o Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Wójta Gminy Wierzchosławice;
 - o Gminny Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Wierzchosławice.

Obiekty sportowe i rekreacyjne , w tym boiska, place zabaw, znajdują się na terenie całej gminy. Obok Gminnego Centrum Kultury w Wierzchosławicach znajduje się kompleks sportowy (boisko typu „Orlik” ze sztuczną nawierzchnią trawiastą, boisko do plażowej piłki siatkowej oraz plenerowa siłownia i plac zabaw ponadto w gminie działa :

- o obiekt wielofunkcyjny – lodowisko Wierzchosławice;
- o basen rehabilitacyjny przy SP w Wierzchosławicach;
- o place zabaw: Bogumiłowice, Bobrowniki Małe, Sieciechowice, Rudka, Ostrów, Wierzchosławice, Gosławice, Mikołajowice, Kępa Bogumiłowicka, Komorów, Łętowice, Wierzchosławice – Dwudniaki, Bobrowniki Małe-Dobczyce;
- o Park Rekreacyjno-Wypoczynkowy : Łętowice, Bogumiłowice;
- o Otwarta Strefa Aktywności: Rudka, Mikołajowice, Wierzchosławice;
- o boisko asfaltowe do piłki siatkowej i nożnej Kępa Bogumiłowicka;
- o boisko wielofunkcyjne Sieciechowice;
- o hala sportowa z zapleczem w Mikołajowicach;
- o Dom Sportu – Bobrowniki Małe;
- o obiekt –„Rybitwa” Ostrów.

Organizacje społeczne - Na terenie gminy działają stowarzyszenia

- Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe Wierzchosławice
- Stowarzyszenie Oświatowe Horyzont w Bogumiłowicach
- Stowarzyszenie Rozwoju Bobrownik Małych Castor
- Stowarzyszenie Inicjatywy Społeczne Wierzchosławice
- Stowarzyszenie „Klub Seniora Przystań”

- Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym i ich Rodzinom „Prometeusz”

Niezależne od administracji państwowej i samorządowej Koła Gospodyń Wiejskich działają w całej gminie:

- prowadzą działalność społeczno-wychowawczą i oświatowo-kulturalną w środowiskach wiejskich;
- prowadzą działalność na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich;
- wspierają rozwój przedsiębiorczości kobiet;
- inicjują i prowadzą działania na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi;
- upowszechniają i rozwijają formy współdziałania, gospodarowania i racjonalne metody prowadzenia gospodarstw domowych;
- reprezentują interesy środowiska kobiet wiejskich wobec organów administracji publicznej;
- rozwijają kulturę ludową, w tym w szczególności kulturę lokalną i regionalną.

Jednym z ważnych wyzwań rozwojowych dla Wierzchosławic jest twórcze rozwijanie potencjału wynikającego z dziedzictwa Wierzchosławic. Do dziś w gminie celebrowane są obyczaje i święta wsi. Najistotniejsza jest pamięć o człowieku, który stał się symbolem zgody narodowej - Wincentym Witosie – przywódcy chłopskim, trzykrotnym premierze RP. Muzeum Wincentego Witosa w Wierzchosławicach zorganizowane w jego domu rodzinnym zabudowaniach gospodarczych przedstawia życie i dorobek Witosy i pamiątki z wszystkich okresów ruchu ludowego, ale też autentyczne wnętrza i narzędzia rolnicze. Muzeum prowadzi działalność edukacyjną – warsztaty. Cyklicznym wydarzeniem są Zaduszki Witosowe.

Aktywność społeczna mieszkańców gminy

Gmina Wierzchosławice jako jednostka samorządu terytorialnego, zobowiązana jest realizować swoje obowiązki ustawowe z zakresu organizacji życia publicznego oraz zbiorowego zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Istnieją różne mechanizmy włączania społeczności gminy w proces zarządzania. Opracowanie „Strategii Rozwoju Gminy Wierzchosławice na lata 2009-2020” prowadzono z udziałem władz gminnych oraz przedstawicieli środowisk społecznych i biznesowych. W trakcie obowiązywania tego dokumentu prowadzono monitorowanie działań. Również opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Wierzchosławice na lata 2016-2024” prowadzone było z aktywnym udziałem społeczności lokalnej. Dobrą praktyką jest udział ludności w przygotowaniu budżetu obywatelskiego. Przygotowanie budżetu obywatelskiego poprzedzają projekty działań na rzecz społeczności lokalnych, w tym mikrospołeczności (poszczególnych wsi czy osiedli) oraz społeczności całej gminy, powiatu czy regionu. Projekty te powstają w oparciu o propozycje zadań zgłaszanych przez mieszkańców.

Mieszkańcy regularnie uczestniczą w głosowaniu na projekty finansowane w ramach Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego, w tym we wrześniu 2019r. W zadaniach dopuszczonych do głosowania w subregionie tarnowskim znalazł się także projekt „Atrakcyjne wakacje na wsi” (TAR 7) który będzie realizowany w Wierzchosławicach. Dotyczy on organizacji 2-tygodniowych półkolonii letnich dla łącznie 90 dzieci. Mieszkańcy poszczególnych sołectw uczestniczą każdego roku w decydowaniu o wykorzystaniu środków z funduszu sołectwa (czyli środków wyodrębnionych na podstawie ustawy o funduszu sołectwa z budżetu gminy na realizację przedsięwzięć należących do zadań własnych gminy, służących poprawie warunków życia jej mieszkańców oraz zgodnych z obowiązującą strategią rozwoju gminy). Powstanie funduszu sołectwa jest zagwarantowane ustawowo. Przeznaczenie środków i ich podział odbywa się na podstawie decyzji mieszkańców podjętej w trakcie zebrań wiejskich. Przedsięwzięcia realizowane z oparciu o fundusz sołectwa mają służyć poprawie warunków życia we wsi; o tym, na co mają zostać wykorzystane ww. środki finansowe, decyduje zebranie wiejskie. (w tym np. decyzje o drogach dojazdowych do gruntów rolnych).

Obowiązujące prawo dotyczące planowania przestrzennego wymaga partycypacji mieszkańców w całym procesie planistycznym. Zbierane i rozpatrywane są wnioski do opracowań planistycznych, mieszkańcy uczestniczą w dyskusjach publicznych oraz w wyłożeniu projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planów miejscowych. Do procedowanej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzchosławice wpłynęło do Urzędu Gminy Wierzchosławice 148 wniosków złożonych w terminie oraz 17 spóźnionych wniosków w sumie 165 wniosków, dotyczących około 364 działek. Najczęściej wnioskowano o przeznaczenie terenu pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, ale również pod zabudowę wielorodziną, usługową, tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, tereny pod instalacje fotowoltaiczne, tereny pod zabudowę logistyczną i dopuszczenie budowy obiektu o powierzchni powyżej 2000m², oraz parkingi. Ponadto wnioski dotyczące złóż dotyczyły około 364 działek, pod wydobycie kruszywa. Wnioskowano aby po eksploatacji i zrekultywowaniu gruntów tereny te miałyby być przeznaczone na cele rekreacyjno - inwestycyjne.

6.1.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego jest podzielone między zadania własne gminy i powiatu. Władze samorządu gminnego odpowiadają za przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom społecznym poprzez diagnozowanie sytuacji problemowych z zakresu ochrony zdrowia, bezrobocia, ubóstwa, narkomani, alkoholizmu, problemów przemocy i przestępczości. Są też zobowiązane podejmować działania o charakterze prewencyjnym, w tym kształtować i wspierać istniejące inicjatywy oraz aktywnie zapraszać mieszkańców do angażowania się w sprawy o charakterze lokalnym.

Informacje o skali przestępstw w gminie w 2019r mają charakter szacunkowy i oparte są o dane powiatowe. Wskaźnik wykrywalności przestępstw Wierzchosławicach jest wysoki (93,4%) i znacznie wyższy od wskaźnika dla woj. Małopolskiego i całego kraju. W 2019r najczęściej popełniano przestępstwa gospodarcze (22,31 na 1000 mieszkańców) i przeciwko mieniu (17,87 na 1000 mieszkańców). Wysoki jest również wskaźnik wykrywalności przestępstw (ponad 90%, przestępstwa drogowe 99%, gospodarcze 98%), z wyjątkiem przestępstw o charakterze kryminalnym (69%). Wg. danych z 2018r. liczba przestępstw na 1000 mieszkańców w gminie Wierzchosławice wynosiła 13,16 i była znacznie mniejsza od wartości dla całego województwa oraz od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest porównywalny do wskaźnika dla całej Polski i mniejszy od wskaźnika dla województwa małopolskiego. Najczęściej popełniane są przestępstwa o charakterze kryminalnym oraz przestępstwa przeciwko mieniu. Natomiast wg danych z 2019r liczba przestępstw wzrosła i wynosiła szacunkowo 28,55 na 1000 mieszkańców (wartość znacznie większa od wartości dla województwa małopolskiego oraz znacznie większa od średniej dla całej Polski.)¹

Wg danych z RAPORTU_2019 w roku 2019 na terenie gminy odnotowano 131 zdarzeń przestępczych, o 54 więcej, niż w roku 2018. Zwraca uwagę spadek liczby osób kierujących pojazdami zatrzymanych w stanie nietrzeźwości i po spożyciu alkoholu (87 w roku 2018 i 71 w roku 2019).

Wzrosła natomiast liczba interwencji policyjnych (1251 w 2019r wobec 1071 w 2018).

Za ochronę bezpieczeństwa publicznego w Wierzchosławicach odpowiada Posterunek Policji. Dzielnicy i policjanci Posterunku Policji w Wierzchosławicach w ramach działań profilaktycznych przeprowadzili 37 spotkań w formie zorganizowanej z młodzieżą, osobami funkcyjnymi, mieszkańcami, seniorami i innymi podmiotami na terenie Gminy Wierzchosławice. Szczególny nacisk położono na pracy z dziećmi i młodzieżą.

Ochotnicza Straż Pożarna - W roku 2019 na terenie Gminy Wierzchosławice działało 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, 2 OSP działające w ramach KSRG Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, oraz 6 jednostek OSP wspierających KSRG. OSP posiadają remizy z zapleczem, (czasem współdzielą budynki z Domami Ludowymi).

- OSP Wierzchosławice - KSRG
- OSP Łętowice - KSRG
- OSP Bobrowniki Małe
- OSP Bogumiłowice
- OSP Gosławice
- OSP Komorów
- OSP Mikołajowice
- OSP Rudka

W roku 2019 strażacy OSP wyjeżdżali w sumie ponad 260 razy do różnego rodzaju zdarzeń.

6.1.5. DOSTĘP DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, DROGOWEJ I KOLEJOWEJ

Na terenie gminy znajduje się sieć wodociągowa i kanalizacja sanitarna. Dzięki temu większość mieszkań w gminie posiada instalacje sanitarne: 93,68% podłączono do wodociągu (91,21% w powiecie, 96,93% w województwie, 96,88% w kraju), 90,69% posiada splukiwany ustęp (88,38% w powiecie, 95,12% w województwie, 93,38% w kraju), 88,07% łazienkę (85,22% w powiecie, 93,31% w województwie, 91,54% w kraju), ale tylko 74,46% centralne ogrzewanie (70,94% w powiecie, 82,55% w województwie, 82,60% w kraju) i 82,83% gaz sieciowy (67,40% w powiecie, 63,50% w województwie, 55,52% w kraju)². W porównaniu z danymi dla całego powiatu tarnowskiego wyposażenie mieszkań w gminie Wierzchosławice jest lepsze.

Na tle powiatu tarnowskiego dostęp do infrastruktury technicznej na terenie gminy należy uznać za dość dobry, ale wskaźniki dla gminy są gorsze od wskaźników dla województwa i kraju. Wskaźnikowo

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wierzchoslawice

² Źródło: Polska w liczbach

Jedynie dostęp do sieci gazowej jest w gminie Wierzchosławice korzystniejszy niż w innych częściach województwa małopolskiego i całej Polski.

Dostęp do wody z wodociągu oraz możliwość odprowadzenia ścieków zapewniają istniejące na terenie gminy sieci. Za dostawę wody oraz za odprowadzenie ścieków odpowiadają Wodociągi Wierzchosławice Sp. z o.o. Stacja uzdatniania wody pozwała na uzyskanie właściwej jakości wody. Ścieki odbierane są poza obszarem gminy przez Zakład Oczyszczalni Ścieków – Tarnowskie Wodociągi.

Wprowadzenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową wymagać będzie rozbudowy i znacznej budowy obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, przede wszystkim rozbudowy wodociągów oraz sieci kanalizacji sanitarnej. Ze względu na odprowadzanie ścieków do oczyszczalni położonej poza terenem gminy konieczna będzie współpraca między gminami, a także koordynacja prac z odbiorcą ścieków.

Na terenie gminy od 2011r. działa wyremontowana w 2018r. farma fotowoltaiczna. (Farma w Wierzchosławicach to pierwsza w Polsce naziemna farma fotowoltaiczna).

Na terenie gminy prowadzi się selektywną zbiórkę odpadów. W 2019r. rozpoczęto budowę nowoczesnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Wierzchosławicach.

Gmina posiada sieć dróg, o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym, które zapewniają dogodną dostępność komunikacyjną czyniąc ją dogodnym miejscem dla zamieszkania i pracy.

Przez gminę przebiega: autostrada A4 z węzłem autostradowym Tarnów Zachód – Tarnów Mościce; dwie drogi wojewódzkie nr 973 (Busko-Zdrój - Nowy Korczyn - Żabno - Niedomice – Tarnów) i 975 (Dąbrowa Tarnowska - Radłów – Wierzchosławice – Wojnicz - Gródek n. Dunajcem- Dąbrowa), szereg dróg powiatowych (1342K, 1343K, 1344K, 1345K, 1346K, 1347K, 1348K, 1349K).

Układ drogowy uzupełniają drogi gminne i wewnętrzne. Teren gminy przecina ważna linia kolejowa E30, biegnąca w części równolegle z autostradą.

Dostępność komunikacyjna gminy stanowi ważny czynnik wpływający na rozwój gospodarczy, ułatwia przepływ ludzi, towarów i usług. Ma też znaczenie w rozwoju sektora turystyki i rekreacji.

Istniejąca sieć dróg gminnych wymaga przebudowy i rozbudowy, (budowy obwodnic oraz chodników dla pieszych, uzupełnienia ich o ścieżki rowerowe).

6.1.6. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI - PODSUMOWANIE

- Jakość i warunki życia mieszkańców gminy należy oceniać w wielu płaszczyznach. Jednym z mierników jest liczba mieszkań na 1000 ludności - w gminie jest ona niższa, niż w województwie oraz w Polsce; wskazuje to na potrzebę rozwoju mieszkalnictwa.
- Korzystnie przedstawia się stan wyposażenia mieszkań np. w instalacje sanitarne: do 93,68% mieszkań jest podłączonych do sieci wodociągowej (91,21% w powiecie, 96,93% w województwie, 96,88% w kraju), 90,69% posiada splukiwany ustęp, 88,07% posiada łazienkę, ale tylko 74,46% centralne ogrzewanie i 82,83% gaz z sieci.
- Gmina posiada sieć dróg, o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym, które zapewniają dogodną dostępność komunikacyjną czyniąc ją dogodnym miejscem dla zamieszkania i pracy. Dostępność komunikacyjna gminy stanowi ważny czynnik wpływający na rozwój gospodarczy, ułatwia przepływ ludzi, towarów i usług. Ma też znaczenie w rozwoju sektora turystyki i rekreacji.
- Analiza danych dotyczących poziomu bezrobocia w gminie Wierzchosławice wykazuje wyraźny spadek liczby bezrobotnych (o 52,2% w stosunku do 2015 r.) pozytywnym zjawiskiem jest niewielki udział kobiet w ogóle bezrobotnych w gminie. Za niekorzystny stan należy uznać wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych (26,7% w 2019r.), co jest niezwykle ważne ze względu na destrukcyjne konsekwencje społeczne i ekonomiczne długotrwałego pozostawania bez pracy. Niepokojący jest również, w ilości bezrobotnych, znaczny udział osób młodych i bardzo młodych. Sytuacja ta może przyczynić się do migracji z gminy, a w konsekwencji do niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej – przyspieszenia starzenia się ludności. W strukturze bezrobocia zwrócić należy uwagę szczególnie na udział osób długotrwale bezrobotnych,
- Na sytuację społeczną istotny wpływ ma demografia. Obserwowane w ostatnich latach na obszarze gminy zjawiska demograficzne na tle trendów ogólnopolskich wydają się być pozytywne – podczas gdy w skali kraju od 2013 r. obserwujemy ujemny przyrost naturalny ludności, w Wierzchosławicach nadal jest on dodatni, z wyjątkiem roku 2015. Równocześnie na uwagę zasługuje duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

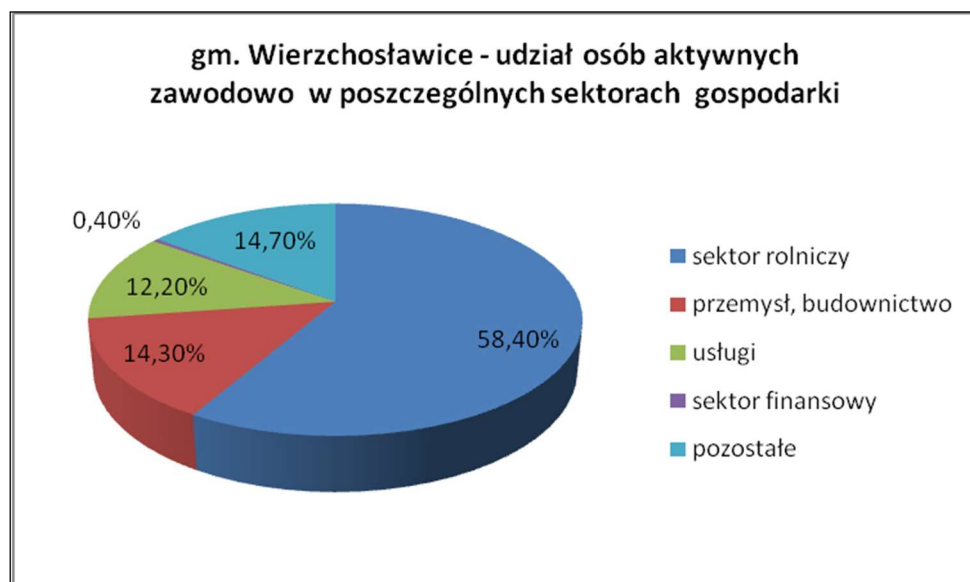
- Wyzwanie dla gminy w najbliższej dekadzie stanowić będzie utrzymanie dodatniego przyrostu naturalnego, poprzez stworzenie młodym ludziom dogodnych warunków na rynku pracy i tym samym zatrzymanie zagrażającego ich odpływu z gminy.
- Dane dotyczące zjawiska rejestrowanych migracji z i do gminy Wierzchosławice pokazują, że zjawisko to nie jest marginalne, niemniej nie odzwierciedlają one interesujących z perspektywy planowania przestrzennego, a nieuchwytnych na poziomie statystycznym działań o charakterze migracyjnym. Dotyczy to napływu ludności zamieszkującej ją sezonowo. Sezonowość zamieszkiwania ma wpływ zarówno na rynek pracy, poziom obciążenia usługami publicznymi, podaż dóbr konsumpcyjnych i innych. Z planistycznej perspektywy najważniejszy wpływ ma natomiast na rynek mieszkaniowy.
- Podstawowe usługi w zakresie opieki medycznej i ochrony zdrowia zapewnia mieszkańcom gminy Gminne Centrum Zdrowia w Wierzchosławicach oraz przychodnia rodzinna w Ostrowie. Całodobową opiekę medyczną świadczy Wojnickie Centrum Medyczne. Opiekę szpitalną zapewniają placówki w Tarnowie; Gmina współfinansuje wyposażenie szpitalne.
- Gmina zapewnia mieszkańcom dostęp do podstawowych usług z zakresu pomocy społecznej. Za przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów społecznych odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchosławicach, który realizuje zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym oraz zlecone z zakresu administracji rządowej.
- Gmina prowadzi systematycznie działania w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem, w tym wprowadza udogodnienia komunikacyjne i inne - umożliwiające i ułatwiające korzystanie z usług oraz dostępu do informacji.
- Dostęp do oświaty zapewnia 5 szkół podstawowych. Na terenie działają 2 przedszkola oraz żłobek. Działalność placówek oświatowych wspiera Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Wsparcia Dzieńnego dla Dzieci i Młodzieży w Wierzchosławicach. W zakresie edukacji, młodzież zamieszkująca gminę, kolejne jej etapy realizuje poza jej granicami. Dostęp do kultury oraz możliwości rozwoju artystycznego mieszkańcom gminy zapewnia Gminne Centrum Kultury Wsi Polskiej im. Wincentego Witosa w Wierzchosławicach, które prowadzi działalność kulturalno-oświatową, rekreacyjno-sportową oraz hotelarską. O czytelnictwo mieszkańców dba Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Stanisława Reymonta w Wierzchosławicach oraz jej 4 filie. Na terenie gminy działa 6 klubów sportowych oraz „Akademia Piłkarska Wierzchosławice”. Obiekty sportowe i rekreacyjne, w tym boiska, place zabaw, znajdują się na terenie całej gminy.
- W zakresie bezpieczeństwa publicznego - władze samorządu gminnego przeciwdziałają niekorzystnym zjawiskom społecznym poprzez diagnozowanie sytuacji problemowych z zakresu ochrony zdrowia, bezrobocia, ubóstwa, narkomanii, alkoholizmu, problemów przemocy i przestępczości. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w Wierzchosławicach jest wysoki (93,4%) i znacznie wyższy od wskaźnika dla woj. małopolskiego i całego kraju. Najczęściej popełniane są przestępstwa o charakterze kryminalnym oraz przestępstwa przeciwko mieniu. Niestety wg danych z 2019r liczba przestępstw wzrosła i wynosiła szacunkowo 28,55 na 1000 mieszkańców i jest znacznie większa od wartości dla województwa małopolskiego oraz znacznie większa od średniej dla całej Polski. Za ochronę bezpieczeństwa publicznego w Wierzchosławicach odpowiada Posterunek Policji. Na terenie Gminy Wierzchosławice działała 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych.
- Ważnym zasobem Wierzchosławic jest ożywiona działalność organizacji pozarządowych oraz ich charakter. Aktywność mieszkańców ma pozytywne oddziaływanie na jakość życia w gminie. Stanowi też potencjał rozwojowy nie tylko w wymiarze społecznym ale też w obszarze ekonomicznym.
- Ważnym celem rozwojowym i wyzwaniem jest zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego Wierzchosławic, tak by te wyjątkowe lokalne potencjały stanowiły filary dla lokalnej gospodarki, były też zasobem wykorzystywanym dla dobra wspólnoty lokalnej. W tym celu konieczne jest dalsze prowadzenie stosownej edukacji, a także animowanie życia wspólnotowego poprzez kreowanie oferty spędzania czasu wolnego. Działania takie winny mieć na celu podnoszenie odpowiedzialności obywatelskiej, budowanie więzi wspólnotowych i wzmacnianie zaufania społecznego. Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji stanowi strategiczny krok w kierunku rozwoju gospodarczego gminy oraz poprawy warunków i jakości życia jej mieszkańców.

6.2. ANALIZA EKONOMICZNA

Niniejsza analiza przedstawia sytuację ekonomiczną gminy Wierzchosławice. Obejmuje ona diagnozę struktury działalności gospodarczej i ogólnego poziomu aktywności ekonomicznej.

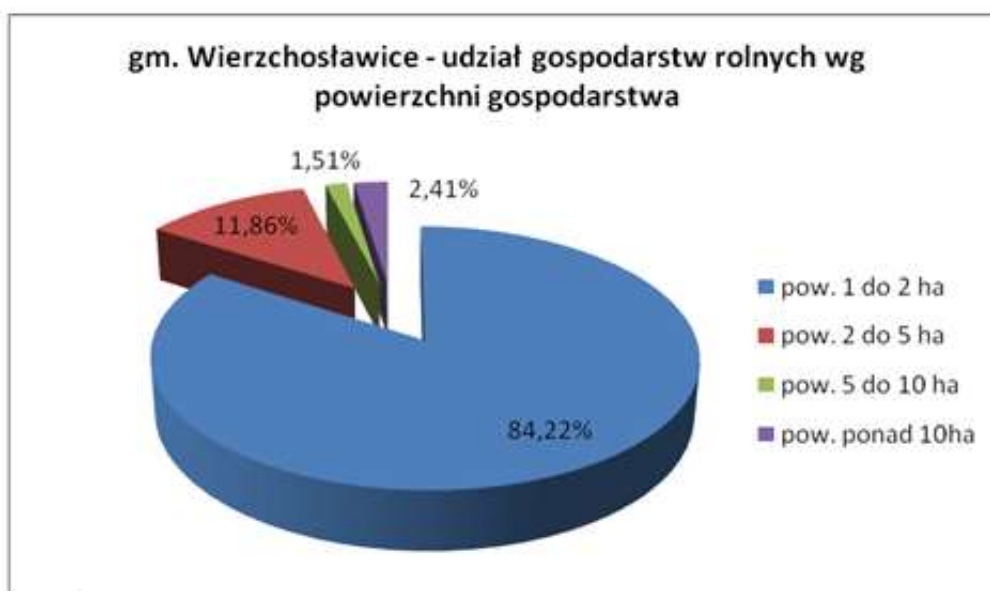
6.2.1. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW

Motorem rozwoju gospodarczego gminy jest aktywność zawodowa oraz przedsiębiorczość jej mieszkańców. Wg danych GUS z 2018r. na 1000 mieszkańców pracowało 106 osób (w tym czasie w województwie małopolskim pracowało 244 osoby na 1000 mieszkańców). Najliczniej reprezentowani byli zatrudnieni w sektorze rolniczym – 58,4 % ogółu zatrudnionych, w przemyśle i budownictwie – 14,3%, w usługach (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) - 12,2%, w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości) – 0,4%; w pozostałych sektorach 14,7%.

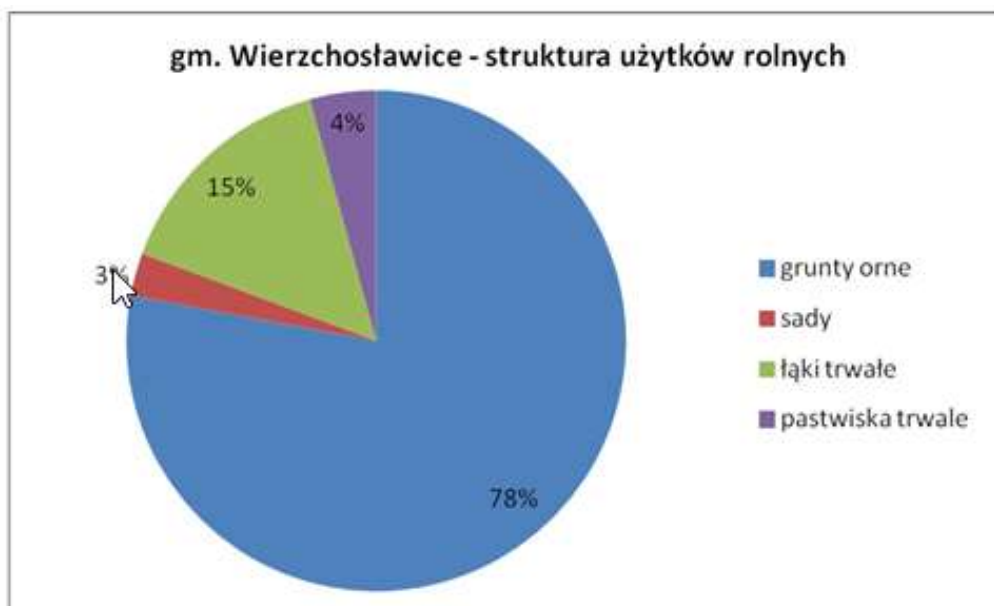
Źródło: opracowanie własne na podstawie Polska w liczbach

Na terenie gminy działa 995 gospodarstw rolnych. Gospodarstwa te są małe i rozdrobnione. Zaledwie 2,41% (24 gospodarstwa rolne) posiada powierzchnię przekraczającą 10ha, podczas gdy 84,22% stanowią gospodarstwa o powierzchni od 1 do 2ha.

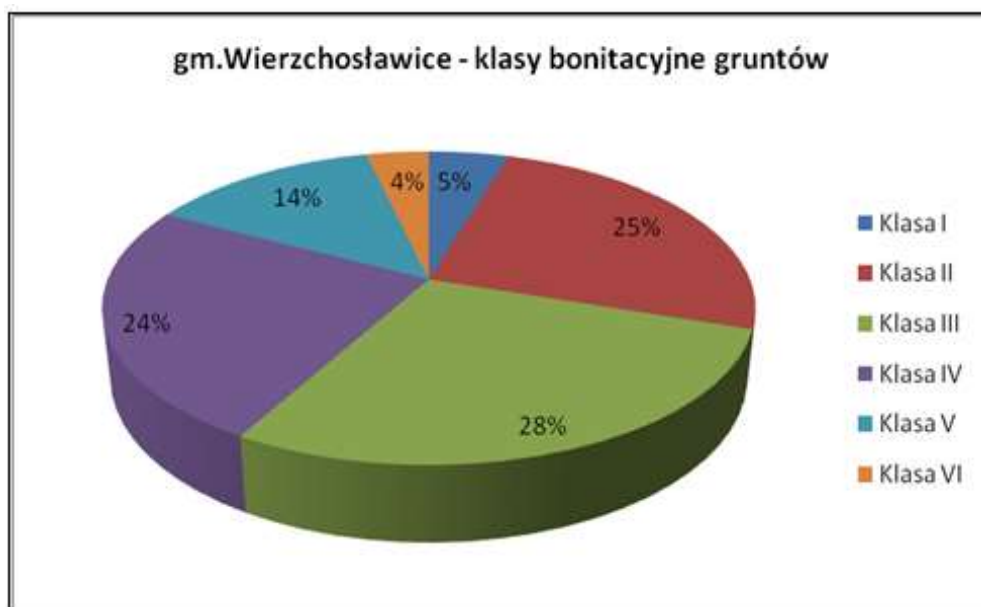
Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport_2019

Wśród gruntów rolnych większość stanowią grunty orne (78%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport_2019

Warunki glebowe gminy sprzyjają rolnictwu: ponad 30% gruntów posiada I oraz II klasę bonitacyjną, ponad 28% gruntów - klasę III, 24% - klasę IV, 14% - klasę V i zaledwie 5% - klasę VI.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport_2019

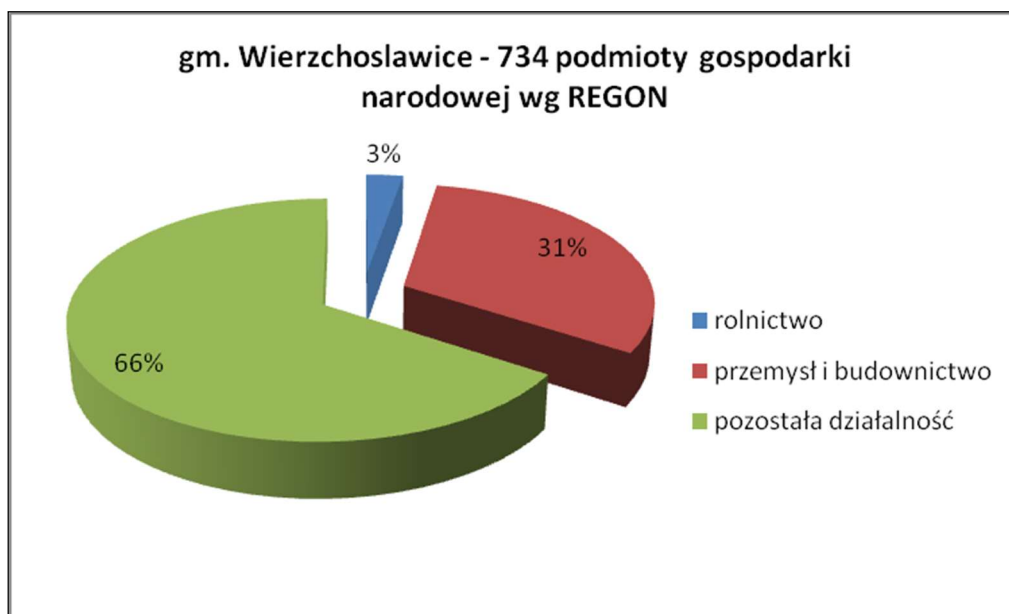
Pomimo dobrych warunków klimatycznych i glebowych, wielkość gospodarstw przyczynia się do sytuacji, w której rolnictwo nie stanowi głównego źródła dochodu mieszkańców gminy. Znaczna część mieszkańców pracuje poza terenem gminy, zwykle w pozarolniczych sektorach gospodarki, bardzo często pracując równocześnie we własnym gospodarstwie rolnym.

Do zmniejszenia liczby miejsc pracy w rolnictwie przyczynia się również spadek powierzchni gruntów rolnych w gminie. W okresie dwudziestu kilku lat powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się z 6531 ha do 3605 ha (około 55% powierzchni z początku lat dziewięćdziesiątych) i stanowi obecnie nieco ponad 48% powierzchni ogólnej gminy. Zjawisko to związane jest z rozwojem przemysłu wydobywczego: tereny wydobywania kruszywa powstają kosztem użytków rolnych.

Na terenie gminy intensywnie rozwija się przedsiębiorczość. W roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowane były 734 podmioty gospodarki narodowej, z czego 577 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 92 nowe podmioty, a 43 podmioty zostały wyrejestrowane. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (95) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (53) w roku 2012. W tym samym okresie najwięcej (73) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2014 roku, najmniej (32) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2012 roku.

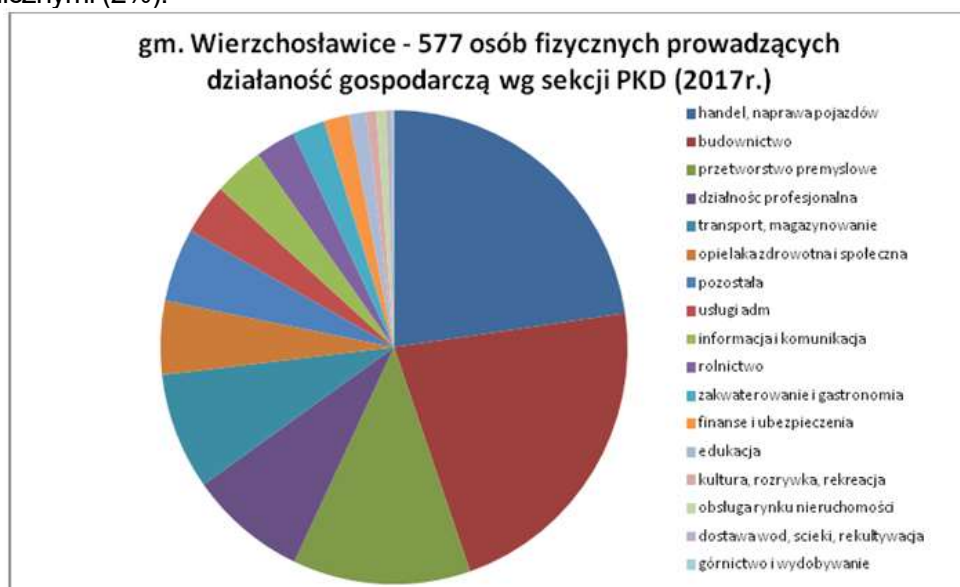
Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Wierzchosławice najczęściej (37) jest stanowiących spółki handlowe, w tym 26 to spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. W rejestrze znajdują się spółki cywilne – 25, spółdzielnie -1.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (708) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. Poza tym odnotowano 20 małych przedsiębiorstw (10 - 49 zatrudnionych) oraz 6 średnich przedsiębiorstw (50 - 249 zatrudnionych). Większość przedsiębiorstw prowadzi działalność pozarolniczą. Zaledwie 2,7% (20) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Przemysł i budownictwo jako swój rodzaj działalności deklarowało 31,5% (231) podmiotów, a 65,8% (483) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Polska w liczbach

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Wierzchosławice najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (22,7%), budownictwo (22,0%), przetwórstwo przemysłowe (12%), profesjonalną działalność naukową i techniczną (8%), transport i gospodarka magazynowa (8%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (5%), pozostała działalność (5%), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (3%), informacja i komunikacja (3%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (3%), działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (2%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Polska w liczbach

Tabela - Przedsiębiorstwa w gminie Wierzchosławice w 2018r.-2019r.

Wskaźnik	gmina Wierzchosławice	powiat tarnowski	województwo małopolskie	Polska
liczba przedsiębiorstw na 1000 ludności	67,61	70,72	120,16	54,07

Liczba przedsiębiorstw na 1000 ludności w gminie Wierzchosławice jest wyższa od wskaźnika dla całej Polski, ale niższa od liczby przedsiębiorstw w powiecie tarnowskim i w województwie małopolskim

6.2.2. POTENCJAŁ LOKALNEGO RYNKU NIERUCHOMOŚCI

Gminny zasób nieruchomości w 2019r. obejmował 22,96ha gruntów stanowiących własność gminy lub znajdujących się we władaniu gminy (przede wszystkim drogi - 21,28ha i grunty rolne -1,67 ha, tereny budowlane o niezbywalnej powierzchni 38m²). Grunty stanowiące własność gminy a posiadające powierzchnię większą niż 0,5ha zostały oznaczone na rysunku studium zatytułowanym „Uwarunkowania rozwoju gminy Wierzchosławice”.

Na terenie gminy znajdują się atrakcyjne tereny budowlane. Atrakcyjność tę potwierdza obrót gruntami przeznaczonymi pod zabudowę oraz duża liczba wydanych decyzji wz i decyzji pozwolenia na budowę. W 2019r. wydano 92 decyzje pozwolenia na budowę lub przebudowę budynków i budowli (w latach 2015-2019 – 384 decyzje). Najwięcej decyzji dotyczyło budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Wśród kategorii „inne” znajduje się 14 decyzji dotyczących obiektów kultury, oświaty i zdrowia (11 decyzji z 2019r).

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Gminy Wierzchosławice

W latach 2015-2019 wydano 218 decyzji – pozwolenia na budowę dla przedsięwzięć obejmujących budowę lub przebudowę budynku mieszkalnego jednorodzinne na terenie gminy Wierzchosławice (2019r wydano 39 takich decyzji).

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Gminy Wierzchosławice

Całkowite zasoby mieszkaniowe to 2976 nieruchomości; na każdy 1000 mieszkańców przypada 275 mieszkań. W 2017r 100% mieszkań przeznaczone było na cele indywidualne.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie wynosiła 95,10m² (wobec przeciętnej powierzchni w powiecie tarnowskim 95,40m², w woj. małopolskim 78,70m² i w całym kraju 74,20m²). Przepiętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Wierzchosławice, to 5,64 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa małopolskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce.

W 2019r oddano do użytku 28 mieszkań. W 2017r oddano 35 mieszkań. Wszystkie mieszkania/domy realizowane były na użytek własny (nie odnotowano budowy na sprzedaż lub wynajem).

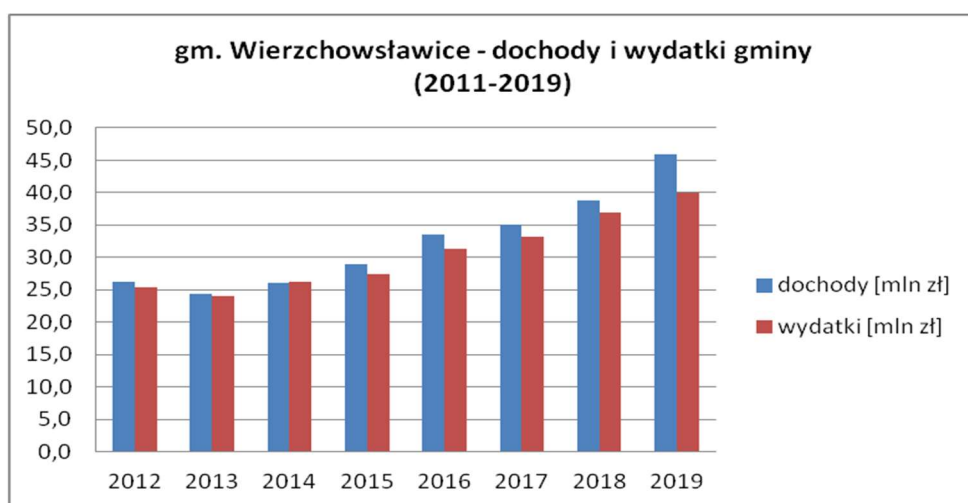
Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w gminie Wierzchosławice to 135,90 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa małopolskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Wykorzystując dane z Rejestru Cen i Wartości prowadzonego w Starostwie Powiatowym w Tarnowie, przeanalizowano transakcje dotyczące gruntów, które były zawierane na lokalnym rynku nieruchomości w gminie. W okresie od 15.01.2018 do 05.06.2020r odnotowano 132 transakcje dotyczące gruntów położonych w gminie Wierzchosławice. Ceny jednostkowe gruntów znalazły się w bardzo szerokim przedziale od 0,52 zł/m² do 442,75 zł/m², cena średnia wynosiła 36,96 zł/m², a mediana 15,50 zł/m². Również powierzchnia sprzedawanych działek była bardzo zróżnicowana. Ze względu na brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w informacji o transakcji nie podawano przeznaczenia gruntów. Mimo to na podstawie analizy cen, powierzchni, lokalizacji działek można wyodrębnić grunty nabywane na cele rolne i grunty do zabudowy. Liczba dostępnych w rejestrze informacji o transakcjach dotyczących nieruchomości zabudowanymi, w szczególności zabudowanymi budynkami mieszkalnymi, była bardzo skromna. Również w portalach zajmujących się obrotem nieruchomościami odnotowano nieliczne oferty dotyczące domów jednorodzinnych położonych w gminie. Około 40% ofert oznaczono jako archiwalne. Wśród oferowanych budynków znalazły się stare drewniane domy. Średnia cena budynku mieszkalnego jednorodzinnego wynosiła około 274'000 zł.

6.2.3. ANALIZA BUDŻETU GMINY

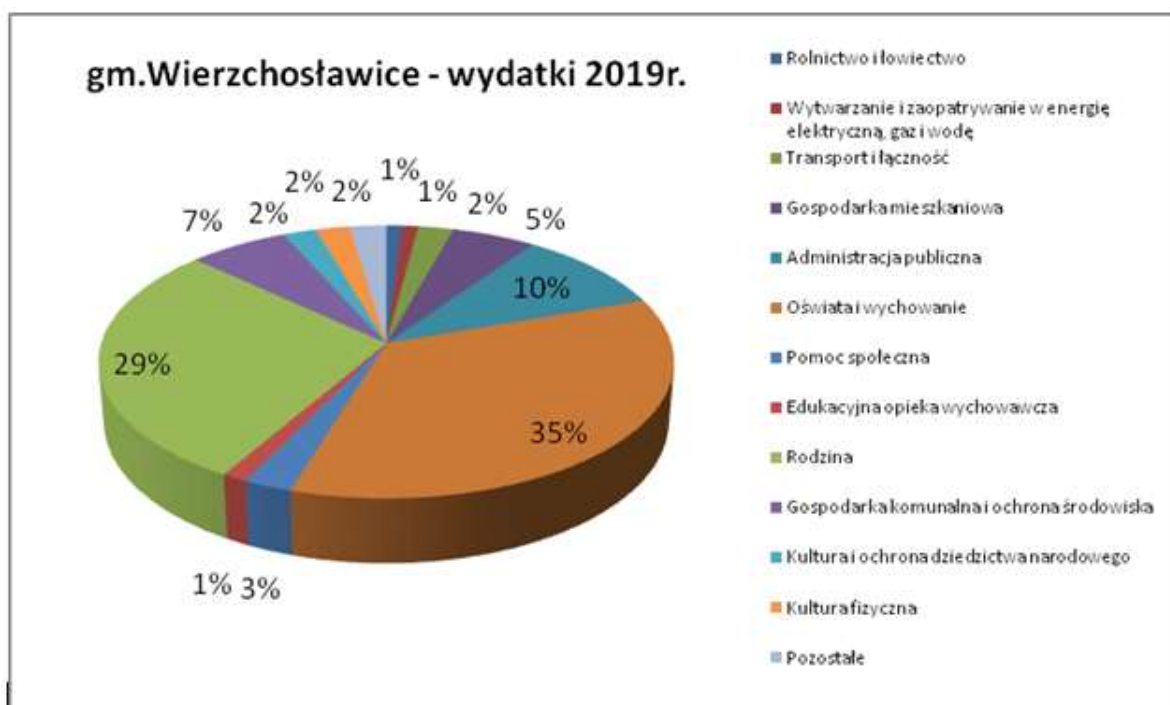
Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują: wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń, zakupy towarów i usług, koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacji ich zadań statutowych, koszty zadań zleconych do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem organizacji pozarządowych. Natomiast wydatki majątkowe obejmują: wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego oraz wydatki inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowywanie kosztów inwestycji realizowanych przez inne jednostki.

W 2019r., aż 92% stanowiły wydatki bieżące (wynagrodzenia i pochodne, dotacje, realizacja zadań statutowych, świadczenia na rzecz osób fizycznych, obsługa długu oraz inne) i tylko 8% stanowiły wydatki majątkowe. Wśród wydatków majątkowych dominowały inwestycje i zakupy inwestycyjne. Zgodnie z ustawą - dochody dzielą się na: dochody własne - dochody uzyskane z tytułu podatków (w tym udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych) i opłat lokalnych, dochody z mienia komunalnego (najem, dzierżawa), ze sprzedaży majątku, spadki, zapisy, darowizny oraz wpłaty od samorządowych zakładów budżetowych, a także inne wskazane w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego; subwencja ogólna – środki finansowe z budżetu państwa dla jednostek samorządu terytorialnego, z podziałem na część oświatową i wyrównawczą, z uwzględnieniem części równoważącej i regionalnej; dotacje celowe – środki finansowe przeznaczone na ściśle określone cele. Dochody bieżące w gm. Wierzchosławice w 2019r stanowiły 95%, a dochody majątkowe 5%. Wśród dochodów majątkowych przeważały dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, a dochody ze sprzedaży majątku stanowiły 36%.

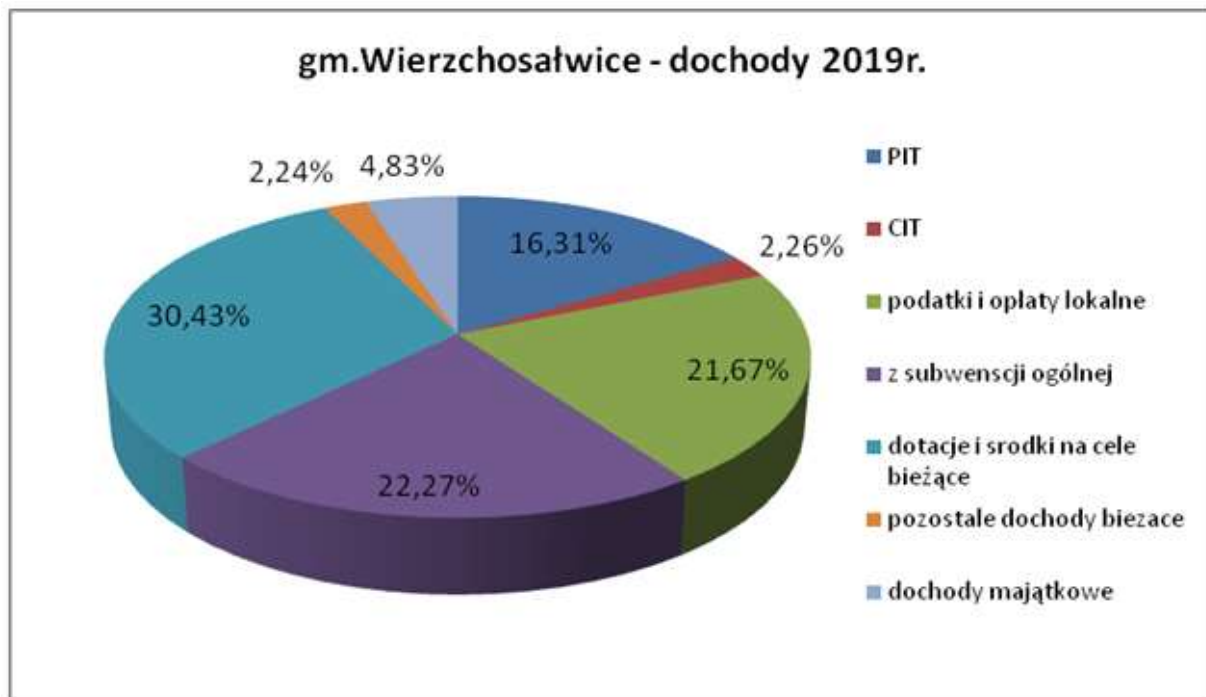
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i uchwał Rady Gminy Wierzchosławice

Strukturę wydatków w 2019r przedstawia poniższy wykres. Największy udział ma oświata i wychowanie (35%), rodzina (29%) wydatki związane z administracją publiczną stanowią 10%, z opieką społeczną 7%. Pozostałe posiadają niewielkie udziały.

Źródło: opracowanie własne na podstawie RAPORT_ 2019

Struktura dochodów gminy w 2019r. obrazuje kolejny wykres. Zwracają uwagę znaczne udziały dotacji (30%) i subwencji ogólnej, a także podatków i opłat lokalnych oraz udziału w PIT. Dochody majątkowe stanowią zaledwie 4,83%. (Dochody majątkowe w 64% składały się ze środków i dotacji przeznaczonych na inwestycje, i w 36% ze sprzedaży majątku).

Źródło: opracowanie własne na podstawie RAPORT_ 2019

Wieloletnia prognoza finansowa (opracowana na lata 2020-2032) obejmuje dochody i wydatki bieżące, dochody i wydatki majątkowe, wynik budżetu, sposób sfinansowania deficytu lub przeznaczenia nadwyżki, przychody i rozchody budżetu, kwotę długu oraz sposób finansowania spłaty długu. Zwykle prognozowane wydatki bieżące uwzględnione w planie nie są wyższe, niż planowane dochody bieżące. Wieloletnia prognoza finansowa zawiera również prognozę kwoty długu. Prognoza spłaty długu obejmuje okres, w jakim przewiduje się pełną spłatę zaciągniętych i planowanych do zaciągnięcia zobowiązań.

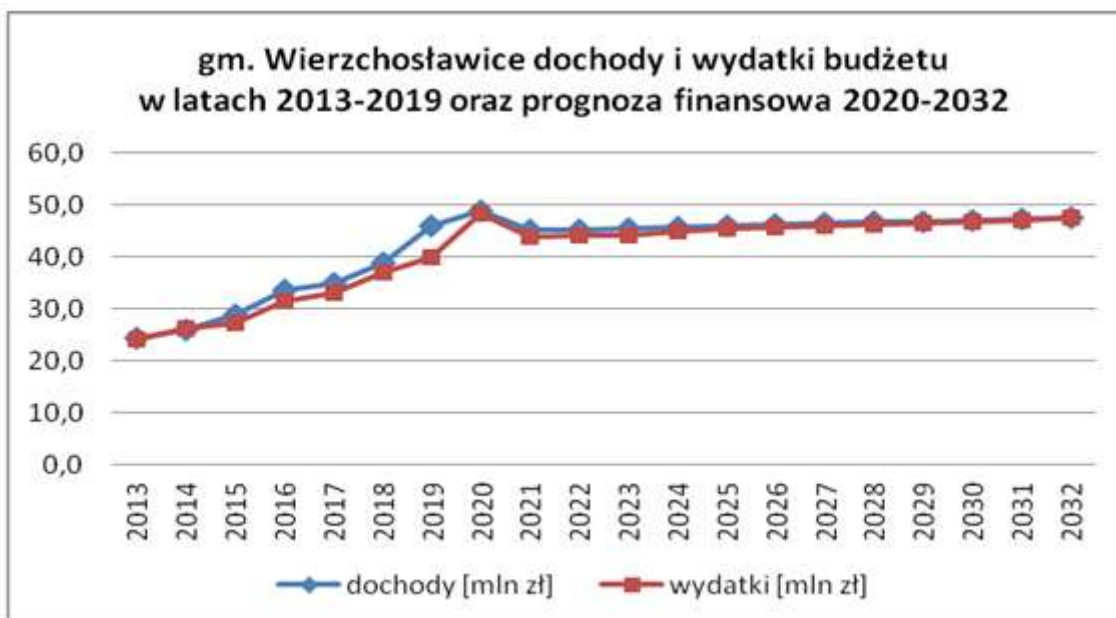
Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej

Jak wynika z objaśnień do Prognozy na lata 2020-2032, zaplanowane dochody pochodzą będą z:

- dochodów podatkowych (podatki od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, podatek od środków transportu, udziały w CIT i PIT, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek od spadków i darowizn, podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej);
- dochodów z innych opłat (opłaty skarbowej, opłaty eksploatacyjnej, opłaty za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych i innych na podstawie ustaw);
- subwencji ogólnej z budżet państwa, w tym subwencji oświatowej;
- dotacji na realizację zadań własnych i zadań zleconych z zakresu administracji rządowej
- dotacji celowych, w tym realizowanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich;
- ze sprzedaży majątku.

Wydatki bieżące nie mogą być wyższe od dochodów bieżących. Konieczne jest racjonalne wykorzystywanie posiadanego potencjału; wydatki majątkowe obejmujące realizacje inwestycji rocznych, a także wydatki obejmujące inwestycje wieloletnie.

Wydatki obejmują między innymi: - wydatki na wynagrodzenia i składki od nich odprowadzane; - wydatki wynikające z zawartych w tym umów, których realizacja jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działalności gminy oraz - wydatki na obsługę długu.

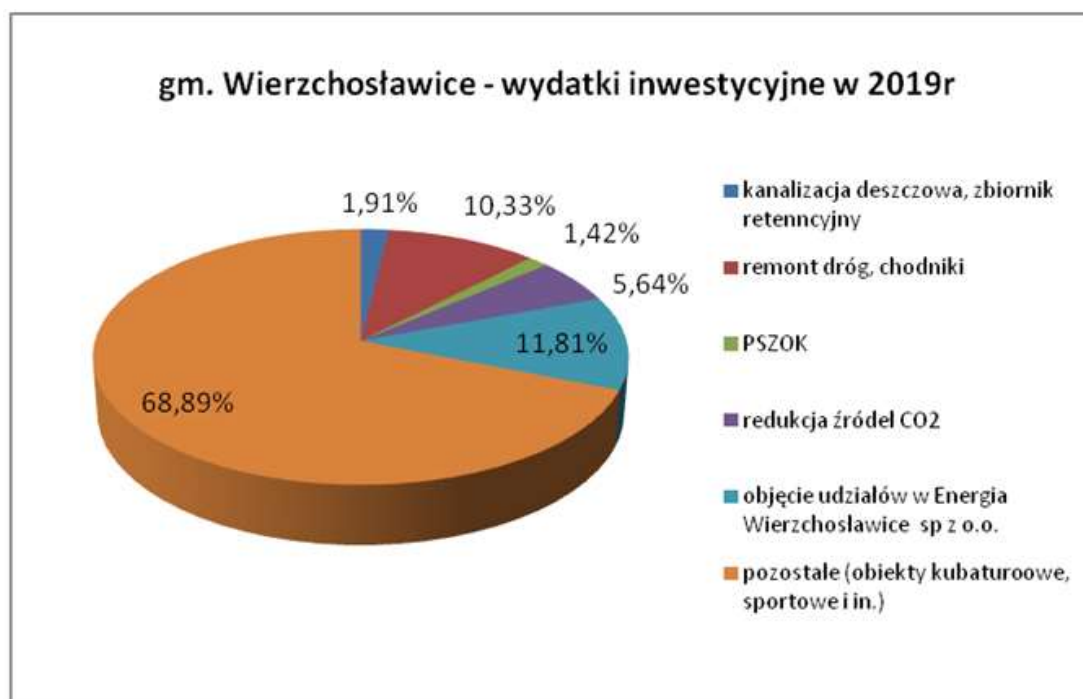
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i uchwał Rady Gminy Wierzchosławice

Na najbliższe lata przewiduje się budżet gminy na poziomie około 45 mln, a pod koniec okresu objętego prognozą - 47 mln rocznie, przy czym planowane dochody gminy przewyższają planowane wydatki gminy. Planowana nadwyżka budżetowa przeznaczona będzie w każdym roku na spłatę wcześniej zaciągniętych kredytów. Gmina powinna, jak dotychczas, dbać o racjonalne wykorzystanie posiadanych środków.

Przy opracowaniu wieloletniej prognozy finansowej zwrócono uwagę na zaostrenie kryteriów możliwości spłaty zaciągniętych kredytów i pożyczek Zaplanowano zaciągnięcie w 2020r kredytu długoterminowego (spłata w latach 2021-2025). Nadwyżki budżetowe, a także nadwyżki z lat poprzednich i wolne środki, przeznacza się na spłatę wcześniej zaciągniętego długu.

6.2.4. FINANSOWANIE INFRASTRUKTURY A BUDŻET GMINY

Wydatki związane z przebudową i budową dróg oraz budową sieci stanowią niewielki udział (w sumie tylko około 12%) w całej kwocie wydatków inwestycyjnych gminy. poniższy wykres przedstawia procentowy udział poszczególnych inwestycji w wydatkach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport _2019

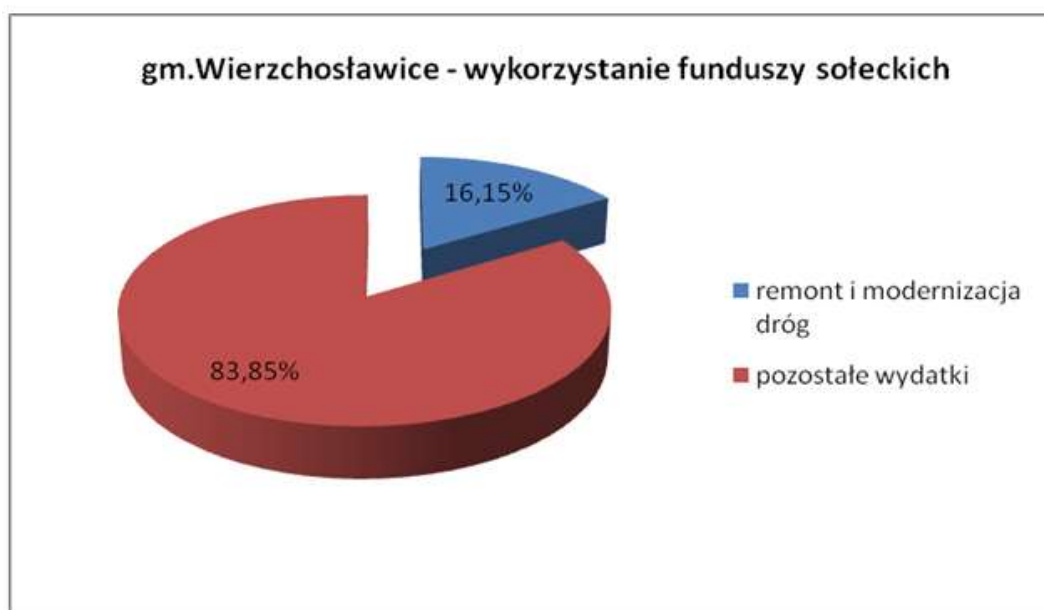
Obecnie realizowanych jest wiele projektów, których część ma charakter wieloletni i jest współfinansowana przez różne podmioty (fundusze z Unii Europejskiej, dotacje z województwa i powiatu); finanse pochodzą również z dotacji celowych, w tym:

- Kontynuacja realizacji projektu "Wdrażanie programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego - *Małopolska w zdrowej atmosferze*
- Zintegrowana infrastruktura dla transportu kolejowego w subregionie tarnowskim w miejscowości Bogumiłowice na terenie gminy Wierzchosławice
- Budowa nowoczesnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Wierzchosławicach
- Rewitalizacja budynku Domu Ludowego w Komorowie oraz terenu przyległego
- Budowa trasy rowerowej Wierzchosławice-Dwudniaki - Velo Dunajec w gminie Wierzchosławice - Zrealizowano
- Realizacja projektu "Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii Małopolski"
- Remont i modernizacja Domu Ludowego im. Wincentego Witosa z przeznaczeniem na siedzibę Gminnej Biblioteki Publicznej w Wierzchosławicach" (środki z dotacji celowej) - Zrealizowano
- Budowa drogi klasy "G" - obwodnicy Wierzchosławic
- Budowa chodników przy drogach powiatowych: Łętowice - Szujec -Wierzchosławice etap IV (dofinansowanie powiatu tarnowskiego)
- Remont i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych (dofinansowanie woj. małopolskiego)
- Budowa 2 odcinków kanalizacji deszczowej oraz renowacja rowu przydrożnego - Wierzchosławice
- Renowacja zbiornika wodnego służącego małej retencji Gosławice (dofinansowanie woj. małopolskiego)

Dodatkowo aktualnie realizowane są projekty:

- Remont i modernizacja infrastruktury rekreacyjno – sportowej w Ośrodku Rekreacyjnym w Ostrowie.
- Remont i modernizacja obiektu turystycznego i rekreacyjnego w miejscowości Ostrów.
- Budowa windy zewnętrznej dla niepełnosprawnych z wiatrolapem przy Budynku Szkoły Podstawowej w Wierzchosławicach.
- Zakup autobusu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych.

Również w ramach funduszu sołeckiego finansowane są prace związane z szeroko pojętą infrastrukturą, w tym infrastrukturą drogową; w 2019r. - 45403,82zł, co stanowiło nieco ponad 16% funduszy sołeckich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport _2019

6.2.5. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA I POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH

Gmina realizuje cele publiczne dla zaspokojenia potrzeb swoich mieszkańców, odpowiadając tym samym za zapewnienie odpowiednich warunków życia miejscowej ludności i podstawową obsługę obywateli. Realizacja zadań własnych wymaga racjonalizacji wydatków publicznych. Władze gminne są najlepiej zorientowane w sytuacji lokalnej społeczności i jej potrzebach, dzięki czemu mogą ustalać hierarchię celów, na które wydatkowane są środki oraz mogą nadzorować ich wykorzystywanie.

Dostępne źródła finansowania inwestycji infrastrukturalnych obejmują następujące kategorie:

- dochody własne,
- subwencje,
- dotacje celowe,
- dotacje celowe z funduszy celowych,
- kredyty i pożyczki,
- obligacje komunalne,
- środki ze źródeł pozabudżetowych na zadania własne,
- źródła finansowania ze środków zewnętrznych.

Dochody własne powiększone o subwencje to najbardziej naturalne źródło pozyskiwania przez gminę środków inwestycyjnych. Dochody własne są w granicach prawa kształtowane przez władze gminy natomiast wysokość wpływów z tytułu subwencji zależy przede wszystkim od czynników, na które gmina nie ma wpływu. Gmina decyduje o sposobach ich wydatkowania autonomicznie, jednak projektowanie inwestycji w dłuższym okresie z uwzględnieniem środków zewnętrznych jest utrudnione. Infrastruktura techniczna jest współfinansowana z funduszy europejskich.

Regulacje dotyczące udzielania dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań inwestycyjnych gminy zostały zawarte w ustawie o finansach publicznych. Zgodnie z treścią tych przepisów gminy mogą otrzymać dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji jako zadania własne, z zakresu administracji rządowej, inne zlecone ustawami. Zasady i tryb udzielania dotacji celowych dla gmin określa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

W myśl ustawy o finansach publicznych, gminy mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe m.in. na finansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach budżetowych.

Prognoza Finansowa na lata 2020-2032 zakładała w 2020r. wysokie dochody i wydatki, następnie w pierwszym okresie, to jest na lata 2021 – 2023, zmniejszenie dochodów i wydatków gminy (kwoty dochodów nieznacznie niższe od dochodów w 2019r., wydatki wyższe niż w 2019r). Począwszy od roku 2022 prognoza zakłada systematyczny powolny wzrost dochodów i wydatków gminy.

Zaznaczyć jednak należy, iż Prognoza Finansowa nie obejmuje inwestycji, które są przewidziane w dokumencie jakim jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, ponieważ są one dopiero planowane w tym dokumencie.

Źródła finansowania na najważniejsze inwestycje to środki własne gminy, środki samorządu województwa małopolskiego, środki budżetu państwa, dotacje, partnerstwo publiczno-prywatne, środki WFOŚiGW, mechanizm finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, fundusze europejskie z programów krajowych i regionalnych. Fundusze Europejskie dla jednostek samorządu terytorialnego obejmują środki przeznaczone na infrastrukturę i ekologię, infrastrukturę społeczną i kulturę. Wyznaczenie w obszarze gminy nowych terenów dla zabudowy będzie związane z realizacją infrastruktury technicznej, drogowej oraz społecznej. W przypadku terenów położonych w wykształconej już zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej można będzie wykorzystać istniejącą infrastrukturę rozbudowując ją; w takiej sytuacji koszty ponoszone przez gminę będą minimalizowane. Wyznaczenie nowych terenów dla zabudowy (poza zawartą strukturą) spowoduje, że koszty wyposażenia tych terenów w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i drogowej będą znaczne.

Niniejsza analiza została sporządzona na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które to jest dokumentem określającym przede wszystkim kierunki rozwoju. Szczegółowa lokalizacja infrastruktury społecznej czy infrastruktury drogowej - publicznej, będzie wskazana kolejno w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego procedowanych w oparciu o studium. Dla tych planów zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, będą sporządzone prognozy skutków finansowych uchwalenia planu miejscowego. W prognozach tych w sposób precyzyjny zostaną określone dla budżetu gminy skutki uchwalenia planu miejscowego, obejmujące wpływy do budżetu oraz konieczne wydatki związane z realizacją zadań własnych gminy, w tym sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i drogowej.

Na poziom wydatków gminy na realizację inwestycji gminnych w ramach zadań własnych wpływ ma wiele czynników, w tym:

- ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m.in. dotyczące realizacji
 - dróg publicznych - im większy udział dróg publicznych w planie, tym większy koszt dla gminy realizacji ustaleń tego planu,
 - infrastruktury technicznej, w tym np. dopuszczenie realizacji indywidualnych sposobów odprowadzania ścieków (w trudnych warunkach terenowych), a co za tym idzie brak konieczności docelowego uzbrojenia terenu w sieć kanalizacyjną zastrzeżeniem zgodności z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- kolejność realizacji planów miejscowych - w przypadku stopniowego oddalania się od terenów o w pełni wykształconej infrastrukturze można obniżyć koszty realizacji poszczególnych zadań,
- wysokość subwencji czy dotacji celowych otrzymanych na realizację zadań własnych; wysokość pozyskanego finansowania ze środków zewnętrznych, a także wykorzystanie możliwości współpracy podmiotu publicznego i partnera prywatnego w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Gminy Wierzchosławice na lata 2009-2020 zaplanowano 6 celów strategicznych rozpisanych w sumie na 90 szczegółowych celów do realizacji do 2020r. Gmina do realizacji wykorzystywała własne zasoby i możliwości materialne. Wdrażanie zadań przebiega sukcesywnie, część jest jeszcze w realizacji. Trudności w realizacji celów strategicznych wynikały najczęściej z ograniczonych własnych i pozabudżetowych środków finansowych.

Rada Gminy przyjęła uchwałę nr XXX/198/2017 z 15 lutego 2017r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wierzchosławice na lata 2016-2024. Rewitalizacja to połączenie: działań technicznych (np. remontów obiektów), programów ożywienia gospodarczego, działań na rzecz rozwiązania problemów społecznych (występujących na tych obszarach: bezrobocia, przestępczości, braku równowagi demograficznej).

Celem strategicznym rewitalizacji na terenie gminy Wierzchosławice do osiągnięcia w perspektywie 2024 roku jest: „Budowanie jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców, rozwój infrastruktury technicznej, wykorzystanie źródeł odnawialnych oraz likwidację zaniedbań w zakresie ochrony środowiska. Zapewnienie mieszkańcom odpowiednich warunków zdrowotnych oraz edukacyjnych, sprzyjających osobistemu rozwojowi w szczególności istniejącej grupie osób niepełnosprawnych. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa oraz przeci-

wdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie wspólnych działań administracji samorządowej, partnerów społecznych i gospodarczych”.

Źródła finansów dla realizacji rewitalizacji to fundusze europejskie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2014-2020, krajowe fundusze europejskie, środki celowe w dyspozycji ministerstw, inne środki regionalne i lokalne, środki jednostek samorządu terytorialnego, wreszcie - środki prywatnych podmiotów.

W toku postępowania wyznaczono podobszary objęte rewitalizacją: 1) Bobrowniki Małe - łączna pow. 8,24ha, 2) Komorów - łączna pow. 1,86ha, 3) Sieciechowice – łączna pow. 7,63ha.

Jak wynika z analizy ekonomicznej Gmina Wierzchosławice znajduje się obecnie w poprawnej kondycji finansowej, co potwierdzają coroczne również opinie Regionalnej Izby Obrachunkowej.

Zakłada się, iż stopniowa realizacja zadań własnych przewidzianych w Studium na najbliższe 30 lat, przy jednoczesnym ich współfinansowaniu z subwencji, dotacji, środków pozabudżetowych oraz środków zewnętrznych, w tym partnerstwa publiczno-prywatnego, nie przewyższy możliwości finansowych budżetu gminy Wierzchosławice lata 2020 - 2050.

6.3. ANALIZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA

W poniższym rozdziale przedstawiono diagnozę sytuacji demograficznej w gminie Wierzchosławice. Została ona sporządzona na podstawie danych z gminnej ewidencji ludności publikowanych na stronach BIP, Bazy Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz materiałów z portalu <http://www.polskawliczbach.pl/>. Diagnoza demograficzna stanowi punkt wyjścia dla sformułowanej w kolejnym rozdziale prognozy demograficznej.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Liczba mieszkańców i struktura ludności

Na podstawie gminnej ewidencji ludności, liczba stałych mieszkańców Wierzchosławic na koniec 2019r. wynosiła 10772 osób. Poszczególne miejscowości gminy istotnie różnią się od siebie pod względem liczby ludności – najmniejsze Sieciechowice zamieszkiwało 199 osób, podczas gdy najliczniej zaludnione Wierzchosławice 3336 osób.

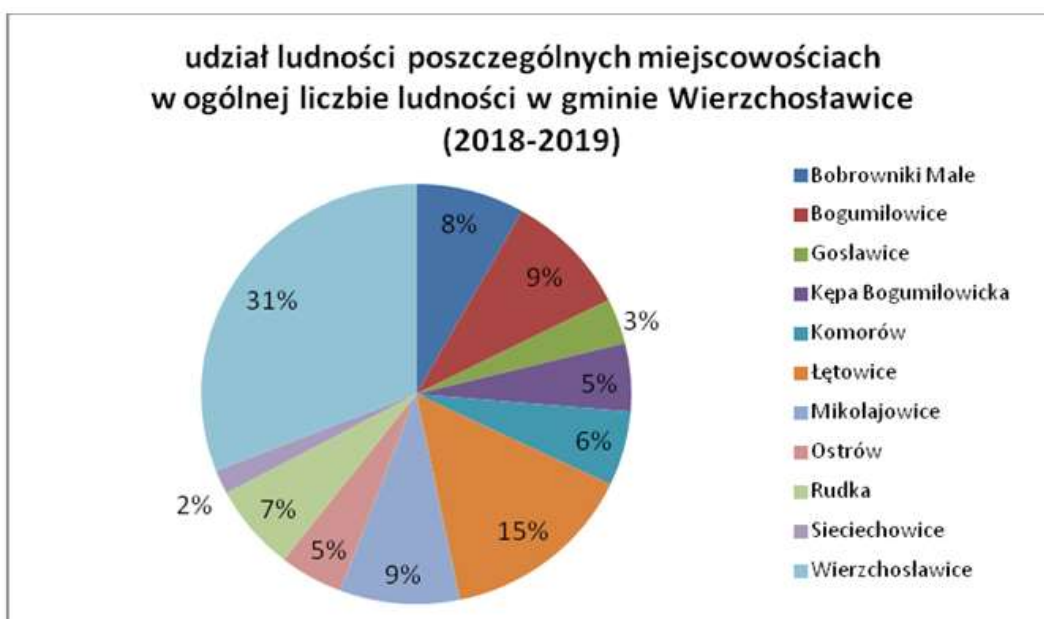
W poniższej tabeli zestawiono szczegółowe dane o liczbie ludności w poszczególnych miejscowościach w latach 2018 – 2019.

Stan ludności w poszczególnych miejscowościach gm. Wierzchosławice na koniec roku 2018 – 2019

Miejscowość	2018	2019
Bobrowniki Małe	885	880
Bogumiłowice	1006	1016
Gosławice	381	376
Kępa Bogumiłowicka	560	565
Komorów	610	621
Łętowice	1591	1579
Mikołajowice	974	968
Ostrów	517	515
Rudka	712	717
Sieciechowice	198	199
Wierzchosławice	3342	3336
SUMA	10776	10772

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Udział liczby ludności w poszczególnych miejscowościach w ostatnich latach ilustruje poniższy wykres.

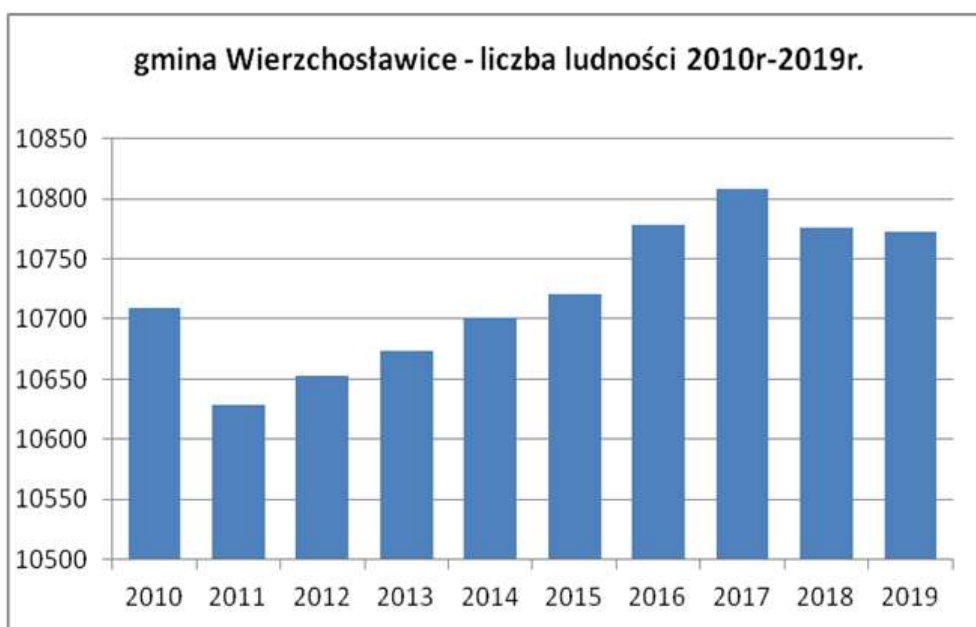

Poniższe tabela i wykres obrazują wzrost liczby ludności w przedziale czasowym 2010 r.– 2019 r. (przy czym liczba ludności każdego roku ustalona jest na 31 grudnia).

Liczba ludności w gminie Wierzchosławice

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
liczba ludności ogółem	10709	10629	10653	10674	10701	10721	10778	10808	10776	10772

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS. oraz RAPORT_2019

W okresie 10 lat: od 2010r. do 2019 r. liczba ludności w gminie ulegała zmianom: spadła w 2011 roku po czym rosła systematycznie do 2017, spadła w 2018r i w 2019r., ale w całym badanym okresie ogólna liczba ludności nieznacznie wzrosła (63 osoby tj. około 0,6%).

Poniższej opisane zjawiska wyjaśniają przyczyny zaobserwowanych trendów.

Rozmieszczenie ludności i gęstość zaludnienia

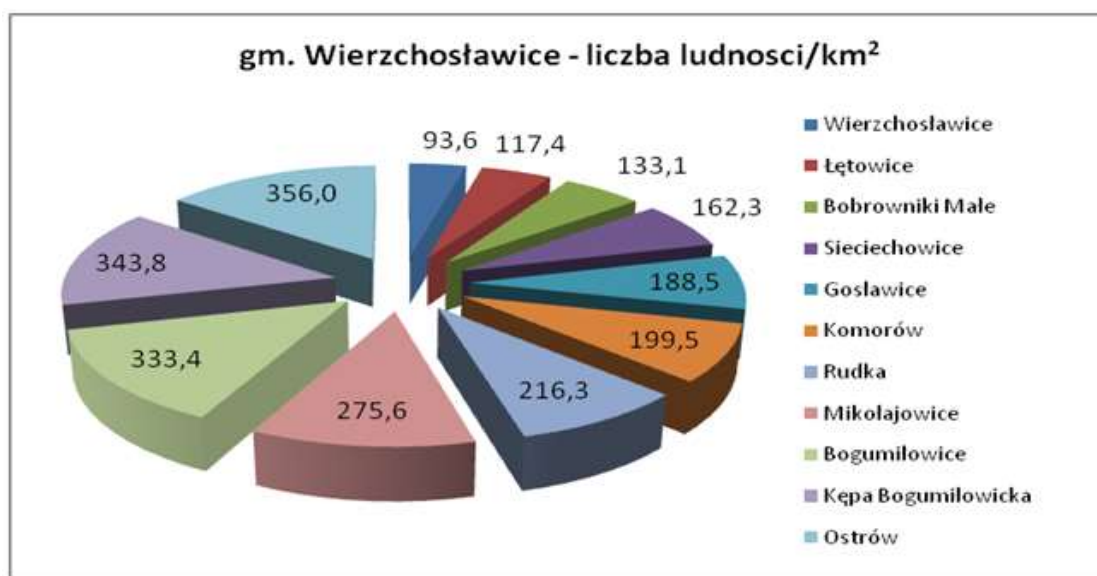
Na koniec 2019r. średnia gęstość zaludnienia na 1 km² w Wierzchosławice wyniosła 143 osoby na km². W poniższej tabeli zestawiono dane za lata 2010 – 2019, które obrazują nieznaczny ale stopniowy wzrost gęstości zaludnienia w gminie.

Gęstość zaludnienia w gminie Wierzchosławice w latach 2010 – 2019.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ludność na 1km ²	142	141	142	142	142	143	143	144	143	143

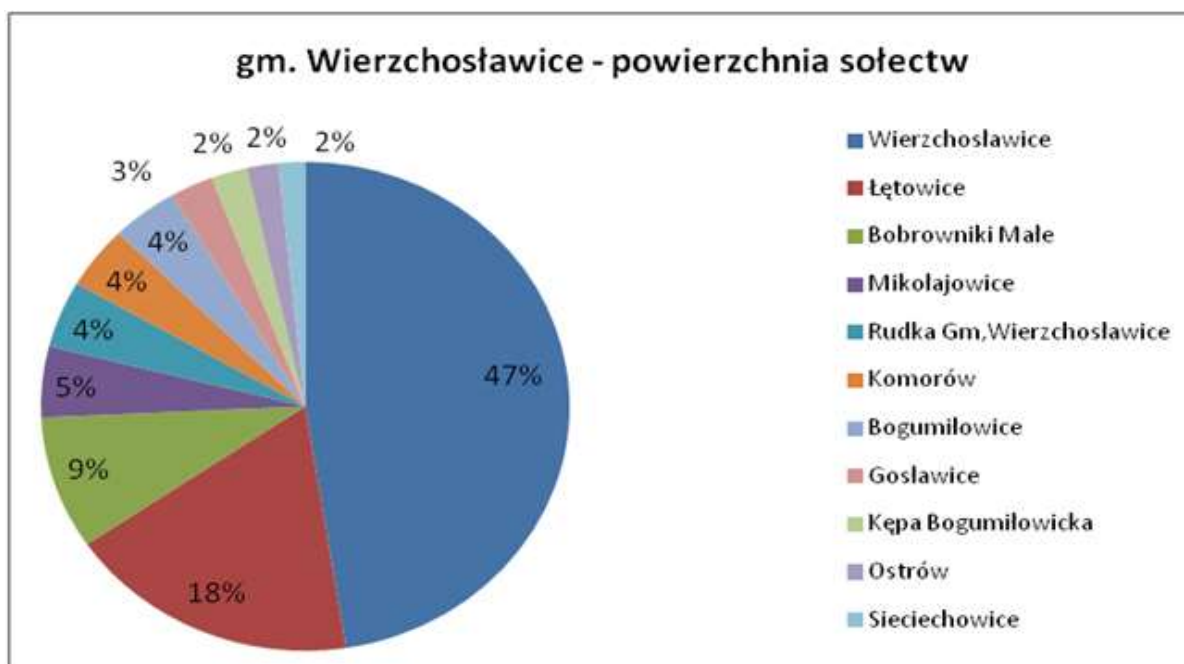
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Spośród sołectw gminy najgęściej zaludnione są Ostrów, Kępa Bogumiłowicka i Bogumiłowice. Najniższy poziom wskaźnika obserwuje się w Wierzchosławicach, w których co prawda zamieszkuje 31% ludności, ale na największej powierzchni (ok. 47% powierzchni gminy).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największą powierzchnię w gminie obejmuje sołectwo Wierzchosławice (zamieszkałe przez 3336 osób), najmniejsze powierzchniowo jest sołectwo Sieciechowice zamieszkałe przez 199 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Migracje i saldo migracji

Kluczowym elementem analizy sytuacji demograficznej są obserwacje zjawisk migracyjnych, które determinują stan oraz strukturę ludności.

Migracje w gminie Wierzchosławice w latach 2010 – 2019.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zameldowania ogółem	138	149	94	106	101	101	89	92	93	100
w tym z zagranicy	35	34	16	11	11	0	2	5	9	13
Wymeldowania ogółem	91	118	82	98	80	106	76	79	107	88
w tym za granicę	2	13	4	9	3	0	1	1	9	3
Saldo migracji ogółem	47	31	10	18	21	-5	13	13	-15	12
W tym migracji wewnętrznych	14	10	-2	16	13	-5	12	9	-14	2
W tym migracji zagranicznych	33	21	12	2	8	0	1	4	-1	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS Polska w liczbach

Powyższe zestawienie za okres 2010 – 2019 r. pokazuje ruchy migracyjne ludności stałej. Analizując saldo migracji w poszczególnych latach zaobserwować można tendencję spadkową salda migracji dla lat 2013-2018. Największe saldo dodatnie zaobserwowano w 2010 r., kiedy wyniosło ono 47 osób, co było wynikiem napływu 138 nowych mieszkańców przy odpływie 91 osób w skali roku. Wyższą liczbę zameldowań (149) obserwowano roku 2011, ale przy znacznie wyższym odpływie mieszkańców (118), więc saldo było niższe i wynosiło 31. Ujemne saldo odnotowano w 2015r. (na poziomie -5) oraz w 2018r (na poziomie -15). W roku 2019 saldo wynosiło 12. Zarejestrowano 87 zameldowań oraz 85 wymeldowań w ruchu wewnętrznym, co daje saldo migracji wewnętrznych dla gminy Wierzchosławice 2. W tym samym roku zarejestrowano 13 zameldowań z zagranicy oraz 3 wymeldowania za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych 10. (w sumie 12) Jak widać, w całym obserwowanym okresie przeważał napływ ludności do gminy. Obserwuje się spadek imigracji z zagranicy (najliczniejsze zameldowania z zagranicy miały miejsce w latach 2010 - 2011) oraz tendencje spadkowa dotyczącą wymeldowań za granicę (choć trudno określić wyraźny trend).

Struktura płci, ruch naturalny ludności i ludność wg. ekonomicznych grup wieku

Analiza udziału kobiet i mężczyzn w populacji gminy Wierzchosławice w latach 2010-2019 wskazuje na niewielką przewagę liczebną kobiet – ich udział w obserwowanym okresie wahał się między 51,09% a 51,19%. Wartości te są bardzo zbliżone do średnich ogólnopolskich, gdzie kobiety stanowią zazwyczaj nieznacznie większość w populacji (ok. 51%). Poniższa tabela prezentuje zestawienie danych dotyczących ruchu naturalnego ludności oraz dynamikę zmian przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców.

Ruch naturalny ludności w gminie Wierzchosławice w latach 2010 – 2019.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ludność ogółem	10709	10629	10653	10674	10701	10721	10778	10808	10825	10857
Mężczyźni	5227	5192	5207	5221	5268	5260	5266	5289	5295	5301
Kobiety	5482	5437	5446	5453	5433	5461	5512	5519	5530	5556
Urodzenia żywe	100	124	107	90	104	91	111	104	97	114
Zgony ogółem	88	92	100	78	93	100	92	98	92	101
Przyrost naturalny	12	32	7	12	11	-9	19	6	5	13
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,12	3,01	0,66	1,12	1,03	-0,84	1,76	0,56	0,46	1,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.- Polska w liczbach

Najważniejsze konkluzje wynikające z analizy powyższego zestawienia dotyczą obserwowanych zmian przyrostu naturalnego. Przyrost naturalny jest zmienny w całym obserwowanym przedziale czasu. Dobrze to obrazuje dynamika wartości wskaźnika przyrost naturalny na 1000 ludności: wskaźnik ten osiąga wartości od 3,01 do 0,56 z wyjątkiem roku 2015, w którym wskaźnik ten jest ujemny i wynosi -0,84. Średni wskaźnik przyrostu naturalnego przekracza 1 dla całego okresu. W 2019r. Przyrost naturalny na 1000 ludności w wysokości 1,20 odpowiada wskaźnikowi dla Małopolski (przyrost naturalny dla całej Polski jest ujemny i wynosi -0,9). Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych (114) do liczby zgonów (101) wynosi 1,13. Zgony na 1000 urodzeń żywych wynoszą 90,0. Wskaźnik ten jest zbliżony do wskaźnika dla woj. małopolskiego (89,3) i znacznie korzystniejszy od wskaźnika dla kraju wynoszącego 109,3. Współczynnik feminizacji wynosi 105 (na koniec 2019r mężczyźni stanowili 48,8% ludności, a kobiety 51,2%).

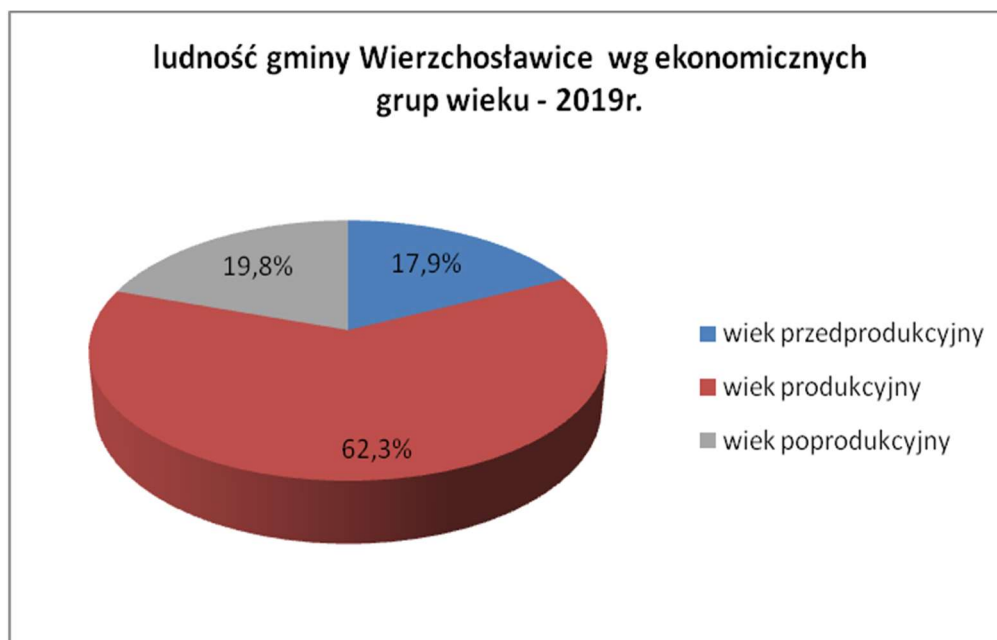
Podsumowując, jakkolwiek na tle trendów ogólnopolskich, gdzie od 2013r. obserwujemy ujemny przyrost naturalny ludności, sytuacja Wierzchosławic wydaje się dość korzystna, niemniej trendy spadkowe w przyroście naturalnym na 1000 mieszkańców są oznaką pojawiania się negatywnych zjawisk związanych z procesami starzenia się społeczeństwa. Wahania w liczbie urodzeń związane są również z obserwowanymi ruchami migracyjnymi ludności.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące struktury wiekowej ludności, z uwzględnieniem procentowego udziału mieszkańców w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku. Dane te stanowią dobre uzupełnienie dla powyższych konkluzji.

Ludność Wierzchosławic według ekonomicznych grup wieku i wskaźnik obciążenia demograficznego – 2019r

Ludność ogółem	10857
udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	17,90%
udział ludności w wieku produkcyjnym	62,20%
udział ludności w wieku poprodukcyjnym	19,80%
liczba osób. w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	31,9
liczba osób. w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	60,7

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.- Polska w liczbach

Dane prezentujące rozkład ludności Wierzchosławic w podziale na ekonomiczne grupy wieku pokazują, że gmina ma wciąż stosunkowo młodą populację. Niestety udział ludności w wieku przedprodukcyjnym jest niższy niż udział ludności w wieku poprodukcyjnym, tj. w tym okresie życia, gdy większość osób kończy lub bardzo ogranicza aktywność zawodową (ustawowo wiek emerytalny mężczyzn wynosi obecnie 65 lat i więcej, a kobiet 60 lat i więcej, co stanowi podstawę klasyfikacji do ww. kategorii

statystycznej). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w 2019r wynosiła 110,8 (dla woj. małopolskiego 107,3 ; dla kraju 121,0). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła 31,9 (dla województwa 33,7, dla kraju 36,5).

Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła 60,7 (dla województwa 65,7, dla kraju 66,7). Choć rozkład grup wiekowych pozwala myśleć o społeczności gminy jako stosunkowo młodej, sytuacja Wierzchosławic wpisuje się w ogólnopolski trend związany ze stopniowym starzeniem się społeczeństwa.

Oprócz kwestii związanych z długoterminowymi konsekwencjami struktury wiekowej mieszkańców wpływającymi na obecny i prognozowany przyrost naturalny, struktura ta wpływa na kondycję gospodarczą i poziom aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy. Z tej perspektywy udział osób w wieku produkcyjnym powinien mieć pozytywny wpływ na lokalną sytuację na rynku pracy, a rozwój rynku pracy w gminie – pozytywny wpływ na liczebność ludności w wieku produkcyjnym.

Podsumowując, sytuacja demograficzna w gminie Wierzchosławice na tle trendów krajowych dzięki przyrostowi liczby ludności powodowanym utrzymywaniem się dodatniego bilansu liczby urodzeń w stosunku do liczby zgonów jest nadal umiarkowanie korzystna. Jednak starzenie się społeczeństwa i związany z tym postępujący wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, a zatem wzrost obciążenia demograficznego oraz niestabilne procesy migracyjne (odpływ ludności) są zjawiskami niekorzystnymi.

Prognoza rozwoju demograficznego

Przedstawiona poniżej prognoza rozwoju ludności dla gminy Wierzchosławice została opracowana na podstawie długoterminowych założeń „Prognozy Ludności Polski na lata 2014 – 2050” oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014 – 2050”, opublikowanych w czwartym kwartale 2014r.³ Niemniej w związku z rozbieżnościami między rzeczywistymi a prognozowanymi wielkościami, które dały się zaobserwować w latach 2014 – 2018, powstała potrzeba dokonania m.in. korekty danych wejściowych, aktualizacji założeń na poziomie kraju i ponownego obliczenia prognozy ludności dla wszystkich powiatów (przy wykorzystaniu nowych założeń na poziomie kraju), co ostatecznie wpłynęło na sposób tworzenia założeń prognostycznych.

Przy tworzeniu generalnych założeń do prognozy wzięto pod uwagę podstawowe zmienne, takie jak:

- współczynnik dzietności,
- przeciętną oczekiwaną długość życia w momencie urodzenia dla mężczyzn oraz kobiet,
- rejestrowaną imigrację do Polski na pobyt stały,
- rejestrowaną emigrację z Polski na pobyt stały.

Prognoza rozwoju ludności

Dla potrzeb niniejszego opracowania i zgodnie z wymaganiami dotyczącymi horyzontu czasowego, została opracowana prognoza rozwoju demograficznego z perspektywą do 2050 roku.

Prognoza ludności gminy Wierzchosławice na lata 2016 – 2030.

Wiek	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	10 778	10 790	10 802	10 816	10 829	10 842	10 854	10 868	10 878	10 886	10 891	10 895	10 900	10 898	10 895
przedprodukcyjny	1 973	1 981	1 991	1 997	2 022	2 044	2 063	2 070	2 068	2 084	2 054	2 054	2 066	2 062	2 057
produkcyjny	6 823	6 786	6 746	6 706	6 642	6 576	6 510	6 475	6 461	6 419	6 413	6 375	6 341	6 310	6 254
mobilny	4 365	4 314	4 264	4 208	4 129	4 041	3 949	3 879	3 811	3 720	3 685	3 615	3 531	3 481	3 394
niemobilny	2 458	2 472	2 482	2 498	2 513	2 535	2 561	2 596	2 650	2 699	2 728	2 760	2 810	2 829	2 860
poprodukcyjny	1 982	2 023	2 065	2 113	2 165	2 222	2 281	2 323	2 349	2 383	2 424	2 466	2 493	2 526	2 584
0-14	1 608	1 631	1 652	1 675	1 678	1 682	1 708	1 694	1 698	1 712	1 712	1 711	1 734	1 731	1 749
15-59	6 849	6 794	6 735	6 697	6 668	6 626	6 548	6 554	6 522	6 470	6 452	6 417	6 369	6 342	6 258
60+	2 321	2 365	2 415	2 444	2 483	2 534	2 598	2 620	2 658	2 704	2 727	2 767	2 797	2 825	2 888
15-64	7 539	7 498	7 452	7 394	7 346	7 299	7 238	7 215	7 191	7 145	7 102	7 049	7 009	6 975	6 914
65+	1 631	1 661	1 698	1 747	1 805	1 861	1 908	1 959	1 989	2 029	2 077	2 135	2 157	2 192	2 232
80+	503	505	515	505	508	499	489	475	477	482	484	485	489	506	523

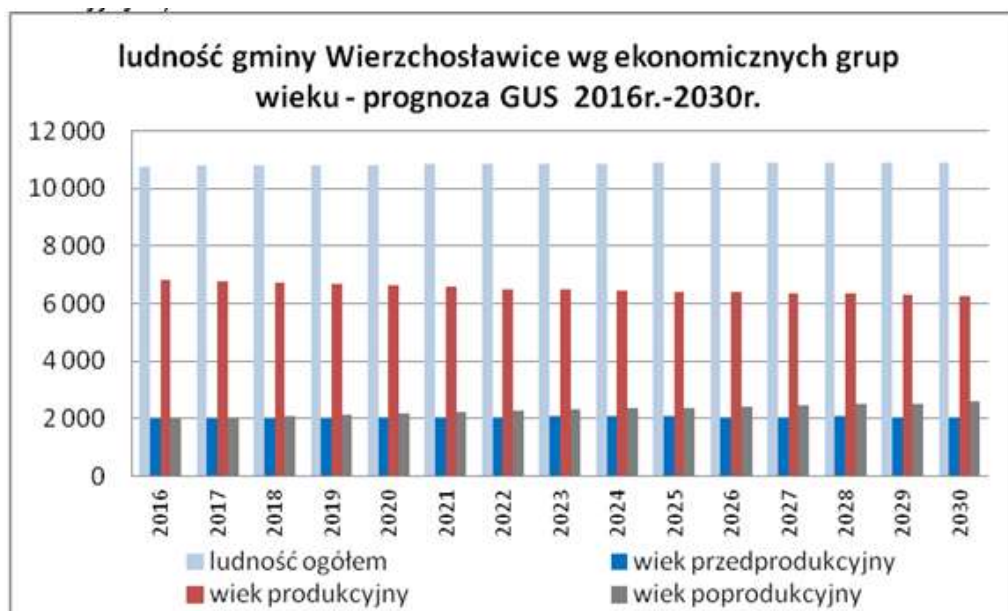
Źródło: GUS; dane z lat 2016-2019 celowo nie zostały skorygowane pod kontem stanu faktycznego, by zachować ciągłość prognozowanego w analizie trendu

³ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc>

Zestawione w powyższej tabeli dane umożliwiają przyjrzenie się procesom demograficznym, które w opinii ekspertów GUS stanowią kluczowe przyczyny dla prognozowanego rozwoju ludności.

Jak pokazują dane liczbowe, prognozowany wzrost liczby ludności będzie zatem wzrostem wyłącznie w grupie osób w wieku poprodukcyjnym (602 osób), spadnie liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym o 569 osoby, zaś w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym przybędzie łącznie jedynie 84 osoby.

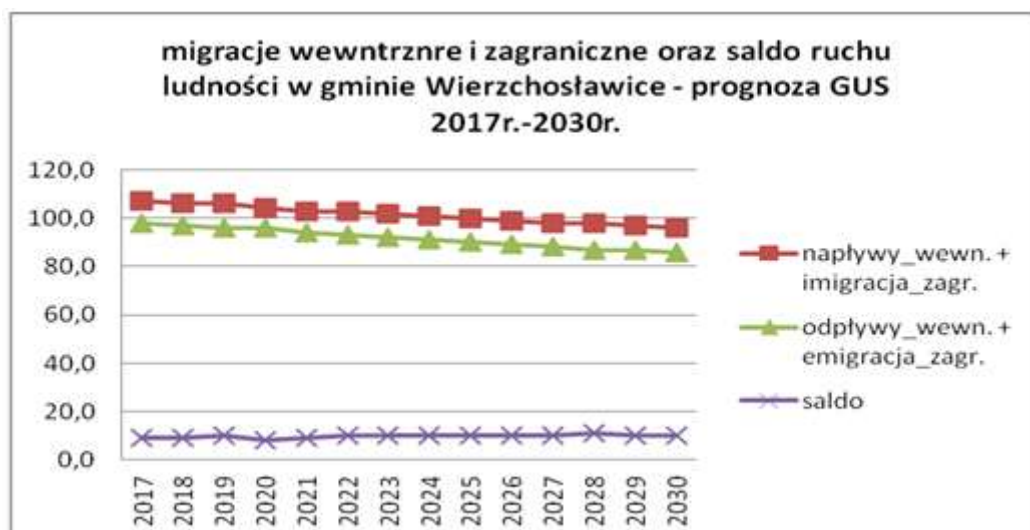
Na poniższym wykresie zobrazowano prognozę ludności Wierzchosławice do 2030r. według ekonomicznych grup wieku (wyraźny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przewiduje się, że przyrost naturalny ludności gminy w prognozowanym okresie ma początkowo osiągać wartości dodatnie, ale z wyraźną tendencją spadkową. Do roku 2020 zakłada się przyrost naturalny na poziomie co najmniej 3-5 osób rocznie. Dekadę później będzie miał wartości ujemne. Najważniejsze przyczyny tego trendu to wzrost umieralności oraz stopniowy spadek poziomu dzietności.

Trudniej jest natomiast przewidzieć dynamikę zmian w kontekście ruchów migracyjnych. Wg gusowskiej prognozy na lata 2016-2030 saldo migracji wewnętrznych powinno być dodatnie (saldo o wartości + 18 na początku okresu i +14 na końcu okresu), przy spadku zarówno napływu wewnętrznego, jaki odpływu wewnętrznego. Równocześnie napływ ludności z zagranicy będzie niższy na początku okresu (wartość +14), i powinien rosnać +19 na końcu okresu (w tym przypuszczalne powroty z emigracji). Założono w prognozie GUS stałą wartość emigracji na poziomie 23 rocznie.

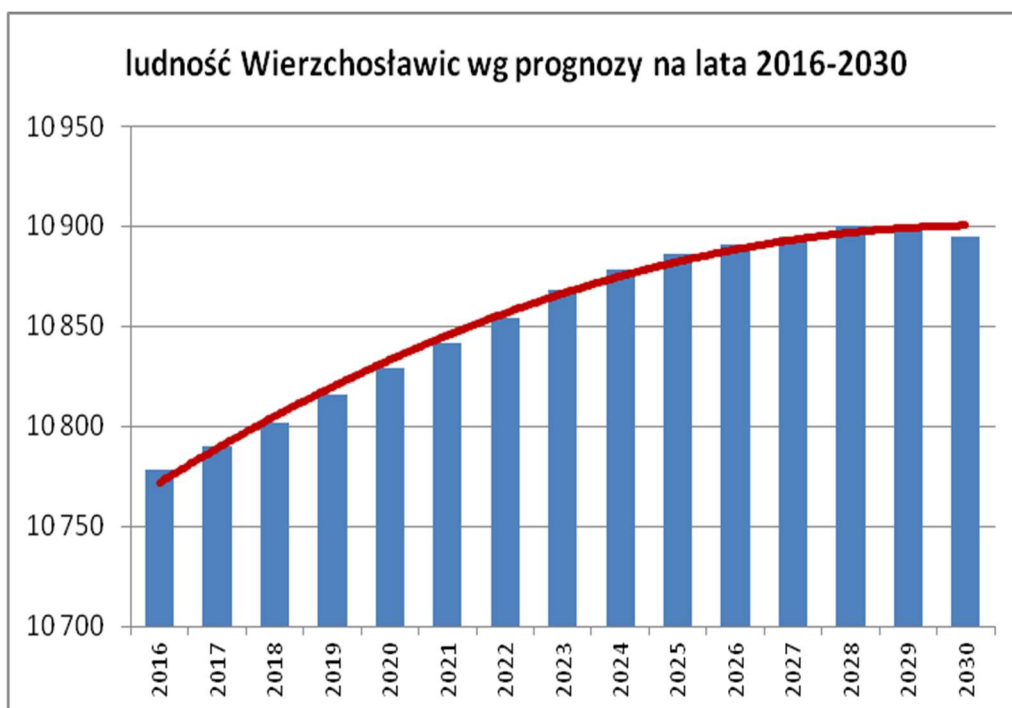

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognoza sugeruje korzystne i w miarę stabilne saldo migracji. Niestety analiza danych lat 2017-2019 (oraz z czasu poprzedzającego sporządzenie prognozy) nie daje jednoznacznych przesłanek do określenia prognozowanego napływu wewnętrznego ludności oraz odpływu ludności z gminy. Wartość salda migracji w latach ubiegłych wahała się znacznie, co nie pozwoliło na ustalenie konkretnego trendu zmian.

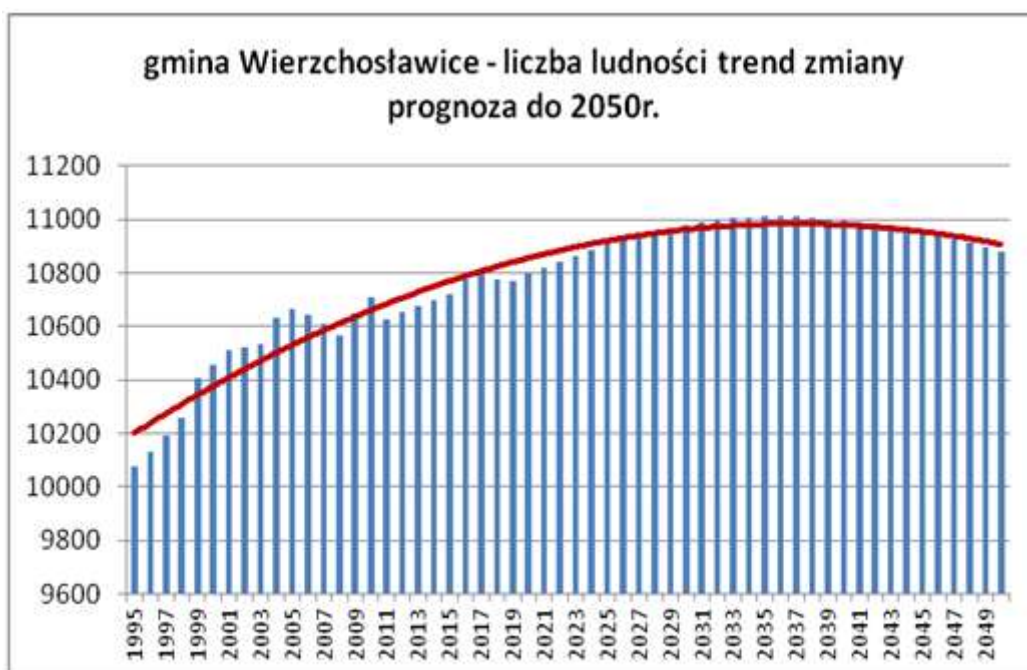
Podsumowując ostrożne analizy prognostyczne, oparte o szacunki GUS dotyczące rozwoju demograficznego gminy Wierzchosławice, ze względu na przewidziany wzrost populacji na tle są kraju są umiarkowanie optymistyczne i jest to konsekwencja obserwowanych procesów demograficznych związanych z utrzymywaniem się przez najbliższy okres dodatniego przyrostu naturalnego w gminie, przy założeniu o braku jednoznacznego wpływu ruchów migracyjnych na populację Wierzchosławic.

Równocześnie, prognoza wyraźnie pokazuje, że dające się już obecnie zaobserwować procesy starzenia się społeczeństwa, z biegiem lat będą zyskiwać na znaczeniu. Oczekiwać należy niekorzystnych zmian w strukturze wiekowej populacji Wierzchosławic.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przewiduje się, że do 2030 r. udział populacji w wieku przedprodukcyjnym (prognozę weryfikowały fakty: wg prognozy w 2019r.- udział 18,5%, rzeczywisty udział - 17,9%). Udział populacji w wieku produkcyjnym spadnie wyraźnie z 63,3% w 2016r. (i rzeczywisty udział 62,2% w 2019r) do wartości 57,4% (wg prognozy). Udział osób w wieku poprodukcyjnym wyniesie wówczas 23,7% wobec 18,4% na początku okresu obserwacji oraz prognozowanej wartości 19,5% dla 2019r – w rzeczywistości udział ten w 2019r. był wyższy i wynosił 19,8%. Jest to bardzo wyraźna zmiana w perspektywie 10 lat, wynikająca z występującego w gminie zjawiska starzenia się społeczeństwa. W jeszcze większym stopniu dotyczyć to będzie okresu 2030 - 2050. Szczegółowa prognoza ludności do 2030 r. przytoczona powyżej stanowi ważny punkt wyjścia dla prognozowania dalszego wzrostu wierzchosławickiej populacji. Ze względu na potrzebę spojrzenia na jej rozwój w odleglejszej niż dziesięcioletnia perspektywie, na użytek tego dokumentu opracowano prognozę do 2050. W tym celu przeanalizowano prognozę liczby ludności dla powiatów na lata 2014-2050 opracowaną przez GUS. Uwzględniono prognozę dla gmin wiejskich powiatu tarnowskiego. Przeanalizowano również zmiany liczby ludności gminy w latach 1995-2019.

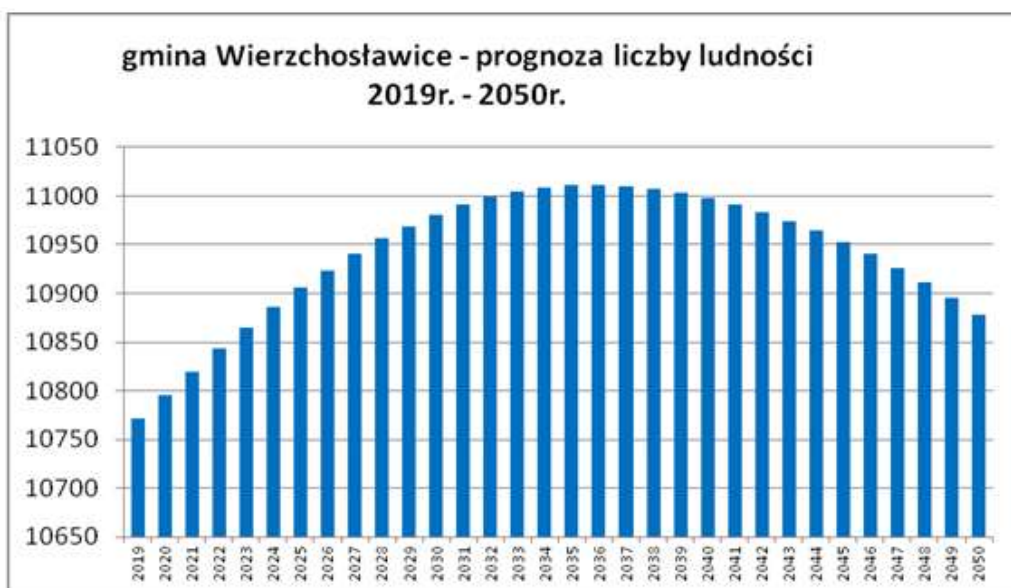

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przy opracowaniu trendu zmian dla prognozy na 2050 rok uwzględniono rzeczywistą liczbę ludności z lat 1995 -2019. Prognoza ludności gminy do roku 2050 zapowiada stopniowy wzrost liczby ludności do 2028 r., w kolejnych latach coraz mniejszy wzrost z maksimum około 2035r, a następnie stopniowy spadek, by osiągnąć liczbę 10878 mieszkańców gminy na horyzoncie prognozy.

Na podstawie powyżej przedstawionej linii trendu oszacowano prognozę demograficzną na lata 2019 – 2050, którą przedstawia poniższy wykres. Średni wzrost ludności na pierwszą dekadę przyjęto na poziomie od około 0,22% na początku okresu, do 0,11% (za całą dekadę niespełna 1,5%). W drugiej dekadzie początkowo wzrost liczby ludności na poziomie nieco poniżej 0,1% zmienił się w spadek na poziomie 0,04%. W ostatnim dziesięcioleciu prognozy nadal liczba ludności malała. Z analizy wynika, że liczba ludności w 2050 r, będzie o 1,04% niższa niż w 2041r. Prognoza zakłada utrzymanie się względnej równowagi w proporcjach udziału kobiet i mężczyzn wśród mieszkańców gminy i dalsze stopniowe starzenie się społeczeństwa. Przyjęto również, że nie nastąpi istotny wzrost migracji z gminy i saldo migracji będzie dodatnie.

Z przeprowadzonej prognozy wynika, że: w 2050 r. liczba ludności Wierzchosławic wynosić będzie około 10878 osób.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z przeprowadzonej analizy i prognozy demograficznej wynika, że:

- Ludność w gminie Wierzchosławice jest stosunkowo młoda – średni wiek mieszkańców to 40,7lat (w województwie 40,9 lat, w całej Polsce 41,9lat). Szereg zjawisk demograficznych świadczy jednak o starzeniu się populacji mieszkańców Wierzchosławic.
- Populacja charakteryzuje się dodatnim przyrostem naturalnym, choć zarysowuje się tendencja spadkowa przyrostu naturalnego.
- Udział ludzi młodych, w wieku przedprodukcyjnym, jest niższy od udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Wzrasta obciążenie demograficzne i wskaźnik ten nadal będzie rósł.
- Istotnym zjawiskiem demograficznym są migracje. Na ogół obserwowano dodatnie saldo migracji, ale brak jest wystarczających danych pozwalających określić trend dla tego zjawiska. Utrzymanie dodatniego salda migracji poprzez stworzenie warunków zachęcających do pozostawiania w gminie osób młodych oraz zachęcających do imigracji do gminy może przyczynić się do utrzymania korzystnej struktury wieku ludności spowolnienia procesu starzenia się populacji.
- Przewiduje się, że liczba ludności w gminie będzie rosła do roku 2035, a potem będzie stopniowo malała.

Przyjęto szacunkowo, iż w 2050r. liczba ludności Wierzchosławic wynosić będzie około 10'878 osób.

6.4. DIAGNOZA O KTÓREJ MOWA w art. 10a ust.1 USTAWY z dnia 6 grudnia 2006r. O ZASADACH PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU

Z dniem 13 listopada 2020 r. weszła w życie ustawa z 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Jej głównym celem jest integracja systemu planowania i zarządzania rozwojem, w tym poprzez zapewnienie większej spójności dokumentów strategicznych. W szczególności nowelizacja ma być etapem integrowania dwóch dziedzin: strategii rozwoju i planowania przestrzennego. Rozwiązanie to polega na zachowaniu dotychczasowych dokumentów przestrzennych, przy jednoczesnym wprowadzeniu elementu planowania przestrzennego do strategii rozwoju - odpowiednio gminy i województwa.

Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2020r., poz.293 z póź. zm.) wprowadziła wymóg aby w dokumencie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy na potrzeby przygotowywanej strategii rozwoju została przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy.

Przedmiotowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy została szczegółowo przeprowadzona i przedstawiona w kolejnych rozdziałach niniejszego dokumentu w Tomie I, w tym *Analiza społeczna* w rozdziale 6.1.; *Analiza gospodarcza* - została przeprowadzona w ramach dokonanej *Analizy ekonomicznej* w rozdziale 6.2.; a *Diagnoza przestrzenna* z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych została rozeznana w rozdziale 3. niniejszego tomu.

7. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę opracowano w oparciu o art.10 ust. 5 - 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Sporządzenie bilansu stało się obligatoryjne z dniem wejścia w życie ustawy o rewitalizacji tj. z dniem 18 listopada 2015r. (ustawa z dnia 9 października 2015r. Dz.U. z 3.11.2015r. poz. 1777). Zgodnie z wymogami w/w ustawy w studium określa się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę wyraża się, zgodnie z ustawą, w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę, biorąc pod uwagę ogólny charakter dokumentu jakim jest studium, określono w podziale na funkcje: mieszkaniową, usługową i produkcyjną.

Przy formułowaniu maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę dla funkcji mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej, kierowano się uwarunkowaniami wynikającymi z przeprowadzonych analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, które bezpośrednio wpłynęły na określenie potrzeb

i możliwości ich rozwoju. Dane statystyczne użyte przy określeniu zapotrzebowania na nową zabudowę odnoszą się do stanu z 2019r., jak również badań okresu wcześniejszego.

Zgodnie z ustawą, w celu określenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę szacuje się:

- chłonność w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej,
- zapotrzebowanie na nową zabudowę wyrażoną jako sumę powierzchni użytkowej nowej zabudowy w podziale na funkcje, ocenioną na podstawie przeprowadzonych analiz.
- chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.

Obecny stan zagospodarowania Gminy został poddany szczegółowej diagnozie w celu określenia chłonności w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz o rozproszonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Powierzchnie zwartej i rozproszonej zabudowy w poszczególnych jednostkach osadniczych w rozbiciu na funkcję mieszkaniową, usługową i produkcyjną zostały opisane i zestawione w rozdziale 3 niniejszego Tomu zatytułowanej *Struktura przestrzenna i funkcjonalna wraz z oceną ładu przestrzennego*.

Jak wykazano:

- Całkowita powierzchnia terenów o wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (z wyłączeniem terenów komunikacji kolejowej i autostrady) wynosi - 380,27ha, a o rozproszonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej - 287,78ha, w sumie powierzchnia terenów zainwestowanych w gminie wynosi ok. 668ha, co stanowi około 8,9% powierzchni terenu całej Gminy.
- Łączna powierzchnia terenów o zwartej strukturze mieszkaniowej w gminie wynosi 356,42 ha, a o strukturze rozproszonej 213,70ha, co stanowi powierzchnię ok. 570,12ha..
- Łączna powierzchnia terenów o zwartej strukturze usługowej w gminie wynosi 22,27ha, a o strukturze rozproszonej 29,78ha, co stanowi powierzchnię ok. 52ha.
- Łączna powierzchnia terenów o zwartej strukturze produkcyjnej w gminie wynosi tylko 1,58ha, a o strukturze rozproszonej 44,30ha, co stanowi powierzchnię ok. 45,89ha.

Na terenach zwartej zabudowy dominuje - we wszystkich miejscowościach - zabudowa mieszkaniowa. Powierzchniowo najwięcej terenów zabudowy mieszkaniowej znajduje się w Wierzchosławicach, w tej miejscowości występuje też najwięcej terenów usługowych. We wsi Sieciechowice są najmniejsze tereny zwartej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej.

Tereny zwartej zabudowy mieszkaniowej stanowią ok 65% całej powierzchni zabudowy w gminie, co należy ocenić pozytywnie i utrzymywać ten kierunek w dalszym rozwoju zabudowy mieszkaniowej.

Natomiast powierzchniowo, terenów zwartej zabudowy usługowej w gminie jest mniej niż rozproszonej zabudowy usługowej, co jest niekorzystne i tereny o rozproszonej zabudowy winne być uzupełniane i dogęszczane.

Jeszcze mniej korzystnie przedstawia się obraz ilości terenów rozproszonej zabudowy produkcyjnej, aż 44,30ha zajmuje zabudowa produkcyjna rozproszona, a zwarta tylko 1,58ha.

Wytlumaczeniem takiej sytuacji jest fakt, iż funkcja produkcyjna występująca w gminie Wierzchosławice jest związana przede wszystkim z eksploatacją złóż, której cechą jest rozproszenie oraz brak zapotrzebowania na zwartą zabudowę kubaturową. Dodatkową cechą tego rodzaju działalności jest jej tymczasowość.

Oceniając chłonność wyznaczonych w obszarze gminy terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej) należy uwzględnić fakt braku terenów wolnych dla nowego zainwestowania, niewielkie powierzchnie terenów jeszcze niezabudowanych winny być zagospodarowane jedynie w celach polepszania standardu i obsługi istniejącej zabudowy np. w urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz zieleń. Obszary o rozproszonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej posiadają niewielkie, wolne tereny dla nowej zabudowy, które stanowią rezerwę dla zabudowy jedynie w około 20% ich powierzchni. Realizując wymogi ustawowe, dotyczące oceny chłonności terenów istniejącej zabudowy, przyjęto iż tylko w wydzielonych obszarach o rozproszonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej możliwa jest realizacja nowej zabudowy i powierzchnia ta nie przekracza 20% wydzielonych obszarów o rozproszonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

W obszarze gminy Wierzchosławice pokrycie ustaleniami miejscowych planów jest znikome.

- Obowiązujący plan przyjęty Uchwałą Nr XVIII/126/2020 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 30 stycznia 2020r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzchosławice „Zawrocie” – ETAP A obejmuje obszar o powierzchni 41ha i wyznacza teren naturalnego złoża kruszywa (obszar i teren górniczy) do eksploatacji.
- Obowiązujący plan przyjęty Uchwałą Nr IV/24/2015 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 30 stycznia 2015r. o powierzchni 192 ha obejmujący tereny w miejscowościach Rudka, Mikołajowice, Łętowice, Gosławice oraz Bogumiłowice - wyznacza tereny dla wydobycia kruszywa.
- Obowiązujący plan przyjęty Uchwałą Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 08.09.2008r. Nr XX/126/08 ustala trzy wydzielone tereny zabudowy usługowej (U) o łącznej powierzchni 12,3 ha w części miejscowości Rudka
- Obowiązujący plan przyjęty Uchwałą Nr XIV/87/03 Rady Gminy z dnia 30.09.2003r. obejmuje rozrzucone po całym obszarze gminy niewielkie obszary o łącznej powierzchni 17,6ha, na których zostały ustalone tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej, oznaczone symbolami MRj. Stanowią one jedyne tereny zabudowy mieszkaniowej ustalone planem, w obszarze całej gminy. Tereny MRj ustalone planami w znacznej części zostały już zabudowane.

Ze względu na stan minimalnego pokrycia planami obszaru gminy zaistniała sytuacja braku możliwości wypełnienia ustawowego wymogu dotyczącego oceny *chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.*

Jedynym dokumentem planistycznym, wskazującym potencjalne obszary do urbanizacji jest obowiązujące studium, przyjęte uchwałą Nr XVI/105 /2000 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 27.01.2000r., w którym jako główne kierunki rozwoju zostały wyznaczone tereny typu „A” obejmujące obszary wiejskie o zwartej strukturze przestrzennej zabudowy oraz obszary typu „B” obejmujące jednostki osadnicze wiejskie o rozproszonej strukturze przestrzennej zabudowy. W poniższej tabeli zestawiono powierzchnie obszarów typu „A” i typu „B” ustalonych w obowiązującym studium.

OBSZARY TYPU „A” I „B” ustalone w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzchosławice

przyjęte uchwałą Nr XVI/105 /2000 Rady Gminy Wierzchosławice z dnia 27.01.2000r. z późniejszą zmianą

Miejscowość	obszary wiejskie TYPU „A” o zwartej strukturze przestrzennej zabudowy [ha]	obszary wiejskie TYPU „B” o rozproszonej strukturze przestrzennej zabudowy [ha]	RAZEM [ha]
Bobrowniki Małe	0	85,65	85,6
Bogumiłowice	151,62	9,54	161,2
Gosławice	25,62	26,03	51,7
Kępa Bogumiłowicka	75,42	0	75,4
Komorów	0	71,85	71,9
Łętowice	112,16	50,26	162,5
Mikołajowice	0	131,74	131,7
Ostrów	71,18	0	71,1
Rudka	0	85,93	85,9
Sieciechowice	4,66	36,79	41,4
Wierzchosławice	1686746,20	1106342,28	2793088,4
RAZEM	1687186,90	1106840,07	2794026,9

Jak wskazuje powyższe zestawienie, zgodnie z ustaleniami obowiązującego studium, w czterech miejscowościach: Bobrownikach Małych, Komorowie, Mikołajowicach i Rudce kierunkowo utrzymuje się jej rozproszony charakter, w dwóch miejscowościach: Kępie Bogumiłowickiej i we wsi Ostrów ustala się docelowo wyłącznie zwarty charakter zabudowy. Największa powierzchnia zawartej i rozproszonej zabudowy ustalona w studium znajduje się w Wierzchosławicach.

Należy podkreślić, iż zasięg wyznaczonych kierunkowo w studium obszarów do zabudowy typu „A” i typu „B” z znaczący sposób wymaga aktualizacji, z powodu ubiegu czasu (20-tu lat), ale także w związku z faktem określenia zasięgu udokumentowanych złóż kruszyw, które - zgodnie z literą prawa, należy pozostać w stanie umożliwiającym ich eksploatację. Obowiązujące studium na terenach udokumentowanych złóż kruszyw ustala obszary zabudowy typu „A” i typu „B”. Z tych podstawowych przyczyn powierzchnie ustalonych w obowiązującym studium obszarów do zabudowy typu „A” i typu „B” nie mogą zostać utrzymane oraz nie mogą stanowić podstawy dla oceny aktualnej chłonności w zwartych i rozproszonych obszarach poszczególnych jednostek osadniczych – wsi.

7.1. MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ MIESZKANIOWĄ

W prognozie rozwoju demograficznego, określono liczebność populacji gminy Wierzchosławice w 2050r. na poziomie **10878 osób**. Dla takiej liczby ludności określić można liczbę gospodarstw domowych, przyjmując ich prognozowaną liczebność gospodarstwa domowego w 2050r. - szacuje się, że przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym w Polsce wynosić będzie 2,13; w miastach przeciętnie będzie 1,92 osoby/ gospodarstwo domowe, na wsi – 2,47 osób/gospodarstwo domowe.

Zgodnie z danymi GUS na przełomie w 2018 roku w gminie znajdowały się 2976 mieszkań - średnio przypadało 3,64 osób na mieszkanie.

Przy założeniu, że przeciętne gospodarstwo domowe w 2050r. liczyć będzie 2,47 osoby, oszacowano liczbę gospodarstw domowych na 4404. Przyjęto, że każde gospodarstwo domowe powinno posiadać własne odrębne mieszkanie, co odpowiada około 4400 domom jednorodzinnym (inne sposoby zamieszkania w gminie Wierzchosławice stanowią nieistotny – pomijalny - margines). Tak więc w horyzoncie prognozy w gminie Wierzchosławice powinno być około 4400 domów, stanowiących samodzielne mieszkania dla przyjętych 2,47 osobowych rodzin. Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych gminy – przyjęto zwiększenie oszacowanej liczby mieszkań o 20% ($4404 \times 20\% = 880$), co daje $4400 + 880 = 5280$ mieszkań.

Skoro na przełomie 2018 roku w gminie znajdowało się 2976 mieszkań, a w 2050r powinno być tych mieszkań 5280, dla zapewnienia odpowiedniej liczby mieszkań dla ludności gminy w 2050 konieczna jest realizacja nowych 2304 (przyjęto 2300) mieszkań/domów.

Jak wynika z przeprowadzonej szacunkowej oceny przyjęto - iż w gminie należy zarezerwować tereny dla budowy około 2'300 nowych budynków mieszkalnych.

Z przeprowadzonej analizie transakcji dotyczących kupna i sprzedaży gruntów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną średnia powierzchnia działki budowlanej kupowanej w gminie Wierzchosławice wynosiła około 1500 m². Ze względu na wiejski charakter gminy i możliwość realizacji nie tylko zabudowy jednorodzinnej przyjęto ogólnie - iż powierzchnia działki budowlanej zabudowy mieszkaniowej w terenach wiejskich wynosi średnio 0,20ha. Tym samym, dla możliwości realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej należy przewidzieć 460ha. Powierzchnię przeznaczoną bezpośrednio pod zabudowę mieszkaniową należy powiększyć o powierzchnię terenów pod niezbędną komunikację i infrastrukturę techniczną, co odpowiada średnio 20% powierzchni zabudowy mieszkaniowej.

Tak więc - $460 \text{ ha} \times 20\% = 92 \text{ ha}$ - o taką wielkość zostanie zwiększona powierzchnia dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. $60 \text{ ha} + 92 \text{ ha} = 552 \text{ ha}$ - przyjęto 550 ha.

Dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych do 2050r. pod nową zabudowę mieszkaniową wraz z niezbędną infrastrukturą drogową i techniczną konieczne jest zarezerwowanie około 550 ha niezabudowanych gruntów.

Wg danych GUS w 2018r w gminie Wierzchosławice na 1000 mieszkańców przypadało 274,9 mieszkań, podczas gdy w województwie małopolskim 352,80 , a w Polsce - 380,5 mieszkań.

W 2018r w gminie Wierzchosławice na 1000 mieszkańców przypadało oddanych nowych 2,58 mieszkań, podczas gdy w powiecie tarnowskim 2,96, w województwie małopolskim - 6,38 mieszkań, a w Polsce - 5,40 mieszkań.

Na podstawie oceny zasobów mieszkaniowych można stwierdzić, że i ilość mieszkań i budynków w gminie sukcesywnie przyrasta. Przyrost dotyczy również średniej powierzchni użytkowej domu i średniej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 mieszkańca.

Dane dotyczące gminy zestawiono ze wskaźnikami mieszkaniowymi na poziomie ponad gminnym, porównując przeciętne powierzchnie użytkowe mieszkania na osobę dla Polski oraz na poziomie europejskim.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę dla przykładowych obszarów

wybrany obszar, dla którego wskazano powierzchnię	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę
Wskaźnik dla gminy Wierzchosławice	26,1 m ²
Wskaźnik dla pow. tarnowskiego	26,3 m ²
Wskaźnik dla woj. małopolskiego	27,7 m ²
Wskaźnik dla Polski	28,2 m ²
Wskaźnik dla Europy w 28 krajach	39,6 m ²
Wskaźnik dla „starej” UE	45,1 m ²
Wskaźnik dla Danii	60,9 m ²

Dla Polski – GUS 2016, dla Europy dane dla EUROSTATU od 2012 do 2016

Wskaźnik określający powierzchnię użytkową mieszkania/domu przypadającą na 1 osobę dla gminy Wierzchosławice jest niższy od wskaźnika dla powiatu tarnowskiego, województwa małopolskiego i całego kraju. Wskaźnik ten jest mniejszy o 13,5m² od wskaźnika dla 28 krajów Europy, mniejszy o 19m² od wskaźnika dla „starej” UE i stanowi niespełna 43% wskaźnika dla Danii.

Z zestawienia w powyższej tabeli wynika, że jeśli gmina Wierzchosławice ma osiągnąć europejskie standardy, to w gminie powinna wzrosnąć nie tylko liczba mieszkań/domów, ale również powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca.

Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania na terenie gminy Wierzchosławice wynosiła 95,1 m², ale średnia powierzchnia użytkowa nieruchomości – mieszkania/domu oddanego do użytkowania w 2017 roku w gminie Wierzchosławice wynosiła 135,90 m² (przeciętna powierzchnia w powiecie – 142,0; w województwie i w całym kraju powierzchnie były mniejsze, ale istotne znaczenie miał charakter zabudowy w miastach, gdzie pobuduje się głównie mieszkania w budynkach wielorodzinnych). Do dalszych obliczeń przyjęto powierzchnię 135,90 m².

Deficyt liczby mieszkań w gminie w odniesieniu do województwa małopolskiego oraz całej Polski obrazuje poniższe zestawienie w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców.

Wskaźniki liczby mieszkań na 1000 mieszkańców wg danych⁴ na rok 2018

Wybrany obszar	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców
Wskaźnik dla gm. Wierzchosławice	274,90
Wskaźnik dla pow. tarnowskiego	276,00
Wskaźnik dla woj. małopolskiego	352,80
Wskaźnik dla Polski	380,50
Wskaźnik dla krajów Unii Europejskiej (2015r)	486,50

Zestawienie pokazuje, że zasoby mieszkaniowe w gminie Wierzchosławice wg stanu na 2018r. są znacząco niższe niż wojewódzkie, krajowe, europejskie. Według raportu „Property Index. Overview

⁴ GUS – Polska w liczbach,

of European Residential Markets” firmy doradczej Deloitte w 2015 roku średnie zasoby mieszkaniowe dla krajów Unii Europejskiej wyniosły 486,5 mieszkania w przeliczeniu na tysiąc obywateli.

Niedobór liczby mieszkań w gminie Wierzchosławice w stosunku do liczby mieszkań na 1000 mieszkańców na poziomie wskaźnika dla województwa małopolskiego wynosi blisko 78, w stosunku do kraju – 106, a w stosunku do średniej europejskiej ponad 212 mieszkań na 1000 mieszkańców. Przyjmując założenie, że gmina będzie realizować swoje plany rozwojowe, w tym poprawę wizerunku i poprawę standardów życia mieszkańców i wykorzystywać potencjał, zakłada się, że będzie zmierzać do osiągnięcia standardu europejskiego w zakresie zasobów mieszkaniowych. Za standard przyjęto wskaźniki mieszkaniowe obrazujące wielkości (liczby) mieszkań oraz jakość warunków zamieszkania (zamieszczone w powyższych tabelach).

Łączna powierzchnia użytkowa wszystkich mieszkań/budynków mieszkalnych dla przeciętnej powierzchni mieszkania 135,9 m², przy założeniu własnego mieszkania dla każdego gospodarstwa domowego i przeciętnej liczebności gospodarstwa domowego 2,47 osoby, wyniesie w 2050r. około 717tys.m², w tym powierzchnia użytkowa nowych budynków mieszkalnych około 312 tys.m². Wg. standardu europejskiego przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w UE na osobę wynosi 39,6 m² (w krajach tzw. „starej” UE 45,1 m²; w Niemczech 52,0 m², Danii 60,9 m²), a średnia liczba mieszkań na 1000 mieszkańców - 486,5.

Docelowo wskaźniki będą wynosiły: 39,6 m²/osobę i 486,5 mieszkań na 1000 mieszkańców.

Dla prognozowanej docelowej liczby 486,5 mieszkań na 1000 mieszkańców deficyt wynosi 212 mieszkań na 1000 mieszkańców. Deficyt liczby mieszkań (w stosunku do średniej europejskiej (486,5 mieszkania na 1000 mieszkańców) w gminie Wierzchosławice na dziś wynosi 2265 co w połączeniu z liczbą mieszkań w stanie obecnym (2976) daje 5241 tj. liczbę mieszkań ogółem, którą należałoby osiągnąć, aby dorównać standardom europejskim dla obecnej populacji gminy. Żeby zapewnić odpowiedni standard w 2050 roku i uzyskać docelową liczbę 5292 mieszkań, należy zrealizować 2316 nowych mieszkań.

Przyjmując nową oszacowaną liczbę mieszkań/domów (których brakuje, aby osiągnąć pożądaný standard europejski w 2050r.), czyli 2316, otrzymuje się powierzchnię użytkową wszystkich nowych mieszkań – 363 tys. m² PU, a biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych gminy zastosowano współczynnik 1,3: 362 x 1,3 = 472 tys. m²pu.

Podsumowując – maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyraża się liczbą 472tys. m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej, przy założeniu wzrostu liczby mieszkań i ich przeciętnej powierzchni.

Dla 2316 nowych domów przeznaczyć trzeba odpowiednią powierzchnię gruntów. Przy założeniu działki o powierzchni 0,20 ha konieczne będzie zabezpieczenie ok. 463 ha gruntów oraz dodatkowo około 93 ha (ok. 20%) pod konieczną do obsługi zabudowy komunikację i infrastrukturę, łącznie ok. 556 ha - przyjęto ok. 550 ha.

Przedstawiony powyżej szacunek maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oparty na rozwoju liczby ludności oraz na możliwej poprawie standardu życia mieszkańców w zakresie warunków mieszkaniowych uzasadnia przyjęcie w projekcie studium dla realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej wraz z infrastrukturą i komunikacją - powierzchni 550 ha.

7.2. MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ USŁUGOWĄ I PRODUKCYJNĄ

W bilansie terenów do zabudowy na terenie gminy uwzględnia się również zabudowę usługową, związaną z codziennym życiem mieszkańców, odpowiadającą na pojawiające się potrzeby ludzi – zarówno komercyjne, jak: handel, apteki, banki itp. oraz o charakterze publicznym (oświata, administracja, służba zdrowia, itp.).

Należy podkreślić, że rolnictwo w gminie ma specyficzny charakter w związku z korzystnymi klasami gleb wymagającymi ochrony i właściwego wykorzystania, z szansą dla produkcji rolnej tradycyjnej o wysokiej jakości. Z kolei tereny cenne ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe z kompleksami leśnymi i obszarem Natura 2000 oraz korytarze ekologiczne stwarzają przesłanki dla rozwoju usług zwianych z turystyką i rekreacją. Równocześnie położenie gminy w sąsiedztwie A4 z węzłem

autostradowym (Tarnów Zachód- Tarnów Mościce), przy drodze krajowej 94 (przy południowej granicy gminy), wzdłuż dróg wojewódzkich nr 973 i 975 oraz przy linii kolejową E30, sprzyja rozwojowi produkcji pozarolniczej, spedycji, magazynowania i różnorodnych usług.

Liczba usług i ich różnorodność z każdym rokiem ulega zwiększeniu ze względu na rosnące potrzeby mieszkańców, które świadczą o ciągłym podnoszeniu się jakości ich życia. Niestety brak wystarczająco precyzyjnych danych dla określenia wielkości potrzeb w zakresie usług. Nie obserwuje się jednoznacznych tendencji rozwoju powierzchni użytkowej usług. Można założyć, że dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna będzie sprzyjać rozwojowi centrów logistyczno - usługowych w rejonie zlokalizowanego na terenie gminy węzła autostrady Tarnów - Zachód. W związku powyższym trudno jest określić precyzyjnie poziom prawdopodobnego zapotrzebowania na kolejne lata na zabudowę usługową.

Wielkość maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę usługową określa się więc biorąc pod uwagę dotychczasowe tendencje rozwoju funkcji usługowych w gminie. Na podstawie przeprowadzonej wizji terenowej i wykonanych analiz, należy stwierdzić, że na terenie gminy występują bardzo zróżnicowane rodzaje prowadzonej działalności usługowej obejmujące usługi o charakterze publicznym, o charakterze komercyjnym, w tym usługi ściśle związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Istniejące w obszarze gminy usługi o charakterze publicznym, obejmujące usługi - oświaty, ochrony zdrowia oraz inne z zakresu usług społecznych - wymagają uzupełnień.

Z analiz wynika, że dalszego intensywnego rozwoju wymagają usługi z zakresu turystyki i rekreacji. Każdy wymieniony rodzaj usług wymaga zabezpieczenia nowych terenów dla jego realizacji.

Przyjmuję się, że nowa zabudowa usługowa służąca bezpośrednio obsłudze mieszkańców powinna powstawać w centralnych częściach wsi jako uzupełnienie terenów już zabudowanych, to jest w obszarach o rozproszonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Zabudowa usługowa związana z obsługą rolnictwa i produkcją rolną może być ze względu na swoją funkcją powiązana z terenami rolnymi. Nowa zabudowa usługowa związana z działalnością gospodarczą, w tym spedycyjną winna się koncentrować w sąsiedztwie węzłów komunikacyjnych.

Szczególnie ważnym jest stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej nie tylko związanej z rolnictwem i jego obsługą, a także rzemieślniczej i produkcyjnej stanowiącej ważną gałąź gospodarki, wprost wpływającą na tworzenie nowych miejsc pracy i tym samym na rozwój gminy.

Aby zapewnić ciągłą poprawę standardu życia mieszkańców, terenów usługowych i produkcyjnych powinno sukcesywnie przybywać.

Opierając się na przeprowadzonych analizach - wielkość maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę o funkcji usługowej i produkcyjnej należy określić odnosząc się do wielkości zakładanej nowej zabudowy mieszkaniowej. Przyjęto zasadę, zgodną z ogólnopolskim trendem, jak również ze strategią gminy, mającą na celu zwiększenie dostępności usług dla wszystkich mieszkańców oraz stworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, iż pożądane jest zwiększanie udziału powierzchni związanych z usługami oraz działalnością produkcyjną w stosunku do powierzchni mieszkalnych i osiągnięcie wysokości wskaźnika na poziomie 0,7 w stosunku do powierzchni mieszkalnych.

Powierzchnia terenów pod szeroko rozumianą działalność usługową w tym spedycyjną i produkcyjną należy szacunkowo przyjąć w wielkości: $550\text{ha} \times 0,7 = 385\text{ ha}$, podobnie ustalić szacunkową wielkość powierzchni użytkowej zabudowy usługowej i produkcyjnej na poziomie $472\text{tys.m}^2 \times 0,7$, co daje około 330tys.m^2 powierzchni użytkowej zabudowy usługowej i produkcyjnej.

Sumarycznie przyjęto, iż wskazanym jest zabezpieczenie :
powierzchni około 550 ha gruntów pod zabudowę mieszkaniową oraz powierzchni 385ha dla realizacji nowych obiektów usługowych i produkcyjnych, co zapewni realizację 330 tys.m² powierzchni użytkowej zabudowy usługowej i produkcyjnej.

8. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ JEGO ZMIAN

Środowisko pozostaje pod ciągłą presją czynników destrukcyjnych – in situ i napływowych. Zanieczyszczeniu poddawane są wszystkie elementy środowiska.

HYDROSFERA

Wody powierzchniowe oraz podziemne są elementem środowiska bardzo narażonym na zanieczyszczenie. Wielkość zanieczyszczenia tych wód zależna jest między innymi od stopnia zurbanizowania i uprzemysłowienia, gospodarki ściekowej, intensywności działalności rolniczej, a także od budowy geologicznej i ukształtowania terenu. Obszar opracowania leży w obrębie dwóch zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych. Są to JCWP Nr:PLRW2000172139989 Kisielina oraz PLRW20001921499 Dunajec od Zbiornika Czchów do ujścia.

Źródła zagrożeń: Główne źródła zagrożenia to przede wszystkim odprowadzanie ścieków wprost do potoków i do rzek (nieodkładane oczyszczanie odprowadzanych ścieków, nielegalne wyloty kanalizacji, zły system przewożenia nieczystości). Odprowadzanie wód opadowych wraz z zanieczyszczeniami zmywanymi z terenów utwardzonych (w tym dróg), również przyczynia się do spadku jakości wód.

Możliwości ograniczenia zagrożeń środowiska: Objęcie nowych obiektów siecią kanalizacji sanitarnej. Określanie szczegółowych rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w przypadku obiektów, dla których wymagane będzie uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Utrzymywanie pasów zieleni wzdłuż pól a szczególnie ochrona otuliny biologicznej cieków, stanowiącej naturalny filtr biologiczny.

POWIERZCHNIA ZIEMI I GOSPODARKA ODPADAMI

Procesy modelujące powierzchnię ziemi mogą być spowodowane czynnikami naturalnymi, jak również antropogenicznymi, przy czym procesy te w obu przypadkach mogą zachodzić z różną prędkością i równolegle.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowisk, Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa, prowadzi co 5 lat monitoring chemizmu gleb omych. Ma on na celu śledzenie stanu właściwości fizycznych, fizykochemicznych i chemicznych gleb gruntów ornych oraz zanieczyszczenia pierwiastkami śladowymi, wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi i siarką siarczanową. Wyniki badań zawartości metali ciężkich w wybranych punktach pomiarowych województwa małopolskiego, potwierdzają brak lub małe zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi.

Gospodarowanie odpadami w gminie Wierzchosławice odbywa się zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego Na terenie gminy obowiązuje również Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wierzchosławice.

Źródła zagrożeń: Oprócz zanieczyszczeń powietrza z emitorów przemysłowych spoza obszaru Gminy a nawet województwa, których oddziaływanie zmniejsza się w ostatnich latach, największe zagrożenie dla gleb przedmiotowego obszaru wiąże się z przebiegiem głównych ciągów komunikacyjnych i wiąże się przede wszystkim z emisją spalin i pyłów, szczególnie w najbliższej odległości od krawędzi jezdni. Najbardziej niebezpieczne zanieczyszczenia gruntu są związane z takimi metalami ciężkimi jak: ołów, nikiel, kadm i cynk. Badania gleb wskazują jasno, że zanieczyszczenia gleb pochodzą z opadu spoza terenu województwa.

Możliwości ograniczenia zagrożeń środowiska: Przestrzeganie obowiązujących zasad i przepisów w zakresie gospodarowania odpadami.

POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Jakość sanitarna powietrza to ważny czynnik zdrowotny, gdyż człowiek wystawiony jest na bezpośredni kontakt z zanieczyszczeniami zawartymi w powietrzu. Poprawa jakości powietrza ma wpływ korzystny na stan sanitarny środowiska i zdrowie ludzi.

Oceny jakości powietrza odnoszone są do jednostek terytorialnych nazywanych strefami. Gmina Wierzchosławice należy do strefy „małopolskiej”. Małopolska znajduje się w ścisłej czołówce najbardziej zanieczyszczonych regionów Europy, tworząc wraz ze Śląskiem europejski biegun zanieczyszczeń powietrza (PZPWM 2018).

Oceny dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów ustanowionych ze względu na:
ochronę zdrowia ludzi,
ochronę roślin.

Zgodnie z klasyfikacją dla kryterium ochrony zdrowia strefa małopolska otrzymała wynikową klasę C, ze względu na ponadnormatywne stężenia benzo(a)pirenu, pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5. Ponadnormatywne wartości związane są z oddziaływaniem emisji z indywidualnych instalacji ogrzewania budynków. Głównym zagrożeniem jakości powietrza w obrębie gminy jest tzw. niska emisja powierzchniowa z takich źródeł jak węglowe piece domowe i kotłownie, emitujące tlenki węgla, siarki i pyły.

Emisja komunikacyjna, ze względu na sposób rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, jest najbardziej uciążliwa w najbliższym otoczeniu dróg.

Źródła zagrożeń: Funkcjonowanie dużej ilości punktowych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza, wyposażonych w kotły o niskiej sprawności oraz używanie odpadów, jako paliwa. Niska emisja to podstawowe źródło zanieczyszczenia powietrza w województwie małopolskim. Udział transportu w obrębie gminy ogranicza się do terenów położonych wzdłuż dróg.

Możliwości ograniczenia: W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza należy stopniowo modernizować niesprawne urządzenia grzewcze lub zastąpić je nowymi. Do celów grzewczych korzystne jest wykorzystanie paliw o niskim zasiarczeniu i proekologicznych źródeł energii.

ZASOBY PRZYRODNICZE

Zasoby przyrodnicze obszaru również podlegają wielu oddziaływaniom, z których najbardziej znaczące są oddziaływania, których źródłem jest działalność człowieka. Realizacja zabudowy oraz infrastruktury, a także działalność rolnicza powoduje zmiany w składzie gatunkowym zbiorowisk roślinnych, ich zanikanie i pojawianie się nowych. Również w przypadku populacji zwierząt obserwowane są zmiany, np. obserwuje się zanik gatunków ptaków krajobrazu rolniczego przy jednoczesnym stabilnym poziomie gatunków leśnych.

Źródła zagrożeń: wprowadzanie obiektów hydrotechnicznych na Dunajcu, bez uwzględnienia drożności dla organizmów wodnych. Regulacje koryta rzeki. Wydobycie kruszywa w międzywalu. Zanieczyszczenia wód i dzikie wysypiska odpadów.

Możliwości ograniczenia: Ochrona otwartych terenów rolnych przed zagospodarowaniem. Zachowanie obowiązujących przepisów z zakresu ochrony przyrody i ochrony środowiska. W przypadku obszaru Natura 2000 wskazana jest ścisła współpraca z mieszkańcami i właścicielami nieruchomości oraz prowadzenie kampanii informacyjnych na temat przedmiotu ochrony Obszaru i niezbędnych działań ochronnych.

KRAJOBRAZ

Walory krajobrazowe obszaru podlegają wielu oddziaływaniom, z których najbardziej znaczące są oddziaływania, których źródłem jest działalność człowieka. Realizacja zabudowy oraz infrastruktury, powoduje czasem nieodwracalne zmiany w krajobrazie. Eksploatacja kruszywa to główny czynnik wpływający na walory krajobrazowe Gminy w chwili obecnej.

Źródła zagrożeń: Brak jednolitych standardów architektonicznych i urbanistycznych. Brak zintegrowanej wizji rekultywacji terenów pogórnicznych. Ekrany akustyczne wzdłuż autostrady A4.

Możliwości ograniczenia: Wykorzystanie dostępnych środków prawnych. Uwzględnienie wyników audytu krajobrazowego po jego opracowaniu.

HAŁAS, WIBRACJE ORAZ PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Działalność człowieka powoduje istotne zmiany w tzw. klimacie akustycznym.

Antropogeniczne źródła hałasu związane są z głównymi ciągami komunikacyjnymi a przede wszystkim z autostradą A4. Mniejsze zagrożenie powodują pozostałe drogi: krajowa nr 94, wojewódzka nr 975 oraz pozostałe drogi powiatowe i gminne.

Również działalność związana z eksploatacją kruszywa odgrywa znaczną rolę w kształtowaniu lokalnego klimatu akustycznego.

Dopuszczalne poziomy hałasu związane z określonym obszarem zagospodarowania zostały wyznaczone przez Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Pole elektromagnetyczne (PEM) jest naturalnym elementem natury i zawsze istniało w środowisku ziemskim. Do najważniejszych źródeł promieniowania zaliczyć należy przede wszystkim stacje i linie energetyczne, nadajniki radiowe i telewizyjne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej. Na analizowanym terenie występuje m.in. linia energetyczna 400 kV Połaniec – Tarnów.

Dopuszczalne wartości parametrów fizycznych pól elektromagnetycznych, zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Możliwości ograniczenia zagrożeń środowiska: Przestrzeganie obowiązujących zasad i przepisów.

NATURALNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Rejon, w którym położony jest obszar opracowania, narażony jest na występowanie różnego rodzaju zagrożeń środowiska, zarówno pochodzenia naturalnego, jak i antropogenicznego.

Zagrożenia hydrologiczne

Powódź wiąże się z ekstremalnym wezbraniem wody m.in. w rzekach i ciekach, podczas którego woda po przekroczeniu stanu brzegowego powoduje zatopienie dolin, prowadząc często do zagrożenia dla ludności i strat materialnych. Na obszarze Gminy Wierzchosławice Dunajec jest chroniony wałami przeciwpowodziowymi. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, wskazane na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego (ISOK) leżą w międzywalu. W Bobrownikach Małych oraz Rudce wyznaczono obszary narażone na zalanie w wariantcie zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego. Zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią przedstawiono na rysunkach studium.

Możliwości ograniczenia: w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią Q1% i Q10% obowiązują zakazy, nakazy, dopuszczenia i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią. Wszelka działalność inwestycyjna w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią; musi być zgodna z przepisami odrębnymi. W obszarze szczególnego zagrożenia powodzią Q10%, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat - obowiązuje całkowity zakaz zabudowy i nie wyznacza się terenów budowlanych. W obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie Q1% (raz na 100 lat); obowiązuje zakaz zabudowy za wyjątkiem terenów, które zostały zainwestowane i zabudowane na podstawie wydanych decyzji administracyjnych. Na w/w terenach wszelką działalność inwestycyjną należy prowadzić ze świadomością możliwości wystąpienia zalania, obecni użytkownicy oraz przyszli inwestorzy, winni podjąć działania zmierzające do zredukowania ewentualnych strat materialnych i niematerialnych związanych z inwestycjami lokalizowanymi na w/w obszarze.

Przeciwstawnym zagrożeniem jest zjawisko suszy. Pomimo faktu, że Gmina Wierzchosławice nie leży w rejonach zagrożonych suszą rolniczą, to gospodarowanie wodami w całym kraju musi się odbywać w sposób racjonalny i zrównoważony. Gmina Wierzchosławice jest zagrożona suszą hydrologiczną (29,6% powierzchni kraju), czyli okresem obniżonych zasobów wód powierzchniowych w stosunku do sytuacji przeciętnej w wieloleciu. Susza hydrologiczna jest z reguły kolejnym etapem pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej, ale może również ujawnić się i przebiegać po zakończeniu okresu bezopadowego. Zagrożenie suszą hydrogeologiczną, czyli obniżeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanów niskich ostrzegawczych jest w Gminie słabe. Sumarycznie Gmina Wierzchosławice leży w obszarze umiarkowanego zagrożenia suszą.

Możliwością ograniczenia zagrożeniem suszy jest realizacja wszelkich rozwiązań w zakresie zwiększania retencji, zarówno naturalnej jak i sztucznej: bioretencji, retencji korytowej, nawodnień rolniczych, zielonej infrastruktury.

ZAGROŻENIA GEOLOGICZNE

W obrębie Gminy nie występują znaczące zagrożenia geologiczne, (np osuwiska).

Niemniej otwarte tereny rolne mogą być narażone na wzmożoną erozję wietrzną w okresach suchych. Jest to istotne szczególnie w rejonach, gdzie występują rozległe kompleksy wielko powierzchniowych pól.

Ponadto, na terenach leżących w pobliżu brzegów zbiorników wodnych, w wyniku abrazji, czyli procesu niszczenia brzegów istnieje zagrożenie. Wschodnia część Gminy leży w obrębie niższych teras Dunajca, w obszarze generalnie uznawanym za niezbyt korzystny do zabudowy, szczególnie w obrębie dawnych starorzeczy. Część zachodnia odznacza się lepszymi warunkami budowlanymi, które są tym korzystniejsze im niżej położony jest poziom wód gruntowych.

Możliwości ograniczenia: Lokalizacja zabudowy w terenach strefy brzegowej zbiorników powinna być poprzedzona wykonaniem szczegółowych badań geologiczno-inżynierskich.

ANTROPOGENICZNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Działalność człowieka powoduje znaczące zmiany we wszystkich komponentach środowiska. Oddziaływania te nasilają się w miarę rozwoju cywilizacji ludzkiej. Rozwój osadnictwa spowodował radykalne zmiany sposobu użytkowania terenu.

Na terenie opracowania nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii, jak i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Przez teren Gminy przebiega autostrada A4 oraz linia kolejowa E30. Powoduje to wzrost ryzyka powstania sytuacji awaryjnej w przypadku katastrofy drogowej lub kolejowej, szczególnie z udziałem pojazdów transportujących niebezpieczne substancje chemiczne.

9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

9.1. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH I SANITARNYCH

Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych z zakresu ochrony przyrody i ochrony sanitarnej oraz prawa wodnego zostały szczegółowo opisane w rozdziale 4.

Należą do nich:

- obszary i obiekty chronione przepisami ustawy o ochronie przyrody, do których należą:
 - Obszar Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085,
 - Rezerwat Przyrody „Lasy Radłowskie”,
 - Radłowsko – Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
 - Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru gminy,
 - Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG,
 - Chronione gatunki flory i fauny,
 - Pomniki Przyrody.
- Siedliska nieleśne i leśne oraz ogólnie tereny lasów objęte ochroną na podstawie ustawy o lasach i ustawy „o ochronie gruntów rolnych i leśnych”,
- Korytarze ekologiczne,
- tereny rolne – objęte ochroną na podstawie ustawy „o ochronie gruntów rolnych i leśnych” - szczególnej ochronie podlegają grunty klas bonitacyjnych I-III,
- obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie wód obejmujące ochroną źródła, źródłiska, mokradła, cieki oraz strefy ochronne ujęć wód w tym odziemnych Kępa Bogumiłowicka oraz Zbylitowska Góra, które swoim zasięgiem obejmują między innymi teren gminy Wierzchosławice w miejscowości Kępa Bogumiłowicka. Dla 9 studni z ustanowioną prawnie strefą ochronną,
- pasy izolujące tereny cmentarne od innych terenów – na terenie gminy występują cmentarze, dla których zgodnie z przepisami obowiązują ograniczenia w zabudowie w pasie o odległości 50 i 150 m od granic cmentarza.

9.2. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE W ZWIĄZKU Z WYMOGAMI OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków zostały szczegółowo opisane w rozdziale 5. Należą do nich **obszary i obiekty chronione przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** – w tym obiekty i obszary znajdujące się w rejestrze zabytków, Gminnej Ewidencji Zabytków oraz stanowiska archeologiczne.

9.3. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE W ZWIĄZKU Z WYMOGAMI WYNIKAJĄCYMI Z UWARUNKOWAŃ KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych z zakresu komunikacji i infrastruktury zostały opisane w rozdziale 3.4, należą do nich:

- **drogi, w tym autostrada, drogi krajowe, wojewódzkie**, powiatowe i gminne – które powodują ograniczenia w zagospodarowaniu terenów w ich sąsiedztwie, wynikające z rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie;
- **linie i tereny kolejowe** – które powodują ograniczenia w zagospodarowaniu terenów w ich sąsiedztwie, wynikające z przepisów odrębnych;
- **sieci elektroenergetyczne w tym zwłaszcza napowietrzne sieci wysokich napięć 400kV i 110 kV** - sposób zagospodarowania terenu pod w/w liniami i w ich pobliżu (w ich pasach technologicznych) winien uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych.

10. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

10.1. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN

W obrębie Gminy występują złoża kruszyw naturalnych jak również złoża surowców ilastych, soli kamiennej i gazu ziemnego oraz ropy naftowej.

Udokumentowane złoża kopalin w obrębie Gminy Wierzchosławice.

ID złoża	Nazwa złoża	Kopalina	Numer złoża na rysunku
KN1705	Bobrowniki-Skałka	kruszywa naturalne	1
KN17333	Bobrowniki-Skałka 1	kruszywa naturalne	2
KN1718	Bogumiłowice	kruszywa naturalne	3
KN1720	Borowiec	kruszywa naturalne	4
KN5874	Dębina Łętowska I	kruszywa naturalne	5
KN17707	Dwudniaki-Zbiornik	kruszywa naturalne	6
KN1722	Gosławice	kruszywa naturalne	7
GZ6007	Łętowice-Bogumiłowice	gazy ziemne	8
KN16875	Łętowice-Międzyrzecze	kruszywa naturalne	9
KN15950	Łętowice-Wschód	kruszywa naturalne	10
KN1734	Niwka-Północ	kruszywa naturalne	11
KN18254	Rudka Zbiornik	kruszywa naturalne	12
KN11813	Sieciechowice	kruszywa naturalne	13
KN18872	Szujec II	kruszywa naturalne	14
KN19111	Szujec III	kruszywa naturalne	15
KN1719	Trzydniaki	kruszywa naturalne	16
GZ6008	Wierzchosławice	gazy ziemne i ropa naftowa	17
SK291	Wojnicz	sole kamienne	18
KN11529	Zawrocie	kruszywa naturalne	19

źródło: PIG-PIB

Udokumentowane złoża piasku i żwiru, zlokalizowane są głównie w dolinie Dunajca, na jego lewobrzeżnych tarasach: holocenijskich i plejstocenijskich. Miąższość kruszywa naturalnego w złożach nie przekracza na ogół 10 m.. W przeważającej liczbie złóż kopaliną użyteczną jest pospółka o średnim punkcie piaskowym.

Płytkie występowanie wód podziemnych i eksploatacja prowadzona spod wody powodują, że podstawową formą zagospodarowania terenów pogórnictwa jest rekultywacja wodna.

Gmina Wierzchosławice rozpoczęła proces wygaszania części złoża Niwka Dwudniaki.

Na terenie Gminy Wierzchosławice w obszarze złoża gazu ziemnego (IG GZ6007) położonego w granicach wsi Łętowice-Bogumiłowice funkcjonuje obszar i teren górniczy :

- „Łętowice -1” utworzony Decyzją Ministra Środowiska Nr DGe-4771-9/1761/07/MS z dnia 28.02.2007r. z ostatnią zmianą: Dec. Ministra Środowiska Nr DGK-IV.4771.42.2019GI z dnia 26.08.2019r.
- „Wierzchosławice -2” utworzony Dec. Ministra Środowiska Nr DGK-IV.4771.17.38488/14/BG z dnia 24.09.2014r. z ostatnią zmianą: Dec. Ministra Środowiska z dnia 23.08.2019r. Nr DGK-IV.4771.45.2019.MW.

Na ww. wymienionych terenach i obszarach górniczych znajdują się odwierty eksploatacyjne, odwierty zlikwidowane, gazociągi kopalniane, rurociągi płynu złożowego oraz ośrodek zbioru gazu. W rejonie ich występowania istnieje konieczność: zachowania

- stref wolnych od zabudowy od odwiertów eksploatacyjnych o promieniu $r=50$ m, a od odwiertów zlikwidowanych $r=5$ m.
- odległości podstawowych obrysów obiektów terenowych od gazociągów kopalnianych oraz rurociągów płynu złożowego

- stref wolnych od zabudowy od urządzeń technologicznych, znajdujących się na ośrodku zbioru gazu.

10.2. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych zostały szczegółowo opisane w rozdziale 4.4.ninijszego opracowania. Obszar opracowania leży w obrębie Jednolitych Części Wód Podziemnych: JCWPd Nr 149 i JCWPd Nr 150. Obszar Gminy leży poza granicami udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

11. WYSTĘPOWANIE OSZARÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Zgodnie z art. 162 ust. 1 pkt. 8 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 868 ze zm.) państwowa służba geologiczna, prowadzi rejestr obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla. W myśl art. 163 ust 1 w/w ustawy państwową służbę geologiczną pełni Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy.

Rejestr obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla, zgodnie z art. 152a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tj. Dz.U. 2019 poz. 868 ze zm.) stanowi szczegółową ewidencję wszystkich obszarów górniczych wyznaczonych w Polsce.

Zgodnie z w/w rejestrem w obszarze gminy Wierzchosławice występują:

Nr na rysunku	Nazwa	Nr w rejestrze	Położenie	Złoże
1	Rudka I - część A	10-6/3/211	Rudka, Niwka	Borowiec
2	Wierzchosławice-2	2/2/235b	gm. Wierzchosławice	Wierzchosławice
3	Trzydniaki V - część A	10-6/5/354a/a	Wierzchosławice	Trzydniaki
4	Trzydniaki V - część B	10-6/5/354a/b	Wierzchosławice	Trzydniaki
5	Łętowice Wschód	10-6/5/395	Łętowice	Łętowice-Wschód
6	Dwudniaki - Zbiornik I - Pole A	10-6/5/404a/a	Wierzchosławice, dz. 11/6, 11/13, 11/17	Dwudniaki-Zbiornik
7	Dwudniaki - Zbiornik I - Pole B	10-6/5/404a/b	Wierzchosławice, dz. 166/5, 170/2, 178/2, 179/5, 2531/1	Dwudniaki-Zbiornik
8	Niwka Północ I - część C	10-6/2/137b/c	Niwka; Wierzchosławice	Niwka-Północ
9	Sieciechowice IV	10-6/3/220d	Mikołajewice, Łętowice	Sieciechowice
10	Dębina Łętowska I/C	10-6/2/85b	Dębina Łętowska	Dębina Łętowska I
11	Łętowice - 1	2/2/236	gm. Borzęcin, Wierzchosławice, Wojnicz	Łętowice-Bogumiłowice
12	Bobrowniki - Skałka 1	10-6/5/445	Bobrowniki Małe	Bobrowniki-Skałka 1
13	Zawrocie II - Pole A	10-6/3/191b/a	Łętowice	Zawrocie
14	Zawrocie II - Pole B	10-6/3/191b/b	Łętowice	Zawrocie
15	Zawrocie II - Pole C	10-6/3/191b/c	Łętowice	Zawrocie
16	Zawrocie II - Pole D	10-6/3/191b/d	Łętowice	Zawrocie
17	Trzydniaki - Zakład	10-6/5/464	Wierzchosławice, dz. 466/3, 468/3, 468/6, 472/2, 2509, 2510, 2511	Trzydniaki
18	Łętowice	10-6/6/471	Łętowice	Łętowice-Międzyrzecze
19	Rudka V	10-6/5/353c/a	Rudka	Borowiec
20	Rudka V	10-6/5/353c/b	Rudka	Borowiec
21	Rudka V	10-6/5/353c/c	Rudka	Borowiec

źródło: PIG-PIB

12. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Ponadlokalnymi celami publicznymi są cele ustalane przez administrację rządową oraz samorząd terytorialny szczebla wojewódzkiego lub powiatowego. Cele te realizuje się poprzez programy i wynikające z nich zadania (np zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych) oraz dokumenty je ustalające, w tym między innymi:

- ZMIANA PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO przyjęta przez Sejmik Województwa Uchwałą nr XLVII/732/18 z 26 marca 2018 roku,
- STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA „MAŁOPOLSKA 2030”, przyjęta przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XXXI/422/20 z dnia 17 grudnia 2020 r.,

W rozdziale 2.2. niniejszego tomu między innymi wyżej wymienione dokumenty, w aspekcie Gminy Wierzchosławice zostały szczegółowo przedstawione.

13. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Powódź wiąże się z ekstremalnym wezbraniem wody w rzekach i ciekach, podczas którego woda po przekroczeniu stanu brzegowego powoduje zatopienie dolin, prowadząc często do zagrożenia dla ludności i strat materialnych.

Dunajec jest rzeką o największym w Polsce potencjale powodziowym. Drugim istotnym ciekim wodnym jest rzeka Ulga. Są one obwałowane wałami przeciwpowodziowymi. Ich stan jest monitorowany i zabezpieczany, wzdłuż wału, (w 50 metrowym pasie) obowiązują znaczące ograniczenia dla zabudowy i zainwestowania.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, wskazane na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego (ISOK) leżą w międzywalu Dunajca i Ulgi. W Bobrownikach Małych oraz Rudce wyznaczono dodatkowo obszary narażone na zalanie w wariantcie zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

W obszarach szczególnego zagrożenia powodzią Q1% i Q10% obowiązują zakazy, nakazy, dopuszczenia i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących właśnie ochrony przed powodzią. W obszarze szczególnego zagrożenia powodzią Q10%, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat - obowiązuje całkowity zakaz zabudowy i nie wyznacza się terenów budowlanych. W obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie Q1% (raz na 100 lat); obowiązuje zakaz zabudowy za wyjątkiem terenów, które zostały zainwestowane i zabudowane na podstawie wydanych decyzji administracyjnych.

Wskazano iż, na w/w terenach wszelką działalność inwestycyjną należy prowadzić ze świadomością możliwości wystąpienia zalania, obecni użytkownicy oraz przyszli inwestorzy, winni podjąć działania zmierzające do zredukowania ewentualnych strat materialnych i niematerialnych związanych z inwestycjami lokalizowanymi na w/w obszarze

W celu maksymalnego ograniczenia wystąpienia powodzi i jej skutków na terenie gminy Wierzchosławice w poszczególnych rozdziałach w niniejszego Tomu, diagnozowano występujący na terenie gminy problem ochrony przeciwpowodziowej.

Generalnie uznano, iż obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi oraz podtopień za niekorzystne dla zabudowy.

Ponadto w niniejszym opracowaniu podkreślona została ważność i aktualność ochrony przeciw powodziowej - elementu prowadzonej przez gminę polityki przestrzennej, ustalonej w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wierzchosławice na lata 2015-2020, w której jako *Cel I strategiczny* ustalono :

C.O.I.3. Udrożnienie spływu rzeki Dunajec: wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej na terenach zalewowych, poprzez inwestycje zapobiegające zagrożeniom oraz wykonanie stanowisk dla przerzutu wody potoku Czernawa do Dunajca poprzez wybranie zalegającego w korycie żwiru, umocnienie brzegów, wykonanie stanowiska dla przerzutu wody potoku Czernawa do Dunajca, udrożnienie cieków wodnych na terenie gminy oraz modernizacja i zagospodarowanie zbiorników retencyjnych (Rudka i Gosławice), działanie takie ułatwiają swobody spływ wód Dunajca zapobiegają podcinaniu brzegów.

SPIS RYSUNKÓW:

Rys. 1. Podział gminy Wierzchosławice na sołectwa - źródło: opracowanie własne. – str. 7

Rys. 2. Schemat struktury zabudowy źródło: opracowanie własne.- str. 29

Rys. 3. Analiza wniosków - źródło – opracowanie własne - str. 32

Rys. 4. Powierzchniowa budowa geologiczna w gminie Wierzchosławice - źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy glebowo-rolniczej, IUNG – str.45

Rys. 5. Wody powierzchniowe na terenie Gminy Wierzchosławice - źródło: ww.geoportal.gov.pl - str.48

Rys. 6. Typy i podtypy gleb na terenie Gminy Wierzchosławice - źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy glebowo-rolniczej, IUNG – str. 51

**Rys. 7. Mapa kompleksów rolniczej przydatności gleb na terenie Gminy Wierzchosławice
źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy glebowo-rolniczej, IUNG str. 53**

**Rys. 8. Rozmieszczenie gleb wysokich klas bonitacyjnych na terenie gminy Wierzchosławice
- źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Tarnowie - str. 54**

**Rys. 9. Rozmieszczenie lasów i zadrzewień na terenie gminy Wierzchosławice, lasy ochronne
- źródło: opracowanie własne na podstawie mapy topograficznej oraz danych z Dąbrowy Tarnowskiej - str. 70**